

Informe sobre el Mercat de Treball a les Illes Balears. Any 2009



Versión en castellano a partir de la pág. 119

**Observatori del Treball
de les Illes Balears**



**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria
de Treball i Formació

Informe sobre el Mercat de Treball a les Illes Balears. Any 2009

OBSERVATORI DEL TREBALL DE LES ILLES BALEARS

Invertim en el seu futur

Cofinanciado por:



UNIÓN EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO



**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria
de Treball i Formació

Direcció: Llorenç Pou Garcias,
Director General de Planificació Estratègica

Coordinació: Delia Riera Tur

Autors: Maria del Mar Ribas Mas, Delia Riera Tur, Baltasar Ramis Llabrés

Revisió lingüística:
Departament d'Assessorament Lingüístic de la Comunitat Autònoma

Impressió: amadip.esment
Dipòsit legal: PM-886-2010
ISBN: 978-84-693-0275-0

Si voleu més informació i/o subscriure-us als informes de l'Observatori del Treball de les Illes Balears, podeu adreçar-vos a otib@dgplaes.caib.es o a la Direcció General de Planificació Estratègica
Conselleria de Treball i Formació
Plaça de Son Castelló, 1
Polígon de Son Castelló. 07009 Palma
Tel.: 971 17 63 00
<<http://www.caib.es>>
<<http://treballiformacio.caib.es>>

Aquesta publicació ha estat cofinançada per la Unió Europea (Fons Social Europeu) i impresa en paper ecològic.
Es permet reproduir totalment o parcialment la informació que conté aquest informe, sempre que se n'esmenti la font i l'autoria.

ÍNDEX

1	PART I. PANORAMA ECONÒMIC INTERNACIONAL I ESPANYOL	9
1.1	Evolució econòmica internacional.....	9
1.2	Evolució econòmica espanyola.....	10
2	PART II. PANORAMA DEMOGRÀFIC I ECONÒMIC A LES ILLES BALEARS.....	15
2.1	Evolució de l'estructura demogràfica	15
2.2	Evolució econòmica	17
2.3	El teixit empresarial	20
3	PART III. EL MERCAT DE TREBALL A LES ILLES BALEARS.....	29
3.1	La població activa.....	29
3.1.1	Evolució de la població activa i de la població inactiva	29
3.1.2	Població activa per nivell d'estudis.....	32
3.1.3	Evolució de la taxa d'activitat.....	34
3.2	La població ocupada.....	36
3.2.1	Evolució de la població ocupada i de l'afiliació a la Seguretat Social.....	36
3.2.2	Ocupats per activitat econòmica	39
3.2.3	Ocupats per règim, sexe, edat i nacionalitat	45
3.2.4	Ocupats per nivell d'estudis	46
3.2.5	Ocupats per tipus de contracte i de jornada	49
3.2.6	Evolució de la taxa d'ocupació	50
3.2.7	La rotació laboral	52
3.2.8	L'estacionalitat de l'ocupació a les Balears	52

3.3	La població aturada.....	54
3.3.1	Evolució de la població aturada	54
3.3.2	Atur per activitat econòmica.....	58
3.3.3	Atur per sexe, edat, nacionalitat i nivell d'estudis.....	59
3.3.4	Trànsit de l'atur a l'ocupació.....	61
3.3.5	Evolució de la taxa d'atur	62
3.3.6	Anàlisi familiar de l'atur.....	66
3.3.7	Durada de la demanda.....	67
3.4	Condicions de treball i relacions laborals	69
3.4.1	Els convenis col·lectius	69
3.4.2	Els costos laborals i les hores treballades.....	69
3.4.3	La sinistralitat laboral.....	71
3.4.4	Regulació de l'ocupació.....	74
4	PART IV. POLÍTIQUES ACTIVES	77
4.1	Indicadors de les polítiques actives d'ocupació el 2009.....	77
4.1.1	Mesures de suport a l'iniciativa empresarial.....	77
4.1.2	Mesures de creació d'ocupació i inserció laboral.....	79
4.1.3	Millora de la formació i el capital humà.....	85
4.1.4	Mesures de foment de la igualtat d'oportunitats.....	92
5	ANNEX: QUADRES PER ILLES	95
6	ÍNDEX DE QUADRES I GRÀFICS	109
7	RELACIÓ DE FONTS I INDICADORS	117

1. PRESENTACIÓ

El 2009 ha estat un any extraordinàriament difícil per a les Illes Balears en termes de mercat laboral, tot i que la recessió econòmica internacional ens ha afectat menys que altres regions. Com explica aquest informe, els treballadors del sector de la construcció i els joves menors de 25 anys han estat els col·lectius més afectats per la pèrdua d'ocupació, mentre que les dones han pogut capejar millor els seus efectes degut als sectors i ocupacions en els que majoritàriament treballen. Així i tot, a partir de juny de 2009 comença a suavitzar-se la caiguda de l'ocupació i l'atur mostra millors comportaments intermensuals.

Per avançar en aquest procés de recuperació i en el marc de la concertació amb els agents econòmics i socials, la Conselleria de Treball i Formació desenvolupa el Pla per l'Ocupació de les Illes Balears (POIB 2009-2011), al que dona suport amb un important esforç econòmic. Com detalla l'apartat dedicat al seu seguiment, tot just en polítiques actives de creació d'ocupació i inserció laboral, s'hi dedicaren el 2009 prop de 20 milions d'euros, el doble del pressupost de 2008; també en accions de formació professional per l'ocupació es varen invertir altres 25 milions d'euros; i en accions de foment de l'economia social i de l'autoocupació, 4 milions d'euros més. Cal dir que el POIB té continuïtat fins al 2011, i que per tant les actuacions que contempla es revisaran anualment a tenor dels avanços que presenti el mercat de treball balear.

En el moment d'escriure aquesta presentació, maig de 2010, els principals indicadors presenten un marcat ritme positiu que demostra que el pitjor va quedant enrere. En termes de creació d'ocupació, es tracta del quart mes consecutiu d'increment de l'afiliació, tot apropant-se al dinamisme d'abans de la crisi econòmica. Simultàniament, l'atur s'ha reduït per cinquè mes consecutiu, fet que no es produïa des de 2006 i que fa de la nostra comunitat autònoma la de millor evolució al llarg del 2010.

Els propers mesos d'estiu són claus per a consolidar aquesta evolució, tot essent conscients que el camí de la recuperació serà llarg. Seguim necessitant que el polze de l'activitat econòmica internacional es recuperi i, especialment, que el turisme torni a mostrar uns nivells d'ocupació i despesa més elevats, sempre sense oblidar la necessitat de seguir afrontant els problemes estructurals perquè puguem sortir de la crisi reforçats en l'àmbit econòmic, però també en termes de cohesió social.

LLORENÇ POU GARCÍAS

Director general de Planificació Estratègica

PERE AGUILÓ CRESPI

Conseller de Treball i Formació

1 PART I. PANORAMA ECONÒMIC INTERNACIONAL I ESPANYOL

1.1 EVOLUCIÓ ECONÒMICA INTERNACIONAL

Al llarg de 2009, l'economia mundial ha patit la recessió més forta des de la Segona Guerra Mundial en la majoria de països avançats. Tant la demanda interna de les grans economies com els Estats Units i el Japó com el comerç internacional s'han contret. No obstant això, el darrer trimestre de 2009 es caracteritza per presentar símptomes d'estabilització, després de dos anys de crisi, un fet que fa millorar les expectatives amb vista a l'estabilització econòmica al llarg del 2010.

Aquest punt d'inflexió ofereix taxes de recuperació a dues velocitats diferents. D'una banda, els països anomenats *emergents*, amb la Xina i l'Índia al capdavant, han notat menys la crisi i, així, el 2009 tenen una mitjana de creixement del 2,1 %. De l'altra, els països que anomenam *avançats* han patit els efectes directes del terratrèmol financer i tenen un creixement provisional del -3,2 %. El canal principal d'aquest rebot expansiu ha estat la inversió extraordinària en les mesures contracíclics que han pres els governs afectats: les polítiques monetàries han estat elevadament expansives i, així, els tipus d'interès dels bancs centrals s'han mantingut entre zero i la unitat, a l'efecte de dotar de liquiditat suficient els mercats bancaris en un entorn de desconfiança.

Les polítiques fiscals també s'han emprat com a instrument i gairebé tots els països han fet esforços de suport a l'activitat de l'economia real a costa d'un increment considerable dels dèficits públics. La inflació en els darrers trimestres a poc a poc retorna a nombres lleugerament positius, i deixa enrere una etapa de gran contenció dels preus energètics. La principal incògnita que consideren els bancs centrals és la de calcular el moment en què cal començar a retirar els estímuls, pel fet que una intervenció allargada en el temps podria generar distorsions en l'economia real que agreujarien els problemes i, principalment, perquè es vol fugir de l'experiència negativa del Japó durant els anys noranta, que va arrossegar la seva crisi més d'una dècada.

La Comissió Europea va presentar un projecte d'informe conjunt sobre l'ocupació que mostra una anàlisi de les mesures preses a tota la Unió Europea per tal de mantenir llocs de treball i ajudar als qui sofreixen més dificultats, i també descriu els reptes que encara s'han d'afrontar. Després del greu deteriorament dels mercats de treball el 2009 a causa de la crisi econòmica, es preveu que l'atur segueixi creixent durant el 2010 a tots els països de la Unió Europea, tot i que de manera més lenta. Si bé s'espera una recuperació econòmica gradual en els pròxims dos anys, es necessitarà més temps perquè els mercats laborals reaccionin.

Quadre 1. Evolució de les taxes de creixement del PIB i de les taxes d'ocupació i d'atur per àrees econòmiques (2000-2009)

Àrea	Taxa de variació del PIB				Taxa d'ocupació				Taxa d'atur			
	2000-06	2007	2008	2009	2000-06	2007	2008	2009	2000-06	2007	2008	2009
Estats Units	2,6	2,0	1,1	-2,4	72,1	71,8	70,9	:	5,1	4,6	5,8	9,3
Japó	1,6	2,4	-0,6	-5,0	68,9	70,7	70,7	:	4,8	3,9	4,0	5,1
Zona euro	2,0	2,6	0,8	-4,0	62,9	65,6	66,0	64,7	8,4	7,4	7,5	9,4
UE-27	2,3	2,9	0,9	-4,1	63,0	65,4	65,9	64,6	8,7	7,1	7,0	8,9
Regne Unit	2,7	3,0	0,7	-5,0	71,5	71,5	71,5	69,9	5,1	5,3	5,6	7,6
Alemanya	1,3	2,5	1,3	-4,9	65,8 (r)	69,4	70,7	70,9	9,0	8,4	7,3	7,5
França	2,1	2,3	0,4	-2,2	63,3	64,3	64,9	64,2	8,9	8,3	7,8	9,4
Itàlia	1,5	1,6	-1,0	-4,8	56,2 (r)	58,7	58,7	57,5	8,4	6,1	6,8	7,8
Espanya	3,6	3,7	1,2	-3,7	60,2 (r)	65,6	64,3	59,8	10,3	8,3	11,3	18,1

Font: OTIB a partir de dades de l'INE i l'Eurostat. Nota: les taxes de variació interanual del PIB en volum encadenat. (:) dada no disponible, (r) ruptura en les sèries d'anys inclosos per a les àrees assenyalades

1.2 Evolució econòmica espanyola

Pel que fa a l'economia espanyola, aquesta havia experimentat en la dècada actual un fort dinamisme fins a l'any 2007, amb taxes de creixement interanual del PIB superiors a les mitjanes de la zona euro i de la UE-27 (vegeu el quadre 1). Aquest creixement va ser impulsat per la demanda interna, principalment pel consum (privat i públic) i la inversió en la construcció, centrada en la inversió residencial i suportada pel baix cost dels crèdits, mentre que el sector exterior tenia aportacions negatives al creixement econòmic. Tot plegat ha suposat un augment considerable del pes de la construcció en l'estructura productiva espanyola, que passà d'un 8,3 % el 2000 a un 12,3 % el 2007, i de la caiguda de l'estalvi a l'Estat. Tot aquest procés de creixement econòmic, fortament intensiu en mà d'obra, es va traduir en un augment de les taxes d'ocupació (del 57,8 % el 2001 al 65,6 % el 2007) i en una reducció de les taxes d'atur (del 10,3 % del 2001 al 8,3 % del 2007). La divergència entre els ritmes de creixement de la taxa d'ocupació i la reducció de l'atur s'explica per l'evolució de la població activa, que ha experimentat un creixement espectacular del 26,9 % en el mateix període, en gran part explicat per l'entrada de nova població estrangera.

Però al llarg del 2007 el canvi de cicle del sector immobiliari començà a fer-se notar en la disminució del ritme de creixement del PIB i, un cop arribat el 2008, aquesta desacceleració s'agreuja per l'impacte afegit de la crisi financera internacional i per l'efecte d'uns preus de les matèries primeres encara elevats. D'aquesta manera, l'economia espanyola visqué el 2008 un procés de brusca desacceleració: encadenà els dos darrers trimestres registres de creixement intertrimestral del PIB negatius i, per tant, entrà en situació de recessió tècnica. El 2009 ha suposat un agreujament de la recessió, i el PIB per al conjunt de l'any mostra una contracció del -3,7 %, amb una etapa de caiguda més intensa durant el període central de l'any, entre els mesos d'abril i juny, quan el PIB va caure en variació interanual un 4,2 % (vegeu el quadre 3). Al final del 2009, Espanya, a diferència d'altres economies de l'entorn, continua en retrocés i, així, en termes interanuals, cau un -3,1%, per cinquè trimestre consecutiu. Malgrat això, la

recessió esdevé més suau i les caigudes no són tan importants en consonància amb el canvi de cicle de les principals economies del món.

L'economia espanyola no ha patit contraccions tan pronunciades com, per exemple, la d'Alemanya (-5 %), si bé, i segons les previsions, aquesta situació es perllongarà més en el temps i arribarà fins i tot a l'any 2010. Per tant, la crisi a Espanya serà més llarga però no tan profunda com en les economies vinculades.

La caiguda més gran del PIB en l'àmbit estatal es produeix en el sector industrial (-14,7 % de mitjana en variació interanual el 2009), i l'energia (-8,2 %), seguit de la construcció (-6,3 %), que fou el primer sector que entrà en recessió tècnica el 2008.

L'actualització de l'escenari macroeconòmic 2009-2013 del Ministeri d'Economia i Hisenda preveu una taxa de creixement del PIB del -0,3 % de mitjana anual el 2010, arrossegat per la demanda nacional final, que restarà 1,4 punts percentuals a l'avanç del producte. El consum privat de les llars, malgrat que encara manté taxes negatives (-0,1 %), frena la caiguda respecte de 2009 (-5,0 %) i es preveu que al llarg de 2010 millorin les condicions financeres, la confiança del consumidor i que se suavitzi el deteriorament del mercat de treball. La cautela en la despesa durant el 2009 és una actitud coherent, ateses les expectatives desfavorables del mercat laboral, les condicions creditícies més restrictives de les entitats bancàries i, en general, un sentiment més pessimista de la capacitat per atendre pagaments futurs. La reacció principal de les llars davant aquesta situació és augmentar la taxa d'estalvi (+14,1 % al tercer trimestre de 2009). La contracció més important dels components de la demanda es produeix en els béns d'equipament (-24,1 %) i afecta negativament la formació bruta de capital fix (-15,7 %). Les previsions de creixement del Ministeri per al FBCF són del -6,5 %, i empitjoren dos punts percentuals les previsions anteriors. La balança comercial millorarà el 2010, atès que repunten les exportacions fins a un 2,8 % més que les importacions, que encara romandran en nombres negatius (-1,3 %). L'FMI preveu una contracció de l'economia espanyola de sis dècimes negatives (-0,6 %) molt semblant a les previsions de la Comissió Europea (-0,8 %).

Quadre 2. Quadre macroeconòmic de l'Estat espanyol (2000-2009)

Variació interanual	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Despesa en consum final	3,5	3,2	3,4	4,7	4,5	4,1	3,8	1,4	-2,7
Despesa en consum final de les llars	3,4	2,8	2,9	4,2	4,2	3,9	3,4	0,1	-5,0
Despesa en consum final de les AAPP	3,9	4,5	4,8	6,3	5,5	4,6	4,9	5,3	3,8
Formació bruta de capital	4,4	3,4	5,2	5,2	6,5	7,7	5,0	-2,8	
Formació bruta de capital fix (FBCF)	4,8	3,4	5,9	5,1	7,0	7,1	5,3	-3,0	-15,3
FBCF. Béns d'equipament. Total	-0,3	-2,8	4,2	5,1	9,2	10,2	10,1	-1,0	-23,1
FBCF. Construcció. Total	7,6	6,3	6,2	5,4	6,1	5,9	3,9	-5,3	-11,2
FBCF. Altres productes. Total	5,8	5,0	7,3	3,8	7,1	7,1	3,9	2,0	-17,2
Demanda nacional (aportació al creixement del PIB)	3,9	3,3	3,9	4,9	5,3	5,3	4,4	0,2	-6,4
Exportacions de béns i serveis	4,2	2,0	3,7	4,2	2,5	6,7	4,9	1,9	-11,5
Importacions de béns i serveis	4,5	3,7	6,2	9,6	7,7	10,3	6,2	-2,9	-17,9
PIB pm taxa interanual	3,6	2,7	3,1	3,3	3,6	4,0	3,6	0,9	-3,6
Agricultura, ramaderia i pesca	-2,0	0,4	-0,5	-2,3	-8,2	2,5	3,0	-0,8	-2,4
Energia	4,0	0,8	5,4	1,9	1,2	-0,1	0,8	1,9	-8,2
Indústria	3,2	-0,1	1,2	0,7	1,1	1,9	2,8	-2,7	-14,7
Construcció	8,6	6,3	4,4	5,1	5,2	5,0	3,5	-3,3	-6,3
Serveis	3,6	3,0	3,0	3,8	4,3	4,4	4,6	3,1	-1,0
Ocupació total CNTR (o.t.c.)	3,2	2,3	2,4	2,7	3,2	3,2	2,9	-0,6	-6,7
Ocupació total (EPA)	4,1	3,0	4,0	3,9	5,6	4,1	3,1	-0,5	-6,8
Taxa d'atur (EPA)	10,6	11,5	11,5	11,0	9,2	8,5	8,3	11,3	18,0
ESI (indicador de clima econòmic)	107,3	102,4	103,7	102,8	102,3	101,1	100,5	81,5	81,6

Font: OTIB a partir de dades del Ministeri d'Economia i Hisenda, EPA, Eurostat i Comptabilitat nacional trimestral d'Espanya. Base 2000. PIB a preus de mercat (variacions de volum). Taxes de variació interanual. Dades corregides d'efectes estacionals i de calendari

Quadre 3. Quadre macroeconòmic de l'Estat espanyol (2009)

Taxes de variació interanual	2009TI	2009TII	2009TIII	2009TIV
Despesa en consum final	-3,3	-4,2	-4,0	-3,1
Despesa en consum final de les llars	-5,5	-6,0	-5,0	-3,5
Despesa en consum final de les AAPP	6,0	4,7	4,1	0,8
Formació bruta de capital				
Formació bruta de capital fix (FBCF)	-14,9	-17,0	-16,0	-12,9
FBCF. Béns d'equipament. Total	-24,0	-28,3	-23,8	-15,3
FBCF. Construcció. Total	-11,3	-11,6	-11,4	-10,2
FBCF. Altres productes. Total	-13,2	-17,6	-19,9	-18,5
Demanda nacional (aportació al creixement del PIB)	-6,3	-7,4	-6,6	-5,3
Exportacions de béns i serveis	-16,6	-14,7	-10,8	-2,9
Importacions de béns i serveis	-22,3	-21,7	-17,0	-9,6
PIB pm taxa interanual	-3,2	-4,2	-4,0	-3,1
PIB pm taxa intertrimestral	-1,7	-1,0	-0,3	-0,1
VAB pb Agricultura, ramaderia i pesca	-3,0	-2,5	-2,2	-1,9
VAB pb Indústria i Energia	-14,1	-15,6	-14,2	-10,5
VAB pb Construcció	-5,8	-6,7	-6,8	-5,8
VAB pb Serveis	-0,3	-1,3	-1,3	-1,1
Ocupació total CNTR (o.t.c.)	-6,3	-7,2	-7,2	-6,1
Ocupació total (EPA)	-6,4	-7,2	-7,3	-6,1
Taxa d'atur (EPA)	17,4	17,9	17,9	18,8
ESI (indicador de clima econòmic)	73,1	79,9	84,7	88,7

Font: OTIB a partir de dades del Ministeri d'Economia i Hisenda, EPA, Eurostat i Comptabilitat nacional trimestral d'Espanya. Base 2000. PIB a preus de mercat (PIB pm). Oferta (índex de volum encadenats). Dades corregides d'efectes estacionals i de calendari

Pel que fa a l'ocupació, el Ministeri d'Economia i Hisenda preveu que el 2010 continuï la destrucció d'ocupació, si bé a menor ritme (-345.000

persones) respecte del que s'ha produït el 2009 (-1.280.600 persones). També s'espera que la taxa d'atur romangui en el 19 %.

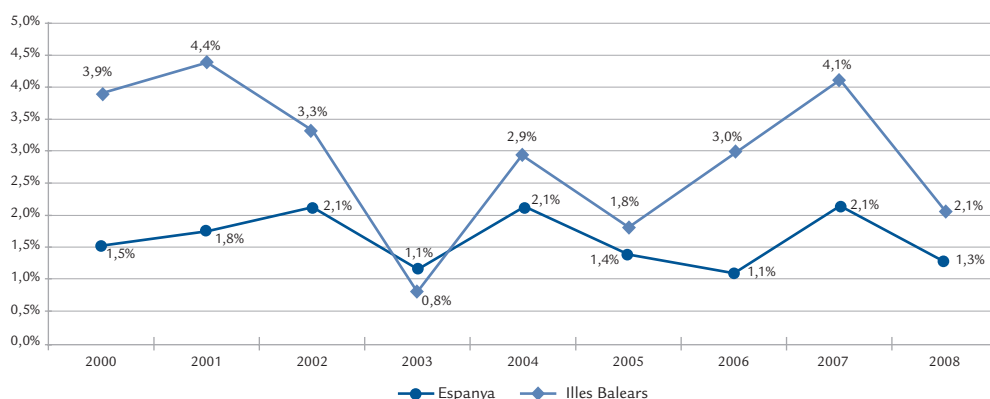
2 PART II. PANORAMA DEMOGRÀFIC I ECONÒMIC A LES ILLES BALEARS

2.1 EVOLUCIÓ DE L'ESTRUCTURA DEMOGRÀFICA

D'acord amb les dades definitives del Padró municipal d'1 de gener de 2009, la població balear era d'1.095.426 persones,¹ 22.582 persones més que el 2007, la qual cosa suposa en termes relatius un increment del 2,1 %, el qual, si bé és inferior al creixement mitjà de la dècada actual (3,1 %), continua sent molt superior al del conjunt de l'Estat espanyol

(1,3 %) (vegeu el gràfic 1). Aquest increment s'emmarca dins un context d'extraordinari creixement continuat; de fet, les Illes han experimentat un increment acumulat del 24,7 % (un 3,1 % de mitjana anual) al llarg del període 2000-2008. Aquest creixement no sols és superior al que va assolir el conjunt de l'Estat espanyol en el mateix període (13,7 %), sinó que és el més alt en termes relatius entre totes les comunitats autònomes en aquest període i el vuitè en termes absoluts.

Gràfic 1. Creixement interanual de la població de les Illes Balears i de l'Estat espanyol (2000-2008)



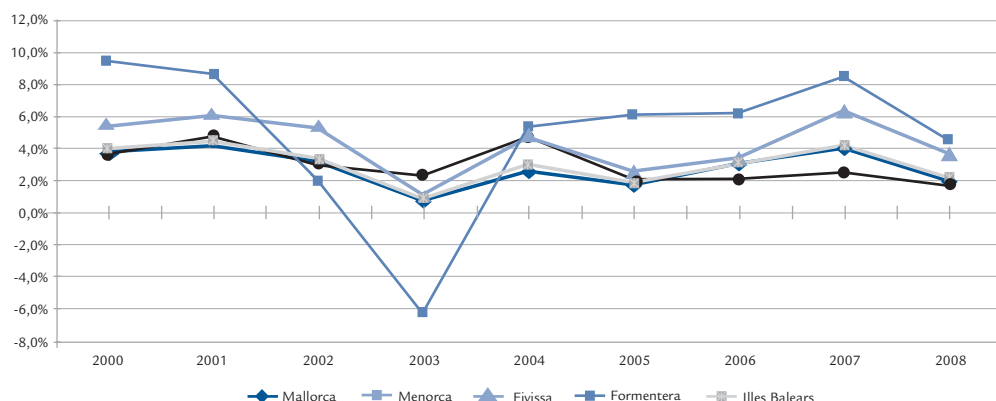
Font: OTIB a partir del Padró municipal (INE)

Quant a la desagregació per illes, el Padró d'1 de gener de 2009 mostra que Mallorca té una població de 862.397 persones; Menorca, de 93.915; Eivissa, de 129.562, i Formentera, de 9.552, que representaven un pes sobre el total de les Balears del 78,7 %, 8,6 %, 11,8 % i 0,9 %, respectivament. L'any 2008 les Pitiüses presenten l'augment poblacional interanual més gran: Formentera el 4,4 % i Eivissa el 3,6 %, mentre que Mallorca, amb l'1,9 %, i sobretot Menorca, amb l'1,6 %, se situen per sota del creixement mitjà de les Balears (2,1 %), tot i que

per sobre el del conjunt de l'Estat (1,3 %). Des d'una perspectiva temporal més àmplia, les diferents taxes de creixement de la població per illes l'any 2008 suposen una continuació de l'evolució seguida els anys previs de la dècada actual. Així, mentre que el creixement demogràfic ha presentat una intensitat més gran a Eivissa i Formentera, amb un creixement acumulat entre els anys 2000 i 2008 del 37,3 % i el 38,9 %, respectivament, a Mallorca fou del 22,8 %, i del 24,7 % a Menorca (vegeu el gràfic 2).

¹ Les dades en data 1 de gener del 2009 reflecteixen la realitat del 2008, i així per a cada any, per la qual cosa en el gràfic 1 s'associa cada any amb la data d'1 de gener de l'any posterior.

Gràfic 2. Creixement percentual de la població per illes (2000-2008)



Font: OTIB a partir del Padró municipal (INE)

Pel que fa a la composició de la població, l'augment de la població arreu de les Illes s'explica no tant pel creixement vegetatiu, que presenta valors baixos, sinó per la immigració, amb un increment de 14.526 persones el 2008 respecte del 2007, la qual cosa representa el 64,3 % del total de nova població de les Illes. En el període 2000-2008 les persones estrangeres han crescut en 163.948 persones per al conjunt balear, fet que

es reflecteix en el destacat augment del pes de la població estrangera, la qual ha passat d'un 8,4 % l'any 2000 a un 21,7 % l'any 2008, novament el valor més alt entre les comunitats autònomes. Aquest procés s'ha traduït en un increment del pes dels homes i de la població potencialment activa (vegeu el quadre 4), especialment motivat per la immigració no comunitària.

Quadre 4. Distribució percentual de la població en funció del sexe, l'edat i la nacionalitat a les Illes Balears i a l'Estat espanyol (2000 i 2008)

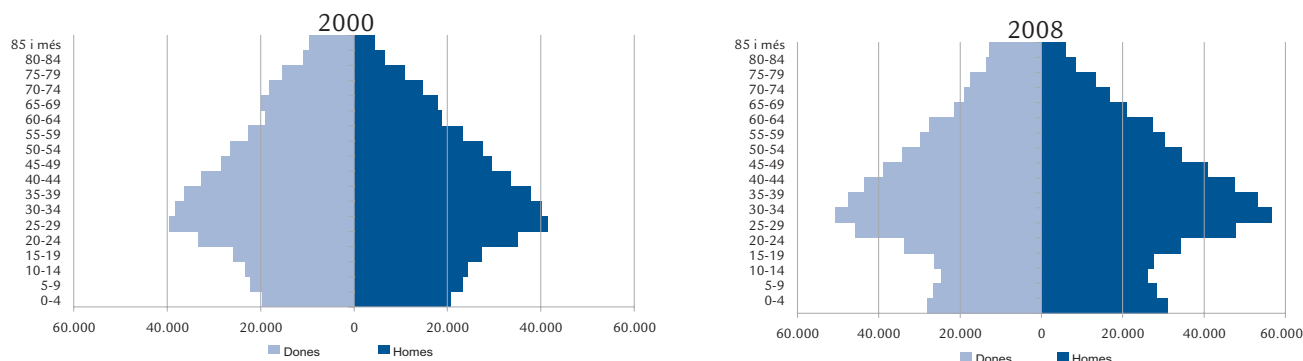
	Espanya		Illes Balears	
	2000	2008	2000	2008
Homes	49,0	49,5	49,8	50,3
Dones	51,0	50,5	50,2	49,7
Població estrangera respecte al total	3,3	12,1	8,4	21,7
Població entre 16 i 64 anys	67,5	67,8	69,1	70,3
TOTAL	41.116.842	46.745.807	878.627	1.095.426

Font: OTIB a partir del Padró municipal (INE)

Quant a la distribució per edats, el procés de creixement poblacional experimentat a partir de la població estrangera en la dècada actual ha suposat un rejueniment de la població balear. Tal com mostren el gràfic 3 i el quadre 5, la comparació de les distribucions per edats dels anys 2000 i 2008 evidencia un creixement de la població balear potencialment activa (les

persones que tenen entre 16 i 64 anys) del 27 %, de manera que s'ha passat de 606.835 persones l'any 2000 a 769.949 l'any 2008. De manera més detallada, el gruix del creixement s'ha centrat en el grup d'edat entre 30 i 55 anys i, una mica menys, en els grups de joves menors de 25 anys, mentre que els grups de persones de més de 65 anys no s'han modificat d'una manera significativa.

Gràfic 3. Piràmides de població per edats a les Illes Balears (2000 i 2008)



Font: OTIB a partir del Padró municipal (INE)

Quadre 5. Distribució de la població en funció de grans grups de nacionalitats i de l'edat a les Illes Balears (2000 - 2008)

	Valors absoluts					Pes sobre el total de la població				
	2000	2005	2006	2007	2008	2000	2005	2006	2007	2008
Nacionalitat										
Pob. Espanyola	805.013	833.311	840.480	849.808	857.864	91,6%	83,2%	81,5%	79,2%	78,3%
Pob. estrangera	73.614	167.751	190.170	223.036	237.562	8,4%	16,8%	18,5%	20,8%	21,7%
UE-27	41.973	72.637	96.329	113.595	122.089	4,8%	7,3%	9,3%	10,6%	11,1%
NO UE	31.641	95.114	93.841	109.441	115.473	3,6%	9,5%	9,1%	10,2%	10,5%
Grups d'edat										
< 16 anys	143.524	160.423	164.681	171.146	175.300	16,3%	16,0%	16,0%	16,0%	16,0%
16-64 anys	606.835	702.127	724.915	756.018	769.949	69,1%	70,1%	70,3%	70,5%	70,3%
> 64 anys	128.268	138.512	141.054	145.680	150.177	14,6%	13,8%	13,7%	13,6%	13,7%
Total població	878.627	1.001.062	1.030.650	1.072.844	1.095.426	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

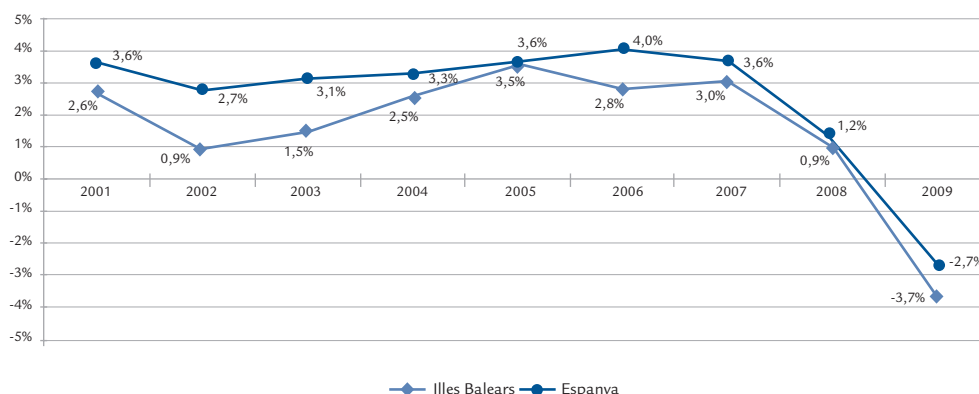
Font: OTIB a partir del Padró municipal (INE)

2.2 Evolució econòmica

L'any 2008 es va caracteritzar per un canvi de cicle econòmic en l'àmbit internacional, que a les Balears es va traduir en una taxa de creixement del VAB de l'1,2 % per al conjunt del 2008, la qual cosa representava una reducció dràstica del ritme de creixement en comparació amb el 2007 (3,6 %). Per la seva banda, l'any 2009 presenta un còmput negatiu del -2,7 % i s'hi consolida la recessió econòmica iniciada el

2008. Malgrat això, s'alenteix el ritme de caiguda en el quart trimestre de l'any, fet que implica un canvi de tendència en la reducció, trimestre rere trimestre, de la variació interanual que s'havia produït durant més de dos anys. Respecte de l'economia espanyola, la taxa de variació del VAB de les Illes Balears queda un punt per sobre de la registrada en el conjunt de l'Estat (-3,7 %) i mig punt superior a la zona euro (-4 %) (vegeu el gràfic 4).

Gràfic 4. Taxa de creixement anual del VAB a preus constants a l'Estat espanyol i a les Balears (2000 i 2008)



Font: OTIB a partir de les dades de Comptabilitat regional d'Espanya (INE) i de la Direcció General d'Economia del Govern de les Illes Balears

Els quatre trimestres del 2009 presenten variacions interanuals del VAB negatives, més accentuades durant el tercer trimestre de l'any, de manera que els ritmes han estat del -1,5 %, -2,9 %, -3,4 % i -3,2 % entre el primer i el quart trimestres de l'any,

respectivament. Aleshores, queda clar que l'etapa de caiguda més intensa de l'economia es va situar, precisament, en el període central de l'any, i com es veurà al llarg d'aquest Informe, també afecta els principals indicadors laborals.

Quadre 6. Evolució trimestral del VAB per sectors econòmics a preus constants (2001-2009)

Sector econòmic	Mitjana 2001-2005	2006				2007				2008				2009			
		I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Indústria	2,4	1,5	1,8	1,8	1,6	1,5	1,4	1,4	1,4	1,0	0,6	0,3	0,1	-2,3	-3,3	-3,9	-4,3
Construcció	3,3	3,3	3,7	3,9	4,0	3,9	4,0	3,8	3,0	0,2	-0,8	-1,8	-2,9	-6,4	-9,2	-9,6	-9,0
Serveis	1,5	2,5	2,7	2,9	2,9	3,0	3,0	3,2	3,1	2,5	1,9	1,4	0,7	-0,8	-2,1	-2,6	-2,4
TOTAL	1,7	2,5	2,7	2,9	3,0	3,0	3,0	3,1	3,0	2,1	1,5	1,0	0,2	-1,5	-2,9	-3,4	-3,2

Font: Direcció General d'Economia del Govern de les Illes Balears

Tots els sectors econòmics de les Illes Balears mostren un retrocés en el volum del VAB generat durant el 2009 respecte del 2008. La caiguda més intensa la presenta la construcció, que es troba en situació de recessió des del segon trimestre de 2008 i que tanca el 2009 amb descensos en el creixement del -9 %. Malgrat la licitació pública s'ha incrementat considerablement, la caiguda de la construcció residencial llastra tot el sector. El preu de l'habitatge cau d'una manera més continguda que el nombre de transaccions immobiliàries, la qual cosa provoca que la reactivació de la compravenda d'habitatges es retardi (es va situar en un -5,7 % en variació interanual en el mes de desembre de 2009,

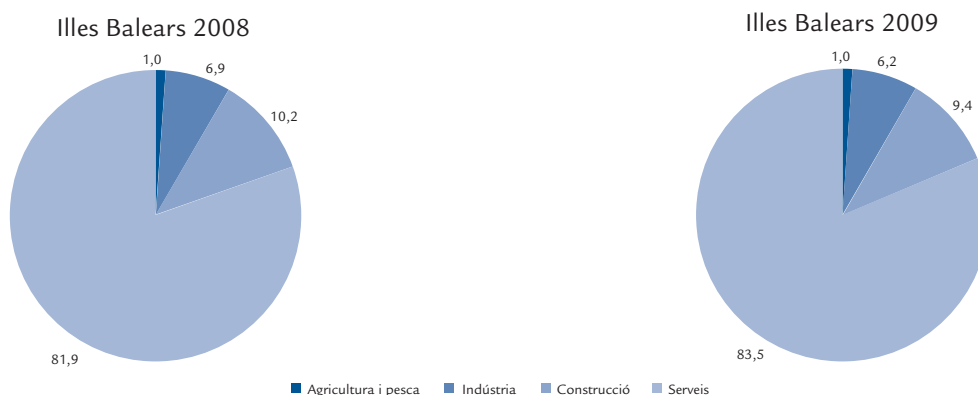
la caiguda més suau des del 2007). El nombre de projectes visats pel Col·legi d'Arquitectes també presenta davallades interanuals, tot i que en els darrers mesos de 2009 aquestes s'alenteixen. La indústria i l'energia mostren un descens interanual del VAB del -3,5%; l'índex de producció industrial, l'afiliació al sector i la demanda elèctrica són indicadors que mostren que hi ha una pèrdua de dinamisme important de la indústria balear al llarg de 2009. Tot i que d'una manera més continguda, els serveis també tanquen l'any 2009 amb un descens de creixement (-2,0 %). Una temporada turística marcada per la crisi econòmica mundial i una reducció de l'activitat comercial deixen les

principals macromagnituds del sector en uns nivell més moderats que els de 2008.

Els efectes d'aquest comportament diferent dels sectors econòmics ja era apreciable en la variació del pes que cada un aporta a l'economia balear l'any 2008 respecte del 2007 i es reforça a partir de les dades del 2009 (vegeu el gràfic 5). Així, si

el 2007 la construcció suposava un 11 % del VAB balear, el 2008 davallà a un 10,2 % i el 2009 fins al 9,4 %. La diferència ha estat recollida bàsicament pels serveis, que han augmentat sobre el total 1,6 punts percentuals durant l'any 2009, mentre que l'agricultura i la indústria tot just varen romandre estables (1 % i 6,2 %, respectivament, el 2009 davant l'1 % i 6,9 % el 2008).

Gràfic 5. Pes sectorial sobre la base del VAB a preus corrents a les Balears (2008 - 2009)

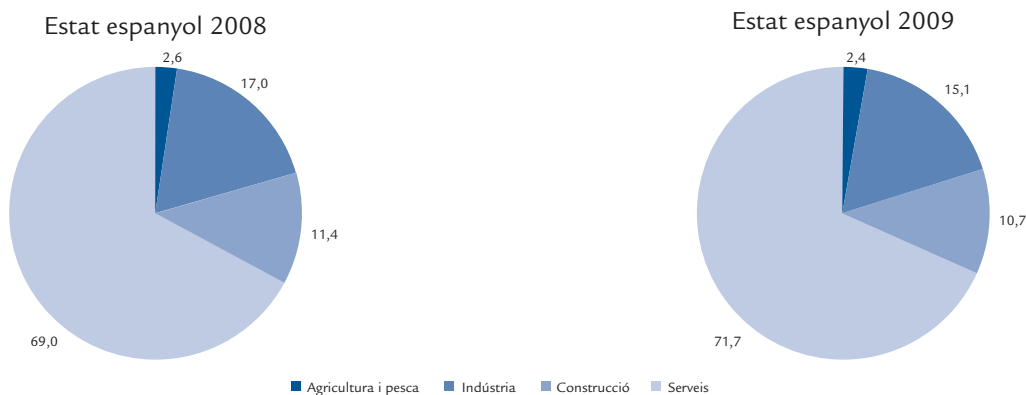


Font: OTIB a partir de dades de Comptabilitat regional d'Espanya (INE)

Si es compara aquesta distribució sectorial amb la del conjunt de l'Estat (vegeu el gràfic 6), s'aprecia l'elevada especialització de l'economia balear en el sector dels serveis (gairebé 12 punts percentuals més que a l'Estat espanyol, on suposa el 71,7 % el 2009) i, al contrari, el menor pes relatiu de la

indústria (9 punts percentuals menys a les Illes). Aquesta major dependència dels serveis sembla tenir, amb tot, un efecte positiu sobre l'evolució de l'economia balear, que es veu menys perjudicada per les dificultats que afecten la construcció i la indústria en l'actual fase recessiva.

Gràfic 6. Pes sectorial sobre la base del VAB a preus corrents a l'Estat espanyol (2008 - 2009)



Font: OTIB a partir de dades de Comptabilitat regional d'Espanya (INE)

Quadre 7. Creixement del VAB per illes (2005-2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Illes Balears	2,4	2,8	3,0	1,2	-2,7
Mallorca	2,6	3,1	3,2	1,3	-2,8
Menorca	1,9	1,5	1,4	0,3	-3,2
Illes Pitiüses	1,2	2,1	2,7	1,4	-2,2

Font: Direcció General d'Economia del Govern de les Illes Balears

Pel que fa a la descomposició del creixement balear per illes el 2009, el quadre 7 detalla l'evolució de cada una des del 2005. Si entre aquest any i el 2007 la tendència de creixement era positiva, si bé amb menys intensitat a Menorca, en el període 2007-2008 s'aprecia una forta desacceleració. El 2009 es caracteritza per l'entrada en recessió tècnica a cada una de les illes, més suau a les Pitiüses i més accentuada a Menorca.

2.3 EL TEIXIT EMPRESARIAL

Les Illes Balears s'han caracteritzat històricament pel dinamisme empresarial. Una mostra d'això és que, d'acord amb les dades del Directori Central d'Empreses (DIRCE) de l'INE, en l'inici del 2009 el nombre d'empreses a les Illes Balears per cada mil habitants era de 83,8, un 16,8 % superior a la mitjana espanyola de 71,8 empreses per cada mil habitants. En conjunt, es registraven 91.826 empreses, que suposen el 2,7 % del total del teixit empresarial espanyol (vegeu el quadre 8).

Una altra particularitat del teixit empresarial balear és la important concentració sectorial (vegeu el quadre 9), atès que sis activitats econòmiques sumen el 52,6 % del total d'empreses a les Balears: comerç al detall (13,9 %), construcció d'edificis (13,4 %), serveis de menjars i begudes (9,5 %), activitats de construcció especialitzada (6,4 %), comerç a l'engròs (4,9 %) i transport terrestre (4,5 %).

També destaca la forta concentració de petites i mitjanes empreses. Així, l'any 2009 un 94,9 % de les empreses balears tenen menys de 10 assalariats, un percentatge en aquest cas similar al del conjunt de l'Estat (94,5 %) i que s'ha mantingut estable en ambdós casos des

del 2005. Vist en detall, només en set grups d'activitat les empreses amb cinquanta o més assalariats representen almenys un 5 % del total d'empreses d'aquella activitat: transport aeri (40 %), recollida i tractament d'aigües residuals (20 %), assistència en establiments residencials (18 %), assegurances (14,3 %), activitats de serveis socials (8,6 %), serveis d'allotjament (7 %) i serveis financers (6,1 %).

Si es comparen les dades del DIRCE en data 1 de gener de 2009 amb les referents a l'1 de gener de 2008, s'aprecia que el conjunt empresarial balear va decreïxer en 1.509 empreses, un 1,6 % en termes relatius, variació molt similar a l'estatal (-1,9 %). Segons la grandària de l'empresa, les que han patit un descens més acusat són les que tenen més treballadors; així, les de 100 a 499 assalariats han patit un descens del 10,5 % a les Illes i del 20% en el conjunt de l'Estat (vegeu gràfic 7).

Quadre 8. Evolució del nombre d'empreses segons la grandària a les Illes Balears i a l'Estat espanyol (2005, 2008 i 2009)

	Número d'empreses						Pesos s/ total d'empreses (%)						Taxes de creixement			
	Balears (Illes)			Nacional			Balears (Illes)			Nacional			Balears (Illes)		Nacional	
	2005	2008	2009	2005	2008	2009	2005	2008	2009	2005	2008	2009	2008/05	2009/08	2008/05	2009/08
Sense assalariats	44.359	47.167	47.921	1.574.166	1.754.374	1.767.470	50,97	50,54	52,19	51,37	51,26	52,67	6,3%	1,6%	11,4%	0,7%
1 a 2	24.662	26.531	25.176	850.367	958.711	919.092	28,34	28,43	27,42	27,75	28,01	27,39	7,6%	-5,1%	12,7%	-4,1%
3 a 5	9.230	9.883	9.800	310.787	345.848	332.671	10,61	10,59	10,67	10,14	10,11	9,91	7,1%	-0,8%	11,3%	-3,8%
6 a 9	4.109	4.589	4.243	145.443	160.460	151.233	4,72	4,92	4,62	4,75	4,69	4,51	11,7%	-7,5%	10,3%	-5,8%
10 a 19	2.743	2.974	2.767	100.211	110.369	101.601	3,15	3,19	3,01	3,27	3,23	3,03	8,4%	-7,0%	10,1%	-9,9%
20 a 49	1.348	1.527	1.329	56.260	61.709	55.641	1,55	1,64	1,45	1,84	1,80	1,66	13,3%	-13,0%	9,7%	-9,8%
50 a 99	282	320	313	14.394	16.242	15.075	0,32	0,34	0,34	0,47	0,47	0,45	13,5%	-2,2%	12,8%	-7,2%
100 a 199	169	196	182	7.003	8.061	7.672	0,19	0,21	0,20	0,23	0,24	0,23	16,0%	-7,1%	15,1%	-4,8%
200 a 499	87	104	58	3.817	4.511	3.578	0,10	0,11	0,06	0,12	0,13	0,11	19,5%	-44,2%	18,2%	-20,7%
500 a 999	20	26	20	967	1.117	1.008	0,02	0,03	0,02	0,03	0,03	0,03	30,0%	-23,1%	15,5%	-9,8%
1000 o més	15	18	17	714	837	789	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	20,0%	-5,6%	17,2%	-5,7%
Total	87.024	93.335	91.826	3.064.129	3.422.239	3.355.830	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	7,3%	-1,6%	11,7%	-1,9%

Font: OTIB a partir de dades del DIRCE (INE)

Quadre 9. Empreses segons l'activitat econòmica i grandària a les Balears (2008 - 2009)

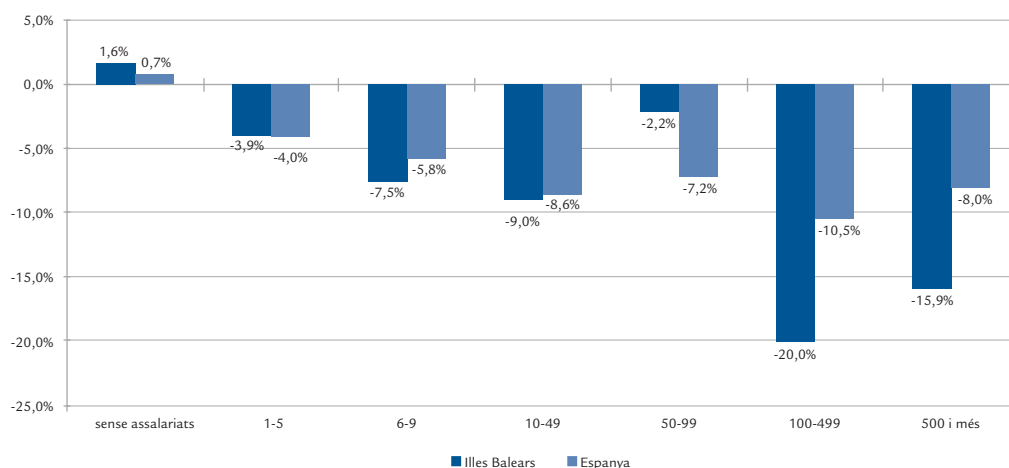
CNAE-2009	Total 2009	Pes s/total d'empreses	Creix. perc. 2009/08	Pesos segons núm. assalariats l'any 2009									
				Sense assal.		1 a 2		3 a 5		6 a 9		10 a 19	
				52,2	27,4	27,4	10,7	4,6	4,6	2,9	1,4	0,3	0,3
Total grups CNAE09	91.826	100,0	-1,6	52,2	27,4	27,4	10,7	4,6	4,6	2,9	1,4	0,3	0,3
05 a 09 Indústries extractives	68	0,1	-2,9	29,4	23,5	23,5	13,2	14,7	14,7	2,9	2,9	1,5	1,5
10 a 11 Indústria d'aliments i begudes	533	0,6	-2,4	25,1	26,3	26,3	18,0	9,8	9,8	8,6	8,6	1,5	0,6
12 Indústria del tabac	1	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13 Indústria tèxtil	147	0,2	-8,1	42,2	32,7	32,7	15,0	4,1	4,1	4,8	1,4	0,0	0,0
14 Confecció de peces de vestir	118	0,1	-4,1	44,9	29,7	29,7	14,4	4,2	4,2	5,9	0,0	0,8	0,0
15 Indústria del cuir i del calçat	177	0,2	-6,8	27,7	24,9	24,9	11,9	6,8	6,8	13,6	12,4	1,7	1,1
16 Indústria de la fusta i del suro, excepte mobles; cistelleria i esparteria	594	0,6	-4,5	37,0	33,2	33,2	17,0	6,4	6,4	4,4	2,0	0,0	0,0
17 Indústria del paper	22	0,0	-4,3	22,7	18,2	18,2	18,2	18,2	18,2	13,6	9,1	0,0	0,0
18 Arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats	359	0,4	-2,4	46,8	28,1	28,1	10,9	6,7	6,7	4,7	1,9	0,8	0,0
20 Indústria química	43	0,0	-4,4	20,9	39,5	39,5	20,9	0,0	0,0	14,0	4,7	0,0	0,0
21 Fabricació de productes farmacèutics	3	0,0	-25,0	0,0	0,0	0,0	33,3	0,0	0,0	33,3	33,3	0,0	0,0
22 Fabricació de productes de cauix i plàstics	34	0,0	6,3	26,5	29,4	29,4	11,8	2,9	2,9	23,5	5,9	0,0	0,0
23 Fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics	291	0,3	-1,4	24,4	27,1	27,1	14,4	11,7	11,7	12,4	8,9	0,7	0,3
24 Metal·lúrgia; fabricació de productes de ferro, acer i ferroaliatges	9	0,0	0,0	44,4	33,3	33,3	22,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

CNAE-2009	Total 2009	Pes s/total d'empreses	Creix. perc. 2009/08	Pesos segons núm. assalariats l'any 2009							
				Sense assal.	1 a 2	3 a 5	6 a 9	10 a 19	20 a 49	50 a 99	100 o més
25 Fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equip	805	0,9	-3,2	31,8	32,4	17,3	9,4	6,5	2,6	0,0	0,0
26 Fabricació de productes informàtics, electrònics i òptics	30	0,0	-6,3	26,7	30,0	23,3	13,3	3,3	3,3	0,0	0,0
27 Fabricació de material i equip elèctric	23	0,0	-8,0	30,4	13,0	26,1	17,4	8,7	4,3	0,0	0,0
28 Fabricació de maquinària i equip n.c.o.p.	47	0,1	2,2	14,9	36,2	19,1	10,6	10,6	4,3	2,1	2,1
29 Fabricació de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs	5	0,0	66,7	20,0	0,0	40,0	0,0	40,0	0,0	0,0	0,0
30 Fabricació d'un altre tipus de material de transport	46	0,1	-2,1	47,8	19,6	13,0	2,2	13,0	4,3	0,0	0,0
31 Fabricació de mobles	436	0,5	-5,4	42,2	31,2	14,9	3,9	6,7	1,1	0,0	0,0
32 Altres indústries manufactureres	248	0,3	-5,7	53,2	24,6	9,7	2,8	6,9	2,0	0,4	0,4
33 Reparació i instal·lació de maquinària i equip	940	1,0	7,8	62,6	18,3	10,2	3,9	3,4	1,1	0,4	0,1
35 Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	264	0,3	144,4	85,2	12,1	0,8	0,0	0,8	0,0	0,4	0,8
36 Captació, depuració i distribució d'aigua	165	0,2	-2,4	57,6	20,6	10,3	5,5	3,6	1,8	0,0	0,6
37 Recollida i tractament d'aigües residuals	10	0,0	0,0	20,0	20,0	20,0	0,0	10,0	10,0	10,0	10,0
38 Recollida, tractament i eliminació de residus; valorització	115	0,1	10,6	47,8	18,3	8,7	7,8	7,8	6,1	1,7	1,7
39 Activitats de descontaminació i altres serveis de gestió de residus	31	0,0	10,7	51,6	35,5	3,2	3,2	0,0	3,2	3,2	0,0
41 Construcció d'edificis	12.278	13,4	-9,3	58,9	19,8	9,9	5,1	3,9	1,8	0,3	0,2
42 Enginyeria civil	461	0,5	5,7	83,7	5,6	2,8	1,5	2,6	2,2	1,1	0,4
43 Activitats de construcció especialitzada	5.836	6,4	-8,5	51,2	25,9	12,0	5,3	3,7	1,6	0,3	0,1
45 Venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes	1.677	1,8	-0,4	40,5	34,6	12,5	5,0	4,2	2,5	0,4	0,2
46 Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes	4.535	4,9	-0,6	46,9	24,4	12,0	7,5	5,7	2,9	0,5	0,2
47 Comerç al detall, excepte de vehicles de motor i motocicletes	12.746	13,9	-2,6	45,8	34,8	12,5	4,6	1,6	0,4	0,2	0,1
49 Transport terrestre i per canonades	4.142	4,5	-1,3	55,6	32,7	6,7	2,6	1,3	0,8	0,2	0,1
50 Transport marítim i per vies navegables interiors	66	0,1	-2,9	13,6	30,3	30,3	9,1	10,6	4,5	1,5	0,0
51 Transport aeri	20	0,0	11,1	40,0	0,0	10,0	0,0	0,0	10,0	10,0	30,0
52 Emmagatzemament i activitats afins al transport	430	0,5	-2,5	31,4	30,0	16,3	9,3	7,7	3,0	0,9	1,4
53 Activitats postals i de correus	101	0,1	-4,7	50,5	17,8	8,9	7,9	8,9	4,0	2,0	0,0
55 Serveis d'allotjament	1.654	1,8	-1,5	24,1	30,2	18,3	8,2	6,5	5,9	2,7	4,2
56 Serveis de menjars i begudes	8.740	9,5	0,6	36,9	34,7	16,5	7,3	3,3	1,1	0,1	0,1
58 Edició	272	0,3	-6,8	61,8	19,9	8,8	3,7	2,2	2,2	0,4	1,1
59 Activitats cinematogràfiques, de vídeo i de televisió, enregistrament de so i edició musical	175	0,2	17,4	50,9	22,3	11,4	5,7	5,7	2,9	0,6	0,6
60 Activitats de programació i emissió de ràdio i televisió	70	0,1	2,9	45,7	17,1	8,6	10,0	11,4	2,9	1,4	2,9
61 Telecomunicacions	128	0,1	6,7	46,9	29,7	12,5	5,5	3,1	0,8	0,0	1,6
62 Programació, consultoria i altres activitats relacionades amb la informàtica	447	0,5	6,4	64,4	17,4	7,8	4,0	2,5	2,2	0,7	0,9
63 Serveis d'informació	86	0,1	-8,5	54,7	23,3	8,1	4,7	4,7	2,3	2,3	0,0
64 Serveis financers, excepte assegurances i fons de pensions	98	0,1	14,0	26,5	39,8	12,2	7,1	6,1	2,0	1,0	5,1

CNAE-2009	Total 2009	Pes s/total d'empreses	Creix. perc. 2009/08	Pesos segons núm. assalariats l'any 2009							
				Sense assal.	1 a 2	3 a 5	6 a 9	10 a 19	20 a 49	50 a 99	100 o més
66 Activitats auxiliars dels serveis financers i de les assegurances	1.625	1,8	0,3	68,9	24,2	5,0	1,3	0,3	0,2	0,0	0,0
68 Activitats immobiliàries	3.986	4,3	5,6	64,2	27,7	5,6	1,5	0,7	0,1	0,1	0,0
69 Activitats jurídiques i de comptabilitat	4.043	4,4	-0,7	60,0	25,1	9,0	3,7	2,1	0,2	0,0	0,0
70 Activitats de les seus centrals; activitats de consultoria de gestió empresarial	555	0,6	4,1	49,4	29,9	10,8	4,7	3,6	0,9	0,0	0,7
71 Serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria; assaigs i anàlisis tècnics	3.192	3,5	-3,7	72,0	20,7	5,1	1,3	0,7	0,2	0,0	0,0
72 Investigació i desenvolupament	471	0,5	6,6	92,4	5,5	1,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
73 Publicitat i estudis de mercat	875	1,0	2,9	63,5	23,0	5,9	3,5	3,2	0,5	0,2	0,1
74 Altres activitats professionals, científiques i tècniques	846	0,9	-4,9	76,8	18,0	3,4	1,2	0,5	0,0	0,1	0,0
75 Activitats veterinàries	221	0,2	4,7	55,2	29,9	12,2	2,3	0,5	0,0	0,0	0,0
77 Activitats de lloguer	1.511	1,6	-1,9	57,9	26,3	10,4	2,7	1,7	0,5	0,0	0,4
78 Activitats relacionades amb l'ocupació	95	0,1	4,4	45,3	24,2	10,5	6,3	5,3	5,3	1,1	2,1
79 Activitats d'agències de viatges, operadors turístics	498	0,5	-2,4	39,2	27,9	15,7	5,4	5,0	2,8	1,0	3,0
80 Activitats de seguretat i investigació	64	0,1	12,3	46,9	15,6	15,6	7,8	4,7	6,3	0,0	3,1
81 Serveis en edificis i activitats de jardineria	709	0,8	-1,1	52,2	23,7	10,7	4,1	5,2	2,1	0,8	1,1
82 Activitats administratives d'oficina i altres activitats auxiliars de les empreses	2.224	2,4	3,0	64,2	24,1	6,8	2,2	1,6	0,6	0,1	0,4
85 Educació	1.556	1,7	4,7	46,4	21,3	13,1	6,9	3,8	5,4	2,0	1,1
86 Activitats sanitàries	3.202	3,5	4,5	67,0	22,6	6,1	1,4	1,5	0,8	0,2	0,5
87 Assistència en establiments residencials	61	0,1	7,0	14,8	13,1	9,8	6,6	14,8	23,0	9,8	8,2
88 Activitats de serveis socials sense allotjament	93	0,1	17,7	20,4	17,2	20,4	14,0	10,8	8,6	4,3	4,3
90 Activitats de creació, artístiques i espectacles	768	0,8	6,7	79,0	13,0	3,5	2,1	1,3	0,5	0,5	0,0
91 Activitats de biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals	56	0,1	-1,8	23,2	25,0	26,8	10,7	7,1	3,6	3,6	0,0
92 Activitats de jocs d'azar i apostes	344	0,4	-0,9	27,9	45,3	12,5	4,9	6,4	1,5	0,6	0,9
93 Activitats esportives, recreatives i d'entreteniment	1.128	1,2	1,9	44,3	28,3	10,8	5,9	5,9	3,4	0,7	0,7
94 Activitats associatives	776	0,8	1,4	16,6	50,3	15,9	8,2	4,5	3,4	0,8	0,4
95 Reparació d'ordinadors, efectes personals i articles d'ús domèstic	590	0,6	9,5	67,3	21,5	7,5	3,4	0,3	0,0	0,0	0,0
96 Altres serveis personals	2.797	3,0	3,5	50,6	37,1	8,5	2,6	0,8	0,3	0,1	0,0

Font: OTIB a partir de dades del DIRCE (INE)

Gràfic 7. Variació interanual de les empreses segons la grandària a les Illes Balears i Espanya (2008-2009)



Font: OTIB a partir de dades del DIRCE

Per activitats econòmiques (quadre 9), les activitats que més han patit el descens en el nombre d'empreses a les Illes Balears són: la construcció d'edificis (-9,3 %), les activitats de construcció especialitzada (-8,5 %), els serveis d'informació (-8,5 %), la indústria tèxtil (-8,1 %) i la fabricació de material i equip electrònic (-8 %).

Malgrat tot, hi ha diverses activitats econòmiques que presenten un increment important en el nombre d'empreses respecte al 2008: subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat (+144,4 %), activitats de serveis socials (+17,7 %), activitats cinematogràfiques, de vídeo i de televisió (+17,4 %), serveis financers (+14 %), activitats de seguretat i investigació (+12,3 %) i transport aeri (11,1 %).

Sigui com sigui, les dades del DIRCE abans comentades corresponen a l'1 de gener de 2009, de manera que la informació que recull fa referència a l'any 2008 i presenta aleshores el canvi de cicle econòmic amb la forta caiguda del nombre d'empreses a la construcció, que encara no

recullen les dades del passat DIRCE l'1 de gener de 2008. Amb l'objectiu d'analitzar la situació de les empreses durant el 2009 el quadre 10 mostra les taxes de creixement de les empreses amb afiliats a la Seguretat Social entre el mesos de gener dels anys 2009 i 2010, i així també es poden comparar les empreses amb la nova classificació d'activitats econòmiques del 2009².

D'aquesta manera, i segons les dades de la Tresoreria General, en el mes de gener de 2010, en comparació amb el mateix mes del 2009, es registra un descens de 1.864 empreses d'alta a la Seguretat Social a les Illes Balears, que en termes relatius equival a una baixada del 4,8 %, descens equivalent al del conjunt de l'Estat (-4,7 %). Aquest descens és més acusat en les activitats relacionades amb la construcció, el comerç i el sector immobiliari: construcció d'edificis (-639), activitats de construcció especialitzada (-326), comerç al detall (-242) i activitats de lloguer (-155). Aquestes quatre activitats aglutinen el 73,1 % del descens total en el nombre d'empreses d'alta.

² Les dades a partir de gener de 2009 reflecteixen la nova Classificació nacional d'activitats econòmiques (CNAE 2009), establerta en el Reial decret 475/2007, de 13 d'abril.

D'altra banda, es donen taxes positives en activitats auxiliars de les empreses, professionals, científiques i tècniques, activitats relacionades amb els serveis socials, activitats artístiques, o la indústria de l'alimentació i els serveis de menjar

i begudes. D'aquesta manera, doncs, aquests sectors destaquen per la seva capacitat endògena, amb independència del cicle econòmic, per créixer, de manera que esdevenen clarament com a potencials sectors emergents.

Quadre 10. Taxes de creixement de les empreses balears amb afiliats a la Tresoreria General de la Seguretat Social per activitat econòmica (gener 2009 – gener 2010)

Codi	Activitat econòmica (CNAE-09)	gener 2009	gener 2010	Var. Abs.	Var. (%)
01	Agricultura, ramaderia, caça i serveis que s'hi relacionen	96	90	-6	-6,25
02	Silvicultura i explotació forestal	10	12	2	20,00
03	Pesca i aquicultura	6	4	-2	-33,33
08	Altres indústries extractives	62	60	-2	-3,23
10	Indústria de l'alimentació	393	415	22	5,60
11	Fabricació de begudes	138	109	-29	-21,01
13	Indústria tèxtil	41	45	4	9,76
14	Confecció de peces de vestir	58	54	-4	-6,90
15	Indústria del cuir i del calçat	125	113	-12	-9,60
16	Indústria de la fusta i del suro, excepte mobles; cistelleria i esparteria	269	243	-26	-9,67
17	Indústria del paper	18	15	-3	-16,67
18	Arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats	193	180	-13	-6,74
19	Coqueries i refinació de petroli	2	0	-2	-100,00
20	Indústria química	54	54	0	0,00
21	Fabricació de productes farmacèutics	41	37	-4	-9,76
22	Fabricació de productes de cautxú i plàstics	17	15	-2	-11,76
23	Fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics	221	204	-17	-7,69
24	Metal·lúrgia; fabricació de productes de ferro, acer i ferroaliatges	31	26	-5	-16,13
25	Fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equip	424	393	-31	-7,31
26	Fabricació de productes informàtics, electrònics i òptics	7	6	-1	-14,29
27	Fabricació de material i equip elèctric	16	17	1	6,25
28	Fabricació de maquinària i equip n.c.o.p.	75	70	-5	-6,67
29	Fabricació de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs	3	3	0	0,00
30	Fabricació d'un altre tipus de material de transport	214	177	-37	-17,29
31	Fabricació de mobles	211	196	-15	-7,11
32	Altres indústries manufactureres	83	81	-2	-2,41
33	Reparació i instal·lació de maquinària i equip	184	208	24	13,04
35	Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	29	28	-1	-3,45
36	Captació, depuració i distribució d'aigua	70	72	2	2,86
37	Recollida i tractament d'aigües residuals	13	16	3	23,08
38	Recollida, tractament i eliminació de residus; valorització	52	54	2	3,85
39	Activitats de descontaminació i altres serveis de gestió de residus	1	1	0	0,00
41	Construcció d'edificis	4.020	3.381	-639	-15,90
42	Enginyeria civil	231	156	-75	-32,47
43	Activitats de construcció especialitzada	3.026	2.700	-326	-10,77
45	Venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes	1.114	1.057	-57	-5,12
46	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor	1.940	1.877	-63	-3,25
47	Comerç al detall, excepte de vehicles de motor i motocicletes	6.084	5.842	-242	-3,98
49	Transport terrestre i per canonades	1.267	1.194	-73	-5,76
50	Transport marítim i per vies navegables interiors	6	7	1	16,67
51	Transport aeri	30	31	1	3,33
52	Emmagatzemament i activitats afins al transport	207	213	6	2,90

Codi	Activitat econòmica (CNAE-09)	gener 2009	gener 2010	Var. Abs.	Var. (%)
53	Activitats postals i de correus	38	39	1	2,63
55	Serveis d'allotjament	1.130	1.096	-34	-3,01
56	Serveis de menjars i begudes	4.018	4.060	42	1,05
58	Edició	112	96	-16	-14,29
59	Activitats cinematogràfiques, de vídeo i de tv, enregistrament de so i edició musical	74	69	-5	-6,76
60	Activitats de programació i emissió de ràdio i televisió	46	44	-2	-4,35
61	Telecomunicacions	121	120	-1	-0,83
62	Programació, consultoria i altres activitats relacionades amb la informàtica	135	142	7	5,19
63	Serveis d'informació	60	74	14	23,33
64	Serveis financers, excepte assegurances i fons de pensions	59	58	-1	-1,69
65	Assegurances, fons de pensions, excepte Seguretat Social obligatòria	82	83	1	1,22
66	Activitats auxiliars dels serveis financers i de les assegurances	276	278	2	0,72
68	Activitats immobiliàries	820	774	-46	-5,61
69	Activitats jurídiques i de comptabilitat	1.323	1.315	-8	-0,60
70	Activitats de les seus centrals; activitats de consultoria de gestió empresarial	143	153	10	6,99
71	Serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria; assaigs i anàlisis tècnics	613	556	-57	-9,30
72	Investigació i desenvolupament	29	30	1	3,45
73	Publicitat i estudis de mercat	233	220	-13	-5,58
74	Altres activitats professionals, científiques i tècniques	118	132	14	11,86
75	Activitats veterinàries	95	102	7	7,37
77	Activitats de lloguer	895	740	-155	-17,32
78	Activitats relacionades amb l'ocupació	56	47	-9	-16,07
79	Activitats d'agències de viatges, operadors turístics, serveis de reserves	310	290	-20	-6,45
80	Activitats de seguretat i investigació	51	55	4	7,84
81	Serveis en edificis i activitats de jardineria	698	681	-17	-2,44
82	Activitats administratives d'oficina i altres activitats auxiliars de les empreses	177	212	35	19,77
84	Administració pública i defensa; Seguretat Social obligatòria	675	674	-1	-0,15
85	Educació	849	833	-16	-1,88
86	Activitats sanitàries	891	900	9	1,01
87	Assistència en establiments residencials	62	62	0	0,00
88	Activitats de serveis socials sense allotjament	144	149	5	3,47
90	Activitats de creació, artístiques i espectacles	80	96	16	20,00
91	Activitats de biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals	66	65	-1	-1,52
92	Activitats de jocs d'atzar i apostes	124	122	-2	-1,61
93	Activitats esportives, recreatives i d'entreteniment	444	462	18	4,05
94	Activitats associatives	909	907	-2	-0,22
95	Reparació d'ordinadors, efectes personals i articles d'ús domèstic	244	220	-24	-9,84
96	Altres serveis personals	1.197	1.169	-28	-2,34
97	Activitats de les llars que donen ocupació a personal domèstic	367	402	35	9,54
99	Activitats d'organitzacions i organismes extraterritoris	11	10	-1	-9,09
	No tipificades	1	1	0	0,00
	TOTAL	38.858	36.994	-1.864	-4,80

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

Per illes, la distribució de les empreses per activitat econòmica presenta algunes diferències. Així, Menorca es caracteritza per tenir més pes d'empreses dins agricultura i ramaderia i en activitats industrials que la mitjana. Eivissa i Formentera, per la seva banda, destaquen per

tenir més dedicació al comerç, la restauració i l'hoteleria. Finalment, Mallorca, pel fet de ser el principal centre administratiu de la comunitat autònoma, té una major concentració d'empreses dedicades a sanitat, activitats jurídiques i/o associatives.

Quadre 11. Empreses d'alta a la Seguretat Social per activitat econòmica i illa (2009)

Codi	Activitat econòmica (CNAE-09)	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	% Mallorca	% Menorca	% Eivissa	% Formentera
1	Agricultura, ramaderia, caça i serveis que s'hi relacionen	413	113	40	1	1,2	3,0	0,7	0,2
2	Silvicultura i explotació forestal	8	1	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
3	Pesca i aquicultura	115	33	17	9	0,3	0,9	0,3	2,0
8	Altres indústries extractives	41	4	4	1	0,1	0,1	0,1	0,2
10	Indústria de l'alimentació	287	56	35	3	0,8	1,5	0,6	0,7
11	Fabricació de begudes	84	7	9	2	0,2	0,2	0,1	0,3
13	Indústria tèxtil	35	4	4	0	0,1	0,1	0,1	0,0
14	Confecció de peces de vestir	35	1	22	0	0,1	0,0	0,4	0,0
15	Indústria del cuir i del calçat	49	50	1	0	0,1	1,3	0,0	0,0
16	Indústria de la fusta i del suro, excepte mobles; cistelleria i esparteria	175	49	22	1	0,5	1,3	0,4	0,2
17	Indústria del paper	12	2	0	0	0,0	0,1	0,0	0,0
18	Arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats	137	13	20	0	0,4	0,3	0,3	0,1
20	Indústria química	44	1	3	0	0,1	0,0	0,0	0,0
21	Fabricació de productes farmacèutics	38	0	2	0	0,1	0,0	0,0	0,0
22	Fabricació de productes de caixú i plàstics	10	4	0	0	0,0	0,1	0,0	0,0
23	Fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics	152	19	16	2	0,4	0,5	0,3	0,4
24	Metal·lúrgia; fabricació de productes de ferro, acer i ferroal·liatges	21	4	2	0	0,1	0,1	0,0	0,0
25	Fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equip	317	33	36	1	0,9	0,9	0,6	0,2
26	Fabricació de productes informàtics, electrònics i òptics	4	1	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
27	Fabricació de material i equip elèctric	15	1	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
28	Fabricació de maquinària i equip n.c.o.p.	55	6	2	0	0,2	0,2	0,0	0,0
29	Fabricació de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs	3	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
30	Fabricació d'un altre tipus de material de transport	149	15	18	0	0,4	0,4	0,3	0,0
31	Fabricació de mobles	172	15	10	0	0,5	0,4	0,2	0,1
32	Altres indústries manufactureres	46	29	3	1	0,1	0,8	0,0	0,1
33	Reparació i instal·lació de maquinària i equip	143	13	32	3	0,4	0,3	0,5	0,6
35	Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	24	1	1	0	0,1	0,0	0,0	0,0
36	Captació, depuració i distribució d'aigua	41	12	11	0	0,1	0,3	0,2	0,0
37	Recollida i tractament d'aigües residuals	11	2	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
38	Recollida, tractament i eliminació de residus; valorització	39	5	5	0	0,1	0,1	0,1	0,0
39	Activitats de descontaminació i altres serveis de gestió de residus	0	1	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
41	Construcció d'edificis	2.636	308	423	25	7,8	8,2	7,1	5,6
42	Enginyeria civil	103	33	38	5	0,3	0,9	0,6	1,2
43	Activitats de construcció especialitzada	2.007	256	357	30	5,9	6,8	5,9	6,6
45	Venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes	726	86	134	10	2,1	2,3	2,2	2,3
46	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç	1.413	162	192	10	4,2	4,3	3,2	2,2
47	Comerç al detall, excepte de vehicles de motor i motocicletes	4.636	650	966	81	13,7	17,3	16,1	18,1
49	Transport terrestre i per canonades	1.006	97	297	19	3,0	2,6	5,0	4,3
50	Transport marítim i per vies navegables interiors	59	11	23	3	0,2	0,3	0,4	0,6
51	Transport aeri	27	0	1	0	0,1	0,0	0,0	0,0
52	Emmagatzemament i activitats afins al transport	154	20	25	1	0,5	0,5	0,4	0,2

Codi	Activitat econòmica (CNAE-09)	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	% Mallorca	% Menorca	% Eivissa	% Formentera
53	Activitats postals i de correus	28	3	2	2	0,1	0,1	0,0	0,4
55	Serveis d'allotjament	861	110	259	49	2,5	2,9	4,3	10,8
56	Serveis de menjars i begudes	3.951	434	869	84	11,7	11,6	14,5	18,8
58	Edició	76	11	6	0	0,2	0,3	0,1	0,0
59	Activitats cinematogràfiques, de vídeo i de televisió, edició musical	49	4	5	0	0,1	0,1	0,1	0,0
60	Activitats de programació i emissió de ràdio i televisió	31	3	4	0	0,1	0,1	0,1	0,0
61	Telecomunicacions	79	6	23	0	0,2	0,2	0,4	0,1
62	Programació, consultoria i altres activitats relacionades amb la informàtica	120	1	7	1	0,4	0,0	0,1	0,2
63	Serveis d'informació	60	1	2	0	0,2	0,0	0,0	0,0
64	Serveis financers, excepte assegurances i fons de pensions	53	3	1	0	0,2	0,1	0,0	0,0
65	Assegurances, reassegurances i fons de pensions, excepte S S obligatòria	69	5	2	0	0,2	0,1	0,0	0,0
66	Activitats auxiliars dels serveis financers i de les assegurances	224	18	33	2	0,7	0,5	0,5	0,5
68	Activitats immobiliàries	564	66	108	3	1,7	1,7	1,8	0,7
69	Activitats jurídiques i de comptabilitat	1.022	89	159	10	3,0	2,4	2,7	2,3
70	Activitats de les seus centrals; activitats de consultoria de gestió empresarial	116	7	18	2	0,3	0,2	0,3	0,3
71	Serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria; assaigs i anàlisis tècnics	449	51	58	3	1,3	1,4	1,0	0,7
72	Investigació i desenvolupament	23	1	1	0	0,1	0,0	0,0	0,0
73	Publicitat i estudis de mercat	191	10	19	0	0,6	0,3	0,3	0,0
74	Altres activitats professionals, científiques i tècniques	124	4	10	1	0,4	0,1	0,2	0,2
75	Activitats veterinàries	73	8	13	1	0,2	0,2	0,2	0,3
77	Activitats de lloguer	690	40	90	16	2,0	1,1	1,5	3,5
78	Activitats relacionades amb l'ocupació	34	1	3	0	0,1	0,0	0,0	0,0
79	Activitats d'agències de viatges, operadors turístics, serveis de reserves	236	11	35	4	0,7	0,3	0,6	0,8
80	Activitats de seguretat i investigació	44	4	4	0	0,1	0,1	0,1	0,0
81	Serveis en edificis i activitats de jardineria	548	72	78	2	1,6	1,9	1,3	0,3
82	Activitats administratives d'oficina i altres activitats auxiliars de les empreses	169	8	17	0	0,5	0,2	0,3	0,1
84	Administració pública i defensa; Seguretat Social obligatòria	136	21	9	3	0,4	0,6	0,2	0,7
85	Educació	558	40	68	2	1,6	1,1	1,1	0,4
86	Activitats sanitàries	737	49	84	1	2,2	1,3	1,4	0,3
87	Assistència en establiments residencials	52	1	4	0	0,2	0,0	0,1	0,0
88	Activitats de serveis socials sense allotjament	107	7	15	1	0,3	0,2	0,3	0,1
90	Activitats de creació, artístiques i espectacles	67	9	16	0	0,2	0,2	0,3	0,0
91	Activitats de biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals	40	14	10	0	0,1	0,4	0,2	0,0
92	Activitats de jocs d'atzar i apostes	102	3	19	0	0,3	0,1	0,3	0,0
93	Activitats esportives, recreatives i d'entreteniment	365	56	84	7	1,1	1,5	1,4	1,5
94	Activitats associatives	733	69	107	2	2,2	1,8	1,8	0,5
95	Reparació d'ordinadors, efectes personals i articles d'ús domèstic	159	29	25	1	0,5	0,8	0,4	0,2
96	Altres serveis personals	940	111	163	9	2,8	3,0	2,7	2,0
97	Activitats de les llars que donen ocupació a personal domèstic	243	13	126	4	0,7	0,3	2,1	0,8
99	Activitats d'organitzacions i organismes extraterritorials	9	0	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
	No consta	4.344	249	679	34	12,8	6,6	11,3	7,5
	TOTAL	33.913	3.748	5.998	448	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: OTIB a partir de dades de la TCSS

3 PART III. EL MERCAT DE TREBALL A LES ILLES BALEARS

3.1 LA POBLACIÓ ACTIVA

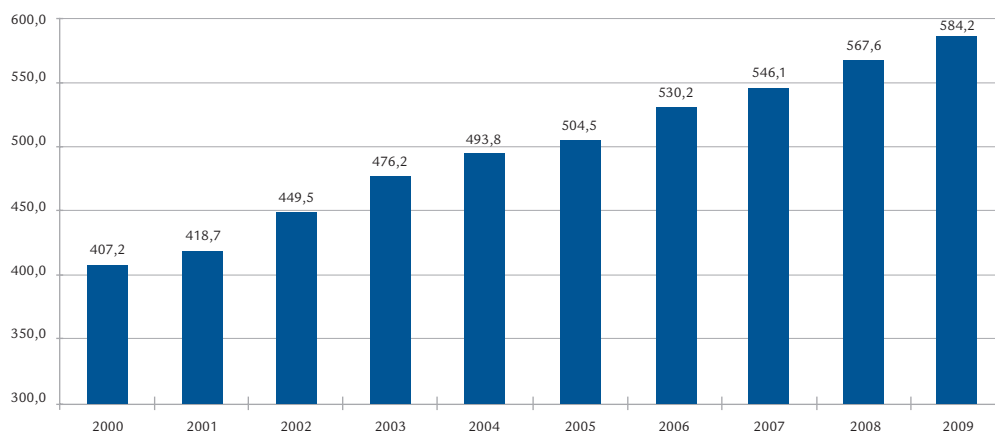
3.1.1 Evolució de la població activa i de la població inactiva

De manera paral·lela al creixement de la població entre 16 i 64 anys que s'ha apuntat en l'apartat 2.1, "Evolució de l'estructura demogràfica", la població activa se situa, de mitjana, durant l'any 2009 en 584.175 persones, 16.625 més que el 2008, la qual cosa suposa en termes relatius un increment interanual del 2,9 %. La població activa continua augmentant per tant a un ritme intens, tot i que l'activitat econòmica presenta resultats negatius. En comparació, en el conjunt de l'Estat, la població activa presenta un creixement més suau, concretament del 0,8 %. De fet, les Illes Balears són juntament amb les Canàries (+3,3 %), les dues comunitats autònomes que més han vist augmentar la seva població activa. Altres comunitats autònomes com Astúries (-1,6 %), el País Basc (-1,5 %), Catalunya (-0,9 %) i Navarra (-0,2 %) han reduït durant el 2009 el conjunt de la població activa.

De fet, les Balears presenten des del 2006 un creixement relatiu de la població activa per sobre el del conjunt de l'Estat, en gran manera a causa del fort increment de les migracions per motius laborals (vegeu gràfic 9).

D'altra banda, és important també analitzar l'evolució de la població econòmicament inactiva, que juntament amb la població activa configura el total de la població de 16 i més anys. El 2009 la xifra de població inactiva se situa en 306.125 persones, un 0,9 % menys que l'any anterior, amb diferències segons l'edat i el sexe de les persones. Així, mentre que la població inactiva menor de 65 anys ha baixat un 3,1 %, la major de 65 s'ha incrementat un 1,8 %. També es detecten diferències importants per sexe; així, mentre que els homes inactius s'han incrementat en un 2,3 % respecte a 2008, són les dones les que concentren el descens de població inactiva, concretament un descens del 2,8 %.

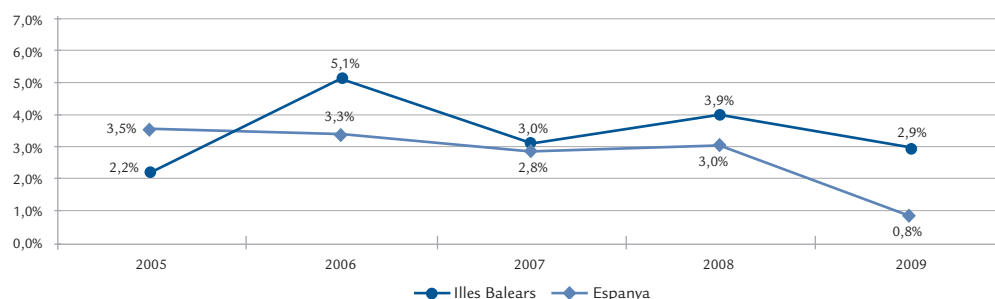
Gràfic 8. Evolució de la població activa a les Balears (2000-2009)



Nota: en milers de persones

Font: OTIB a partir de les dades de l'EPA (INE)

Gràfic 9. Creixement relatiu de la població activa a les Balears i a l'Estat espanyol (2005-2009)



Font: OTIB a partir de les dades de l'EPA (INE)

Segons el motiu de la inactivitat, en el cas de les dones, tots els col·lectius, tret de les jubilades i altres pensionistes, experimenten un descens. Per exemple, les dones dedicades a les tasques de la llar s'han reduït en un 6,7 %. D'altra banda, en el cas dels homes, tots els motius d'inactivitat experimenten un augment interanual en el nombre d'efectius inactius.

D'altra banda, els actius potencials,³ després de dos anys de baixada, ja el 2008 experimentaren un

increment interanual, si bé és durant el 2009 quan aquest increment es consolida. De tota manera, cal dir que aquest subgrup d'inactius solament representa un 3,2 % sobre el total de població inactiva. Així doncs, i vist el poc volum dels actius potencials, es desprèn que l'augment constant de població activa es deu en gran manera a l'entrada de nous nadius a les Illes i no tant a causa d'un trànsit de persones que passen de la inactivitat a la situació d'activitat.

Quadre 12. Evolució de la població activa i inactiva a les Illes Balears (2005-2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Pob. activa	504.450	530.225	546.100	567.550	584.200
Pob. inactiva	299.975	296.825	306.325	308.875	306.125
Inactius per la seva vinculació a l'activitat					
Actius potencials: totals	10.097	6.661	3.827	4.801	9.680
Actius potencials: desanimats	1.819	1.482	1.450	1.979	3.853
Altres inactius	288.059	288.683	301.049	302.095	292.592
Per classe principal d'inactivitat					
Estudiants	42.225	40.450	41.750	42.325	43.275
Jubilats	98.500	99.250	100.250	105.725	108.575
Tasques de la llar	92.400	93.250	99.275	101.025	96.025
Altres	66.850	63.900	64.975	59.775	58.225

Font: OTIB a partir de les dades de l'EPA (INE)

³ Els actius potencials són persones sense feina i disponibles per treballar que no cerquen feina per algun dels motius següents: perquè creuen que no en trobaran, havent-ne cercat o no amb anterioritat. Aquest grup, se'l coneix amb el nom de desanimats: o no cerquen feina perquè estan afectats per una regulació d'ocupació o per altres raons (diferents de malaltia, motius personals o familiars, de cursar estudis o d'estar jubilat).

El quadre 13 mostra l'evolució de la població activa per diferents grups sociodemogràfics; entre aquests grups destaca, com ja s'apuntava el 2008, la forta aportació de les dones, que s'han incrementat en un 4,9 % respecte al 2008, davant l'1,4 % en el cas dels homes. Com ja es podia desprendre de la reducció de població inactiva en el cas del col·lectiu femení, s'observa un important transvasament de dones que passen de situacions d'inactivitat a l'activitat per fer front a la situació de crisi econòmica que pateixen moltes de les Illes de Balears.

Per edats, tots els grups mostren una evolució positiva, més suau en el grup d'edat més jove (+0,9 %), i més accentuada en el cas del grup central d'edat entre 25 i 54 anys (+2,6 %) i sobretot en el grup dels majors de 54 anys (+6,9 %). Finalment, i pel que fa a la nacionalitat de la població activa, tots els grups presenten un increment respecte al 2008; els nacionals augmenten en un 2,9 %, els estrangers

comunitaris en un 2,2% i els extracomunitaris suavitzen el creixement en un 3,1% (el 2008 augmentaren un 18,8% respecte al 2007).

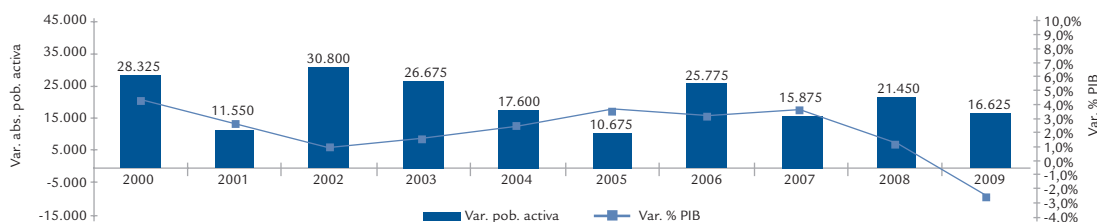
Així doncs, a diferència del que passava el 2008, quan l'entrada de població estrangera al mercat de treball de les Illes semblava no estar influenciada per la crisi econòmica, sembla que el 2009 l'entrada de nous nadius s'ha suavitzat notablement. Malgrat tot, la presència d'estrangers segueix essent prou significativa: l'any 2009 el 25,8% de la població activa de les Illes és de nacionalitat estrangera, un percentatge similar al del 2008 (25,9 %). Així doncs, les dades palesen que l'explicació principal de l'augment de població activa dels darrers anys es fonamenta en l'entrada de nova població, fet que explicaria l'afebliment de la relació positiva entre evolució de la població activa i cicle econòmic, que s'observa en el gràfic 10. És a dir, la població activa a les Illes creix a un fort ritme independentment del cicle econòmic.

Quadre 13. Evolució de la població activa total, per sexe, edat i nacionalitat, a les Illes Balears (2000-2009)

Anys	TOTAL	SEXE		EDAT			NACIONALITAT		
		Homes	Dones	16 a 24 anys	25-54 anys	55 i més anys	Espanyols	UE	NO UE
2000	407,2	240,1	167,0	58,9	308,9	39,4	-	-	-
2005	504,5	289,5	214,9	63,2	388,9	52,3	406,5	17,4	80,5
2006	530,2	304,0	226,2	64,0	408,9	57,4	420,4	27,9	81,9
2007	546,1	313,5	232,7	61,4	426,6	58,0	416,5	43,4	86,2
2008	567,6	321,9	245,7	61,3	443,7	62,6	420,7	44,5	102,4
2009	584,2	326,5	257,7	61,9	455,4	66,9	433,1	45,5	105,5

Font: OTIB a partir de les dades de l'EPA (INE)

Gràfic 10. Variacions interanuals de la població activa i del PIB a preus constants a les Illes Balears (2000-2009)



Font: OTIB a partir de les dades de l'EPA (INE) i de l'IBESTAT

3.1.2 Població activa per nivell d'estudis

Quant a nivell d'estudis acabats de la població activa balear, aquest segueix essent inferior al de la mitjana espanyola; i un any més les Illes Balears són la comunitat autònoma amb el percentatge més baix de població activa amb estudis superiors, que és del 22,6 %, en comparació amb el 32,2 % del conjunt espanyol (vegeu quadre 14). D'altra banda, la població amb estudis fins a segona etapa de secundària (27,7 %) és força superior a la mitjana estatal (24,1 %) i les Balears esdevenen

la tercera comunitat autònoma amb el major percentatge, per darrera d'Aragó (28,9 %) i Madrid (28,3 %). La baixa formació de la població activa balear és un fet estructural, i per això no s'observen diferències rellevants respecte al 2008, si bé cal esmentar que el pes de la població amb estudis superiors ha passat del 21,3 % al 22,6 %. Tanmateix, la comparació de les dades de l'EPA mostra com en el període 2005-2009 el nombre d'individus amb educació secundària ha augmentat a les Balears i també, tot i que lleugerament, els individus amb estudis superiors (vegeu quadre 15).

Quadre 14 Distribució percentual de la població activa per nivell d'estudis i comunitat autònoma (2009)

	Fins a educació primària	Educació secundària (1a etapa)	Educació secundària (2a etapa)	Educació superior i doctorat
Total	15,3	28,6	24,1	32,2
Andalusia	18,3	33,8	20,9	27,1
Aragó	14,8	22,5	28,9	33,8
Astúries	9,9	27,6	24,8	37,9
Illes Balears	14,1	35,7	27,7	22,6
Canàries	18,3	29,8	26,5	25,4
Cantàbria	9,5	30,0	22,9	37,6
Castella i Lleó	16,0	26,9	23,0	34,1
Castella-la Manxa	20,1	32,7	21,3	26,0
Catalunya	18,7	24,6	24,2	32,4
Com. Valenciana	15,5	30,8	25,6	28,1
Extremadura	13,2	43,2	18,4	25,2
Galícia	11,3	34,5	20,9	33,5
Madrid	10,7	21,3	28,3	39,8
Múrcia	19,4	32,6	22,5	25,6
Navarra	9,3	26,4	25,8	38,7
País Basc	6,7	22,3	22,0	49,0
La Rioja	12,0	27,1	23,5	37,5

Font: OTIB a partir de les dades de l'EPA (INE)

Per sexe, s'observen diferències significatives; així, les dones actives amb estudis superiors suposen un 27 % del total de dones actives, mentre que aquest percentatge es redueix al 19,2 % en el cas

del col·lectiu masculí. La major formació de les dones és un patró que es repeteix en el conjunt de l'Estat, amb una diferència en aquest cas de 7,8 punts percentuals a favor del col·lectiu femení.

Quadre 15 Distribució percentual de la població activa, per nivell d'estudis i sexe, a Espanya i a les Illes Balears (2005, 2007, 2008 i 2009)

	Fins a educació primària				Educació secundària (1a etapa)				Educació secundària (2a etapa)				Educació superior i doctorat			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
Espanya	17,2	15,8	15,8	15,3	28,4	28,4	28,4	28,6	23,0	24,0	24,0	24,0	31,3	31,8	31,8	32,2
Illes Balears	15,6	16,0	13,6	14,1	36,4	35,9	36,6	35,7	26,4	25,8	28,6	27,7	21,6	22,3	21,3	22,6
Homes																
Espanya	19,4	17,7	17,7	17,0	31,0	30,9	30,9	31,3	21,8	23,0	23,0	23,1	27,7	28,4	28,5	28,7
Illes Balears	17,3	18,1	15,7	15,6	39,5	38,6	39,4	39,5	25,7	23,8	26,9	25,8	17,6	19,5	18,2	19,2
Dones																
Espanya	14,0	13,2	13,3	13,0	28,4	28,4	25,2	25,2	24,6	25,2	25,5	25,3	36,6	36,5	36,1	36,5
Illes Balears	13,4	13,0	10,9	12,2	35,9	35,9	33,0	30,8	27,3	28,6	31,1	30,0	27,0	26,2	25,3	27,0

Font: OTIB a partir de les dades de l'EPA (INE)

Lligades a l'alta participació laboral dels joves a les Balears i al relatiu baix nivell educatiu, val a dir que les darreres dades disponibles, corresponents al 2007, mostren que la taxa d'abandonament escolar prematur⁴ se situava en el 31 % a l'Estat espanyol, mentre que a les Balears era del 44,2 %, quan la mitjana europea era del 15,2 % i la taxa marcada per l'Objectiu de Lisboa és del 10 %. Aquestes dades suposen un increment respecte del 2002 de 6,3 punts percentuals a les Balears, davant 1,1 punts en el conjunt de l'Estat. Així, les Illes Balears passen de ser la cinquena comunitat autònoma amb pitjor resultat, segons les dades de 2006, a la que presenta els pitjors resultats de tot el territori nacional el 2007.

Hi ha un fort biaix per sexes, de manera que el valor és molt superior en els homes (49,1 %) que en les dones (39,2 %). Cal remarcar, però, que aquesta diferència (9,9 punts percentuals) no és de les més pronunciades dins el conjunt de les comunitats autònomes, ja que és superada per deu d'aquestes comunitats (Galícia, amb 18,5 punts percentuals, assoleix el màxim valor). En la mateixa línia, la taxa d'escolarització a 18 anys era del 39,5 % a les Balears i del 62,5 % en

l'àmbit estatal. Per tant, una part important dels joves balears decideixen abandonar el sistema educatiu a canvi d'una remuneració immediata, i aquestes decisions reforcen la situació d'un capital humà poc qualificat globalment en les generacions futures.

La distribució de la població activa segons la relació de parentiu (vegeu el quadre 16) ens aproxima a l'anàlisi de l'activitat de les llars. El canvi de cicle viscut durant l'any 2008 ja mostrava un canvi significatiu, que es manté durant el 2009, i és l'augment de la proporció de dones actives que exerceixen de persona principal de la llar (va passar del 36,9 % en el 2007 al 41,2 % en el 2008, i el 2009 representa un 40,8 %), mentre que va baixar l'activitat dels homes cap de família. El darrer any, com s'ha vist, el nombre de dones actives ha augmentat en 11.975 persones a les Balears, sovint com a conseqüència de l'efecte de l'anomenada *ocupació addicional*, que fa que en moments baixos del cicle econòmic, algunes persones (la majoria dones) que no cercaven feina ho fan per corregir la mala situació de les famílies per la pèrdua de feina d'algun dels seus membres.

⁴ Percentatge de persones de 18 a 24 anys que no estan escolaritzades i que tenen com a estudis màxims l'educació secundària obligatòria o nivells educatius anteriors. Font: Ministeri d'Educació. Institut d'Avaluació. Sistema estatal de indicadors de la educació 2007.

Quadre 16. Població activa a les Balears segons la relació de parentiu amb la persona de referència de la llar per sexe (2008 i 2009)

	2008			2009		
	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes
Persona de referència	262.038	101.133	160.905	277.616	105.100	172.516
Cònjuge	177.743	97.749	79.994	184.263	106.818	77.445
Fill/ fillastre	90.885	33.421	57.463	89.616	33.257	56.359
Gendre/nora	3.996	1.416	2.581	4.016	1.996	2.020
Nét/néta	1.941	301	1.640	1.731	306	1.425
Pare/mare/sogres	3.947	2.007	1.940	3.110	1.742	1.368
Altres	17.964	6.159	11.804	13.781	5.237	8.544
Pers. domèstic	621	621	-	182	182	-
Sense parentesc	8.418	2.828	5.590	9.835	3.026	6.809
Total	567.553	245.635	321.917	584.150	257.664	326.486

Font: OTIB a partir de les dades de l'EPA (INE)

3.1.3 Evolució de la taxa d'activitat

La taxa d'activitat a les Illes Balears s'ha situat, de mitjana durant el 2009, en el 65,6 %, 0,9 punts percentuals per sobre la del 2008, com a conseqüència d'un increment de la població immigrant per motius laborals. Aquest increment suposa una continuació del procés d'augment de la taxa d'activitat viscut en la dècada actual, que ha passat del 59,1 % l'any 2000 al 65,6 % l'any 2009. De fet, la posició de les Balears com la comunitat autònoma amb la taxa d'activitat més elevada l'any 2000 s'ha mantingut al llarg de tot el període. En el conjunt de l'Estat la taxa d'activitat ha crescut en 0,1 punts percentuals i se situa en el 2009 en el 59,9 %, 5,7 punts per sota la de les Illes.

La desagregació per sexe (vegeu el quadre 17) mostra com l'any 2009 es caracteritza per un augment de la taxa d'activitat femenina de gairebé dos punts percentuals (passa del 56 % el 2008 al 57,9 % el 2009) i es consolida com la més alta de l'Estat, situant-se per davant de Madrid (57,3 %), que ocupava la primera posició del rànquing durant els tres darrers anys. Contràriament, en el cas dels homes, la taxa d'activitat ha experimentat un descens de 0,2 punts percentuals respecte a 2008 i se situa en el 73,4 %. De fet, el 2009 és el tercer any consecutiu que la taxa d'activitat masculina experimenta un descens respecte a l'any anterior. Des d'una perspectiva temporal més

llarga, destaca l'augment entre les dones, amb un increment de la taxa de participació de més de 10 punts percentuals respecte al 2000, mentre que en el cas dels homes aquest augment es redueix a 2,7 punts. D'aquesta manera, s'han reduït les diferències entre homes i dones, que han passat de 22,9 punts l'any 2000 a 15,5 punts el 2009.

Per grups d'edat, destaca el fet que un any més són els majors de 54 anys els que presenten més augment de la taxa d'activitat, concretament 1,1 punts percentuals respecte al 2008. D'altra banda, el grup de menors de 25 anys també ha experimentat un augment (0,7 punts percentuals) de la seva taxa d'activitat, que presentava dos anys consecutius de baixades interanuals.

Per grans grups de nacionalitats, els estrangers no comunitaris mostren un descens en la taxa d'activitat respecte al 2008, i passen del 83,9 % al 80,6 %; com s'ha comentat, han suavitzat les seves taxes de creixement, després d'uns anys de forts increments. De fet, els estrangers no comunitaris ja presentaven l'any 2005 una taxa del 83,5 %, 23,1 punts percentuals per sobre la taxa dels nacionals i 33 punts per sobre la dels estrangers comunitaris. Els nacionals i els estrangers comunitaris, per la seva banda, presenten un increment d'1,2 punts percentuals i 1,8 punts percentuals respectivament, en la taxa d'activitat.

Quadre 17. Evolució de la taxa d'activitat, per sexe, edat i nacionalitat, per comunitat autònoma (2005, 2007, 2008 i 2009)

Comunitat autònoma	Total				DONES				HOMES				Menors de 25 anys				Entre 25 i 54 anys			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
Espanya	57,4	58,9	59,8	59,9	46,4	48,9	50,5	51,5	68,8	69,3	69,5	68,6	52,1	52,4	52,5	49,5	80,9	82,8	83,8	84,7
Andalusia	54,3	56,3	57,6	58,3	41,5	44,7	46,9	48,7	67,6	68,2	68,6	68,2	51,7	52,6	53,6	48,7	74,9	77,5	79,2	81,0
Aragó	56,6	58,8	59,3	59,0	45,4	49,7	50,4	50,6	68,0	68,1	68,3	67,4	54,4	50,9	50,8	45,6	83,8	87,4	87,3	87,2
Astúries	48,1	50,5	52,7	52,0	38,0	42,4	45,2	45,2	59,3	59,5	61,0	59,5	41,3	42,3	45,6	44,8	74,4	77,9	80,4	79,7
Illes Balears	62,7	64,1	64,8	65,6	53,2	54,4	56,0	57,9	72,4	73,7	73,6	73,4	59,1	56,4	55,5	56,2	83,2	85,2	86,0	86,9
Canàries	59,4	61,0	60,9	62,1	48,7	51,6	51,3	53,6	70,2	70,6	70,7	70,7	49,6	51,1	49,5	47,8	78,3	80,2	80,3	83,0
Cantàbria	54,7	56,2	56,9	56,8	43,6	46,5	47,6	48,8	66,5	66,5	66,8	65,3	46,5	44,4	43,7	42,8	79,7	82,0	82,6	83,8
Castella i Lleó	52,5	53,7	54,5	54,6	41,2	43,6	45,1	45,9	64,1	64,0	64,2	63,4	46,2	45,6	46,3	45,0	81,1	82,7	83,5	83,7
Castella-la Manxa	54,0	56,0	57,1	57,7	39,9	43,0	45,4	46,7	68,3	69,0	68,7	68,5	52,1	54,6	53,8	50,7	78,5	80,0	81,1	82,4
Catalunya	61,3	62,5	63,2	62,7	51,2	53,1	54,4	55,0	71,8	72,2	72,3	70,7	58,5	57,1	56,7	54,2	85,0	86,4	87,1	87,2
Com. Valenciana	58,6	60,1	61,1	61,3	47,4	50,0	51,6	52,8	70,3	70,5	70,8	70,0	55,1	57,2	56,8	54,5	81,2	82,9	83,9	84,6
Extremadura	51,6	52,9	53,5	53,8	39,6	41,6	42,5	43,9	64,0	64,3	64,8	64,0	49,5	47,3	48,5	45,3	76,4	77,8	79,1	80,1
Galícia	53,0	54,3	55,1	55,2	44,3	46,0	47,2	48,5	62,6	63,3	63,7	62,5	46,8	45,1	45,5	44,8	80,1	83,1	84,0	84,0
Madrid	62,4	63,9	64,6	64,8	53,1	55,3	56,5	57,3	72,5	73,2	73,3	72,8	52,3	53,9	52,6	49,6	85,0	86,9	87,8	88,7
Múrcia	57,8	60,5	61,8	61,6	44,6	47,9	50,9	51,7	71,0	72,8	72,4	71,3	55,1	55,3	57,9	49,1	78,1	81,0	81,7	83,1
Navarra	59,6	60,8	61,2	60,6	49,6	50,9	52,3	52,2	69,8	70,9	70,1	69,0	48,3	50,1	48,8	47,3	85,5	86,6	87,7	87,1
País Basc	56,9	57,6	58,1	57,4	47,0	48,9	49,6	50,1	67,4	66,9	67,0	65,2	44,6	42,9	43,5	42,9	84,3	85,4	86,2	86,3
La Rioja	59,4	59,0	59,9	60,0	47,9	47,7	49,9	50,8	70,9	70,1	69,8	69,2	54,8	52,3	49,3	49,4	84,4	84,4	85,7	85,7

Comunitat autònoma	Majors de 54 anys				ESPANYOLS				UE-27				NO UE			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
Espanya	19,1	19,9	20,8	21,2	55,7	56,8	57,5	57,5	57,5	70,8	71,1	74,4	79,1	78,3	79,3	78,2
Andalusia	16,6	17,1	17,7	19,0	53,5	54,7	56,1	56,7	44,5	69,6	66,3	66,6	78,1	78,9	78,1	78,9
Aragó	18,1	19,1	20,2	20,8	54,6	56,0	56,3	56,0	81,2	88,5	82,1	80,7	82,2	81,9	83,6	80,4
Astúries	14,3	15,9	17,4	17,1	47,9	49,6	51,4	51,0	74,0	66,2	77,0	79,9	53,8	81,9	86,0	73,2
Illes Balears	22,8	23,9	25,0	26,1	60,4	61,3	61,5	62,9	50,5	69,0	63,1	65,0	83,5	78,7	83,9	80,6
Canàries	21,2	22,6	23,0	22,8	57,7	58,9	59,1	59,8	62,4	65,4	56,8	62,6	77,6	76,8	76,1	79,1
Cantàbria	17,6	18,9	20,2	18,4	53,9	55,2	55,8	55,4	51,7	67,0	68,0	76,0	80,4	78,1	78,6	78,1
Castella i Lleó	16,1	16,8	17,6	18,0	51,6	52,5	53,0	53,0	74,8	77,3	80,5	82,0	77,8	75,7	79,8	76,1
Castella-la Manxa	15,8	16,6	17,3	17,7	52,3	54,0	54,5	55,1	70,9	81,2	84,3	83,7	80,9	76,4	78,4	77,2
Catalunya	22,0	23,3	24,3	24,0	59,5	60,1	60,6	60,1	70,0	73,5	75,8	81,0	75,7	76,9	77,6	75,4
Com. Valenciana	19,7	20,2	21,6	22,1	56,6	58,3	58,8	58,4	45,3	59,5	58,7	67,2	80,6	76,1	80,1	78,4
Extremadura	14,8	16,4	15,5	16,3	51,3	52,6	53,0	53,2	60,5	60,0	70,6	77,4	70,3	62,0	69,2	71,1
Galícia	18,7	18,0	18,7	19,4	52,8	53,6	54,3	54,4	56,9	70,4	62,2	69,6	66,1	73,2	78,3	77,7
Madrid	23,0	23,8	24,8	25,3	59,4	60,6	61,0	61,1	74,6	78,8	82,5	83,8	83,0	82,0	81,4	81,4
Múrcia	17,5	19,3	20,8	21,6	54,9	56,6	57,6	57,8	37,5	56,7	72,4	67,7	80,7	84,2	81,9	79,6
Navarra	20,7	21,6	21,2	21,2	57,8	59,2	58,9	57,9	75,0	71,3	78,4	84,6	81,3	77,5	81,7	81,0
País Basc	18,0	19,5	19,8	18,7	56,2	56,7	56,9	56,3	69,8	76,9	79,3	80,2	79,5	75,3	78,0	74,9
La Rioja	20,8	19,2	20,8	21,5	57,0	56,0	56,9	57,1	79,3	82,7	81,4	82,1	80,2	76,8	76,8	74,9

Font: OTIB a partir de les dades de l'EPA (INE)

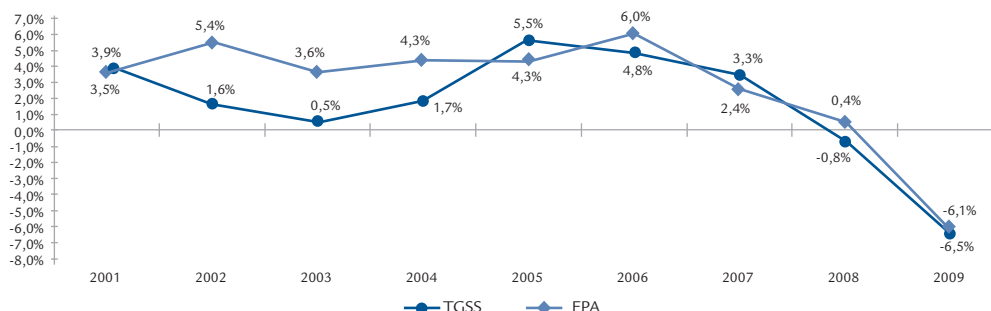
3.2 LA POBLACIÓ OCUPADA

3.2.1 Evolució de la població ocupada i de l'afiliació a la Seguretat Social

Les dues principals fonts estadístiques per a l'estudi de la població ocupada són: d'una banda, les dades de treballadors d'alta a la Seguretat Social de la Tresoreria General de la Seguretat Social (TGSS) i, de l'altra, el nombre d'ocupats que publica trimestralment l'INE a través de l'enquesta de població activa (EPA). Es donen diferències notables entre els dos registres, degudes principalment al concepte utilitzat per una i l'altra font a l'hora de parlar de població ocupada.⁵

El gràfic 11 compara el creixement interanual de l'ocupació a partir d'aquestes dues fonts estadístiques. L'any 2009 ambdues fonts mostren un notable descens en el nombre de persones ocupades. Així, els registres d'afiliació presenten un descens interanual de 29.602 persones ocupades, és a dir del 6,5 %, mentre que l'enquesta de població activa xifra aquest descens en 30.850 persones, el que equival a un descens relatiu del 6,1 %. En comparació, en el conjunt de l'Estat la població ocupada ha baixat el 2009 respecte al 2008 en un 6,8 % segons dades de l'EPA i en un 5,7 % segons les dades de la Tresoreria. L'any 2008, a les Balears, tot i que l'EPA encara presentava un balanç positiu, les dades de la Tresoreria de la Seguretat Social ja mostraven un lleuger descens (-0,8 %), el mateix que en el conjunt d'Espanya.

Gràfic 11. Taxes de creixement interanual de l'afiliació a la Seguretat Social i la població ocupada segons l'EPA a les Balears (2001-2009)



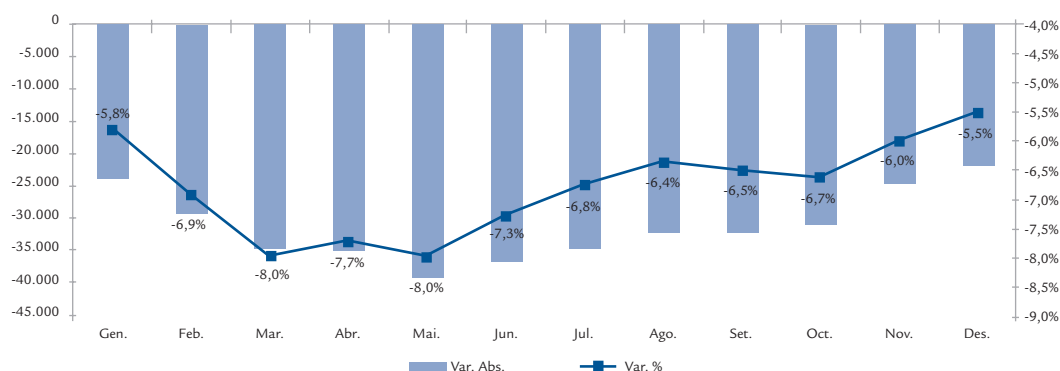
Font: OTIB a partir de les dades de TGSS i EPA (INE)

El transcurs del 2009 ha estat marcat per una continuació de la situació encetada el 2008, amb taxes de decreixement interanual al voltant del 7 % (vegeu gràfic 12). Malgrat tot, a partir

del mes de juny de 2009 es detecta un canvi de tendència, perquè la taxa interanual de l'afiliació a les Illes Balears passa a reduir els seus valors negatius.

⁵ Segons l'EPA, la població ocupada són totes aquelles persones de 16 o més anys que durant la setmana de referència han tingut una feina per compte d'altri o per compte propi, independentment de la formalització de la relació laboral, per la qual cosa la xifra publicada per l'EPA és superior a les dades d'afiliació. D'altra banda, l'afiliació és un acte administratiu mitjançant el qual la Tresoreria General de la Seguretat Social reconeix la condició d'incloure en el sistema de la seguretat social la persona física que duu a terme una activitat. Cal recordar que les dades d'afiliació es refereixen més a relacions amb la Seguretat Social (altes) que a persones treballadores, atès que els pluriocupats apareixen comptats diverses vegades.

Gràfic 12 Taxes de variació interanual de l'afiliació a la Seguretat Social a les Balears per mesos de 2009



Nota: afiliació mitjana. Font: OTIB a partir de les dades de TGSS

Per illes, la reducció de l'afiliació durant el 2009 ha estat generalitzada, tot i que més accentuada, com ja va passar el 2008, a Menorca (-7,7 %), seguida de Mallorca (-6,7 %) i les Pitiüses (-5,4 %). Així Menorca ha passat d'una mitjana anual de 32.525

treballadors d'alta en el 2008 a 30.024 en el 2009, Mallorca de 369.700 a 344.789, amb un descens de 24.912 i finalment les Pitiüses han perdut 2.649 llocs de treball en el darrer any, passant d'una afiliació de 49.410 treballadors a 46.761 en el 2009.

Quadre 18. Taxes de creixement anual de l'afiliació a la Seguretat Social per illes (2001- 2009)

Illes Balears	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Mallorca	3,8	1,3	0,1	1,8	5,6	4,7	3,4	-0,8	-6,7
Menorca	4,6	3,3	3,0	2,3	5,0	2,7	1,7	-2,3	-7,7
Pitiüses	4,0	3,0	1,8	0,8	5,6	6,4	3,4	0,6	-5,4
Illes Balears	3,9	1,6	0,5	1,7	5,5	4,8	3,3	-0,8	-6,5

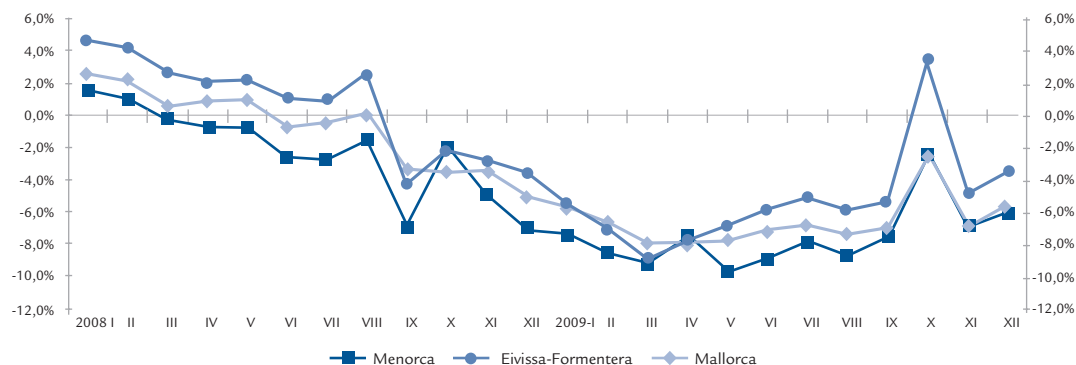
Font: OTIB a partir de les dades de TGSS

En el gràfic 13 sobre les variacions interanuals de l'afiliació per illes durant el 2008 i 2009, s'observa com Menorca presenta variacions negatives a partir del mes de març de 2008, mentre que en el cas de les Pitiüses no és fins al mes de setembre de 2008. L'any 2009 es caracteritza per presentar una evolució negativa durant tots els mesos, tret del mes d'octubre, que presenta uns valors una mica erràtics. Menorca és l'illa que mostra uns descensos més acusats i les Pitiüses les que es mantenen amb reduccions més suaus. A l'igual del que s'ha esmentat per al conjunt de les Illes

Balears, a totes les illes, malgrat el descens generalitzat, s'observa una tendència a la reducció en el ritme de destrucció d'ocupació.

D'altra banda, la contractació registrada durant l'any 2009 ha experimentat un notable descens respecte al 2008 (-19,5 %), tant entre la contractació indefinida (-26,9 %) com entre la temporal (-18,4 %). D'altra banda, la modalitat de contractació fixa discontinua també ha disminuït respecte al 2008, en concret un 11,9 %.

Gràfic 13 Taxes de creixement interanual de l'afiliació a la Seguretat Social per illes i mesos (2008-2009)

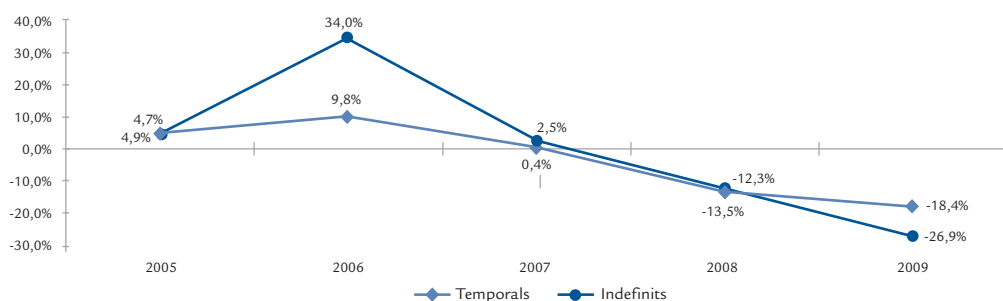


Font: OTIB a partir de les dades de TGSS

L'evolució de la contractació presenta augments interanuals importants: passa de 340.145 contractes l'any 2003 a 440.171 el 2007. L'any 2008, amb 381.473 nous contractes, ja va presentar un descens important, respecte al 2007. Malgrat tot, el registre del 2009, amb 306.978 nous contractes amb centre de treball a les Illes Balears representa un descens més acusat i, se

situa, fins i tot, per sota del registre del 2003. Els increments de contractació indefinida i temporal corren paral·lels (vegeu el gràfic 14), tret del 2006, en què l'augment de la contractació indefinida va ser molt superior. L'any 2009 els contractes indefinits suposen el 12,4 % del total de contractes registrats durant aquest any, percentatge inferior al del 2008 (13,6 %) i del 2007 (13,4 %).

Gràfic 14. Variació relativa interanual de la contractació a les Balears segons el tipus de contracte (2005-2009)

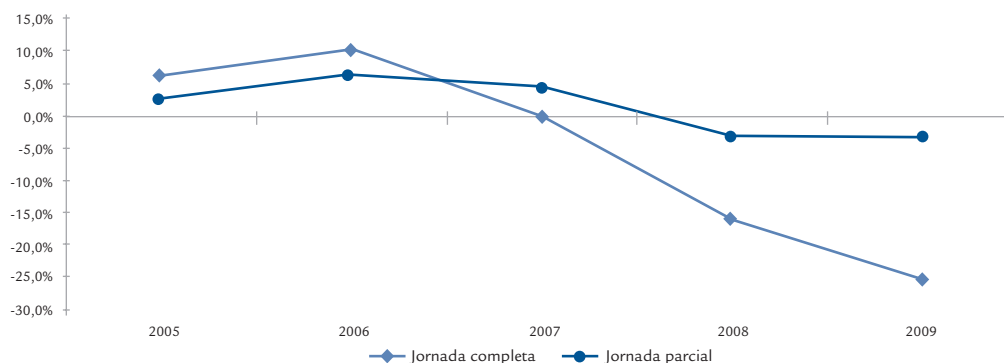


Font: OTIB a partir de les dades del SOIB

Per illes (vegeu els quadres 86-89 de l'annex), els majors descensos interanuals de la contractació es donen a Mallorca (-20,7 %), mentre que a Menorca (-15,6 %) i a les Pitiüses el descens de contractes respecte del 2008 és menys acusat: 15,9 % a Eivissa i 4,1% a Formentera.

Pel que fa al tipus de jornada, i tal com es pot observar en el gràfic 15, la contractació registrada, tot i el descens general, ha davallat menys entre els contractes de jornada parcial que entre els de jornada completa.

Gràfic 15. Variació relativa interanual de la contractació a les Balears segons el tipus de jornada (2005-2009)



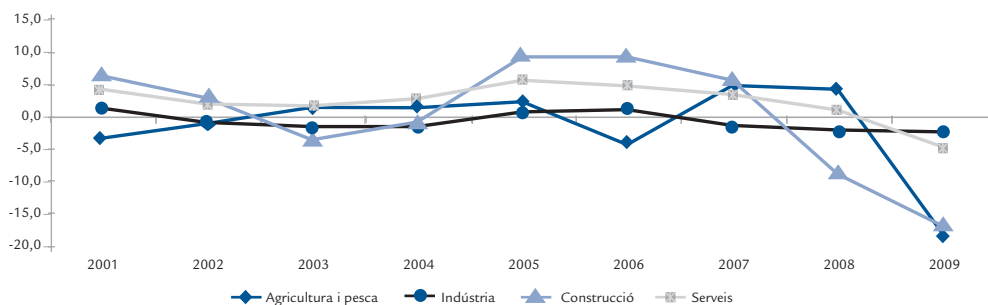
Font: OTIB a partir de les dades del SOIB

3.2.2 Ocupats per activitat econòmica

Quant a la desagregació de l'ocupació a les Balears per sectors econòmics, les dades de la Tresoreria General de la Seguretat Social mostren com tots els sectors han patit un descens en el nombre d'afiliacions respecte al 2008. Malgrat tot, el descens de l'ocupació més acusat es concentra en el sector de la construcció, que perd

10.770 afiliacions, que en termes relatius equival a un 17,1 %. El descens en el nombre de persones d'alta en el sector industrial (-759 afiliacions, un descens del 2,5 %) i en el sector de serveis (-16.814 afiliacions, -4,8 %, en termes relatius) són els més suaus. De fet, el sector serveis està aguantant millor la caiguda de l'ocupació, i es consolida com el sector que mostra una menor sensibilitat al cicle econòmic.

Gràfic 16. Taxes de creixement interanual de l'afiliació a la Seguretat Social, per sectors econòmics, a les Balears (2001-2009)



Font: OTIB a partir de les dades de TGSS

L'efecte de la crisi econòmica ha fet que baixàs el pes dels treballadors d'alta en el sector de la construcció (ha passat d'un 14 % el 2008 al 12,4 % el 2009) i s'ha accentuat el grau d'especialització de l'economia balear en el sector de serveis, que aglutina en el 2009 el 78,6 % del

total de treballadors d'alta a la Seguretat Social. En el conjunt de l'Estat, el pes del sector de serveis se situa 9 punts percentuals per sota el de les Balears, un 69,6 %, mentre que en el cas del sector industrial dobla el pes de les Illes (13,4 % davant el 7 % a les Balears).

Gràfic 17. Pes de l'afiliació per sectors econòmics a l'Estat espanyol i a les Illes Balears (2009)



Font: OTIB a partir de les dades de TGSS

La desagregació de l'afiliació per activitats econòmiques permet tenir una visió més detallada de quines són les activitats que han experimentat processos més intensos de creació/destrucció d'ocupació. Amb aquest objectiu, el quadre 19 presenta l'evolució de l'afiliació al règim general en data 30 de gener de 2010 i 30 de gener de 2009.⁶

Tal com es va produir en el 2008, les activitats relacionades amb la construcció són les que segueixen patint la retallada més gran en termes de treballadors d'alta. Així, les activitats de construcció d'edificis (-4.470) i les activitats de construcció especialitzada (-1.964) expliquen més del 40 per cent del descens total de l'afiliació durant el 2009. Una altra activitat fortament castigada durant el 2009 ha estat la del comerç al detall, com ja s'ha apuntat en la reducció en el nombre d'empreses, i que en aquest cas perd 1.894 ocupats. Les segueixen en termes de destrucció d'ocupació les activitats de serveis d'allotjament (-1.577) i les activitats de lloguer (-1.143).

No obstant això, es poden destacar algunes activitats que aconseguiren creixements de l'ocupació durant el 2009, algunes de les quals val la pena esmentar, no perquè es tracti d'activitats amb una importància quantitativa, sinó més aviat de tipus qualitatiu, atès el seu component

tecnològic o de mitjana i alta qualificació. Així, a part de l'Administració pública, la sanitat i els serveis socials, es produeixen augments en altres activitats professionals, científiques i tècniques; en la reparació i instal·lació de maquinària i equip; en la recollida, tractament i eliminació de residus; en les activitats de consultoria de gestió empresarial, i en activitats d'investigació i desenvolupament.

L'anàlisi de les ocupacions més contractades durant l'any 2009 mostra un descens generalitzat. La construcció segueix mostrant signes evidents de major contractació, que repercuteixen en el volum de contractació. Si bé el total de contractes ha patit un fort descens (-19,5 %) respecte al 2008, més gran novament entre els homes (-20,3 %) que entre les dones (-18,7 %); les ocupacions vinculades a la construcció, que ja en el 2008 varen caure de forma acusada, han experimentat un nou descens: picapedrers (-31,2 %), peons de la construcció (-31,1 %), peons de transport i carregadors (-41,5 %). D'altra banda, entre les dones els descensos més acusats es produeixen en ocupacions relacionades amb els serveis a les empreses i en el comerç: taquígrafes i mecanògrafes (-46,8 %), recepcionistes (-31,9 %) i dependents (-24,7 %). Per contra, creix la contractació entre les dones en les activitats de servei social: animadores comunitàries (10,1 %).

⁶ No es poden comparar mitjanes anuals, atès que en data 1 de gener de 2009 va entrar en vigor la nova Classificació nacional d'activitats econòmiques (CNAE 2009), establerta en el Reial decret 475/2007, de 13 d'abril.

Quadre 19. Evolució de l'afiliació al règim general per activitats econòmiques (gener 2010 - gener 2009)

Codi	Activitat econòmica (CNAE-09)	gener 2009	gener 2010	Var. Abs.	Var. (%)
01	Agricultura, ramaderia, caça i serveis que s'hi relacionen	366	349	-17	-4,64
02	Silvicultura i explotació forestal	352	374	22	6,25
03	Pesca i aquicultura	69	62	-7	-10,14
08	Altres indústries extractives	453	403	-50	-11,04
10	Indústria de l'alimentació	3.653	3.518	-135	-3,70
11	Fabricació de begudes	1.143	943	-200	-17,50
13	Indústria tèxtil	186	184	-2	-1,08
14	Confecció de peces de vestir	263	208	-55	-20,91
15	Indústria del cuir i del calçat	1.390	1.444	54	3,88
16	Indústria de la fusta i del suro, excepte mobles; cistelleria i esparteria	1.177	1.008	-169	-14,36
17	Indústria del paper	140	128	-12	-8,57
18	Arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats	1.038	931	-107	-10,31
19	Coqueries i refinació de petroli	18	0	-18	-100,00
20	Indústria química	263	256	-7	-2,66
21	Fabricació de productes farmacèutics	135	131	-4	-2,96
22	Fabricació de productes de cautxú i plàstics	77	70	-7	-9,09
23	Fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics	1.846	1.601	-245	-13,27
24	Metal·lúrgia; fabricació de productes de ferro, acer i ferroaliatges	219	160	-59	-26,94
25	Fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equip	2.242	1.843	-399	-17,80
26	Fabricació de productes informàtics, electrònics i òptics	32	29	-3	-9,38
27	Fabricació de material i equip elèctric	88	78	-10	-11,36
28	Fabricació de maquinària i equip n.c.o.p.	569	481	-88	-15,47
29	Fabricació de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs	10	10	0	0,00
30	Fabricació d'un altre tipus de material de transport	1.218	1.015	-203	-16,67
31	Fabricació de mobles	1.039	848	-191	-18,38
32	Altres indústries manufactureres	723	604	-119	-16,46
33	Reparació i instal·lació de maquinària i equip	1.037	1.227	190	18,32
35	Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	1.367	1.209	-158	-11,56
36	Captació, depuració i distribució d'aigua	1.299	1.307	8	0,62
37	Recollida i tractament d'aigües residuals	100	132	32	32,00
38	Recollida, tractament i eliminació de residus; valorització	2.468	2.559	91	3,69
39	Activitats de descontaminació i altres serveis de gestió de residus	1	4	3	300,00
41	Construcció d'edificis	22.700	18.230	-4.470	-19,69
42	Enginyeria civil	1.568	1.495	-73	-4,66
43	Activitats de construcció especialitzada	15.414	13.450	-1.964	-12,74
45	Venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes	5.787	5.355	-432	-7,47
46	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor	13.122	12.228	-894	-6,81
47	Comerç al detall, excepte de vehicles de motor i motocicletes	32.422	30.528	-1.894	-5,84
49	Transport terrestre i per canonades	6.533	5.928	-605	-9,26
50	Transport marítim i per vies navegables interiors	14	14	0	0,00
51	Transport aeri	3.288	2.671	-617	-18,77
52	Emmagatzemament i activitats afins al transport	4.774	4.559	-215	-4,50

Codi	Activitat econòmica (CNAE-09)	gener 2009	gener 2010	Var. Abs.	Var. (%)
53	Activitats postals i de correus	1.297	1.245	-52	-4,01
55	Serveis d'allotjament	13.526	11.949	-1.577	-11,66
56	Serveis de menjars i begudes	16.412	16.211	-201	-1,22
58	Edició	1.151	910	-241	-20,94
59	Activitats cinematogràfiques, de vídeo i de tv, enregistrament de so i edició musical	774	817	43	5,56
60	Activitats de programació i emissió de ràdio i televisió	761	636	-125	-16,43
61	Telecomunicacions	1.394	1.400	6	0,43
62	Programació, consultoria i altres activitats relacionades amb la informàtica	1.064	1.089	25	2,35
63	Serveis d'informació	335	493	158	47,16
64	Serveis financers, excepte assegurances i fons de pensions	6.378	6.150	-228	-3,57
65	Assegurances, fons de pensions, excepte Seguretat Social obligatòria	573	547	-26	-4,54
66	Activitats auxiliars dels serveis financers i de les assegurances	776	773	-3	-0,39
68	Activitats immobiliàries	1.518	1.494	-24	-1,58
69	Activitats jurídiques i de comptabilitat	5.542	5.235	-307	-5,54
70	Activitats de les seus centrals; activitats de consultoria de gestió empresarial	728	789	61	8,38
71	Serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria; assaigs i anàlisis tècnics	2.091	1.870	-221	-10,57
72	Investigació i desenvolupament	242	284	42	17,36
73	Publicitat i estudis de mercat	1.374	1.174	-200	-14,56
74	Altres activitats professionals, científiques i tècniques	570	831	261	45,79
75	Activitats veterinàries	225	244	19	8,44
77	Activitats de lloguer	5.217	4.074	-1.143	-21,91
78	Activitats relacionades amb l'ocupació	728	693	-35	-4,81
79	Activitats d'agències de viatges, operadors turístics, serveis de reserves	3.648	3.421	-227	-6,22
80	Activitats de seguretat i investigació	2.429	2.434	5	0,21
81	Serveis en edificis i activitats de jardineria	9.558	9.388	-170	-1,78
82	Activitats administratives d'oficina i altres activitats auxiliars de les empreses	1.703	2.252	549	32,24
84	Administració pública i defensa; Seguretat Social obligatòria	21.331	21.893	562	2,63
85	Educació	16.216	16.212	-4	-0,02
86	Activitats sanitàries	22.521	22.722	201	0,89
87	Assistència en establiments residencials	2.435	2.281	-154	-6,32
88	Activitats de serveis socials sense allotjament	3.166	3.711	545	17,21
90	Activitats de creació, artístiques i espectacles	647	408	-239	-36,94
91	Activitats de biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals	490	472	-18	-3,67
92	Activitats de jocs d'atzar i apostes	1.125	1.044	-81	-7,20
93	Activitats esportives, recreatives i d'entreteniment	3.548	3.353	-195	-5,50
94	Activitats associatives	3.654	3.621	-33	-0,90
95	Reparació d'ordinadors, efectes personals i articles d'ús domèstic	856	766	-90	-10,51
96	Altres serveis personals	3.305	3.138	-167	-5,05
97	Activitats de les llars que donen ocupació a personal domèstic	564	595	31	5,50
99	Activitats d'organitzacions i organismes extraterritorials	27	26	-1	-3,70
	No tipificades	427	742	315	73,77
	TOTAL	290.929	274.961	-15.968	-5,49

Font: OTIB a partir de les dades de TGSS

Quadre 20. Les vint ocupacions amb més contractació, per sexe, a les Balears (2009)

Dones	Absoluts	%	Acumulat	Var. 09/08
Personal de neteja d'oficina i hotels	30.245	20,8	20,8	-18,3
Cambreres, bàrmans i assimilats	20.990	14,4	35,2	-13,5
Dependentes i exhibid. en tendes, magatzems	16.170	11,1	46,2	-24,7
Cuineres i preparadores de menjar	5.772	4,0	50,2	-17,5
Aux. administratives amb tasques d'atenció al públic	5.143	3,5	53,7	-19,3
Auxiliars infermeria hosp.	4.009	2,8	56,5	-13,8
Animadores comunitàries	3.974	2,7	59,2	10,1
Taquígrafes i mecanògrafes	3.379	2,3	61,5	-46,8
Infermeres	2.734	1,9	63,4	-13,5
Recepcionistes establiment distint oficina	2.319	1,6	65,0	-31,9
Aux. administratives sense tasques d'atenció al públic	2.045	1,4	66,4	-1,7
Empleades per la cura de nins	1.973	1,4	67,8	-16,4
Secretàries administratives i similars	1.815	1,2	69,0	-17,8
Guies i hostesses de terra	1.650	1,1	70,1	-25,5
Perruquers, especialistes en tractaments de bellesa	1.581	1,1	71,2	-17,1
Empleades de serveis de correus	1.253	0,9	72,1	-5,6
Professores d'universitats i altres centres d'ensenyament sup.	1.250	0,9	72,9	-8,6
Altres empleades que es dediquen a tenir cura de persones	1.223	0,8	73,8	-18,8
Caixeres i taquillers, llevat dels de banca i correus	1.065	0,7	74,5	-28,4
Altres treballadores de serveis personals	1.049	0,7	75,2	-4,2
Total 20 ocupacions	109.639	75,2	75,2	-26,1
Total contractació dones	145.759	100,0	100,0	-18,7

Homes	Absoluts	%	Acumulat	Var. 09/08
Cambrers, bàrmans i assimilats	19.180	11,9	11,9	-13,3
Picapedrers	18.239	11,3	23,2	-31,2
Peons de la construcció d'edificis	11.564	7,2	30,4	-31,1
Cuiners i preparadors de menjar	9.115	5,7	36,0	-11,0
Personal de neteja d'oficina i hotels	8.023	5,0	41,0	-14,9
Peons del transport i descarregadors	5.064	3,1	44,2	-41,5
Dependents i exhibid. en tendes, magatzems	4.593	2,8	47,0	-13,4
Taxistes, conductors auto, furgoneta	3.062	1,9	48,9	-23,1
Vigilants, guardians i assimilats	2.772	1,7	50,6	-1,7
Peons indústries manufactureres	2.661	1,7	52,3	-23,8
Conductors de camions	2.384	1,5	53,8	-26,7
Animadors comunitaris	2.125	1,3	55,1	13,6
Peons agrícoles	2.084	1,3	56,4	6,3
Caps de cuina, cambrers i similars	1.693	1,1	57,4	-20,6
Pintors, envernissadors, empaperadors i similars	1.592	1,0	58,4	-34,9
Auxiliars administratius amb tasques d'atenció al públic	1.526	0,9	59,4	-19,2
Peons d'obres públiques i manteniment carreteres	1.490	0,9	60,3	26,1
Recepcionistes d'establiments que no siguin oficines	1.473	0,9	61,2	-24,4
Actors i directors de cinema, ràdio, televisió, teatre i similars	1.467	0,9	62,1	-13,6
Taquígrafs i mecanògrafs	1.430	0,9	63,0	-50,4
Total 20 ocupacions	101.537	63,0	63,0	-30,3
Total contractació homes	161.206	100,0	100,0	-20,3

Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Malgrat que la contractació ha baixat en tots els grups professionals, els grups de més qualificació són els que presenten els descensos menys acusats: tècnics i professionals de suport (-8,8 %) i tècnics i professionals científics i intel·lectuals (-12 %). En canvi, els grups menys qualificats són els que pateixen els majors descensos: operadors d'instal·lacions i maquinària (-27 %), treballadors no qualificats (-20,7 %) i empleats de tipus administratiu (-26,2%).

En aquest sentit, l'ocupació a les Balears segueix les grans pautes europees, de manera que creix més intensament en els nivells alts i baixos de l'escala de qualificació de les ocupacions.⁷ A més, com s'ha vist, tot i la forta crisi econòmica, hi ha activitats econòmiques que segueixen creant ocupació i, de fet, algunes ofertes de feina no poden ser cobertes per manca de demandants qualificats en les ocupacions sol·licitades. Així, entre les ocupacions amb millors perspectives d'inserció laboral, destaquen els nivells de qualificació 2, 3 i 5 —corresponents

a tècnics i professionals científics; tècnics de suport, i treballadors dels serveis de la restauració, personals, de protecció i venedors, respectivament.

De fet, si s'agrupen les activitats econòmiques en funció de la classificació feta per l'Eurostat⁸ en què es determinen les activitats d'alt valor afegit, s'observa que entre gener de 2010 i gener de 2009 s'incrementa l'ocupació en el grup de serveis de coneixement intensiu d'alta tecnologia en un 4,3 %, impulsada sobretot per les activitats de serveis d'informació i d'investigació i desenvolupament (vegeu quadre 21). Aquest grup ja havia experimentat un fort augment en el període expansiu 2006-2007 (+27,5 %) i havia aguantat el descens generalitzat de l'ocupació en el 2008, juntament amb el grup d'indústries manufactureres d'alta tecnologia, tecnologia mitjana alta i serveis de coneixement intensiu. Ara bé, durant el 2009 tots aquests grups també han patit el descens en les xifres d'ocupació.

Quadre 21. Evolució de l'ocupació en alta tecnologia i serveis basats en el coneixement, (2006-2009)

Classificació Eurostat	Var. 07-06	Var. 08-07	Var. Gen 10-Gen09
INDÚSTRIES MANUFACTURERES			
Alta tecnologia	2,7%	4,1%	-4,0%
Mitja-Alta tecnologia	7,2%	3,5%	-13,8%
Mitja-Baixa tecnologia	-0,3%	-4,8%	-8,3%
Baixa tecnologia	0,0%	-3,7%	-7,6%
SERVEIS BASATS EN EL CONEIXEMENT			
Serveis de coneixement intensiu	10,0%	3,4%	-0,6%
Serveis de coneixement intensiu d'alta tecnologia	27,5%	4,2%	4,3%
Servei de coneixement intensiu de mercat	3,1%	-0,5%	-4,7%
Serveis de menor coneixement intensiu	1,2%	-0,6%	-5,1%
Serveis de menor coneixement intensiu de mercat	3,2%	-0,7%	-5,4%

Font: OTIB a partir de dades de TGSS

⁷ Vegeu el monogràfic "Una anàlisi de les ocupacions més dinàmiques a les Illes Balears en el període 2005-2009" en l'Informe sobre el mercat de treball de les Illes Balears, tercer quadrimestre 2009. Observatori del Treball de les Illes Balears.

⁸ L'aproximació sectorial Statistics on high-tech industry and Knowledge-intensive services és una classificació de les indústries manufactureres d'acord amb la intensitat tecnològica i dels serveis basada en la intensitat del coneixement, feta a partir de la Classificació d'activitats econòmiques de la Comunitat Europea (NACE) a 2 dígits.

3.2.3 Ocupats per règim, sexe, edat i nacionalitat

L'evolució dels treballadors d'alta segons el règim de cotització mostra canvis significatius en el període 2000-2007, amb un creixement més intens de l'afiliació en el règim general (25,6 %) que en el règim d'autònoms (13,6 %) i sobretot, un fort augment en el règim especial de la llar, motivat en gran part per l'entrada d'estrangers en el mercat laboral de les Illes. Aquest règim va assolir el seu màxim l'any 2006, amb un total de 11.292 treballadors d'alta, dels quals un 75 % eren estrangers, coincidint amb el procés extraordinari de regularització de treballadors estrangers dut a terme l'any 2005. L'any 2007 s'observa un descens d'altres en aquest règim i una posterior recuperació durant el 2008 i també el 2009 (vegeu el quadre 22). Cal recordar que, arran de l'entrada en vigor de la Llei 18/2007, de 4 de juliol, en data 1 de gener de 2008 es va

produir un canvi de classificació dels treballadors en els diferents règims de cotització, a partir del qual els treballadors per compte propi del règim especial agrari s'integraren en el d'autònoms, per la qual cosa s'acusa un fort descens en aquell primer règim, fet que dificulta una correcta anàlisi de les dades.

L'any 2009 s'aprecia un descens de l'afiliació respecte a l'any anterior, sobretot en el règim general (26.006 afiliats menys, fet que representa un 87,8 % del descens total de l'afiliació) i en el règim d'autònoms (4.338 afiliats menys, que explica un 14,7 % del descens total de l'afiliació). Quant al pes dels autònoms, aquest es manté en un ventall entre el 18 i el 20 % del total d'afiliació durant el període estudiat; concretament, l'any 2009 se situa en el 19,9 %. D'altra banda, els règims especials presenten el 2009 un increment en el nombre de treballadors d'alta: agrari (299 treballadors més), del mar (9 treballadors més) i de la llar (431 treballadors més).

Quadre 22. Evolució de l'afiliació per règims de cotització a les Balears (2000-2009)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009
R. General	283.386	324.458	341.957	356.010	350.189	324.183
R. Autònoms	74.209	79.637	81.271	84.305	88.333	83.995
R. Esp. Agrari	6.029	5.163	4.625	4.444	2.350	2.649
R. Esp. del Mar	2.303	2.235	2.134	2.102	2.061	2.070
R. Esp. de la Llar	3.894	9.753	11.292	8.834	9.311	9.741
Total	369.821	421.246	441.279	455.694	452.244	422.638

Font: OTIB a partir de dades de TGSS

Quant a la desagregació de l'evolució de l'ocupació des d'una perspectiva dels grups sociodemogràfics, cal dir que aquests mostren evolucions diferents (vegeu quadre 23). En efecte, mentre que l'ocupació per sexes presenta un balanç positiu en ambdós casos per al global del període 2000-2007 —si bé amb més intensitat en el cas de les dones, que augmentaven el seu pes sobre el total del 39,5 % l'any 2000 al 44 % el 2008—, l'any 2008 va suposar una ruptura en aquest augment continuat en les xifres d'ocupació. En aquest cas varen ser els homes els que presentaven un descens en el nombre de treballadors d'alta a la Seguretat Social (-2,3 %), mentre que les dones mostraren un augment respecte al 2007 (1,2 %). Aquest fet estava correlacionat amb el declivi en el sector de la construcció, activitat econòmica fortament masculinitzada. L'any 2009, per contra, els dos col·lectius presenten un descens en el nombre de

treballadors d'alta; ara bé, més pronunciat en el cas dels homes (-8,4 %), que en el cas de les dones (-4,2 %), que per la seva concentració en activitats més resguardades de la crisi ha permès que, en conjunt, presentin descensos menys acusats.

Per grups d'edat, s'observa de quina manera l'efecte de la crisi es tradueix en més dificultats per a la creació d'ocupació entre els més joves (menors de 25 anys), que són el grup més castigat, i que han vist com el nombre d'afiliacions respecte al 2000 patia un descens del 40,6 %. L'any 2009 han patit un descens del 22,4 % respecte al 2008, mentre que el descens en el grup d'edats central (-5,6 %) i sobretot en el grup de persones de 55 i més anys (-0,3 %) és més suau. De fet, en aquest darrer grup, el de persones majors de 54 anys, en el cas de les dones s'aprecia un augment en el nombre d'afiliacions.

Quadre 23. Evolució de la població d'alta a la Seguretat Social, per sexe, edat i nacionalitat, a les Illes Balears (2000-2009)

ANYS	TOTAL	SEXE		EDAT			NACIONALITAT		
		Homes	Dones	De 16 a 24 anys	De 25 a 54 anys	55 i més anys	ESPANYOLS	UE	NO UE
2000	369.821	223.336	145.994	56.963	276.224	36.328	-	-	-
2005	421.246	242.492	178.751	47.664	326.131	47.334	359.208	23.301	38.736
2006	441.279	252.186	189.091	48.425	342.496	50.264	367.554	26.195	47.531
2007	455.694	259.214	196.476	48.176	354.188	53.251	374.978	34.673	46.043
2008	452.244	253.369	198.872	43.615	353.400	55.196	369.165	36.405	46.674
2009	422.638	232.024	190.614	33.834	333.754	55.050	348.605	33.467	40.567

Font: OTIB a partir de les dades de TGSS

Pel que fa a la desagregació per nacionalitats, les dades de la Tresoreria mostren una dualitat des de l'any 2005, atès que, així com l'ocupació dels espanyols, tot i anar augmentant, ho ha fet devers el 2 % anual, la dels estrangers, especialment la dels extracomunitaris, ha anat augmentant a ritmes accentuats. El 2008, mentre que l'afiliació entre els espanyols va baixar un 1,6 %, la dels estrangers va continuar pujant: un 5 % entre els comunitaris i un 1,4 % entre els extracomunitaris. En canvi, l'any 2009 el descens en el nombre de treballadors d'alta a la Seguretat Social ha estat generalitzat i en aquest cas han estat els estrangers els que se n'han emportat la pitjor part: no comunitaris (-13,1 %), comunitaris (-8,1 %), mentre que els de nacionalitat espanyola presenten un descens més suau (-5,6 %).

A diferència de l'any 2008, quan el perfil del col·lectiu més afectat per la destrucció de llocs de feina fou el dels homes, joves, de nacionalitat

espanyola i lligats al sector de la construcció, l'any 2009 aquest perfil ha variat sensiblement. D'aquesta manera, tot i ser també homes, joves, lligats al sector de la construcció, en aquest cas són de nacionalitat estrangera, sobretot extracomunitària.

3.2.4 Ocupats per nivell d'estudis

Com ja s'ha vist en el cas de la població activa, la població ocupada de les Balears presenta un nivell d'estudis per sota de la mitjana espanyola. Així, les dades del 2009 mostren com sols un 25,1 % de la població ocupada de les Illes ha assolit estudis superiors, davant el 35,4 % de la mitjana espanyola. D'aquesta manera, les Illes es mostren a la coa de l'Estat, molt lluny d'altres comunitats autònomes amb percentatges de població ocupada amb estudis superiors per sobre del 40 %: País Basc, Navarra i Madrid.

Quadre 24. Distribució percentual de la població ocupada per nivell d'estudis i comunitat autònoma (2009)

	Fins a educació primària	Educació secundària	Educació secundària	Educació superior i doctorat
		(1a etapa)	(2a etapa)	
Total	13,7	26,7	24,3	35,4
Andalusia	15,9	31,1	21,9	31,1
Aragó	13,8	21,9	28,6	35,8
Astúries	9,6	26,3	25,0	39,2
Illes Balears	12,8	34,4	27,7	25,1
Canàries	16,0	27,2	27,2	29,7

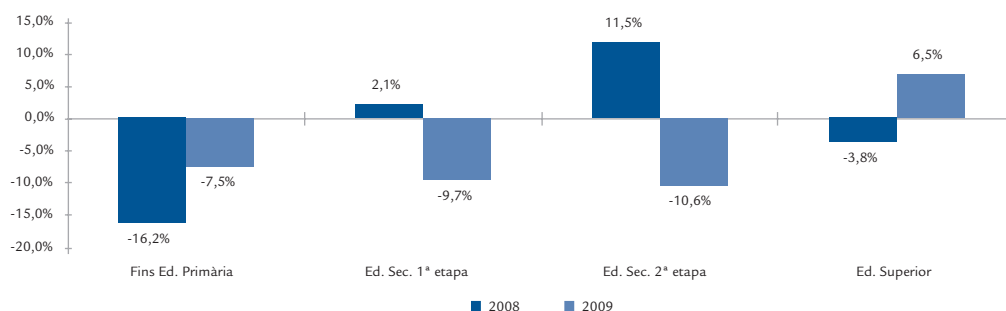
	Fins a educació primària	Educació secundària	Educació secundària	Educació superior i doctorat
		(1a etapa)	(2a etapa)	
Cantàbria	9,2	28,8	22,7	39,3
Castella i Lleó	15,1	25,9	22,9	36,0
Castella-la Manxa	18,5	31,1	21,7	28,8
Catalunya	17,0	23,0	24,4	35,7
Com. Valenciana	14,3	29,2	25,4	31,1
Extremadura	11,7	41,0	19,2	28,2
Galícia	11,2	33,3	20,9	34,8
Madrid	9,5	19,6	28,1	42,9
Múrcia	17,7	31,0	22,4	29,0
Navarra	8,9	25,1	25,3	40,8
País Basc	6,0	21,1	22,0	51,1
La Rioja	10,9	25,9	23,6	39,7

Font: OTIB a partir de les dades de l'EPA (INE)

Tot i tenir el nivell d'estudis més baix de l'Estat, en comparació amb el 2008, el pes de la població ocupada amb estudis superiors a les Balears ha passat del 22,1 % al 25,1 %, si bé ha baixat el pes de les persones que han assolit fins a la segona etapa d'educació secundària, del 29 % al 27,7 %. Les diferències per sexe es fan patents una vegada més: les dones presenten un major nivell formatiu que els homes. El canvi de cicle viscut durant el 2008 va afectar més negativament les

persones ocupades sense estudis, que varen patir un descens del 16,2 % respecte al 2007, mentre que les persones ocupades amb estudis fins a segona etapa de secundària augmentaren un 11,5 %. L'any 2009, tots els ocupats amb estudis de segona etapa i inferiors han patit un descens respecte al 2008, mentre que els ocupats amb estudis universitaris han experimentat un increment del 6,5 % (vegeu gràfic 18), sempre segons dades de l'enquesta de població activa.

Gràfic 18. Variació interanual de la població ocupada segons el nivell d'estudis a les Illes Balears (2008-2009)



Font: OTIB a partir de les dades de l'EPA (INE)

Quadre 25. Distribució percentual de la població ocupada per nivell d'estudis i sexe, a l'Estat espanyol i a les Illes Balears (2005, 2007, 2008 i 2009)

	Fins a educació primària				Educació secundària (1a etapa)				Educació secundària (2a etapa)				Educació superior i doctorat			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
Total																
Espanya	16,9	15,3	14,8	13,7	27,8	27,8	27,5	26,7	23,1	24,0	24,3	24,3	32,2	32,8	33,6	35,4
Illes Balears	15,2	15,6	13,1	12,8	36,0	35,1	35,8	34,4	26,9	26,1	29,0	27,7	21,9	23,1	22,1	25,1
Homes																
Espanya	19,1	17,2	16,6	15,2	30,7	30,5	30,2	29,6	22,0	23,1	23,3	23,5	28,2	29,1	30,1	31,7
Illes Balears	16,8	17,9	14,9	13,9	39,1	37,7	38,9	38,5	26,2	24,1	27,5	26,0	17,9	20,3	18,9	21,7
Dones																
Espanya	13,6	12,6	12,4	11,7	23,5	23,9	23,8	22,9	24,8	25,3	25,6	25,3	38,1	38,2	38,4	40,1
Illes Balears	12,8	12,6	10,7	11,5	31,5	31,6	31,7	29,4	28,1	28,9	31,4	29,8	27,7	26,9	26,5	29,4

Font: OTIB a partir de les dades de l'EPA (INE)

Aquest menor nivell d'estudis repercuteix en una menor qualificació de les ocupacions que desenvolupen els treballadors. La distribució de la població ocupada per grans grups d'ocupació mostra el menor percentatge de població ocupada a les Illes (9,2 %), en el grup de tècnics i professionals científics i intel·lectuals, que en el conjunt de l'estat (13,7 %). Contràriament, les Balears presenten un percentatge més gran de població en el grup de treballadors de serveis de restauració, personals, protecció i venedors

de comerç (22 % davant 17,1 %) i en el grup d'artesans i treballadors qualificats d'indústries manufactureres, construcció i mineria (18,7 % davant 13,9 %).

Per sexes, es donen diferències importants. Així, les dones presenten més pes en el grup de tècnics i professionals científics i intel·lectuals que els homes, tant a les Balears com al conjunt de l'Estat, però també en el grup de treballadors no qualificats (vegeu el quadre 26).

Quadre 26. Distribució percentual de la població ocupada per ocupació i sexe, a l'Estat espanyol i a les Illes Balears (2005, 2007, 2008 i 2009)

Ocupació	Homes				Dones			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
Illes Balears								
1 Direcció de les empreses i de l'administració pública	9,5	10,5	11,0	8,6	7,5	6,8	6,7	5,6
2 Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	6,5	7,0	6,2	6,9	10,4	10,2	9,8	11,9
3 Tècnics i professionals de suport	8,3	10,3	9,0	9,8	10,2	9,8	8,5	8,4
4 Empleats de tipus administratiu	6,5	6,6	6,8	6,8	15,4	18,9	18,4	18,9
5 Treb.de serveis de restauració, personals, protecció i venedor de comerç	15,1	12,6	12,6	14,1	30,1	28,1	30,6	31,6
6 Treballadors qualificats en agricultura i pesca	2,8	2,7	2,8	4,5	0,8	0,8	0,5	0,9
7 Artesans i treb. qualificats d'indústries manufact., construcció i mineria	32,4	31,3	33,6	31,9	2,5	1,8	1,3	2,3
8 Operadors d'instal·lacions i maquinària; montadors	8,9	9,4	9,7	9,1	1,2	0,7	1,4	1,3
9 Treballadors no qualificats	9,4	9,1	8,0	7,9	21,9	22,9	22,9	19,1
0 Forces armades	0,5	0,4	0,3	0,4	0,1	0,0	0,1	0,3

Ocupació	Homes				Dones			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
Total nacional								
1 Direcció de les empreses i de l'administració pública	7,8	8,6	9,0	9,5	5,5	5,8	5,9	6,0
2 Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	10,1	9,9	10,2	11,2	16,0	15,9	16,1	16,9
3 Tècnics i professionals de suport	10,5	11,2	11,4	11,7	12,7	12,9	13,0	13,1
4 Empleats de tipus administratiu	5,6	5,5	5,3	5,5	15,0	14,7	14,4	14,1
5 Treb.de serveis de restauració, personals, protecció i venedor de comerç	9,6	9,5	10,0	10,9	23,7	23,9	24,7	25,1
6 Treballadors qualificats en agricultura i pesca	4,0	3,3	3,3	3,6	1,6	1,3	1,2	1,2
7 Artesans i treb. qualificats d'indústries manufact., construcció i mineria	26,2	26,3	25,5	23,1	3,2	2,5	2,2	2,1
8 Operadors d'instal·lacions i maquinària; montadors	13,5	13,6	13,9	13,2	3,0	3,0	3,0	2,6
9 Treballadors no qualificats	12,0	11,5	10,8	10,7	19,3	19,9	19,5	18,8
0 Forces armades	0,7	0,7	0,7	0,9	0,1	0,1	0,1	0,1

Font: OTIB a partir de les dades de l'EPA (INE)

3.2.5 Ocupats per tipus de contracte i de jornada

Ja s'ha comentat que la contractació registrada durant l'any 2009 ha experimentat un notable descens respecte al 2008 (-19,5 %), tant entre la contractació indefinida (-26,9 %) com entre la temporal (-18,4 %). De totes maneres, és interessant destacar que entre els treballadors d'alta al règim general de la Seguretat Social

el nombre de treballadors amb un contracte indefinit ha experimentat un descens més suau (-3,8 %) que els assalariats amb contracte temporal, que han patit un descens del 17,6 % (vegeu el quadre 27). D'altra banda, el nombre de treballadors d'alta a la Seguretat Social amb un contracte fix discontinu ha augmentat un 3,6 % respecte al 2008. De fet, els treballadors fixos discontinus no han aturat d'incrementar-se des del 2005.

Quadre 27. Evolució de l'afiliació al règim general de la Seguretat Social per tipus de contracte i de jornada (2005- 2009)

Típus de contracte i jornada	2005	2006	2007	2008	2009
Indefinits jornada completa	131.508	139.632	149.919	152.703	145.449
Indefinits jornada parcial	18.482	20.102	22.535	23.678	24.302
Indefinits fixos discontinus	28.455	28.861	30.095	31.000	32.123
Temporals jornada completa	103.049	109.043	107.684	96.373	74.944
Temporals jornada parcial	23.403	27.759	25.579	25.353	25.341
No consta	7.725	7.203	6.977	7.519	8.324
Total	312.621	332.600	342.789	336.625	310.481

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

Segons dades de la Tresoreria de la Seguretat Social, un 16 % dels treballadors d'alta al règim general de la Seguretat Social treballaven a temps parcial l'any 2009.⁹ De

fet, els treballadors a jornada completa han disminuït respecte al 2008 un 11,5 %, mentre que els que ho fan a jornada parcial han augmentat un 1,2 %.

⁹ Segons les dades de l'EPA, el percentatge de població ocupada a jornada parcial va ser el 2009 de l'11,6% a les Illes i del 12,8% al conjunt de l'Estat.

La jornada a temps parcial és majoritària entre el col·lectiu femení. Així, i segons dades de l'enquesta de població activa, l'any 2009 a les Illes un 20,2 % de les dones treballava a jornada parcial, mentre que el percentatge es reduïa a un 4,5 % en el cas dels homes. Aleshores, el fet que la població ocupada a temps parcial hagi augmentat va molt lligat al fet que entre les dones s'han perdut menys llocs de treball. Sembla, doncs, que la resistència de l'ocupació femenina deriva, entre d'altres circumstàncies, de diversos factors confluents: la participació més gran i més activa en el mercat de treball; l'especialització en activitats més dinàmiques i en bona manera relacionades amb la prestació de serveis a les persones; l'acceptació sovint de condicions no desitjades, entre aquestes el fet de treballar a temps parcial. D'altra banda, el fet que les dones siguin més presents i tenguin més èxit en nivells més alts d'estudis pot determinar també, sens dubte, una ocupació femenina més robusta en un moment de greu crisi econòmica.

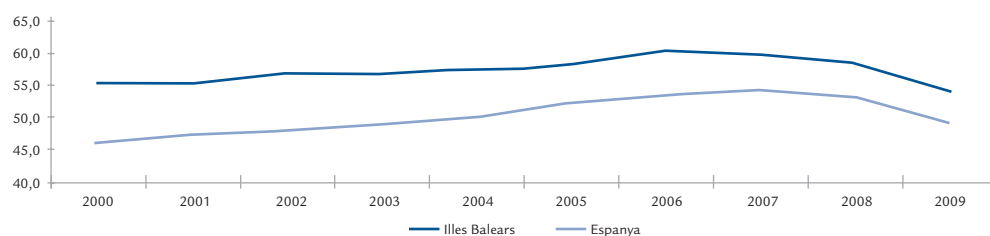
3.2.6 Evolució de la taxa d'ocupació

Aquest canvi de cicle iniciat durant el 2008, juntament amb el creixement de la població activa, s'ha traduït, com s'ha vist, en una reducció de la taxa d'ocupació a les Balears, que ha passat del 59,6 % el 2007, al 58,2 % el 2008 i al 53,8% el 2009. Aquest descens arriba després de l'important augment de l'ocupació a les Balears al llarg de la dècada actual, que ha permès que la taxa d'ocupació continuàs el procés alcista característic de les darreres dècades (vegeu el

gràfic 19). Tanmateix, d'ençà del 2006 s'observa una reducció de la taxa d'ocupació, la qual cosa mostra la dificultat de l'economia balear els darrers anys per compassar el creixement de la població en edat laboral amb la generació d'ocupació, fet que també s'observa en l'àmbit estatal. La forta baixada de la taxa d'ocupació durant el 2009 (4,4 punts) suposa per a Balears recular a nivells de l'any 1999 quan la taxa d'ocupació era del 52,3 %. En comparació a la mitjana espanyola, la taxa d'ocupació balear s'ha mantingut per sobre de la mitjana espanyola, si bé s'observa una tendència convergent, ja que les diferències han passat de 9,1 punts a 4,6 punts entre els anys 2000 i 2009.

La comparació per comunitats autònomes torna a mostrar una posició alta de les Illes Balears, que se situa el 2009 com la tercera comunitat autònoma amb la major taxa d'ocupació, per darrere de Madrid (55,7 %) i Navarra (54 %). La tendència a escurçar les diferències amb la mitjana espanyola es generalitza en tots els grups sociodemogràfics (vegeu el quadre 28). Tanmateix, la comparació dels anys 2008 i 2009 mostra com l'evolució de la taxa d'ocupació a les Balears no segueix un mateix patró: disminueix més entre els homes (7,1 punts) que no pas entre les dones (1,6 punts), més entre el grup d'edat central (6,4 punts) i el més jove (3,6 punts), que no entre els de més de 54 anys (0,2 punts). Finalment, i així com s'ha vist en la taxa d'activitat, el col·lectiu més afectat pel descens de la taxa d'ocupació ha estat el dels estrangers no comunitaris, la taxa d'ocupació dels quals ha baixat en 16,4 punts, i ha passat en un any del 70,7 % al 54,5 %.

Gràfic 19. Evolució de la taxa d'ocupació a l'Estat espanyol i a les Illes Balears (2000-2009)



Font: OTIB a partir de dades de l'EPA (INE)

Quadre 28. Evolució de la taxa d'ocupació, per sexe, edat i nacionalitat, per comunitat autònoma (2005, 2007, 2008 i 2009)

Comunitat autònoma	Total				DONES				HOMES				Menors de 25 anys				Entre 25 i 54 anys			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
Espanya	52,1	54,1	53,0	49,1	40,8	43,6	43,9	42,1	63,9	64,9	62,5	56,5	41,9	42,9	39,5	30,8	74,4	76,8	75,3	70,7
Andalusia	46,8	49,1	47,3	43,5	33,4	36,8	36,8	35,5	60,7	61,7	58,2	51,8	39,0	40,4	36,9	26,8	65,7	68,8	66,4	62,1
Aragó	53,3	55,7	55,1	51,4	41,5	46,1	46,2	44,2	65,3	65,5	64,0	58,6	47,4	44,0	40,6	31,0	79,4	83,6	81,8	76,7
Astúries	43,2	46,3	48,2	45,0	32,9	37,7	40,2	38,6	54,6	55,7	57,1	52,0	31,2	34,3	35,8	28,9	67,5	71,5	74,2	69,9
Illes Balears	58,2	59,6	58,2	53,8	47,9	49,8	49,9	48,3	68,6	69,5	66,4	59,3	48,7	47,9	42,0	38,4	78,3	79,9	78,2	71,8
Canàries	52,4	54,7	50,4	45,9	41,7	44,8	41,6	39,1	63,3	64,6	59,2	52,7	37,6	39,7	33,6	25,0	70,4	72,9	67,4	62,5
Cantàbria	50,1	52,9	52,9	50,0	38,4	42,8	43,3	42,5	62,4	63,6	62,9	57,9	38,1	38,2	35,3	30,0	73,4	77,4	77,2	74,4
Castella i Lleó	47,9	49,8	49,3	47,0	35,6	38,9	39,1	38,3	60,6	61,0	59,9	56,0	37,2	37,7	36,0	30,7	74,6	77,4	76,2	73,2
Castella-la Manxa	49,1	51,8	50,5	46,8	33,8	38,0	38,4	36,7	64,5	65,5	62,4	56,8	42,5	46,0	41,5	32,3	72,4	74,7	72,6	68,1
Catalunya	57,0	58,4	57,5	52,5	46,8	49,0	49,5	46,6	67,6	68,2	65,7	58,6	49,3	49,4	45,2	34,1	79,9	81,3	80,0	74,4
Com. Valenciana	53,5	54,9	53,7	48,3	41,8	44,3	44,6	41,7	65,5	65,7	63,0	55,0	44,4	46,3	41,8	33,0	75,2	76,5	74,8	67,7
Extremadura	43,5	46,0	45,4	42,8	30,7	33,7	33,3	32,8	56,6	58,5	57,7	52,9	35,5	34,9	34,4	26,6	65,6	68,9	68,7	65,8
Galícia	47,8	50,1	50,3	48,3	38,3	41,4	42,3	41,9	58,1	59,7	59,0	55,1	37,0	37,9	35,8	31,0	72,8	77,2	77,4	74,3
Madrid	58,1	59,9	59,0	55,7	49,0	50,9	51,1	49,3	68,0	69,6	67,5	62,6	43,7	44,8	41,5	32,5	80,1	82,4	81,3	77,9
Múrcia	53,2	55,9	54,0	48,8	39,5	43,1	44,0	42,0	66,9	68,5	63,8	55,5	46,5	46,2	44,2	32,5	72,7	75,9	72,4	66,3
Navarra	56,2	57,9	57,0	54,0	45,8	47,4	48,0	46,0	66,8	68,6	66,3	62,1	41,1	44,1	39,7	32,7	81,4	82,9	82,5	78,7
País Basc	52,7	54,1	54,3	51,1	42,5	45,0	45,8	44,3	63,6	63,7	63,3	58,2	36,0	35,6	35,1	29,4	78,7	80,7	81,2	77,7
La Rioja	55,7	55,6	55,3	52,3	43,2	43,7	45,0	44,2	68,3	67,4	65,4	60,5	47,0	43,8	38,5	33,0	79,6	80,4	79,9	76,1

Comunitat autònoma	Majors de 54 anys				ESPANYOLS				UE-27				NO UE			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
Espanya	18,0	18,8	19,3	18,7	50,7	52,5	51,6	48,3	52,7	62,9	59,8	56,4	69,7	68,4	65,0	54,6
Andalusia	14,9	15,3	15,4	15,5	46,0	47,8	46,4	42,8	40,7	59,6	51,3	47,4	67,7	67,6	60,0	53,4
Aragó	17,5	18,3	19,6	19,6	51,7	53,4	53,1	50,5	72,7	82,0	71,6	60,6	73,9	72,7	70,4	56,1
Astúries	13,6	15,3	16,7	16,0	43,0	45,6	47,2	44,4	71,0	54,8	66,4	73,0	45,9	69,6	75,6	56,9
Illes Balears	21,7	23,0	23,9	23,7	56,4	57,6	56,6	54,1	46,1	64,3	51,7	49,5	75,3	69,1	70,7	54,5
Canàries	19,2	20,9	20,3	19,1	50,9	52,8	49,5	45,2	54,3	61,4	45,4	49,3	68,8	67,3	58,1	49,0
Cantàbria	17,0	18,4	19,5	17,5	49,5	52,1	52,0	49,3	50,5	58,9	59,0	58,2	67,6	69,3	69,8	60,7
Castella i Lleó	15,5	16,1	16,7	16,3	47,2	49,1	48,5	46,4	62,1	68,3	59,5	55,3	69,4	61,2	65,9	57,4
Castella-la Manxa	14,7	15,8	16,3	15,8	47,7	50,3	49,0	46,1	55,6	69,2	67,8	60,4	70,6	65,9	62,2	47,3
Catalunya	20,9	22,1	23,1	21,6	56,0	56,9	56,2	52,1	66,4	67,5	68,5	63,6	64,9	67,2	63,7	52,1
Com. Valenciana	18,4	19,2	20,1	19,2	51,8	54,0	52,9	47,8	43,0	50,5	48,3	48,0	71,3	65,2	63,5	51,9
Extremadura	13,1	14,8	13,4	13,2	43,3	46,0	45,1	42,4	54,3	33,8	67,4	61,3	55,4	49,1	46,6	50,2
Galícia	17,5	17,1	17,6	18,0	47,6	49,7	49,7	47,8	43,3	56,1	56,4	59,5	55,1	63,2	67,4	60,8
Madrid	22,1	22,7	23,0	22,4	55,6	57,3	56,3	53,8	70,0	72,5	72,8	68,8	75,3	73,7	71,1	62,8
Múrcia	16,6	18,2	19,1	19,3	50,9	52,7	51,7	48,2	33,2	50,2	60,3	39,0	71,6	75,8	65,3	53,1
Navarra	19,8	21,0	20,5	20,0	54,9	56,6	55,8	52,8	63,4	68,5	68,3	69,3	74,0	70,4	67,6	59,7
País Basc	17,4	18,8	19,1	17,5	52,2	53,6	53,7	50,7	64,5	67,4	65,7	60,5	68,8	60,7	65,7	56,1
La Rioja	20,3	18,7	20,1	19,7	54,0	53,5	53,8	52,0	74,0	76,9	69,2	68,9	70,4	66,5	61,2	47,0

Font: OTIB a partir de dades de l'EPA (INE)

3.2.7 La rotació laboral

El 66,4 % de les persones contractades amb un contracte temporal a les Balears durant el 2009 ha signat un sol contracte en tot l'any, i el 27,4 % ha formalitzat entre dos i tres contractes. L'índex de rotació laboral, calculat com la relació entre el nombre de contractes temporals i el nombre de persones contractades amb un contracte

temporal al llarg de l'any, s'associa a aspectes com la temporalitat de la contractació, la inestabilitat laboral o el fet de tenir contractes successius de curta durada. Per al 2009 aquest índex s'ha situat en l'1,71, idèntic al del 2008, i sensiblement inferior al del 2007 (1,86). Hem de tenir en compte que el 2009 la contractació ha caigut un 19,5 % respecte a l'any anterior, i el nombre de persones contractades, un 19 %.

Quadre 29. Persones contractades amb contracte temporal a les Balears segons la intensitat de rotació (2005-2009)

Contractes acumulats	2005	%	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%
1 contracte	122.593	61,9	126.006	61,2	124.930	60,8	126.990	65,8	104.630	66,4
2 contractes	44.383	22,4	45.463	22,1	45.608	22,2	40.019	20,7	32.388	20,6
3 contractes	16.384	8,3	17.695	8,6	17.714	8,6	13.985	7,2	10.754	6,8
4 contractes	6.407	3,2	7.377	3,6	7.538	3,7	5.394	2,8	4.110	2,6
5 contractes	3.017	1,5	3.496	1,7	3.600	1,8	2.422	1,3	1.823	1,2
6 contractes	1.607	0,8	1.809	0,9	1.939	0,9	1.240	0,6	965	0,6
7 contractes	944	0,5	1.047	0,5	1.027	0,5	743	0,4	677	0,4
8 contractes	598	0,3	691	0,3	667	0,3	472	0,2	426	0,3
9 contractes	393	0,2	475	0,2	470	0,2	337	0,2	304	0,2
10 i més contractes	1.742	0,9	1.927	0,9	1.840	0,9	1.484	0,8	1.401	0,9
Total	198.068	100,0	205.986	100,0	205.333	100,0	193.086	100,0	157.478	100,0
Índex de rotació laboral	1,81		1,84		1,86		1,71		1,71	

Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Les dones experimenten més rotació que els homes, atès que acumulen més quantitat de contractes temporals a l'any; així presenten un índex de rotació laboral d'1,82 contractes temporals per persona enfront de l'1,62 en el cas dels homes.

3.2.8 L'estacionalitat de l'ocupació a les Balears

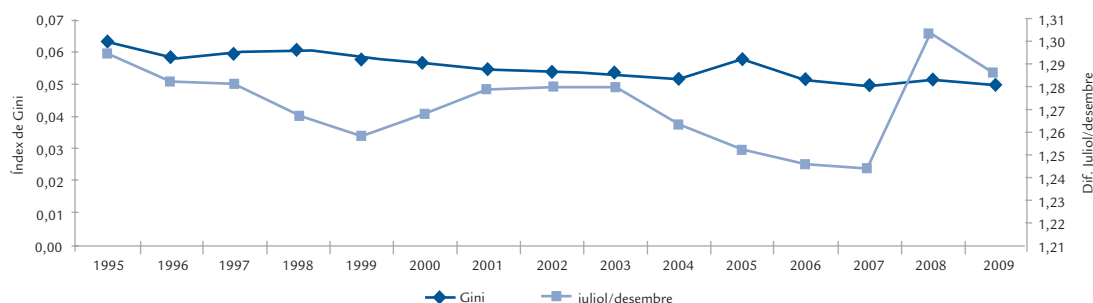
L'especialització de l'economia balear en el turisme desol i platja i la manca d'activitats complementàries o substitutives d'igual magnitud els mesos d'hivern dibuixen un dels trets característiques de l'activitat econòmica balear: l'estacionalitat al voltant del període central de l'any.

En aquest apartat es presenta l'evolució de la disparitat en el nivell d'ocupació al llarg de l'any. Per analitzar l'estacionalitat s'han utilitzat dos indicadors que mesuren fins a quin punt es produeixen grans diferències en el nivell d'ocupació: (1) el percentatge que suposa l'ocupació el mes de juliol en comparació al mes de desembre, de manera que un valor superior a la unitat indica que el nivell d'ocupació del mes de juliol és superior al del mes de desembre, (2) l'índex de Gini, que és un índex que al contrari que l'anterior té en compte el valor de cadascun dels dotze mesos de l'any i en què, prenent valors entre zero i la unitat, com menor és el valor menor és l'estacionalitat de l'ocupació al llarg de l'any i el contrari si el valor augmenta.

El gràfic 20 presenta l'evolució de l'estacionalitat de l'ocupació a les Balears dels dos índexs al llarg del període 2000-2009. Entre els dos indicadors, com es podia esperar, el que compara el nivell d'ocupació dels mesos de juliol i desembre és el més variable, mentre que l'altre indicador, que inclou el conjunt dels mesos de l'any, presenta valors més estables. Una primera conclusió destacable del gràfic 20 és la tendència a la

reducció de l'estacionalitat des d'una perspectiva temporal àmplia, tendència que també és extrapolable a períodes anteriors més extensos. En aquest sentit, el quadre 30, en què es presenta l'evolució de l'afiliació a la TGSS amb base 100 l'any 2000, mostra clarament que la reducció de l'estacionalitat s'ha fonamentat en un major creixement relatiu dels mesos de la temporada baixa, especialment els primers mesos de l'any.

Gràfic 20. Evolució de l'estacionalitat de l'ocupació a les Balears (1995-2009)



Font: OTIB a partir de les dades de la TGSS

Quadre 30. Evolució de l'ocupació per mesos i anys (2000- 2009)

Mes	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Gener	100	105,8	108,4	109,6	111,0	113,7	122,2	126,8	130,1	122,6
Febrer	100	105,5	107,9	108,2	110,5	112,9	121,1	126,0	128,8	120,2
Març	100	106,3	108,3	106,4	109,2	112,5	120,3	127,1	127,9	117,6
Abril	100	104,6	105,2	106,2	107,3	110,2	119,3	122,9	124,0	114,2
Maig	100	104,8	106,3	107,1	108,2	112,6	119,2	123,0	124,2	114,6
Juny	100	104,8	106,3	106,7	107,9	114,6	118,7	123,3	122,4	113,8
Juliol	100	103,9	105,3	106,2	107,9	115,5	118,5	121,9	121,3	113,3
Agost	100	102,6	105,8	105,9	107,1	114,6	118,2	121,0	121,3	112,6
Setembre	100	102,2	102,6	103,1	104,6	112,5	117,3	120,5	116,0	108,2
Octubre	100	101,7	103,0	104,0	107,4	114,7	117,7	120,4	116,5	114,1
Novembre	100	102,7	104,7	105,8	107,7	116,6	120,3	123,5	119,3	111,4
Desembre	100	102,9	104,3	105,1	108,2	116,9	120,6	124,2	118,0	111,7

Font: OTIB a partir de les dades de la TGSS

Quant a l'evolució de l'estacionalitat el 2009, els dos índexs suggereixen que disminueix respecte al 2008, quan la crisi econòmica que s'havia centrat en la part final de l'any va alterar significativament

la diferència entre l'ocupació de juliol i desembre. D'altra banda, l'índex de Gini va passar d'un valor de 0,049 l'any 2007 al 0,051 el 2008 i finalment al 0,049 en el 2009.

3.3 LA POBLACIÓ ATURADA

3.3.1 Evolució de la població aturada

El nombre total de demandants d'ocupació registrats a les oficines del SOIB va ser de 108.618 persones de mitjana durant l'any 2009. Del total de demandants, la majoria es trobava sense ocupació: el 69,2 % (els denominats DENOS).¹⁰ Els demandants que ja tenen una ocupació (fixos discontinus i altres) representen, per la seva banda, el 27,4 % del total de demandants d'ocupació i, finalment, els que tenen una disponibilitat limitada o demanen una ocupació específica representen el 3,4 % restant.

Si es comparen aquestes xifres amb les respectives del 2008, s'observa que en conjunt el total de

demandants s'ha incrementat un 44,4 %: en detall, els DENOS augmentaren un 50,8 %, mentre que els ocupats ho feren un 28,6 %. Aquest increment del 50,8 % dels DENOS balears és superior a la mitjana espanyola del 40,2 %.

Efectivament, la distribució de la població demandant de feina presenta diferències notables entre les diferents comunitats autònomes espanyoles (vegeu el quadre 32). Així, les Balears es caracteritzen per un percentatge més elevat de demandants ocupats, a causa del pes dels fixos discontinus, amb una relació laboral lligada a activitats fortament estacionals, com ara el turisme. Contràriament, les Illes són de les comunitats autònomes amb el pes més baix dels aturats sobre el total de demandants, un 69,2 %, quan al conjunt de l'Estat aquest percentatge se situa en el 78,6 %.

Quadre 31. Evolució dels demandants d'ocupació segons el col·lectiu (2005- 2009)

	TOTAL	OCUPATS		Disp. limitada / Demanen ocup. espec.	DENO		
		Fixos discontinus	Altres		Total	Altres no ocup.	Atur registrat
2005	58.027	10.331	6.368	1.956	39.372	1.033	38.340
2006	57.372	11.865	7.070	1.677	36.760	626	36.134
2007	59.891	12.790	7.594	1.718	37.788	545	37.243
2008	75.240	14.898	8.220	2.282	49.840	729	49.111
2009	108.618	19.798	9.925	3.742	75.153	775	74.378

Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Tot i que es donen diferències significatives entre les xifres d'atur de l'enquesta de població activa i les d'atur registrat als serveis d'ocupació,¹¹ la tendència que segueixen unes i altres corre paral·lela fins a l'any 2008, que presenta un clar punt d'inflexió. De fet, l'any 2007 ja es donaren lleugers increments en les xifres d'atur, però és durant el 2008 quan la tendència alcista es

consolida: l'atur presenta un augment interanual del 31,9 % segons els registres del SOIB i del 51,7 % segons les dades de l'EPA. Les dades del 2009 presenten un increment interanual superior a l'observat el 2008; en aquest cas l'atur registrat mostra un increment del 51,4 %, mentre que segons les dades de l'EPA aquest increment se situa en el 82,1% (vegeu gràfic 21).

¹⁰ Demandants no ocupats, segons la terminologia del Ministeri de Treball i Immigració, inclou les categories d'aturats registrats i altres no ocupats (demandants en jornada menor a 20 hores, demandants estudiants, demandants de serveis previs a l'ocupació). Els Altres no ocupats són les persones demandants de feina que es considerarien aturades en l'Enquesta de població activa (EPA).

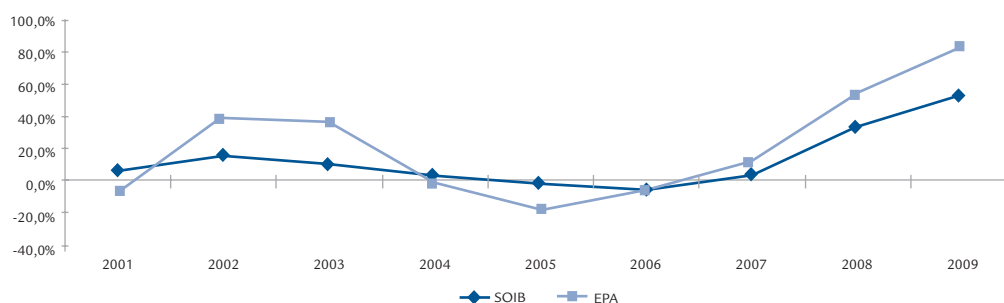
¹¹ Vegeu, respecte d'això, PÉREZ INFANTE, J.I. (2008): "¿Por qué el paro registrado supera al paro de la EPA?" Revista del Ministeri de Treball i Afers Socials *Economía y Sociología*, núm. 71, pàg. 53-64.

Quadre 32. Distribució dels demandants d'ocupació segons el col·lectiu i la comunitat autònoma (2009)

Comunitat autònoma	TOTAL	OCUPATS	Disp. limitada / Demanen ocup. espec.	DENO		
				Total	Altres no ocup.	Atur registrat
Andalusia	100,0	18,6	3,0	78,5	15,2	63,3
Aragó	100,0	23,8	3,5	72,7	2,9	69,9
Astúries	100,0	21,7	4,1	74,1	2,4	71,7
Illes Balears	100,0	27,4	3,4	69,2	0,7	68,5
Illes Canàries	100,0	9,7	2,9	87,4	1,1	86,3
Cantàbria	100,0	20,6	4,9	74,5	1,8	72,8
Castella i Lleó	100,0	14,4	3,4	82,3	1,6	80,6
Castella-la Manxa	100,0	17,4	3,9	78,7	2,0	76,7
Catalunya	100,0	19,0	4,7	76,3	0,8	75,5
Com. Valenciana	100,0	16,4	4,2	79,4	1,7	77,7
Extremadura	100,0	18,6	3,1	78,3	14,1	64,2
Galícia	100,0	14,3	6,0	79,7	2,4	77,3
Madrid	100,0	15,3	4,1	80,5	1,7	78,9
Múrcia	100,0	20,8	3,4	75,8	1,3	74,6
Navarra	100,0	27,0	3,7	69,3	1,0	68,2
País Basc	100,0	19,1	3,8	77,1	1,4	75,7
La Rioja	100,0	18,5	2,8	78,7	2,1	76,6
Total nacional	100,0	17,6	3,8	78,6	5,4	73,1

Font: OTIB a partir de dades del SPEE

Gràfic 21. Taxes de creixement interanual de l'atur registrat al SOIB i la població aturada segons l'EPA a les Balears (2001-2009)



Font: OTIB a partir de dades del SOIB i l'EPA (INE)

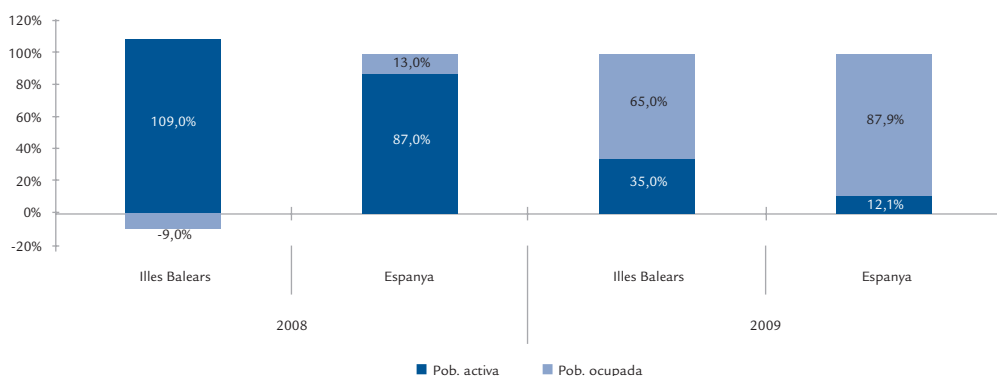
Aquest canvi de cicle, iniciat en el 2007 i que continua en el 2008 i 2009, arriba després d'uns anys —2004, 2005 i 2006— de descensos notables de les dades d'atur. La principal explicació d'aquest fet, en un context de creixement de l'ocupació més gran a les Balears que al conjunt de l'Estat (3,7 % davant 3,4 %, d'acord amb l'EPA), rau en l'entrada

de població activa en el mercat de treball en un ritme més gran que el de generació d'ocupació. Tot plegat ha suposat que la xifra d'aturats hagi augmentat en 8.124 persones en el conjunt del període expansiu 2000-2007. En canvi, l'augment de l'atur el 2008 i en el 2009 és assignable tant a l'increment de població activa com al decrement

de l'ocupació, com s'ha vist. Concretament, l'any 2009, i segons les dades de l'enquesta de població activa, un 35 % de l'increment de l'atur es deu a l'augment de població activa, mentre que el 65 % restant és el resultat de la caiguda de l'ocupació. En comparació, en el conjunt de l'Estat, solament un 12,1 % de l'augment de l'atur es deu a l'increment de població activa i el 87,9 % restant s'explica per la caiguda de l'ocupació (vegeu gràfic 22). En

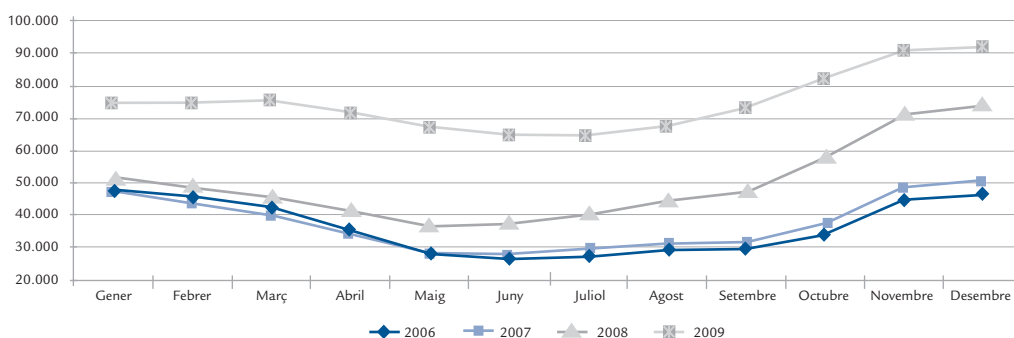
canvi, les dades de 2008 mostren com a les Balears va créixer més la població activa que la població aturada, i en aquest cas encara va créixer la població ocupada (segons les dades de l'enquesta de població activa). En el conjunt d'Espanya, l'any 2008 ja es va destruir ocupació, i l'augment de l'atur s'explica un 87 % per l'augment de població activa i el 13 % restant per la destrucció de llocs de treball.

Gràfic 22. Percentatge explicatiu de l'augment de l'atur a Espanya i a les Illes Balears (2008 -2009)



Font: OTIB a partir de dades de l'EPA (INE)

Gràfic 23. Evolució mensual de l'atur registrat a les Balears (2006-2009)



Font: OTIB a partir de dades del SOIB

L'evolució mensual de l'atur registrat dels darrers quatre anys (vegeu el gràfic 23) mostra com durant el 2008 i el 2009 s'han donat uns registres superiors als dels anys anteriors. En concret, és a partir dels mesos d'estiu del 2008 quan els

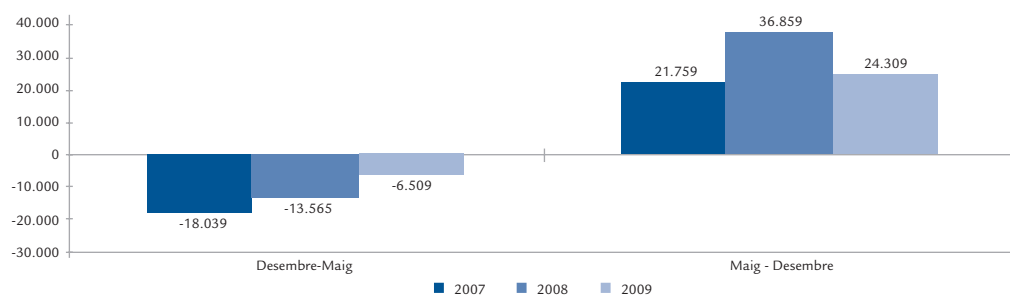
augment interanuals es fan més elevats: si durant els tres primers mesos de l'any no superava el 14 %, durant els mesos d'estiu els increments interanuals se situaven per sobre del 40 % i, ja el darrer trimestre de l'any, al voltant del 50 %,

amb 23.294 nous aturats el mes de desembre del 2008. L'any 2009 ha continuat aquesta tendència alcista, sobretot durant els cinc primers mesos, que ha arribat el mes de maig a un increment interanual del 83,3%. A partir del mes de juny els increments es varen anar suavitzant progressivament i el mes de desembre es tancà l'any amb un increment interanual del 24,3 %, el més baix des del mes d'abril de 2008, quan de fet es començaren a disparar les alarmes.

De fet, tal com s'observa en el gràfic 24, el fort augment de l'atur es va produir en els primers

mesos de 2009; així de desembre de 2008 a maig de 2009, quan l'atur disminueix notablement per l'efecte estacional d'inici de temporada turística, només es va reduir en 6.509 persones quan dos anys enrere es reduïa gairebé tres vegades més (18.039). En canvi, a partir del mes de maig de 2009 s'observa un canvi de tendència, amb uns millors comportaments intermensuals de l'atur que l'any 2008. Així, entre maig i desembre de 2009, l'atur va augmentar en 24.309 persones, xifra pròxima a les 21.759 de l'any 2007, quan encara no s'havia entrat en aquesta etapa recessiva.

Gràfic 24. Descomposició de la variació interanual de l'atur registrat als mesos de desembre i maig i maig i desembre a les Balears (2007-2009)



Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Per illes, els increments més grans es donen a Mallorca (54,1 %), mentre que a Menorca (44,4 %) i sobretot a les Pitiüses els increments interanuals d'atur són menors: un 40,4 % a Eivissa i un 35,8 %

Formentera. Quant a la distribució d'aquest atur, Mallorca computa el 80 % del total de persones desocupades a les Balears, Menorca un 7,5 %, Eivissa un 11,9 % i Formentera el 0,6 % restant.

Quadre 33. Evolució de l'atur registrat per illes (2005-2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Mallorca	30.061	28.150	29.091	38.601	59.483
Menorca	2.840	2.821	2.914	3.869	5.587
Eivissa	5.159	4.884	4.963	6.327	8.881
Formentera	280	280	276	314	426
Illes Balears	38.340	36.134	37.243	49.111	74.378

Font: OTIB a partir de dades del SOIB

3.3.2 Atur per activitat econòmica

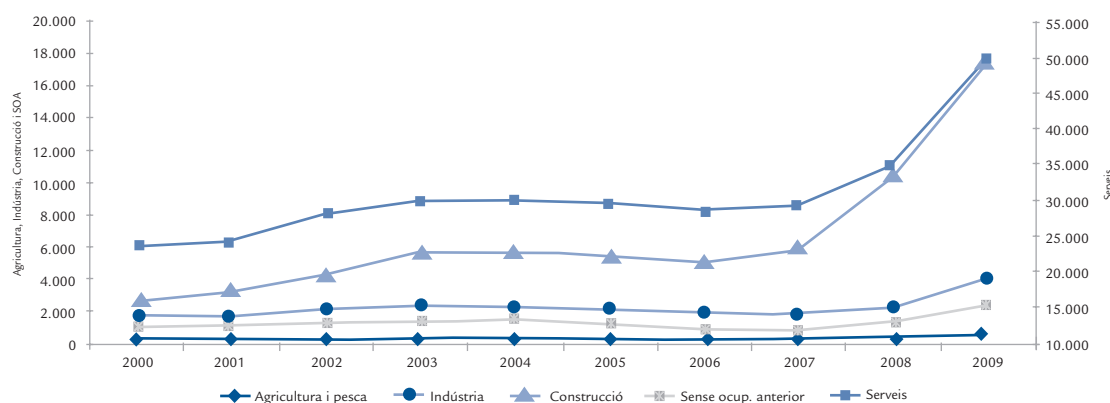
Quant a la distribució per sectors econòmics, mentre que en el 2008 la construcció va ser el sector que va protagonitzar el notable augment de l'atur a les Illes, el 2009 la resta de sectors també presenten increments força acusats.¹² Com ja s'ha vist amb les dades d'ocupació, tots els sectors s'han vist afectats per la situació de recessió en què es troba l'economia. Cal recordar que la construcció havia experimentat un fort creixement de l'ocupació en el període 2001-2007 (15 %) però, sent altament sensible als cicles econòmics, va patir en primer lloc d'una manera més intensa al canvi de tendència el 2008. Però a partir del 2009, un cop la crisi es va estendre a la resta de sectors econòmics, s'ha traduït en un augment generalitzat de les xifres d'atur.

La distribució del total d'aturats registrats per sectors econòmics durant el 2009 és la següent: el 67,1% en els serveis, el 23,5% en la construcció, el 5,6 % en la indústria i el 3,8 % restant es reparteixen entre l'agricultura i les persones

sense ocupació anterior. Aquesta distribució ha variat significativament respecte a l'any 2000, quan el nombre de persones aturades en la construcció representava solament el 8,9 % del total de persones en atur, mentre que el sector dels serveis n'aglutinava més del 80 %. Per tant, la importància adquirida per la construcció els darrers anys, amb un increment del pes sectorial sobre la base del VAB i en l'ocupació, repercuteix també en el pes de les persones en atur (explica el 28,6 % del total de l'augment interanual de l'atur).

Si es davalla l'anàlisi a les vint activitats econòmiques amb més augment interanual de l'atur (vegeu el quadre 34), s'observa novament com la construcció d'edificis apareix en primer lloc (2.440 persones aturades més). La segueixen altres activitats professionals, científiques i tècniques (2.014 aturats més), serveis d'allotjament (1.396 aturats més) i comerç al detall (1.121 aturats més). Aquestes tres activitats expliquen el 27,6 % del total de l'augment interanual de l'atur.

Gràfic 25. Evolució de l'atur registrat per sectors econòmics a les Balears (2000-2009)*



Nota*: l'any 2009 es produeix un canvi en la Classificació d'activitats econòmiques (CNAE-09). Font: OTIB a partir de dades del SOIB

¹² S'ha de recordar que les dades a partir de gener de 2009 reflecteixen la nova Classificació nacional d'activitats econòmiques (CNAE 2009) establerta en el Reial decret 475/2007, de 13 d'abril, fet que dificulta les comparacions interanuals.

Quadre 34. Evolució de l'atur registrat en les vint activitats econòmiques amb més augment interanual de l'atur durant el 2009 a les Illes Balears (gener 2009-gener 2010)

Activitat econòmica	Gener 2009	Gener 2010	Var. abs. 10-09	Var. (%) 10-09
Construcció d'edificis	8.625	11.065	2.440	28,3%
Altres activitats professionals, científiques i tècniques	2.083	4.097	2.014	96,7%
Serveis d'allotjament	9.360	10.756	1.396	14,9%
Comerç al detall, excepte de vehicles de motor i motocicletes	7.701	8.822	1.121	14,6%
Administració pública i defensa	1.010	1.754	744	73,7%
Serveis en edificis i activitats de jardineria	2.334	3.035	701	30,0%
Serveis de menjars i begudes	10.093	10.788	695	6,9%
Altres serveis personals	1.263	1.788	525	41,6%
Venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes	787	1.256	469	59,6%
Comerç a engròs i intermediaris del comerç	2.563	2.891	328	12,8%
Educació	899	1.204	305	33,9%
Emmagatzemament i activitats afins al transport	741	995	254	34,3%
Activitats esportives, recreatives i entreteniment	1.079	1.292	213	19,7%
Activitats de lloguer	1.589	1.754	165	10,4%
Activitats sanitàries	991	1.148	157	15,8%
Enginyeria civil	570	670	100	17,5%
Indústria de alimentació	738	813	75	10,2%
Activitats agències de viatges, operadors turístics, serveis de reserves	572	634	62	10,8%
Activitats relacionades amb ocupació	1.666	1.726	60	3,6%
Transport aeri	690	742	52	7,5%

Font: OTIB a partir de dades del SOIB

3.3.3 Atur per sexe, edat, nacionalitat i nivell d'estudis

Des d'una perspectiva dels grups sociodemogràfics, s'evidencia una tendència al creixement de l'atur en tots els grups (vegeu el quadre 35), si bé amb més intensitat en el patró sociodemogràfic propi de la immigració (homes entre 25 i 45 anys). De fet, el pes dels estrangers en l'atur ha passat del 16,8 % al 27,3 % entre els anys 2005 i 2009, i les Balears se situen com la comunitat autònoma amb el percentatge més elevat d'estrangers sobre el total de persones en atur.

Ja en el 2008 s'apreciava com el nombre d'homes aturats va passar a ser més gran que el de dones, i en el 2009 la situació continua igual: un 52,3 % de les persones en situació d'atur són homes, i el 43,4 % restant són dones. Pel que fa a l'augment de l'atur durant el 2009, cal dir que els homes han augmentat a un ritme més accentuat que

les dones i com ja passava en el 2008 el perfil sociodemogràfic es correspon majoritàriament amb el dels treballadors del sector de la construcció (homes, menors de 45 anys i estrangers).

Tot i l'augment del nombre d'estrangers en atur, els espanyols presenten també un increment notable, inferior en qualsevol cas al dels estrangers (49,3 % i 57,6 %, respectivament). S'ha de recordar, pel que fa a la població ocupada, que el nombre de treballadors espanyols d'alta a la Seguretat Social ha patit un descens menor (-5,6 %) respecte al 2008, que en el cas dels treballadors estrangers (-10,9 %), que varen seguir incrementant-se fins al 2008. Aquesta destrucció més alta de llocs de treball i el major increment de les xifres d'atur entre les persones estrangeres, col·lectiu més fortament colpejat per la crisi, ha fet, com s'ha vist, que la població activa estrangera, després d'anys de forts creixements, hagi suavitzat el seu ritme de creixement durant el 2009.

Quadre 35. Evolució de la població aturada, per sexe, edat i nacionalitat, a les Illes Balears (2005-2009)

ANYS	TOTAL	SEXE		EDAT			NACIONALITAT		
		Homes	Dones	De 16 a 24 anys	De 25 a 54 anys	55 i més anys	ESPANYOLS	UE	NO UE
2005	38.340	17.278	21.062	6.077	27.002	5.260	31.888	2.266	4.186
2006	36.134	16.009	20.125	5.552	25.348	5.234	28.970	2.365	4.799
2007	37.243	16.888	20.356	5.563	26.151	5.530	28.759	2.906	5.578
2008	49.111	25.428	23.684	7.372	35.141	6.598	36.228	4.135	8.749
2009	74.378	38.876	32.273	11.296	54.143	8.938	54.072	6.839	13.467

Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Per nivell d'estudis, els increments més grans de l'atur es mostren en els segments inferiors: d'aquesta manera, un 83,8 % dels nous aturats presenten un nivell d'estudis de primera etapa de secundària o inferior. Associades a aquest

fet, les dades per nivells educatius mostren com els aturats amb nivell educatiu fins a educació primària varen passar a ser el 25,1 % el 2009, mentre que concentraven el 16,3 % del total d'aturats l'any 2007.

Quadre 36. Evolució de la població aturada per nivell d'estudis a les Illes Balears (2005-2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Analfabets	168	194	244	377	543
Fins a educació primària	2.607	4.890	6.075	10.138	18.663
Educació secundària (1a etapa)	26.586	23.054	23.048	28.800	40.134
Educació secundària (2a etapa)	7.135	6.338	6.189	7.742	11.841
Educació superior i doctorat	1.835	1.658	1.686	2.055	3.196
Total	38.340	36.134	37.243	49.111	74.378

Font: OTIB a partir de dades del SOIB

De la mateixa manera, el 25,3 % de l'augment interanual de l'atur s'explica pel grup d'artesans i treballadors qualificats d'indústries manufactureres, construcció i mineria, un

23 % pel grup de treballadors de serveis de restauració, personals, protecció i venedors de comerç i un 22,9 % pel grup de treballadors no qualificats.

Quadre 37. Evolució de la població aturada per nivell d'estudis a les Illes Balears (2005-2009)

Grups professionals	2005	2006	2007	2008	2009
1 Direcció de les empreses i de l'administració pública	383	373	400	458	623
2 Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	1.523	1.318	1.363	1.601	2.192
3 Tècnics i professionals de suport	2.316	2.290	2.489	3.198	5.095
4 Empleats de tipus administratiu	5.946	5.435	5.350	6.450	9.414
5 Treb.de serveis de restauració, personals, protecció i venedor de comerç	12.420	11.624	11.650	13.740	19.552
6 Treballadors qualificats en agricultura i pesca	591	575	628	878	1.380
7 Artesans i treb. qualificats d'indústries manufact., construcció i mineria	5.110	4.880	5.267	9.096	15.479
8 Operadors d'instal·lacions i maquinària; montadors	1.411	1.355	1.484	2.232	3.392
9 Treballadors no qualificats	8.635	8.277	8.604	11.452	17.240
0 Forces armades	4	7	10	6	12
Total	38.340	36.134	37.243	49.111	74.378

Font: OTIB a partir de dades del SOIB

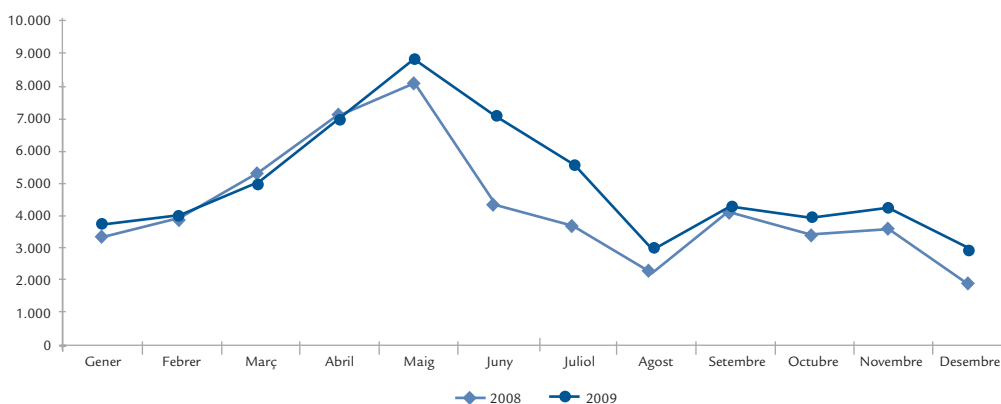
3.3.4 Trànsit de l'atur a l'ocupació

L'evolució neta del nombre de persones en atur registrades és el resultat de la confrontació de dos fluxos: d'una banda, el d'aquelles que entren com a noves aturades o nous aturats (flux d'entrada a l'atur), tant si és perquè perden la feina com si és perquè, sent inactius, decideixen inscriure's a l'atur per cercar-ne; de l'altra, el d'aquelles altres persones inicialment en atur que troben una ocupació i que, per tant, surten de l'atur (flux de sortida de l'atur).¹³ Si el flux de sortides és superior al d'entrades, aleshores el nombre total de persones aturades es redueix i viceversa.

Les Illes Balears es caracteritzen per una important mobilitat d'entrada i de sortida del mercat de treball en funció del nivell d'oportunitats que aquest mercat genera. La caracterització del model econòmic, l'especialització turística, l'estacionalitat (en termes de discontinuïtat en el treball), propicien aquesta mobilitat d'entrada i sortida de la situació d'atur. En aquest sentit, la situació de desocupació no constitueix un estat fix, sinó dinàmic, com ja es pot deduir de la baixa incidència de l'atur de llarga durada a les Balears, en comparació amb la mitjana del conjunt de l'Estat.

Les microdades del Sistema d'Informació del Servei Públic d'Ocupació (SISPE) mostren com la crisi econòmica no ha implicat una reducció de la xifra de persones que transiten des de l'atur fins a l'ocupació; per tant, l'efecte del canvi de cicle econòmic no ha afectat el dinamisme que caracteritza el mercat de treball balear. Així, en el gràfic 26 s'observa, en primer lloc, el component estacional i que la major incidència de sortides de l'atur per la formalització d'un contracte es produeix en els mesos d'abril i maig, coincidint amb l'inici de la temporada turística. En segon lloc, s'observa que el 2009 presenta un major nombre de persones que passen de l'atur a l'ocupació que el 2008, sobretot d'ençà del mes de maig i fins al mes de desembre, quan el nombre de sortides de l'atur supera devers un 30 % les que es varen donar en el 2008. De mitjana, durant el 2009, cada mes 4.916 persones desocupades aconseguiren un contracte i passen a ser ocupades. Aquest fet indica que la capacitat del mercat de treball de les Illes per ocupar persones aturades roman intacte i fins i tot ha augmentat i, per això, cal esperar que tan aviat com l'economia balear torni a presentar taxes de creixement positives, serà factible que es palesin reduccions significatives de l'atur.

Gràfic 26. Evolució de les sortides de l'atur amb contracte (2008-2009)



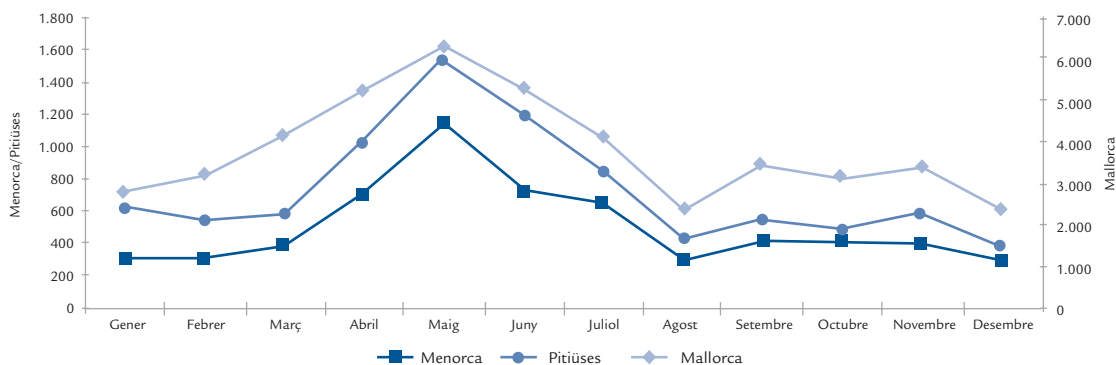
Font: OTIB a partir del SISPE

13 També cal incloure en aquest grup aquelles persones que surten de les llistes del SOIB de forma voluntària, sense que necessàriament hagin aconseguit una feina.

Per illes, l'esquema és molt semblant (vegeu gràfic 27), amb les puntes durant els mesos d'inici de temporada turística, sobretot en el mes de maig, en què es registren 6.196 sortides a Mallorca, 1.121 a Menorca i 1.529 a les Pitiüses. Tanmateix, fins i

tot en els mesos de menys intensitat econòmica, com per exemple el de novembre, el nombre de sortides de l'atur és força considerable, amb una xifra superior a les 4.000 persones, en el conjunt de les Balears.

Gràfic 27. Evolució de les sortides de l'atur amb contracte per illes (2009)



Font: OTIB a partir del SISPE

Diferents variables com l'edat, el sexe, la nacionalitat, el nivell d'estudis, el temps de permanència en la situació d'atur i el fet de rebre prestacions d'atur afecten la probabilitat d'aconseguir feina. A partir d'una anàlisi economètrica, el monogràfic "Les transicions laborals des de l'atur fins a l'ocupació a les Illes Balears"¹⁴ conclou que la durada de l'atur i l'edat de l'individu són les característiques amb més influència a l'hora d'incidir en la probabilitat de trobar una feina. Així, els més joves tenen més facilitat per passar de l'atur a l'ocupació i el percentatge d'individus que troben una feina es redueix a mesura que es passa a un grup de més edat. Quant a l'efecte de la durada, sembla que segueix una relació no lineal, de manera que la probabilitat de sortir de l'atur augmenta com més gran és la durada de l'atur per al conjunt d'individus amb una durada de fins a 6 mesos. Posteriorment, la probabilitat cau d'una manera remarcable per passar a ser molt reduïda per a

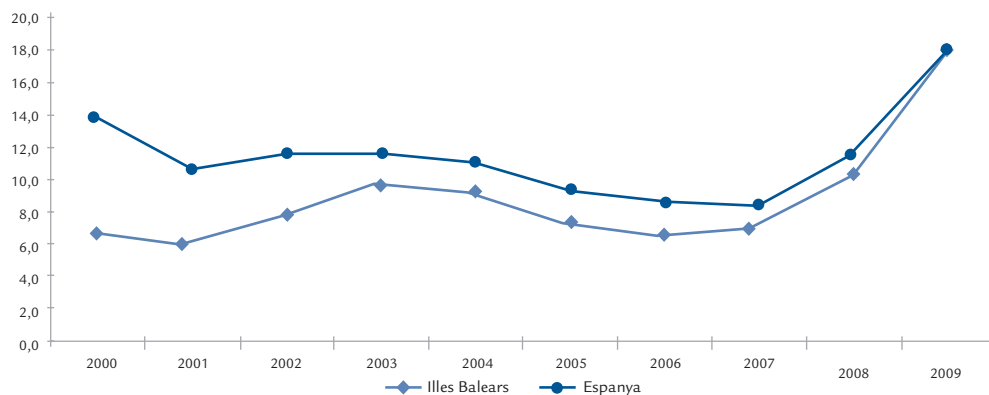
aquells individus amb una situació d'atur superior a un any.

3.3.5 Evolució de la taxa d'atur

La taxa d'atur es va situar en el 2009 a les Illes Balears en el 18,1 %, taxa similar a la del conjunt de l'Estat (18 %). Respecte al 2008, la taxa ha experimentat un augment notable, atès que se situava en el 10,2 %, quan ja havia crescut en més de 3 punts percentuals respecte la taxa d'atur del 2007 (7 %). De fet, fins ara, un dels trets estructurals de l'economia balear en les darreres dècades havia estat tenir una taxa d'atur inferior a la mitjana de l'Estat. Això no obstant, el gràfic 28 mostra com la diferència entre les Balears i el conjunt de l'Estat s'ha anat reduint al llarg del període 2000-2008, en què s'ha arribat a situar en el mateix nivell.

¹⁴ Vegeu el monogràfic "Les transicions laborals des de l'atur fins a l'ocupació a les Illes Balears" a l'Informe sobre el mercat de treball de les Illes Balears. Primer quadrimestre de 2009. Observatori del Treball a les Illes Balears.

Gràfic 28. Evolució mensual de l'atur registrat a les Balears (2006-2009)



Font: OTIB a partir de dades de l'EPA (INE)

Quant a l'evolució de la taxa d'atur per grups sociodemogràfics (vegeu el quadre 38), els principals fets estilitzats són els següents: en primer lloc, el patró tendencial de creixement de la taxa d'atur és generalitzat per a tots els grups, si bé amb intensitats diferents; en segon lloc, la reducció de la diferència respecte al conjunt de l'Estat espanyol és extensible a tots els grups sociodemogràfics, si bé en alguns casos la taxa balear ha superat clarament la del conjunt de l'Estat. En aquest sentit, la taxa d'atur femenina ha passat del 10,9 % el 2008 al 16,7 % el 2009, i en aquest cas la taxa de les Illes se situa 1,7 punts percentuals per sota la del conjunt de l'Estat (18,4 %). En canvi, en el cas dels homes, la taxa

d'atur ha passat del 9,7 % al 19,2 % i en aquest cas se situa 1,5 punts percentuals per sobre la del conjunt nacional (17,7 %).

El grup que experimenta un augment més acusat de la taxa d'atur és el dels estrangers no comunitaris que ha duplicat la taxa, passant del 15,7 % el 2008 al 32,3 % durant el 2009. El grup dels joves (menors de 25 anys) també ha vist com augmentava significativament la seva taxa d'atur fins al 31,9 %, que és la taxa més alta entre tots els grups d'edat. Aleshores es reafirma la idea que els grups més castigats per l'increment de l'atur són els homes, joves i estrangers, perfil molt lligat a l'evolució del sector de la construcció.

Quadre 38. Evolució de la taxa d'atur, per sexe, edat i nacionalitat, per comunitat autònoma (2005, 2007, 2008 i 2009)

Comunitat autònoma	Total				DONES				HOMES				Menors de 25 anys				Entre 25 i 54 anys			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
Espanya	9,2	8,3	11,3	18,0	12,2	10,9	13,0	18,4	7,0	6,4	10,1	17,7	19,7	18,2	24,6	37,9	8,0	7,2	10,2	16,5
Andalusia	13,9	12,8	17,8	25,4	19,5	17,6	21,5	27,1	10,3	9,5	15,2	24,1	24,5	23,3	31,1	45,0	12,3	11,2	16,1	23,3
Aragó	5,8	5,2	7,1	12,8	8,6	7,2	8,2	12,5	3,9	3,8	6,4	13,0	12,8	13,6	19,9	32,0	5,2	4,4	6,3	12,0
Astúries	10,2	8,5	8,5	13,4	13,4	11,1	11,0	14,5	8,0	6,4	6,4	12,5	24,4	18,8	21,7	35,4	9,3	8,2	7,8	12,3
Illes Balears	7,2	7,0	10,2	18,1	9,9	8,5	10,9	16,7	5,2	5,8	9,7	19,2	17,7	15,1	24,2	31,9	5,8	6,3	9,1	17,5
Canàries	11,7	10,4	17,3	26,2	14,4	13,1	18,9	27,0	9,8	8,5	16,2	25,5	24,3	22,4	32,1	47,8	10,1	9,1	16,1	24,7
Cantàbria	8,5	5,9	7,2	12,0	11,9	7,9	8,9	12,8	6,2	4,5	5,9	11,3	18,0	13,9	19,2	30,1	7,9	5,5	6,5	11,2
Castella i Lleó	8,7	7,2	9,5	13,8	13,6	10,6	13,4	16,5	5,5	4,8	6,7	11,8	19,4	17,4	22,2	31,8	8,0	6,4	8,8	12,6
Castella-la Manxa	9,2	7,6	11,6	18,8	15,3	11,8	15,4	21,4	5,6	5,0	9,1	17,1	18,4	15,7	23,0	36,4	7,8	6,6	10,5	17,3
Catalunya	7,0	6,6	9,0	16,3	8,4	7,8	9,0	15,2	5,9	5,6	9,0	17,1	15,9	13,5	20,3	37,1	6,0	5,9	8,2	14,7
Com. Valenciana	8,8	8,8	12,1	21,2	11,8	11,4	13,6	21,0	6,8	6,9	11,0	21,4	19,4	19,1	26,4	39,6	7,4	7,7	10,8	20,0
Extremadura	15,8	13,1	15,2	20,5	22,4	19,0	21,6	25,3	11,6	9,1	10,9	17,2	28,3	26,2	29,2	41,2	14,1	11,4	13,2	17,8
Galícia	9,9	7,6	8,7	12,6	13,5	10,0	10,4	13,6	7,2	5,7	7,4	11,8	21,0	15,9	21,2	30,8	9,0	7,1	7,9	11,6
Madrid	6,8	6,3	8,7	14,0	7,7	8,0	9,6	13,9	6,1	4,9	7,9	14,1	16,5	17,0	21,0	34,4	5,8	5,1	7,4	12,2
Múrcia	8,0	7,6	12,6	20,7	11,6	10,0	13,5	18,8	5,8	6,0	12,0	22,1	15,6	16,5	23,6	33,9	6,9	6,3	11,3	20,2
Navarra	5,7	4,8	6,7	10,9	7,6	6,9	8,3	12,0	4,3	3,2	5,5	10,1	14,8	12,0	18,9	30,7	4,8	4,3	6,0	9,6
País Basc	7,3	6,1	6,4	11,0	9,6	7,8	7,7	11,5	5,7	4,8	5,5	10,7	19,1	17,1	19,1	31,5	6,6	5,4	5,8	9,9
La Rioja	6,2	5,7	7,8	12,8	9,8	8,3	9,8	13,0	3,7	3,9	6,3	12,5	14,2	16,2	22,0	33,2	5,6	4,7	6,8	11,2

Comunitat autònoma	Majors de 54 anys				ESPANYOLS				UE-27				NO UE			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
Espanya	5,9	5,6	7,0	11,5	8,9	7,6	10,2	16,0	8,4	11,1	16,0	24,3	11,9	12,6	18,1	30,2
Andalusia	10,0	10,2	13,4	18,8	14,0	12,6	17,2	24,6	8,7	14,4	22,9	28,8	13,3	14,3	23,1	32,4
Aragó	3,5	4,1	2,8	5,5	5,3	4,5	5,8	9,9	10,4	7,4	12,8	25,0	10,1	11,3	15,8	30,2
Astúries	4,8	3,4	4,2	6,8	10,2	8,1	8,2	13,0	4,2	17,2	13,9	16,7	14,6	15,0	12,1	22,4
Illes Balears	4,7	3,7	4,5	9,4	6,6	5,9	8,0	14,0	8,8	6,8	18,1	24,0	9,8	12,2	15,7	32,3
Canàries	9,3	7,7	11,5	16,5	11,7	10,4	16,1	24,3	13,0	6,2	20,1	21,2	11,3	12,4	23,5	37,9
Cantàbria	3,6	2,4	3,5	5,0	8,2	5,5	6,8	11,0	2,3	12,1	13,3	23,4	16,0	11,3	11,1	22,2
Castella i Lleó	4,2	4,1	4,8	9,3	8,6	6,5	8,4	12,4	17,0	11,6	26,0	32,6	10,8	19,2	17,4	24,5
Castella-la Manxa	7,0	5,0	6,2	10,8	8,8	6,7	10,2	16,4	21,5	14,8	19,6	27,7	12,7	13,8	20,7	38,7
Catalunya	4,6	4,9	4,9	9,9	5,9	5,4	7,3	13,2	5,2	8,1	9,6	21,4	14,3	12,6	17,9	30,9
Com. Valenciana	6,9	5,1	6,9	13,1	8,5	7,4	10,1	18,1	5,0	15,0	17,6	28,5	11,6	14,3	20,7	33,8
Extremadura	11,0	9,8	13,9	18,8	15,7	12,7	14,9	20,3	10,3	43,6	8,5	20,7	21,2	20,9	33,3	28,6
Galícia	6,3	5,1	5,5	7,3	9,7	7,3	8,5	12,2	23,9	20,3	9,4	14,4	16,5	13,7	14,0	21,9
Madrid	4,1	4,7	7,2	11,3	6,3	5,5	7,7	12,0	6,2	8,0	11,8	17,9	9,3	10,1	12,5	22,8
Múrcia	5,1	5,7	8,2	10,6	7,3	6,9	10,4	16,6	11,4	11,5	16,7	42,5	11,3	9,9	20,3	33,4
Navarra	4,3	2,7	2,9	5,6	5,2	4,3	5,3	8,8	15,5	4,1	13,2	18,0	9,0	9,1	17,1	26,1
País Basc	3,4	3,8	3,2	6,5	7,1	5,4	5,7	10,0	7,6	12,3	17,1	24,0	13,4	19,4	15,8	25,1
La Rioja	2,2	2,8	3,3	8,0	5,3	4,4	5,4	9,0	6,7	7,0	15,0	16,0	12,3	13,5	20,3	37,3

Font: OTIB a partir de dades de l'EPA (INE)

3.3.6 Anàlisi familiar de l'atur

Les dades de l'enquesta de població activa permeten establir la relació de les persones aturades amb la persona de referència de la seva llar. S'observa (vegeu quadre 39) com els increments més grans respecte al 2008 es produeixen entre aquells que declaren ser la persona principal (a aquest grup s'atribueix gairebé el 55 % de l'augment interanual de l'atur),

fet que ja es donava en l'increment del 2008. El segon grup amb un increment més acusat és entre les persones que declaren ser cònjuges de la persona de referència, que expliquen el 27 % de l'increment total. En aquest sentit, mentre que el 2008 entre el col·lectiu femení no es va destruir ocupació i l'atur es va incrementar de manera més suau, el 2009 es caracteritza per una major dificultat per a les dones per fer front a la greu situació de crisi.

Quadre 39. Població aturada a les Balears segons la relació de parentiu amb la persona de referència de la llar (2005-2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Persona de referència	12.099	11.235	13.728	21.487	47.461
Cònjuge	9.739	10.344	10.396	13.380	26.204
Fill/fillastre	13.119	10.634	11.461	16.522	23.399
Altres	1.122	1.152	1.607	4.501	5.292
Sense parentiu	286	899	910	1.910	2.883
Total	36.365	34.264	38.102	57.800	105.239

Font: OTIB a partir de dades de l'EPA (INE)

En el quadre 40 es presenta el percentatge de llars amb tots els actius en situació d'atur per comunitats autònomes, que en el cas de les Balears se situa en el 9,2 %, percentatge 5 punts per sobre el resultat de 2008, i que a diferència dels anys anteriors se situa per sobre de la mitjana

espanyola (8,8 %). De fet, les Illes se situen com la sisena comunitat autònoma amb el percentatge més alt de llars amb tots els seus actius aturats, sols per darrere de Canàries (14,2 %), Andalusia (13,5 %), la Comunitat Valenciana (10,7 %) i Extremadura (9,7 %).

Quadre 40. Percentatge de llars amb tots els actius aturats sobre el total de llars per comunitats autònomes (2005, 2007, 2008 i 2009)

Comunitat autònoma	Total			2009
	2005	2007	2008	
Andalusia	6,6	5,6	8,8	13,5
Aragó	2,1	1,8	2,9	6,3
Astúries	4,9	4,6	4,6	7,0
Illes Balears	2,7	2,6	4,2	9,2
Canàries	4,9	4,2	8,7	14,2
Cantàbria	3,0	2,5	2,7	6,3
Castella i Lleó	3,4	2,6	4,2	6,5
Castella-la Manxa	3,4	2,6	4,7	8,8
Catalunya	2,6	2,4	3,6	7,6
Com. Valenciana	3,5	3,5	5,0	10,7
Extremadura	7,6	5,4	7,2	9,7
Galícia	4,3	3,4	3,8	6,0
Madrid	2,1	1,9	3,0	5,5
Múrcia	2,6	2,8	5,4	9,5
Navarra	1,9	1,7	2,4	4,6
País Basc	2,9	2,8	2,8	5,8
La Rioja	2,3	1,6	3,2	6,3
Espanya	3,8	3,3	5,0	8,8

Font: OTIB a partir de dades de l'EPA (INE)

3.3.7 Durada de la demanda

D'altra banda, si s'atén la durada mitjana d'aquesta situació d'atur, segons mostra el quadre 41, més del 40 % dels demandants aturats de les Illes ho estan un interval inferior als tres mesos, mentre que aquest grup suposa el 34,6 % a l'Estat espanyol. En contraposició, l'atur de llarga durada (més de dotze mesos) suma el 15,6 % a les Balears, quan per al conjunt de l'Estat espanyol és

del 25,3 %. Aleshores, es percep més dinamisme entre les persones aturades de les Illes en la sortida de la situació d'atur. De tota manera, cal remarcar que el fort increment de l'atur que es s'observa des del 2008 ha fet que el temps que les persones es troben en aquesta situació s'hagi anat allargant i mentre que en el 2008 el 51,2 % dels aturats ho estaven en un interval inferior als tres mesos, aquest percentatge s'ha reduït significativament a l'esmentat 41,9 %.

Quadre 41. Distribució de la mitjana d'atur registrat segons la durada de la demanda a l'Estat espanyol i a les Balears (2009)

Durada de la demanda	Illes Balears		Espanya	
	Absoluts	Percent.	Absoluts	Percent.
<3 mesos	31.175	41,9%	1.261.482	34,6%
>3 <=6 mesos	16.675	22,4%	696.717	19,1%
>6 <=9 mesos	9.233	12,4%	454.425	12,5%
>9 <=12 mesos	5.559	7,5%	308.477	8,5%
>12 <=18 mesos	5.575	7,5%	342.173	9,4%
>18 <=24 mesos	2.340	3,1%	171.882	4,7%
>24 mesos	3.821	5,1%	408.885	11,2%
TOTAL	74.378	100,0 %	3.644.041	100,0%

Font: OTIB a partir de dades del SOIB i SPEE

Si en lloc d'observar la durada de la demanda a partir de les xifres mitjanes d'atur es mira del total de demandants aturats que han presentat una demanda al SOIB, és a dir, es considera cada demandant independentment del moment en què es va inscriure, s'obtenen les dades del quadre 42. Aquestes dades reforcen la idea de dinamisme del mercat de treball balear i les constants entrades i sortides de la situació de demandant que s'hi

donen; així, el 49 % de les demandes tenen una durada inferior als tres mesos, però també s'observa com la situació ha canviat de manera significativa respecte al 2008, quan era el 60 % de les demandes de durada inferior al tres mesos. Malgrat tot, les Illes Balears continuen sent la comunitat autònoma amb el menor percentatge de persones en situació d'atur de llarga durada (vegeu el quadre 43).

Quadre 42. Durada de les trajectòries d'atur a les Balears (2007-2009)

Durada de la demanda	Illes Balears		2009
	2007	2008	
<3 mesos	59,4%	60,0%	49,0%
>3 <=6 mesos	20,3%	20,8%	22,3%
>6 <=9 mesos	6,9%	7,3%	11,0%
>9 <=12 mesos	3,2%	3,2%	6,1%
>12 <=18 mesos	3,5%	3,4%	6,2%
>18 <=24 mesos	1,8%	1,6%	2,3%
>24 mesos	3,5%	3,0%	3,0%
TOTAL	100,0%	100,0%	100,0%

Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Quadre 43. Percentatge de persones aturades registrades durant més de 12 mesos per comunitats autònomes (2006-2009)

Comunitat autònoma	2006	2007	2008	2009
Espanya	31,9	31,4	26,5	25,3
Andalusia	33,3	32,9	28,6	29,0
Aragó	26,0	25,9	19,7	17,8
Astúries	33,4	34,5	31,0	26,7
Illes Balears	17,3	16,7	14,4	15,4
Canàries	33,8	32,6	27,8	30,4
Cantàbria	32,1	31,8	25,8	22,9
Castella i Lleó	34,3	33,3	28,9	21,3
Castella-la Manxa	28,8	27,6	22,7	25,8
Catalunya	31,2	31,4	25,4	23,4
Com. Valenciana	26,2	26,1	21,5	22,5
Extremadura	35,8	38,6	34,5	30,0
Galícia	40,7	40,5	36,3	32,8
Madrid	29,1	27,1	22,9	21,8
Múrcia	24,6	23,7	19,0	21,3
Navarra	27,1	27,7	24,2	20,6
País Basc	35,4	36,1	31,6	26,2
La Rioja	23,2	23,9	19,9	18,9

Font: OTIB a partir de dades del SPEE

El perfil d'aquestes persones en situació d'atur de llarga durada és el d'una dona, de més de 45 anys i de nacionalitat espanyola, si bé s'ha donat un major increment interanual entre els homes que no pas entre les dones, i entre els estrangers més que no pas entre els nacionals. Aquestes persones són les que presenten més dificultats per incorporar-se al mercat de treball. El major dinamisme de la població estrangera per incorporar-se de nou a l'activitat

s'ha d'entendre sovint en clau de necessitats econòmiques i socials bàsiques, en el sentit que molts necessiten fer feina per poder renovar els permisos de treball i residència. D'altra banda, la manca de xarxes socials els dificulta la subsistència en situacions llargues d'atur, circumstància que els obliga en alguns casos a acceptar feines que no interessin els espanyols pel fet de disposar de més mitjans de suport per afrontar situacions de crisi.

Quadre 44. Evolució de les persones en situació d'atur de llarga durada per sexe, edat i nacionalitat a les Illes Balears (2005-2009)

Anys	Total	Sexe		Edat			Nacionalitat		
		Homes	Dones	De 16 a 24 anys	De 25 a 54 anys	55 i més anys	Espanyols	UE	NO UE
2005	7.086	2.851	4.235	714	3.908	2.464	6.726	213	148
2006	6.707	2.543	4.164	597	3.542	2.568	6.333	230	144
2007	6.638	2.435	4.203	530	3.455	2.652	6.232	250	156
2008	7.709	2.862	4.847	763	4.050	2.896	7.148	297	264
2009	13.103	5.983	7.120	2.018	7.442	3.644	11.370	630	1.103

Font: OTIB a partir de dades del SOIB

3.4 CONDICIONS DE TREBALL I RELACIONS LABORALS

3.4.1 Els convenis col·lectius

L'anàlisi de la negociació col·lectiva a les Illes Balears es basa en la valoració dels convenis col·lectius registrats a les estadístiques del Ministeri de Treball i Immigració, que en detalla el volum i la tipologia. A les Illes, la cobertura real de la negociació col·lectiva és major que la que reflecteixen les dades dels convenis de caràcter autonòmic, ja que molts de treballadors estan coberts per convenis d'àmbit estatal, no tinguts en compte en aquestes estadístiques. Alguns exemples dels principals sectors i empreses regulats per convenis d'àmbit superior a l'autonòmic poden ser: les agències de viatges, l'ensenyament privat (concertat i no concertat), la banca privada, les caixes d'estalvis, els grans magatzems, el personal laboral de l'Administració de l'Estat i de la Seguretat Social, etc.

Pel que fa a les característiques bàsiques de la negociació col·lectiva a les Balears, s'ha de dir que un punt clau en l'estructura d'aquesta negociació són els convenis sectorials, que són aquells en què s'emmarquen la immensa majoria dels treballadors i de les empreses inclosos en el procés de la negociació col·lectiva. Els convenis més significatius en aquest sentit són els d'hoteleria, construcció i comerç, activitats que ocupen la major part de la població treballadora de les Balears.

El 2009 hi havia vigents 59 convenis col·lectius d'àmbit autonòmic, que afectaven 227.811 treballadors, la qual cosa representa un 53,9 % del total de treballadors afiliats. Val a dir que aquest valor es manté estable els darrers anys, malgrat el descens el 2008, fet que il·lustra com la cobertura amb convenis col·lectius de les Balears correspon als principals sectors de les Illes i com ha mantingut la seva representativitat en els moments d'augment de l'ocupació, i ara també en aquest moment de recessió de les xifres d'ocupació.

Quadre 45. Grau de cobertura dels convenis col·lectius de les Illes Balears sobre el total de treballadors afiliats d'alta (2000-2009)

Anys	Treballadors afectats per convenis autonòmics	Total treballadors afiliats	Percentatge de cobertura
2000	181.428	369.821	49,1%
2001	178.250	384.313	46,4%
2002	198.200	390.589	50,7%
2003	219.705	392.469	56,0%
2004	216.140	399.278	54,1%
2005	235.548	421.246	55,9%
2006	238.269	441.279	54,0%
2007	244.830	455.694	53,7%
2008	225.084	452.244	49,8%
2009	227.811	422.638	53,9%

Font: OTIB a partir de dades del Ministeri de Treball i Immigració.

3.4.2 Els costos laborals i les hores treballades

Pel que fa als costos salarials, les Illes Balears presentaven un valor mensual mitjà de 1.751,89€ l'any 2009, un 5,7 % inferior a la mitjana de l'Estat d'aquest any (vegeu el quadre 46). Aquesta xifra contrasta amb els valors superiors a la mitjana que presenten la resta de comunitats autònomes amb

nivells de renda per càpita similars al balear. Si bé una part d'aquesta diferència pot ser explicable per un pes menor dels assalariats en el sector públic, també és evident que l'especialització en activitats del sector dels serveis de mercat de baixa o mitjana qualificació limiten l'existència de salaris més elevats. Tanmateix, es detecta una certa tendència de convergència respecte a

la mitjana de l'Estat, de manera que la reducció de la diferència es concentra majoritàriament en el període 2000-2005, quan es reduí 5,7 punts:

del 87,5 % al 93,2 %. Des d'aleshores, el ritme d'aproximació a la mitjana estatal ha estat més lent (del 93,2 % el 2005 al 94,3 % el 2009).

Quadre 46. Evolució del cost salarial total per treballador* i hores efectivament treballades al mes per comunitat autònoma (2000-2009)

Comunitat autònoma	Cost salarial total per treballador (€)				Hores efectives treballades al mes			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
Andalusia	89,1	91,7	92,4	92,8	136,2	134,5	135,7	132,5
Aragó	96,8	99,8	98,4	97,2	134,2	134,9	134,4	131,6
Astúries	98,4	99,2	98,7	100,1	132,9	132,1	132,4	130,5
Illes Balears	93,2	93,9	94,2	94,3	139,7	137,3	136,3	136,9
Illes Canàries	80,8	84,4	84,6	84,3	139,3	139,2	138,7	136,5
Cantàbria	92,8	94,0	93,0	92,1	137,7	135,4	134,3	132,1
Castella-la Manxa	90,8	92,2	91,8	92,3	134,8	133,6	132,4	130,1
Castella i Lleó	87,1	88,0	88,4	89,7	140,5	137,7	138,2	133,6
Catalunya	110,4	108,5	108,1	106,7	135,5	133,5	134,5	131,5
Com. Valenciana	89,9	88,6	89,1	89,1	139,1	135,9	135,8	133,0
Extremadura	79,6	80,7	83,0	84,3	136,0	137,5	137,6	134,8
Galícia	84,1	87,8	86,7	86,9	138,4	136,6	135,9	134,1
Madrid	118,2	117,1	116,7	116,3	139,5	137,7	137,5	135,2
Múrcia	85,6	86,4	87,2	90,8	135,8	132,5	132,8	130,5
Navarra	113,2	108,6	106,5	104,6	132,2	131,1	130,3	126,1
País Basc	115,8	116,1	116,8	116,4	130,0	128,2	128,2	124,8
La Rioja	91,6	93,7	92,8	94,1	135,3	133,7	132,5	130,6
Total nacional	100,0	100,0	100,0	100,0	136,8	135,1	135,2	132,5

Nota: (*) mitjana de l'Estat amb valor 100. Estimacions retrospectives 2005-2008. Base 2008. Font: OTIB a partir de dades de l'Enquesta trimestral de cost laboral (INE)

El quadre 47 mostra l'evolució de l'augment salarial pactat en els convenis col·lectius d'àmbit autonòmic, l'augment dels costos salarials a partir de l'enquesta trimestral del cost laboral de l'INE i finalment la taxa d'inflació a partir de l'índex de preus al consum. En comparació a l'evolució de l'índex de preus al consum, l'augment dels costos salarials fou del 41,3 % entre el 2000 i el 2008, mentre que la pujada de l'IPC fou del 28,7 % en el mateix període, la qual cosa representa un augment del poder adquisitiu de 12,6 punts. Els darrers anys, tal com s'observa en el quadre, els augmentos salarials han estat per sobre de la taxa

d'inflació, tant a les Illes com al conjunt de l'Estat.

Quant al nombre d'hores mensuals efectivament treballades, s'ha situat tradicionalment per sobre de la mitjana estatal: 136,9 hores a les Balears i 132,5 al conjunt de l'Estat espanyol el 2009, fet que implica que el marge per guanyar renda relativa dels assalariats per l'extensió de l'horari laboral és més reduït que el de la mitjana de l'Estat. De fet, l'any 2009 les Illes Balears són la comunitat autònoma amb més nombre d'hores efectives treballades al mes i se situen un 3,3 % per sobre la mitjana de l'Estat.

Quadre 47. Evolució de l'augment salarial pactat, l'augment del cost salarial i la taxa d'inflació* a les Balears i a l'Estat espanyol (2005-2009)

	ILLES BALEARS			ESPANYA		
	Augment salarial pactat (%)	Augment del cost salarial (%)	Taxa inflació	Augment salarial pactat (%)	Augment del cost salarial (%)	Taxa inflació
2005	3,9	4,6	3,1	4,0	2,5	3,4
2006	3,4	5,9	3,5	3,6	4,8	3,5
2007	3,7	3,7	2,7	4,2	4,0	2,8
2008	4,5	5,4	3,8	3,6	5,1	4,1
2009	2,3	3,3	-0,2	2,6	3,2	-0,3

Nota: (*) IPC base 2006=100. Font: OTIB a partir de dades del Ministeri de Treball i Immigració, ETCL (INE) i IPC (INE)

3.4.3 La sinistralitat laboral

Pel que fa a la sinistralitat laboral, aquesta és, sens dubte, l'element estructural de la qualitat del mercat de treball amb una divergència major respecte a la mitjana de l'Estat. En efecte, el quadre 48, corresponent a les dades del 2009 per comunitats autònomes, reflecteix com les

Balears presentaven un índex d'incidència de la sinistralitat de 5.217,2 incidències per cada cent mil afiliats amb les contingències cobertes, un valor molt superior a la mitjana estatal (4.048,0). És més, el quadre esmentat assenyala que les Balears són la comunitat autònoma amb l'índex més elevat, circumstància que es repeteix cada any.

Quadre 48. Índex d'incidència de la sinistralitat i accidents de treball amb baixa en jornada laboral per comunitat autònoma (2009)

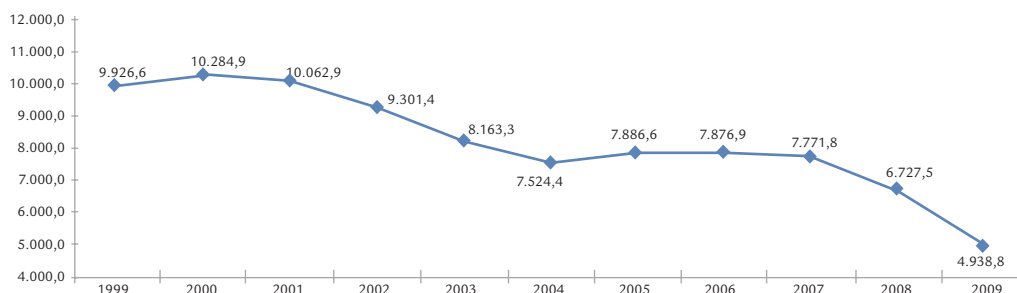
Comunitats autònomes	Acc. lleus	Índ. inc. lleus	Acc. greus	Índ. inc. greus	Acc. mortals	Índ. inc. mortals	Total d'accidents	Pob. afiliada	Índex d'incidència	Var. % interanual
Andalusia	97.889	3.917,9	1.149	46,0	83	3,3	99.121	2.498.503	3.967,2	-25,4
Aragó	15.268	3.418,2	124	27,8	34	7,6	15.426	446.671	3.453,5	-28,3
Astúries	16.110	5.079,8	126	39,7	18	5,7	16.254	317.140	5.125,2	-15,9
Illes Balears	17.544	5.179,1	121	35,7	8	2,4	17.673	338.746	5.217,2	-22,5
Canàries	27.886	4.596,2	150	24,7	20	3,3	28.056	606.721	4.624,2	-19,3
Cantàbria	6.651	3.746,3	85	47,9	13	7,3	6.749	177.537	3.801,5	-25,1
Castella-la Manxa	28.407	4.821,7	199	33,8	37	6,3	28.643	589.154	4.861,7	-26,4
Castella i Lleó	31.220	4.185,5	285	38,2	40	5,4	31.545	745.906	4.229,1	-21,1
Catalunya	103.731	3.977,9	756	29,0	100	3,8	104.587	2.607.695	4.010,7	-20,9
Com. Valenciana	51.005	3.576,4	501	35,1	57	4,0	51.563	1.426.173	3.615,5	-25,6
Extremadura	12.208	3.773,0	194	60,0	9	2,8	12.411	323.565	3.835,7	-18,6
Galícia	37.978	4.560,6	550	66,0	71	8,5	38.599	832.735	4.635,2	-19,7
Madrid	89.135	3.594,8	425	17,1	77	3,1	89.637	2.479.580	3.615,0	-22,0
Múrcia	17.207	3.852,5	86	19,3	22	4,9	17.315	446.649	3.876,6	-19,2
Navarra	9.126	4.068,7	76	33,9	11	4,9	9.213	224.295	4.107,5	-21,0
País Basc	32.146	4.275,2	201	26,7	28	3,7	32.375	751.923	4.305,6	-21,8
La Rioja	4.378	4.264,3	35	34,1	3	2,9	4.416	102.666	4.301,3	-19,1
Ceuta	860	5.068,7	4	23,6	1	5,9	865	16.967	5.098,1	-9,0
Melilla	619	4.128,0	6	40,0	0	0,0	625	14.995	4.168,1	-8,2
Total nacional	599.368	4.009,8	5.073	33,9	632	4,2	605.073	14.947.623	4.048,0	-22,5

Font: OTIB a partir de dades del Ministeri de Treball i Immigració

La desagregació del total d'accidents en funció de la seva gravetat permet evidenciar que aquesta diferència entre les Balears i el conjunt de l'Estat espanyol s'explica sobretot pels accidents lleus,

que registren a les Illes un índex de 5.179,1, quan la mitjana estatal és de 4.009,8. En canvi, l'índex d'incidència dels mortals (2,4) es troba per davall de la mitjana estatal esmentada (4,2).

Gràfic 29. Evolució de l'índex d'incidència de la sinistralitat laboral a les Illes Balears (1999-2009)

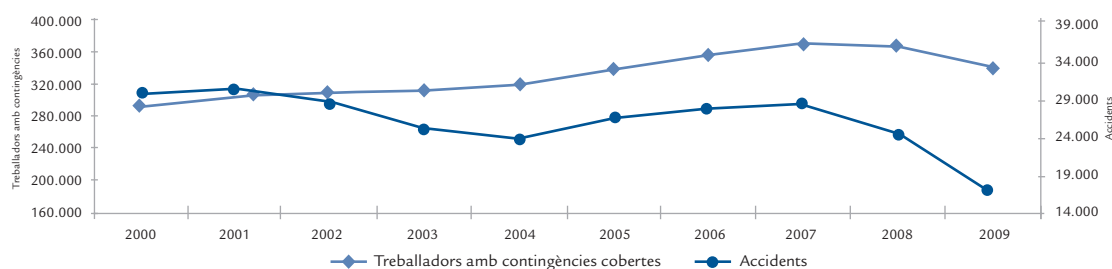


Font: OTIB a partir de dades de TGSS – Direcció General de Salut Laboral

Des d'una perspectiva temporal, cal esmentar la tendència a la reducció dels índexs (vegeu el gràfic 29). Tanmateix, aquest índex és el resultat de la comparació de dos indicadors: afiliats amb contingències cobertes i nombre d'accidents. En aquest sentit, el gràfic 30 reproduïx l'evolució d'ambdues variables en el cas de les Balears; mentre que la sèrie de persones afiliades presenta sempre un perfil creixent excepte els anys 2008

i 2009, la d'accidentalitat no segueix un patró homogeni, ja que es redueix entre el 2001 i el 2004 i torna a remuntar fins al 2007. L'any 2008, en canvi, mostra una notable caiguda (del 13,4 % interanual) i passa d'un total de 28.700 a 24.533 accidents. I sobretot és l'any 2009 quan el descens és més accentuat amb un registre de 16.727 accidents, un 31,8 % menys que el 2008.¹⁵

Gràfic 30. Evolució dels afiliats amb les contingències cobertes i dels accidents registrats a les Illes Balears (2000-2009)



Font: OTIB a partir de dades de TGSS – Direcció General de Salut Laboral

¹⁵ L'any 2009 s'ha introduït un canvi metodològic en l'estadística d'accidents de treball: fins al 2008 es comptabilitzaven els accidents segons la data de recepció de l'accident, i a partir del 2009 es té en compte la data de la baixa mèdica de l'accident, atès que és una referència més significativa respecte a quan es produeixen els accidents. Aquest canvi metodològic fa que les comparacions dels accidents del 2009 respecte a anys anteriors no siguin del tot exactes, perquè no es comptabilitzen els accidents de la mateixa manera.

Per grups sociodemogràfics, els homes patiren el 69,3 % del total d'accidents l'any 2009, mentre que les dones acumularen el 30,7 % restant. En ambdós sexes, la gran majoria foren de caràcter lleu (99 % per als homes i 99,7 % per a les dones); no obstant això, tots els accidents mortals els patiren homes. Per sectors, registraren el major nombre d'accidents els serveis (10.779 accidents, un 64,4 %) i la construcció (3.657 accidents, un 22,1 %), si bé tots els sectors reflecteixen una millora respecte al 2008.

Amb relació a l'afiliació, s'observa que les Balears presentaven l'any 2009 uns índexs més alts d'incidència total la construcció (10.218 accidents per cada cent mil treballadors amb les contingències cobertes) i la indústria (8.136), i també per la gravetat mortal de l'accident destaquen els índexs dels sectors de la construcció (5,5, amb dos accidents mortals) i de la indústria (4,2, amb un accident mortal), seguits dels serveis (1,9, amb cinc accidents mortals). En el sector agrícola no s'ha produït cap accidents mortal durant el 2009.

Quadre 49. Índexs d'incidència de sinistralitat per sectors econòmics a les Balears (1999-2009)

Anys	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
1999	3.457,1	13.248,4	23.216,8	7.432,7
2000	3.569,1	13.285,9	22.578,6	7.902,9
2001	3.652,4	12.653,4	21.741,1	7.795,5
2002	4.593,3	11.147,1	20.212,0	7.163,1
2003	3.748,9	10.806,4	17.642,7	6.355,3
2004	4.028,0	11.280,8	16.686,0	5.834,5
2005	5.191,8	11.785,5	17.314,8	6.049,6
2006	5.173,2	12.131,9	17.155,6	5.951,9
2007	5.484,2	12.695,2	16.652,9	5.903,4
2008	6.656,8	10.988,9	14.536,1	5.320,8
2009	5.631,2	8.135,9	10.218,8	4.102,9

Font: OTIB a partir de dades de TGSS – Direcció General de Salut Laboral

Finalment, si es fa una aproximació per illes, s'observa que el percentatge de distribució dels accidents es manté tot just inalterat entre el 2008 i el 2009: Mallorca acumula el 80,5 % del total, Eivissa l'11,8 %, Menorca el 7 % i Formentera un 0,3 %. El pes dels accidents lleus sobre el total d'accidents és també similar entre les illes i suposen més del 99 % del total dels enregistrats.

Quant a la seva evolució entre el 2008 i el 2009, les Illes registren una disminució proporcional al pes que representen sobre el total d'accidents. Per tant, si es calcula la relació entre el nombre de persones afiliades d'alta i els accidents registrats,¹⁶ totes les illes presenten una millora entre el -53 % de Formentera i el -20,3 % d'Eivissa (en variació interanual).

Quadre 50. Accidents per gravetat i índexs d'incidència per illes (2008-2009)

ILLES	Lleus		Greus		Mortals		Total		Índex d'incidència	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Mallorca	19.784	13.361	129	99	14	6	19.927	13.466	6.881,18	5.033,88
Menorca	1.681	1.139	13	11	1	1	1.695	1.151	7.025,64	5.251,91
Eivissa	2.634	1.967	19	9	3	0	2.656	1.976	7.676,06	6.115,50
Formentera	103	50	0	0	0	1	103	51	5.972,46	2.806,18
Illes Balears	24.354	16.600	161	119	18	8	24.533	16.727	-	

Font: OTIB a partir de dades de TGSS – Direcció General de Salut Laboral

¹⁶ No es disposa del nombre de persones afiliades d'alta amb les contingències cobertes desagregades per illes, raó per la qual es presenta una aproximació basada en el nombre d'afiliats i els accidents registrats.

D'aquesta manera, doncs, si bé s'ha avançat positivament en la reducció de la sinistralitat laboral durant el darrer any, també és cert que els resultats segueixen sent superiors a la mitjana espanyola. Això evidencia la necessitat d'insistir en els esforços que s'han fet en matèria de prevenció, per millorar la cultura de la prevenció dels riscos laborals tant entre els treballadors com entre els ocupadors.

3.4.4 Regulació de l'ocupació

Quant a la regulació de l'ocupació a les Balears, les dades mostren que la seva evolució està molt

lligada al cicle econòmic viscut des del 2008. El quadre 51 mostra el nombre de treballadors afectats per un expedient de regulació de l'ocupació i s'hi distingeixen els casos d'extinció i de suspensió. Com es pot veure, el nombre de treballadors afectats s'ha més que duplicat respecte al 2008 i està molt per sobre de la xifra dels anys 2005, 2006 i 2007. Amb el quadre es destria també com són majoria els casos de suspensió, si bé des del 2008 s'observa un increment significatiu dels casos d'extinció.

Quadre 51. Treballadors afectats per expedients de regulació de l'ocupació a les Illes Balears (2005-2009)

ERO	2005	2006	2007	2008	2009
Número d'expedients					
<i>Suspensió</i>	25	26	26	48	105
<i>Extinció</i>	12	17	6	20	34
Total ERO resolts	37	43	32	67	139
Treballadors afectats					
<i>Treballadors afectats suspensió</i>	362	244	189	403	1.139
<i>Treballadors afectats extinció</i>	235	284	93	263	400
Total treballadors afectats	597	528	282	666	1.539

Font: OTIB a partir de dades de la Direcció General de Treball

4 PART IV. POLÍTIQUES ACTIVES

4.1 INDICADORS DE LES POLÍTIQUES ACTIVES D'OCUPACIÓ EL 2009

Segons ha mostrat l'informe, l'any 2009 ha suposat un agreujament generalitzat de la recessió en l'economia mundial, i tot i que s'espera una recuperació gradual en els pròxims dos anys, els mercats de treball necessitaran de més temps per tornar a mostrar els nivells d'ocupació del període anterior a la crisi.

En aquest context econòmic i en el marc de les Illes Balears, el Pla d'Ocupació de les Illes Balears (POIB) 2009-2011 planteja una estratègia consensuada amb els agents econòmics i socials més representatius a fi de desplegar un conjunt de polítiques actives d'ocupació que treballin sobre sis prioritats: el desenvolupament de mesures extraordinàries d'ocupació i formació; la generació de més ocupació; la millora de la formació i el capital humà; el foment de la igualtat d'oportunitats, i la promoció de la inclusió dels col·lectius més desfavorits.

Aquest capítol presenta resumits en quatre subpartats un recull dels indicadors principals acordats

en el Pla d'Ocupació per al seguiment de l'acompliment i de l'impacte de les dites polítiques actives.

4.1.1 Mesures de suport a l'iniciativa empresarial

El POIB considera que per afavorir la recuperació econòmica a les Illes és fonamental estimular l'esperit empresarial des de tots els àmbits possibles i, així, estableix diferents mesures i objectius per assolir en desenvolupament de les actuacions acordades en el Pla.

Una d'aquestes mesures és el foment dels instruments de la política de desenvolupament local, pel fet d'entendre que l'especialització econòmica i els condicionants sociodemogràfics dels diferents territoris balears plantegen singularitats que s'han de tenir en compte a través d'iniciatives locals. Per això proposa la consolidació de la xarxa d'agents d'ocupació i de desenvolupament local (AODL) i hi dedica més de 2 milions d'euros durant els anys 2008 i 2009. El quadre 52 especifica el nombre d'agents contractats a aquest efecte i la seva distribució per illes.

Quadre 52. Contractació d'agents d'ocupació i de desenvolupament local (2008-2009)

AODL contractats	2008	2009
Per illa	81	83
Mallorca	54	56
Menorca	17	17
Pitiuses	10	10
Pressupost executat	2.011.165 €	2.262.680 €

Font: OTIB a partir de dades del SOIB

A més, entre les activitats desenvolupades el 2009 des de la Direcció General de Responsabilitat Social Corporativa adreçades a la promoció del desenvolupament econòmic a les Illes cal destacar-ne dues. En primer lloc, les convocatòries d'ajuts per donar suport a les empreses d'economia social, encaminades al foment de l'ocupació i la millora de la competitivitat en cooperatives

i societats laborals,¹⁷ així com la convocatòria d'ajuts per a entitats associatives per dur a terme projectes que promoguin l'autoocupació en nous jaciments¹⁸ (vegeu gràfic 31). En segon lloc, les mesures d'ajut al foment de l'autoocupació, desenvolupades mitjançant un conveni signat el juny de 2009 amb el Ministeri d'Igualtat adreçat específicament a les dones, i la convocatòria que

17 Resolució de la consellera de Treball i Formació de 23 de juliol de 2009.

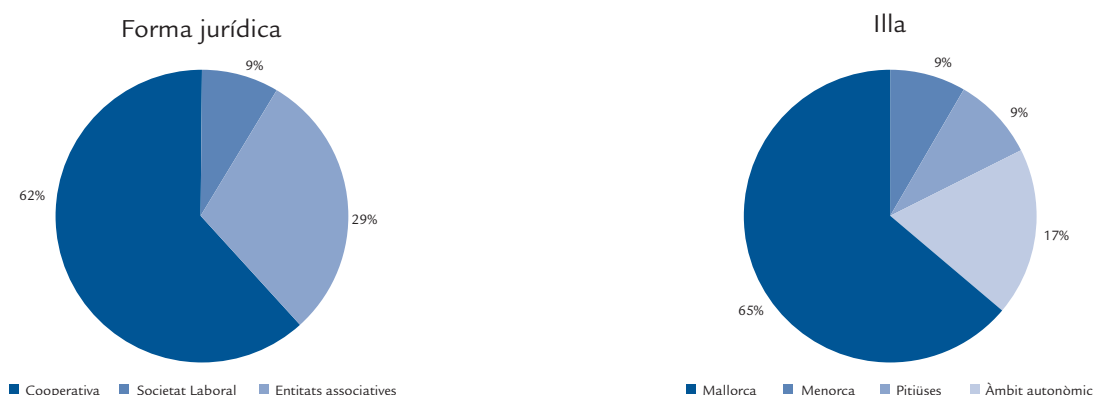
18 Resolució de la consellera de Treball i Formació de 18 de juny de 2009.

aprova ajuts per promocionar l'ocupació autònoma¹⁹ (vegeu quadre 53).

Fruit de les iniciatives esmentades abans, l'any passat es varen constituir 21 noves cooperatives que han incorporat prop de 740 socis, la qual cosa suposa un increment d'un 10 % sobre l'any anterior, el més elevat des de 1996. Alhora, es crearen 18 noves societats laborals, 10 de les quals gaudiren

dels ajuts oferts, la qual cosa permeté la contractació de 59 persones. Igualment es concediren ajuts a 3 entitats associatives per un import de 20.000€ a cada una per a la promoció de l'autoocupació en nous jaciments. Del total de les 34 entitats a les quals es concediren ajuts, el 65 % es localitzaven a Mallorca, el 17 % a Menorca i el restant 18 % a les Pitiüses. En conjunt, doncs, els pressupost total executat en aquests ajuts fou de 553.313€.

Gràfic 31. Ajuts concedits a empreses per forma jurídica i illa (2009)



Font: OTIB a partir de dades de la DG de Responsabilitat Social Corporativa

Quadre 53. Convocatòries d'ajuts públics per a la promoció de l'autoocupació (2008-2009)

Persones ateses	Convocatòria 2008	Convocatòria 2009
Per programa	212	429
Conveni amb el Ministeri Igualtat	-	200
Convocatòria d'ajuts per l'autoocupació	212	229
Per illa	212	429
Mallorca	177	319
Menorca	24	41
Pitiüses	11	69
Per sexe	212	429
Dona	116	325
Home	96	104
Per trams d'edat	212	429
Menors de 25 anys	14	19
De 25 a 45 anys	168	288
Majors de 45 anys	30	122
Per nacionalitat	212	429
Espanyola	172	308
Estrangera UE-27	20	46
Estrangera no UE-27	20	75
Dotació econòmica	1.342.000 €	2.000.944 €
Conveni amb el Ministeri Igualtat	-	400.000 €
Convocatòria d'ajuts per l'autoocupació	1.342.000 €	1.466.000 €

Font: OTIB a partir de dades de la DG de Responsabilitat Social Corporativa

¹⁹ Resolució de la consellera de Treball i Formació de 18 de juny de 2009, cofinançats en un 50 % pel Fons Social Europeu per mitjà del programa operatiu pluriregional "Adaptabilitat i ocupació" núm. 2007ES05UPO001 en el període de programació 2007-2013.

D'altra banda, el conjunt d'iniciatives desenvolupades el 2009 per a la promoció de l'autoocupació duplicà la xifra de persones beneficiàries del 2008 (de 212 a 429 persones) amb un increment presupostari proper al 50 % (2.000.944€ en total al 2009). Del perfil d'aquestes persones, cal destacar que la majoria foren dones (79 %), amb una edat situada entre els 25 i 45 anys (67 %) i de nacionalitat espanyola (72 %).

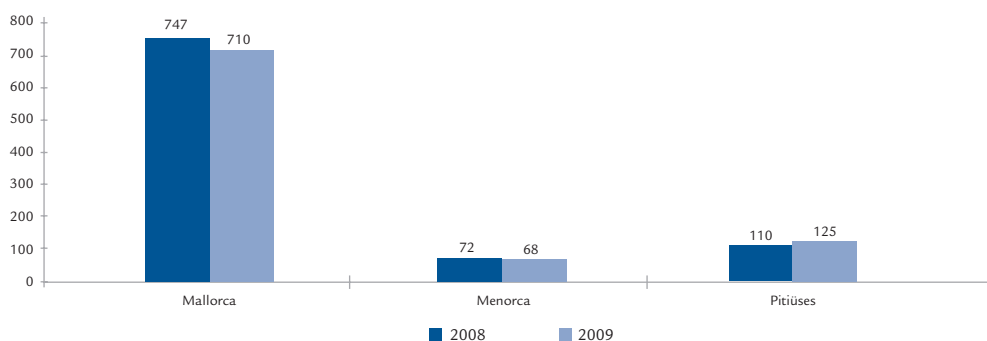
4.1.2 Mesures de creació d'ocupació i inserció laboral

Entre les mesures extraordinàries d'ocupació per combatre l'atur desenvolupades els anys 2008 i 2009 per la Conselleria de Treball i Formació destaca el Pla de Reactivació de l'Ocupació (PROIB), articulat mitjançant un conveni de col·laboració

entre el SOIB i els ajuntaments de les illes Balears.²⁰ Dotat de fons propis, aquesta mesura havia de permetre la contractació directa de persones desocupades en accions que les corporacions locals determinassin d'interès general per a la comunitat (mediambiental, cultural, social, etc).

El gràfic 32 mostra els principals resultats obtinguts durant el període esmentat. En resum, la dotació econòmica fou de 10.000.000€ cada any i hi participaren tots els ajuntaments de les Illes, excepte ses Salines, l'any 2009. Sobre el total de persones contractades cal dir que la xifra es mantingué estable i al voltant de les 900 persones els dos anys. La distribució segons procedència dels treballadors desocupats fou també similar en el total del període: el 80 % residien a Mallorca, el 14 % a les Pitiüses i el 8 % restant a Menorca.

Gràfic 32. Persones contractades en mesures extraordinàries d'ocupació (2008-2009)



Font: OTIB a partir de dades del SOIB

D'altra banda, el quadre 54 reproduïx els resultats obtinguts en les convocatòries de 2008 i 2009 per al desenvolupament d'un conjunt de mesures directes de creació d'ocupació.²¹ Aquestes mesures, que proporcionen ajuts a la contractació de persones en atur, es divideixen en tres grans convocatòries o programes: els ajuts adreçats a les corporacions locals perquè

a través d'aquesta contractació puguin efectuar obres i serveis d'interès general; la concessió de subvencions públiques en l'àmbit de la col·laboració amb òrgans de l'Administració General de l'Estat, organismes autònoms i entitats i institucions sense finalitat lucrativa, i, finalment, els projectes per a escoles taller, cases d'oficis i tallers d'ocupació.

²⁰ Conveni signat l'1 de desembre de 2008 i el 30 de novembre de 2009 entre el SOIB i els ajuntaments.

²¹ De l'any 2009, inclou les convocatòries d'ajuts a les corporacions locals per a la realització d'obres i serveis d'interès general corresponents a les resolucions de la consellera de Treball i Formació de 6 d'abril de 2009 i 8 de setembre de 2009; la resolució de 27 de maig de 2009 per a la concessió de subvencions públiques en l'àmbit de la col·laboració amb òrgans de l'Administració General de l'Estat i els seus organismes autònoms amb seu a les Illes Balears, amb òrgans de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i els seus organismes autònoms, amb la Universitat de les Illes Balears, i amb entitats i institucions sense finalitat lucrativa en l'àmbit territorial de les Illes Balears, cofinançats pel Fons Social Europeu a través del Programa Operatiu Pluri-regional per al període 2007-2013; i la resolució de la consellera de Treball i Formació de 18 de juny 2009 per la qual s'obre la convocatòria per presentar projectes per a escoles taller, cases d'oficis i tallers d'ocupació, cofinançats pel Fons Social Europeu, a través del Programa Operatiu Pluri-regional, per al període 2007-2013. De l'any 2008 s'inclouen les convocatòries equivalents.

Cal explicar que les escoles taller i les cases d'ofici són centres de treball i formació per a persones joves en atur, d'edat entre 16 i 24 anys, que reben formació en alternança amb la pràctica professional, a fi que en acabar s'hagin capacitat per exercir un ofici. D'altra banda, els tallers d'ocupació s'adrecen a persones en atur majors de 25 anys i ofereixen formació professional i pràctica laboral en la realització d'obres i serveis d'utilitat pública o interès social, preferentment en activitats considerades nous jaciments d'ocupació.

El pressupost executat el 2009 pel total d'aquestes mesures fou de 19,124.453 €, xifra que duplica la de l'any 2008 i mostra l'esforç fet per l'Administració pública per assolir una cobertura

més gran en la contractació de persones aturades en un moment crític del mercat de treball balear. La major part d'aquest increment prové de la convocatòria oberta a les corporacions locals, que augmentà en 9 milions d'euros i que permeté així als ajuntaments executar obres de millora i serveis d'interès general per a la ciutadania contractant treballadors desocupats del seu mateix municipi.

Així, l'any 2009 s'assolí la contractació d'un total de 1.114 persones, 123 més que l'any anterior. El perfil més comú entre el total de contractats replica el majoritari entre les persones aturades el 2009: masculí (57 %), de nacionalitat espanyola (88 %), amb una edat compresa entre els 25 a 45 anys (49 %) i resident a Mallorca (64 %). Aquesta distribució és pràcticament igual a la de 2008.

Quadre 54. Persones contractades per mesures directes de creació d'ocupació (2008-2009)

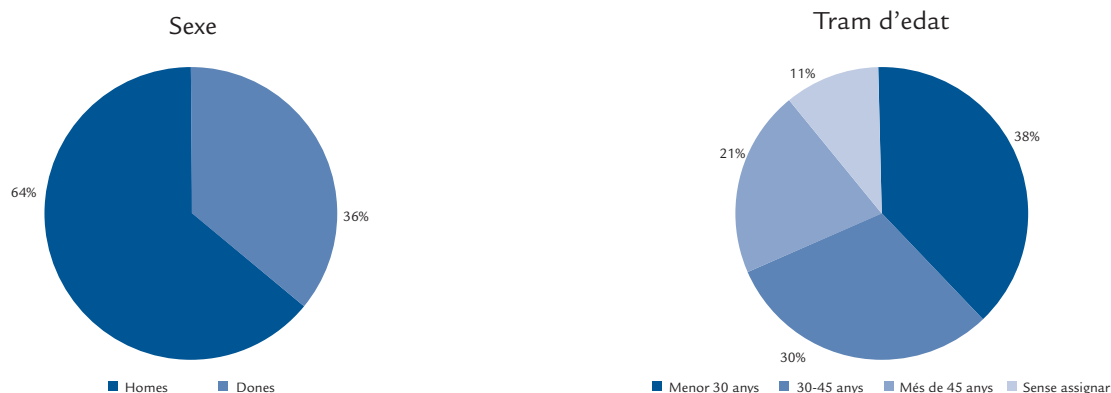
Persones contractades	Any 2008	Any 2009
Per tipus d'organisme	991	1.114
Corporacions locals	591	702
Organismes autònoms i entitats sense ànim lucre	26	64
Escoles taller, Tallers d'Ocupació i Cases d'Ofici	374	348
Per illa	991	1.114
Mallorca	475	708
Menorca	281	239
Pitiuses	235	167
Per sexe	991	1.114
Dona	431	480
Home	560	634
Per trams d'edat	991	1.114
Menors de 25 anys	339	384
De 25 a 45 anys	468	550
Majors de 45 anys	184	180
Per nacionalitat	991	1.114
Espanyola	854	979
Estrangera UE-27	22	38
Estrangera no UE-27	115	97
Pressupost executat	9.156.271 €	19.124.453 €
Corporacions locals	2.857.896 €	11.857.896 €
Organismes autònoms i entitats sense ànim lucre	1.183.830 €	1.275.217 €
Escoles taller, Tallers d'Ocupació i Cases d'Ofici	5.114.545 €	5.991.340 €

Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Si es detallen alguns indicadors de les persones contractades a través d'escoles taller, cases d'ofici i tallers d'ocupació que a més reberen

formació en una determinada professió, es veu que el perfil majoritari fou el d'home (64 %) i menor de 45 anys (68 %).

Gràfic 33. Persones contractades d'escoles taller, cases d'oficis i tallers d'ocupació per sexe i tram d'edat



Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Quant a les activitats econòmiques en què aquestes persones foren formades i contractades, el quadre 55 informa de les tretze especialitats formatives possibles en les convocatòries d'escoles taller, cases d'ofici i tallers d'ocupació de 2009. S'aprecia que de les tretze especialitats, en predominen quatre,

que juntes sumen el 50 % del total de l'alumnat: assistència social (15 % dels contractes i oferta a totes les illes), organització del manteniment (13 %, present a Mallorca i Menorca), explotació forestal (11 %, sense participació a les Pitiüses) i restauració ambiental (11 %, només a Mallorca).

Quadre 55. Alumnat contractat d'Escoles Taller, Cases d'Ofici i Tallers d'Ocupació per especialitats formatives (2009)

	Illa			
Especialitat formativa	Mallorca	Menorca	Pitiüses	Total
Activ. Esportives de benestar físic	5%	0%	0%	3%
Assistència social	16%	15%	13%	15%
Canteria i pedra artificial	12%	0%	0%	7%
Cures auxiliars (a persones depenents)	5%	0%	13%	5%
Cultius extensius	0%	18%	0%	4%
Especialitats d'edificació i obres públiques	0%	0%	13%	3%
Explotació forestal	12%	18%	0%	11%
Fabricació semiindustrial de fusteria i moble	11%	0%	14%	10%
Instal·lacions i aïllament	4%	0%	14%	5%
Organització del manteniment	11%	32%	0%	13%
Ornamentals i jardineria	5%	17%	19%	10%
Recuperació, reparació i manteniment artístics	0%	0%	14%	3%
Restauració ambiental	19%	0%	0%	11%
Total alumnat contractat	100%	100%	100%	100%

Font: OTIB a partir de dades del SOIB

A més de les convocatòries esmentades fins ara, cal també destacar-ne altres quatre de concessió d'ajuts adreçats a la creació d'ocupació, gestionades per la Direcció General de Treball: els ajuts per al foment de l'ocupació de les persones amb discapacitat que estableix el capítol II de l'RD 1451/1983, d'11 de maig;²² per impulsar projectes i empreses qualificats com a I+O;²³ els destinats a la integració laboral de persones amb discapacitat en centres especials d'ocupació,²⁴ i els ajuts per fomentar l'estabilitat en l'ocupació per mitjà de la contractació indefinida i fixa discontinua.²⁵

Els quadres 56 a 59 mostren les persones que gaudiren d'aquests ajuts, comparant les xifres de les convocatòries de 2008 amb les corresponents al 2009. En total, l'execució econòmica d'aquestes quatre iniciatives assolí la xifra d'1.841.569 €, un 6 % superior a la de l'any anterior, la qual cosa permeté arribar a 503 persones, un 38 % més que el 2008. Del perfil d'aquests beneficiaris cal destacar que en conjunt un 52 % eren dones, tenien entre 25 i 45 anys un 59 % dels beneficiaris i un 85 % eren de nacionalitat espanyola.

Quadre 56. Establiment d'incentius a la contractació indefinida en empreses I+O (2008-2009)

Persones ateses	Convocatòria 2008	Convocatòria 2009
Per illa	6	3
Mallorca	6	3
Menorca	-	-
Pitiuses	-	-
Per sexe	6	3
Dona	5	1
Home	1	2
Per trams d'edat	6	3
Menors de 25 anys	1	1
De 25 a 45 anys	5	2
Majors de 45 anys	-	-
Per nacionalitat	6	3
Espanyola	4	3
Estrangera UE 27	-	-
Estrangera no UE 27	2	-
Pressupost executat	28.247,59 €	14.424,30 €

Quadre 57. Projectes generadors d'ocupació per a persones amb discapacitat (2008-2009)

Persones ateses	Convocatòria 2008	Convocatòria 2009
Per illa	48	45
Mallorca	48	41
Menorca	-	4
Pitiuses	-	-
Per sexe	48	45
Dona	16	12
Home	32	33
Per trams d'edat	48	45
Menors de 25 anys	12	14
De 25 a 45 anys	19	23
Majors de 45 anys	17	8
Per nacionalitat	48	45
Espanyola	47	41
Estrangera UE 27	-	1
Estrangera no UE 27	1	3
Pressupost executat	696.375,00 €	615.688,58 €

²² Resolució de la consellera de Treball i Formació de 12 de març de 2009.

²³ Resolució de la consellera de Treball i Formació de 13 de març de 2009. La convocatòria fou cofinançada en un 50 % pel Fons Social Europeu per mitjà del Programa Operatiu Pluri-regional "Adaptabilitat i Ocupació" ESOSUPO001 en el període 2007-2013.

²⁴ Resolució de la consellera de Treball i Formació de 13 d'agost de 2009.

²⁵ Resolució de la consellera de Treball i Formació de 13 d'agost de 2009. La convocatòria fou cofinançada en un 50 % pel Fons Social Europeu per mitjà del Programa Operatiu FSE de les Illes Balears en el període 2007-2013.

Quadre 58. Incentius a la contractació indefinida de persones amb discapacitat (2008-2009)

Persones ateses	Convocatòria 2008	Convocatòria 2009
Per illa	132	187
Mallorca	115	165
Menorca	12	13
Pitiuses	5	9
Per sexe	132	187
Dona	49	82
Home	83	105
Per trams d'edat	132	187
Menors de 25 anys	13	25
De 25 a 45 anys	72	101
Majors de 45 anys	47	61
Per nacionalitat	132	187
Espanyola	127	176
Estrangera UE 27	2	4
Estrangera no UE 27	3	7
Pressupost executat	425.484,20 €	626.796,40 €

Font: OTIB a partir de dades de la Direcció General de Treball

Quadre 59. Subvencions per a la contractació indefinida (2008-2009)

Persones ateses	Convocatòria 2008	Convocatòria 2009
Per illa	178	268
Mallorca	116	131
Menorca	30	77
Pitiuses	32	60
Per sexe	178	268
Dona	126	166
Home	52	102
Per trams d'edat	178	268
Menors de 25 anys	35	49
De 25 a 45 anys	104	172
Majors de 45 anys	39	47
Per nacionalitat	178	268
Espanyola	157	209
Estrangera UE 27	10	31
Estrangera no UE 27	11	28
Pressupost executat	584.623,62 €	584.660,54 €

En aquest apartat cal finalment fer esment a les activitats desenvolupades pels serveis d'orientació laboral i d'intermediació del SOIB, tant quant a l'atenció proporcionada a les persones desocupades en recerca de feina com a les col·locacions gestionades, dues àrees d'actuació considerades estratègiques en el POIB 2009-2011.

Efectivament, en una situació de més dificultat per aconseguir ocupació, l'orientació laboral es torna una eina d'ajuda important que ofereix assessorament i acompanyament mitjançant itineraris personalitzats als demandants, mentre que una gestió transparent i eficaç del procés d'intermediació ajusta l'oferta i la demanda i agilita la transició de les persones des de les situacions d'atur a l'ocupació.

Així, en relació amb les persones ateses²⁶ pel servei d'orientació del SOIB, cal destacar que

l'any 2009 s'atengueren 23.068 persones, la qual cosa suposa globalment un increment del 64 % respecte a l'any 2008, directament relacionable amb l'augment sofert pel total de demandats en recerca de feina. De fet, les variacions que experimenta el perfil de les persones ateses al servei reflecteix els canvis patits en el conjunt de demandants. Així, els usuaris foren tant homes com dones (52 % i 48 %, respectivament), si bé cal advertir que el creixement del grup masculí el 2009 fou del 87 %, molt superior al femení (44 %). Tot i que una majoria residia a Mallorca (66 %), la resta d'illes experimentaren la variació més alta respecte al 2008, passant del 25 % al 34 % del total d'usuaris. També una majoria era de nacionalitat espanyola (70 %), tot i que el pes del grup d'estrangers puja considerablement (al 23 %, des del 18 % de 2008).

²⁶ Les dades inclouen totes les persones físiques ateses pels serveis d'orientació laboral del SOIB en diferents tipus de serveis: orientació i informació laboral, tutories individuals, atenció personalitzada, informació professional, assessorament per a l'autoocupació, tallers d'entrevista, aspectes personals, etc.

Quadre 60. Persones ateses als serveis d'orientació laboral del SOIB (2008-2009)

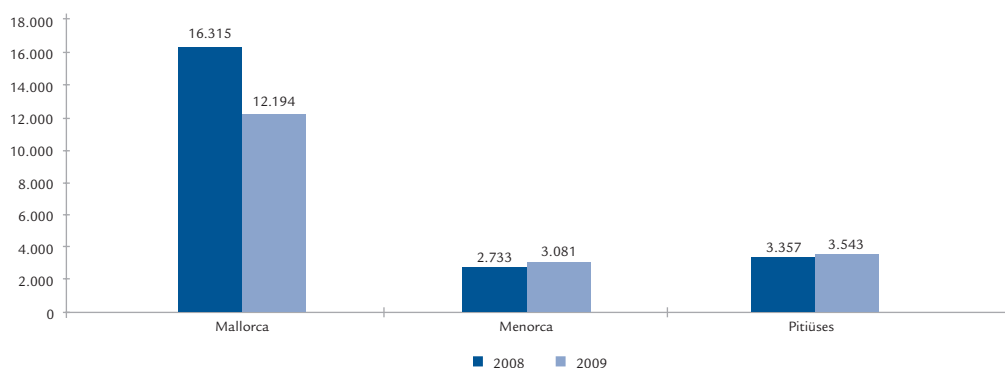
Persones ateses pels serveis del SOIB	Any 2008	Any 2009
Per illa	14.067	23.068
Mallorca	10.545	15.297
Menorca	1.455	4.148
Pitiüses	2.067	3.623
Per sexe	14.067	23.068
Dona	7.624	11.015
Home	6.443	12.053
Per trams d'edat	14.067	23.068
Menors de 25 anys	2.276	3.857
De 25 a 45 anys	8.597	13.647
Majors de 45 anys	3.194	5.564
Per nacionalitat	14.067	23.068
Espanyola	10.585	16.095
Estrangera UE 27	1.005	1.652
Estrangera no UE 27	2.477	5.321

Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Quant a les col·locacions gestionades, atès l'alentiment generalitzat del mercat de treball i la manca de dinamisme en la contractació de personal, la xifra total de col·locacions²⁷ disminuï globalment un 16 % el 2009 en relació amb el 2008, tot i que si es mira el detall per illes s'aprecia que aquesta davallada només afecta Mallorca (-25 %), perquè a la resta d'illes augmenta entre un 13 % (Menorca) i un 6 % (Pitiüses). Així, tant el 2008 com el 2009 aquestes col·locacions representaren

prop del 5,6 % del total de col·locacions a les Illes Balears. Tot i ser una proporció molt baixa que cal millorar, s'ha de considerar que les empreses balears recorren poc als serveis d'intermediació: segons una enquesta efectuada per l'Observatori del Treball,²⁸ tan sols un 14 % dels empresaris declarà haver utilitzat un servei de reclutament o selecció de personal el 2009. Així, la taxa mitjana d'intermediació de les empreses de treball temporal fou també del 3,7 % el 2009.²⁹

Gràfic 34. Col·locacions gestionades pel SOIB (2008-2009)



Font: OTIB a partir de dades del SOIB

²⁷ Inclou les col·locacions amb oferta prèvia i les induïdes, és a dir, d'aquells demandants actius, en suspensió o en baixa inferior a 180 dies que es col·loquen havent rebut algun dels serveis de les polítiques actives d'ocupació en un termini inferior a 180 dies posteriors a l'acabament del servei, tot i que no hi hagi hagut una oferta prèvia registrada.

²⁸ Pregunta inclosa en l'enquesta efectuada per l'Observatori del Treball el novembre de 2009 a 817 empresaris de les Illes, en el marc del Baròmetre de l'ocupació corresponent al quart trimestre de 2009 (consultau el web de l'Observatori del Treball de les Illes Balears).

²⁹ Font: Informe regional AGETT del mercat laboral. Quart trimestre de 2009. Es refereix al nombre de contractes gestionats, perquè s'entén que implica intermediació tant pel que fa a l'oferta com a la demanda.

4.1.3 Millora de la formació i el capital humà

D'altra banda, el POIB 2009-2011 també considera la formació com un element estratègic per impulsar la competitivitat de les empreses balears i per augmentar l'ocupabilitat de les persones, tant aturades com ocupades, adaptant l'oferta de formació professional per l'ocupació a les demandes del mercat de treball i a les necessitats de desenvolupament personal dels treballadors.

El quadre 61 mostra un resum dels resultats registrats en l'execució del conjunt dels programes de formació per a l'ocupació convocats durant els anys 2008 i 2009,³⁰ segons dades proporcionades pel SOIB. El quadre inclou una referència a cinc programes diferents: accions formatives per a treballadors i treballadores prioritàriament desocupats, accions formatives mitjançant convenis, formació de treballadors i treballadores prioritàriament ocupats, programes específics de formació adreçats als col·lectius vulnerables i accions formatives amb compromís de contractació.

Les accions formatives adreçades als treballadors preferentment desocupats han d'assolir un percentatge mínim del 60 % respecte al total dels que inicien la formació; el 40 % restant pot ser cobert per treballadors ocupats.

Els convenis instrumentals o de col·laboració se signen amb entitats per impartir accions formatives finançades amb fons propis o

cofinançades pel Fons Social Europeu Persones i també s'adrecen prioritàriament a persones en situació d'atur.

D'altra banda, els programes específics de formació adreçats als col·lectius vulnerables inclouen aquells que duguin a terme formació emmarcada en processos d'acompanyament a l'ocupació personalitzats per als col·lectius assenyalats. Es tracta de processos d'ajuda individual, personalitzada i integral, en el qual la persona, mitjançant l'acompanyament, construeix un projecte professional que integra les necessitats personals i les exigències socials, amb l'objectiu final d'incorporar-se al mercat de treball ordinari de manera regular i de qualitat.

Els col·lectius vulnerables són els que defineix el Programa Nacional de Reformes d'Espanya i el Pla d'Ocupació de les Illes Balears i, prioritàriament, els següents: persones amb discapacitat certificada, joves amb especials dificultats d'ocupació (per manca d'experiència laboral, atur de llarga durada, formació acadèmica o situacions socials desfavorables), dones amb especials dificultats d'ocupació (pels mateixos motius esmentats anteriorment), persones amb discapacitat per malaltia mental, immigrants amb especials dificultats d'ocupació (per manca de formació acreditada, situació administrativa en el nostre país o dificultats idiomàtiques), persones amb risc d'exclusió social, i, finalment, persones en processos de desinstitucionalització (centres penitenciaris, centres d'acollida, comunitats terapèutiques) i/o de tractament de desintoxicació.

³⁰ De l'any 2009, es fa referència a les convocatòries següents: Resolució de la consellera de Treball i Formació de 30 de juliol de 2009 per la qual s'obren les convocatòries per a la presentació de sol·licituds de subvencions amb l'objecte de finançar accions formatives adreçades prioritàriament a treballadores i treballadors desocupats, i per a la presentació de sol·licituds d'ajuts per a transport, manutenció i allotjament, de beques quan es tracti de persones amb discapacitat desocupades i d'ajudes a la conciliació, cofinançats pel Fons Social Europeu a través del Programa Operatiu Pluri-regional "Adaptabilitat i Ocupació" 2007-2013; Resolució de la consellera de Treball i Formació de 16 de setembre de 2009 per la qual s'aprova la convocatòria per concedir subvencions públiques d'àmbit autonòmic per a la formació de treballadors i treballadores prioritàriament ocupats en aplicació de l'Ordre TAS/718/2008, de 7 de març, per la qual es regula la formació d'oferta i s'estableixen les bases reguladores per concedir subvencions públiques destinades a finançar-la, cofinançades pel Fons Social Europeu per mitjà del Programa Operatiu FSE en el marc del Programa Operatiu Pluri-regional "Adaptabilitat i Ocupació" per al període 2007-2013; Resolució de la consellera de Treball i Formació de dia 21 d'octubre de 2009 per la qual s'aprova la convocatòria informativa d'ajuts per executar accions formatives amb compromís de contractació per al període 2009-2010 i per a la presentació de sol·licituds d'ajuts per a transport, manutenció i allotjament, de beques quan es tracti de persones amb discapacitat desocupades i d'ajudes a la conciliació, cofinançats pel Fons Social Europeu a través del Programa Operatiu Pluri-regional "Adaptabilitat i ocupació" 2007-2013; Resolució de la consellera de Treball i Formació de 8 de setembre de 2009 per la qual s'obre la convocatòria de subvencions públiques per a programes específics de formació adreçats als col·lectius vulnerables envers el mercat laboral i per a la presentació de sol·licituds d'ajuts per a transport, manutenció i allotjament, cofinançats pel Fons Social Europeu a través del Programa Operatiu Pluri-regional "Adaptabilitat i Ocupació" 2007-2013. De l'any 2008, es fa referència a les convocatòries equivalents.

Els cursos amb compromís de contractació són impartits per empreses que subscriuen un conveni de col·laboració amb l'entitat gestora, que incorpora un compromís de contractació per les mateixes empreses del 60 %, com a mínim, dels alumnes formats. Els cursos s'adrecen a totes les persones aturades demandants d'ocupació inscrites en el Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB), tot i que es prioritza la inclusió d'alumnes aturats pertanyents als col·lectius següents: dones, joves, persones amb discapacitat, afectats i víctimes del terrorisme i violència de gènere, aturats de llarga durada, majors de 45 anys i persones amb risc d'exclusió social, a més d'incloure les persones derivades dels serveis d'orientació laboral.

Finalment, en les accions formatives per a treballadors preferentment ocupats, la seva participació ha de ser, almenys, del 60 % respecte al total de treballadors i treballadores que inicien la formació. Els plans de formació poden ser intersectorials i sectorials: els primers estan adreçats a l'aprenentatge de competències transversals en diversos sectors de l'activitat econòmica o de competències específiques d'un sector per a la requalificació dels treballadors d'altres sectors; els segons desenvolupen accions formatives per a una selecció de sectors, tot i

que també poden adreçar-se al reciclatge i la requalificació de treballadors i treballadores procedents de sectors en situació de crisi.

Tornant al quadre 61 i quant al total del pressupost executat en aquest conjunt de programes, la xifra mostra un decrement interanual de l'11 %. Com a excepció a aquesta disminució apareix la convocatòria de formació amb compromís de contractació, que augmenta el pressupost executat un 25 % en relació amb el 2008, passant de 67.662,27 € a 84.730,23 €.

Tot i així, es pot veure que el conjunt d'alumnes admesos el 2009 assolí la xifra de quasi 25.000 persones, que és un 8 % superior a la del 2008, essencialment a causa de l'augment dels formats mitjançant les convocatòries per a treballadors i treballadores preferentment ocupats, que pujà en quasi 4.000 persones entre 2008 i 2009. Cal també destacar l'augment de la participació d'alumnes de les illes menors sobre el 2008 (Menorca un 24 % i Eivissa un 27 %), el fort increment en la xifra d'homes (que puja un 36 %) i en l'assistència dels majors de 45 anys (un 42 %).

Els apartats següents descriuen amb més detall una selecció d'indicadors de cada un dels programes i n'analitzen l'evolució entre 2008 i 2009.

Quadre 61. Oferta de formació professional per a l'ocupació (2008-2009)

Alumnes formats	Any 2008	Any 2009
Per programa	23.068	24.972
Preferentment Desocupats	7.671	5.369
Convenis Instrumentals	6.976	7.072
Col·lectius vulnerables	632	864
Preferentment Ocupats	7.775	11.655
Compromís de contractació	14	12
Per illa	23.068	24.972
Mallorca	18.025	18.629
Menorca	2.374	2.953
Pitiüses	2.669	3.390
Per sexe	23.068	24.972
Dona	13.492	11.906
Home	9.576	13.066
Per trams d'edat	23.068	24.972
Menors de 25 anys	4.695	3.646
De 25 a 45 anys	14.293	15.536
Majors de 45 anys	4.080	5.790

Alumnes formats	Any 2008	Any 2009
Per nacionalitat	23.068	24.972
Espanyola	19.121	20.671
Estrangera UE-27	612	659
Estrangera no UE-27	3.335	3.642
Pressupost executat	27.967.597 €	24.949.214 €
Preferentment Desocupats	10.939.000,00 €	9.700.000,00 €
Convenis Instrumentals	5.634.942,94 €	4.364.807,94 €
Col·lectius vulnerables	2.500.000,00 €	2.345.000,00 €
Preferentment Ocupats	8.825.992,00 €	8.454.675,80 €
Compromís de contractació	67.662,27 €	84.730,23 €

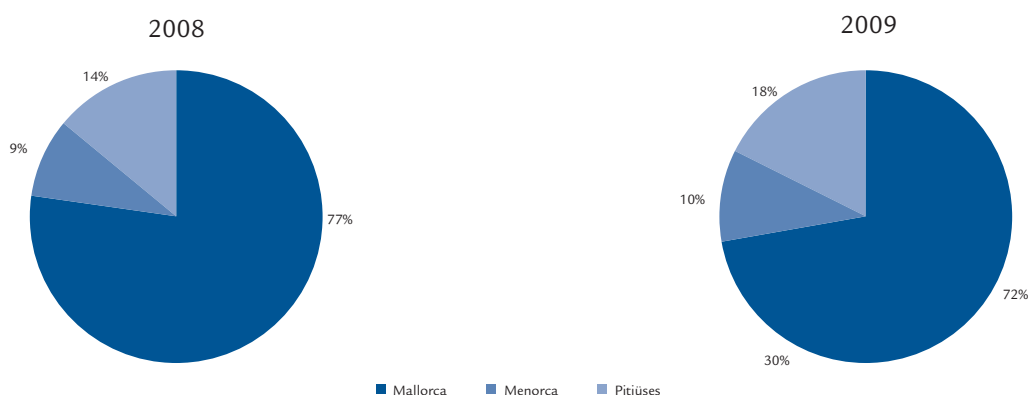
Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Accions formatives per a treballadors i treballadores preferentment desocupats

El gràfic 35 mostra la distribució per illes dels alumnes formats en els cursos adreçats a persones preferentment desocupades durant els anys 2008 i 2009. En total, l'any 2009

es comptabilitzen 5.369 alumnes, un 30 % menys que l'any anterior (vegeu quadre 62). Atès que el major decrement de participació es produeix a Mallorca (en valors absoluts, 2.028 persones menys que el 2008), el pes de l'alumnat de les illes menors augmenta fins al 28 % i suma 1.521 alumnes.

Gràfic 35. Distribució per illes de l'alumnat de formació ocupacional per a preferentment desocupats (2008-2009)



Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Destaca també la disminució del pes de les dones el 2009, que davalla del 71 % de 2008 a l'actual 56 %, mentre puja del 69 % al 75 % la participació dels adults de 25 a 45 anys i es manté idèntic el pes dels estrangers (17 %) entre 2008 i 2009. Aquestes

variacions s'han d'interpretar en el context dels canvis soferts en l'univers de demandants aturats, perquè, com s'ha vist, la incidència de l'atur ha estat major entre els homes, el gruix de persones de 25 a 45 anys i els nacionals.

Quadre 62. Alumnat de formació professional per a l'ocupació de la convocatòria d'accions formatives per a preferentment desocupats (2008-2009)

Alumnat	Any 2008	Any 2009
Per illa	7.671	5.369
Mallorca	5.876	3.848
Menorca	690	546
Pitiuses	1.105	975
Per sexe	7.671	5.369
Dona	5.462	3.079
Home	2.209	2.290
Per trams d'edat	7.671	5.369
Menors de 25 anys	1.979	998
De 25 a 45 anys	5.323	4.051
Majors de 45 anys	369	320
Per nacionalitat	7.671	5.369
Espanyola	6.390	4.472
Estrangera UE-27	207	145
Estrangera no UE-27	1.074	752

Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Quant al tipus de formació cursada, el quadre 63 mostra la distribució de l'alumnat entre les 20 diferents especialitats formatives que s'oferien en les convocatòries de 2008 i 2009. Es pot veure que l'any 2009 els percentatges més alts d'alumnat es troben en els cursos d'administració

i gestió (25 %), hoteleria i turisme (20 %), serveis socioculturals a la comunitat (17 %) i informàtica i comunicacions (10 %). En relació amb el 2008, destaca la disminució del pes de la primera i darrera especialitats esmentades a favor d'una participació més alta en l'hoteleria i els serveis a la comunitat.

Quadre 63. Convocatòries 2008 i 2009 de formació per a preferentment desocupats. Famílies professionals de cursos.

Família professional principal del curs	Convocatòria 2008-09	Convocatòria 2009-10
Administració i gestió	34%	25%
Agrària	0%	2%
Arts gràfiques	5%	2%
Arts i artesanies	1%	1%
Electricitat i electrònica	0%	2%
Energia i aigua	0%	1%
Edificació i obra civil	3%	2%
Fabricació mecànica	0%	1%
Hoteleria i turisme	15%	20%
Informàtica i comunicacions	16%	10%
Instal·lacions i manteniment	0%	1%
Imatge personal	4%	2%
Imatge i so	2%	2%
Indústries alimentàries	1%	2%
Sanitat	5%	4%
Seguretat i medi ambient	1%	1%
Serveis socioculturals i a la comunitat	6%	17%
Transport i manteniment de vehicles	2%	5%
Comerç i màrqueting	2%	0%
Formació complementària	1%	0%
Total	100%	100%

Font: OTIB a partir de dades del SISPE

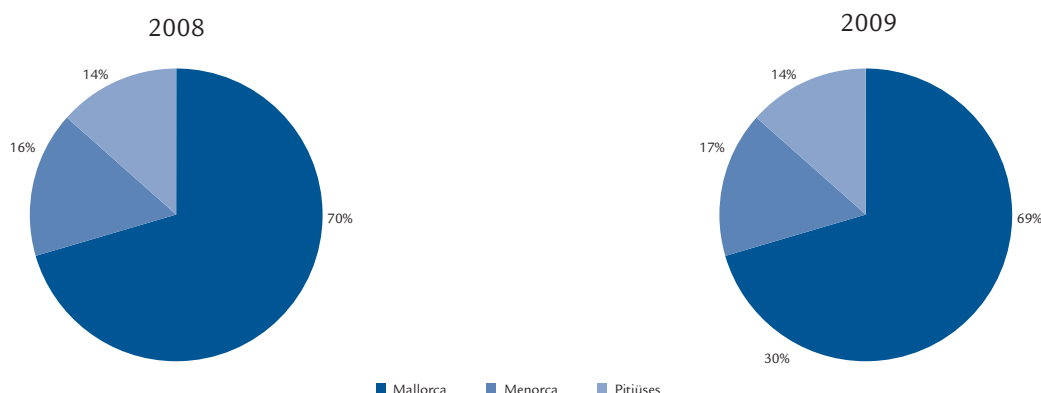
Accions formatives mitjançant convenis instrumentals

El quadre 64 recull els indicadors corresponents a la formació desenvolupada a través de convenis de col·laboració amb altres entitats el 2008 i el 2009. Es pot veure que la xifra total d'alumnat tot just no canvia entre ambdós anys (de 6.976 a 7.072 alumnes), si bé per illes s'aprecia una petita disminució de la participació de Mallorca

(-65 alumnes), mentre que augmenta en la resta d'illes, de manera que el pes de Menorca puja un 1 % en relació amb l'anterior.

Com en el cas anterior, el 2009 l'alumnat femení (917 participants menys que el 2008) i els joves fins a 24 anys (-486 alumnes) davallen notablement, mentre que augmenta la participació dels homes i majors de 25 anys, col·lectius també majoritaris entre els aturats en general.

Gràfic 36. Distribució per illes de l'alumnat de formació professional per a l'ocupació mitjançant convenis instrumentals (2008-2009)



Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Quadre 64. Alumnat de formació professional per a l'ocupació mitjançant convenis instrumentals (2008-2009)

Alumnat	Any 2008	Any 2009
Per illa	6.976	7.072
Mallorca	4.914	4.849
Menorca	1.113	1.196
Pitiüses	949	1.027
Per sexe	6.976	7.072
Dona	4.972	4.055
Home	2.004	3.017
Per trams d'edat	6.976	7.072
Menors de 25 anys	1.800	1.314
De 25 a 45 anys	4.841	5.336
Majors de 45 anys	335	422
Per nacionalitat	6.976	7.072
Espanyola	5.811	5.891
Estrangera UE-27	188	191
Estrangera no UE-27	977	990

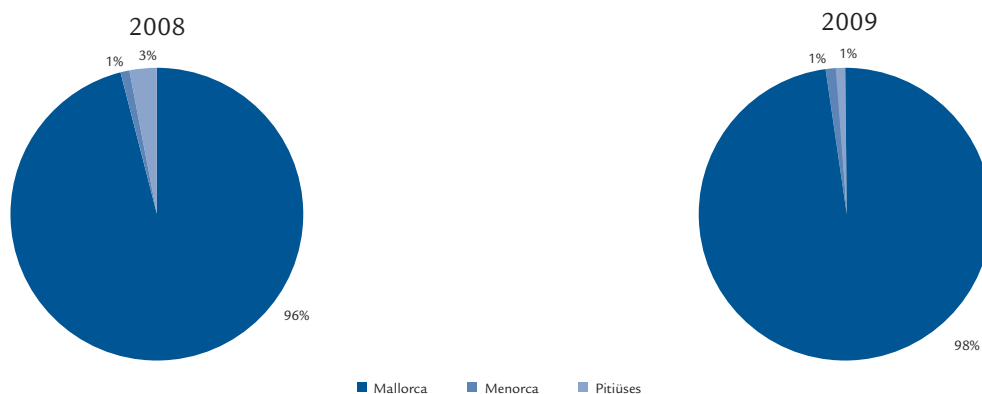
Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Accions formatives per a col·lectius vulnerables

Les accions formatives adreçades als col·lectius vulnerables experimenten el 2009 un creixement considerable d'alumnat: 232 be-

neficiaris, equivalent a un 37 % de variació interanual. Quasi tot l'alumnat procedeix de Mallorca, que ambdós anys concentra entre el 96 % i 98 % del total registrat (vegeu gràfic 37 i quadre 65).

Gràfic 37. Distribució per illes de l'alumnat de formació professional per col·lectius vulnerables (2008-2009)



Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Del perfil d'aquestes persones beneficiàries cal destacar que el pes del col·lectiu masculí i femení és relativament proper (54 % dones) i creix quasi en la mateixa proporció entre els anys considerats (35 % homes, 39 % dones). Els adults de 25 a 35 anys sumen prop del 51 %

dels participants tant el 2008 com el 2009 i els nacionals són una majoria del 68 %, tot i que cal destacar el 31 % d'estrangers no comunitaris, més exposats a situacions de dificultat per l'habitual manca d'una xarxa familiar i social de suport.

Quadre 65. Alumnat de formació per col·lectius vulnerables (2008-2009)

Alumnat	Any 2008	Any 2009
Per illa	632	864
Mallorca	610	843
Menorca	5	11
Pitiüses	17	10
Per sexe	632	864
Dona	337	467
Home	295	397
Per trams d'edat	632	864
Menors de 25 anys	226	308
De 25 a 45 anys	319	438
Majors de 45 anys	87	118
Per nacionalitat	632	864
Espanyola	431	589
Estrangera UE-27	7	9
Estrangera no UE-27	194	266

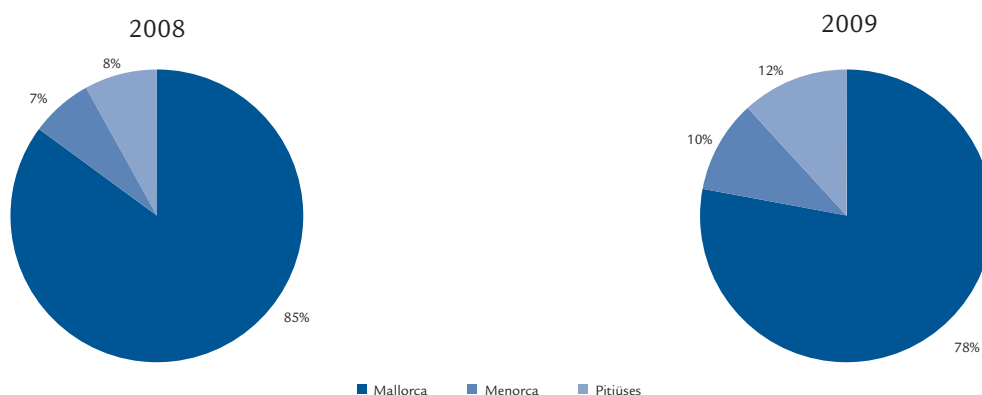
Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Accions formatives per a treballadors preferentment ocupats

El quadre 66 detalla els principals indicadors recollits sobre el perfil de l'alumnat de les accions formatives adreçades a treballadors prioritàriament ocupats. Del total d'alumnes assenyalat, es veu que entre un any i l'altre s'hi sumen 3.880

participants més (un 50 % en conjunt) residents a totes les illes. Tot i que l'increment major en termes absoluts prové de Mallorca, que afegeix 2.466 alumnes sobre l'any anterior, destaca l'evolució proporcional de Menorca i Eivissa, que dupliquen els seus beneficiaris en relació amb el 2008. Així, passen de suposar un 15 % del total de l'alumnat d'aquest programa a assolir el 22 %.

Gràfic 38. Distribució per illes de l'alumnat de formació professional per l'ocupació per a preferentment ocupats (2008-2009)



Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Quant al perfil predominant dels alumnes, la distribució per variables és similar en ambdós anys: els homes són majoria (entre el 65 % i el 63 %), els adults de 25 a 45 anys

concentren el 49 % de l'alumnat, seguits de prop pels majors de 45 anys (41 %); i les persones de nacionalitat espanyola suposen el 83 % del total.

Quadre 66. Alumnat de formació professional per a l'ocupació per a preferentment ocupats (2008-2009)

Alumnat	Any 2008	Any 2009
Per illa	7.775	11.655
Mallorca	6.611	9.077
Menorca	566	1.200
Pitiüses	598	1.378
Per sexe	7.775	11.655
Dona	2.721	4.305
Home	5.054	7.350
Per trams d'edat	7.775	11.655
Menors de 25 anys	676	1.014
De 25 a 45 anys	3.810	5.711
Majors de 45 anys	3.289	4.930
Per nacionalitat	7.775	11.655
Espanyola	6.477	9.709
Estrangera UE-27	210	314
Estrangera no UE-27	1.088	1.632

Font: OTIB a partir de dades del SOIB

De la base de dades de la Fundació Tripartita para la Formación en el Empleo és també possible extreure per convocatòries bianuals les famílies professionals en què es distribuïren els cursos i els participants d'aquesta formació ocupacional, tot i que el procés de liquidació dels expedients du un retard d'un any. Malgrat això, s'inclou el quadre 67 amb les dades provisionals de la darrera convocatòria 2008-2009.

Es pot veure que una majoria dels participants (50 %) i cursos (30 %) es concentren en la formació intersectorial que, com s'ha explicat, estan adreçats

a l'aprenentatge de competències transversals en diversos sectors de l'activitat econòmica o de competències específiques d'un sector per a la requalificació dels treballadors provinents d'altres sectors. A partir d'aquí les famílies professionals que presenten els majors percentatges de concentració de cursos i alumnes són: comerç i màrqueting (10 % dels cursos i 5 % de participants), edificació i obra civil (9 % i 14 %, respectivament) i hotelaria i turisme (8 % i 7 %, també respectivament). En canvi, cal anotar que administració i gestió presenta força més proporció de cursos oferts que de participants (12 % davant 4 %, respectivament).

Quadre 67. Distribució dels cursos i participants per famílies professionals. Convocatòria 2008-2009 de formació professional per a l'ocupació per a preferentment ocupats

Família Professional	Cursos	Participants
Administració i gestió	12%	4%
Agrària	1%	0%
Electricitat i electrònica	1%	0%
Edificació i obra civil	9%	14%
Hotelaria i turisme	8%	7%
Informàtica i comunicacions	7%	3%
Imatge personal	0%	1%
Imatge i so	1%	1%
Indústries alimentàries	2%	1%
Sanitat	3%	3%
Seguretat i medi ambient	1%	2%
Serveis socioculturals i a la comunitat	4%	4%
Transport i manteniment de vehicles	7%	4%
Comerç i màrqueting	10%	5%
Formació complementària	4%	2%
Intersectorial	30%	51%
Total	100%	100%

Font: OTIB a partir de dades de la Fundació Tripartita para la Formación en el Empleo

4.1.4 Mesures de foment de la igualtat d'oportunitats

En l'anàlisi de l'evolució del mercat de treball durant 2009 s'ha vist que les dones resisteixen millor l'embat de la crisi i que, gradualment, es van escurçant les diferències entre homes

i dones en termes d'ocupació i condicions laborals. Tot i així, queda camí per recórrer per assolir els objectius plantejats en l'Estratègia de Lisboa quant a igualtat d'oportunitats. Així ho reconeix el Pla de l'Ocupació 2009-2011, que dedica un eix d'actuació específic a aquest repte.

Entre les activitats desenvolupades sota aquest eix d'actuació, cal destacar l'elaboració d'un programa de foment de plans i mesures d'igualtat a les empreses, les dades principals del qual queden recollides en el quadre 68.

La taula mostra l'esforç pressupostari fet l'any 2009 sobre l'anterior per tal d'estendre la implantació dels dits plans d'igualtat a les empreses balears. Amb una dotació total de 220.855 €, la convocatòria de 2009 feta per la Direcció General de Responsabilitat Social Corporativa ha permès oferir assessorament a un total de 85 empreses,

proporcionar ajuts a 34 pimes per a la implantació de plans d'igualtat³¹ i subvencionar altres 7 entitats per a projectes de foment de plans d'igualtat a les empreses. A aquests resultats cal afegir que un 85 % de les companyies illenques amb més de 250 assalariats disposen ja d'un pla, o estan elaborant-lo, per fomentar la igualtat d'oportunitats en les seves organitzacions.

Tots els ajuts esmentats en aquest apartat compten amb el 50 % de cofinançament del Fons Social Europeu, per mitjà del Programa Operatiu FSE de les Illes Balears 2001-2013.

Quadre 68. Empreses assessorades en l'aplicació de plans d'igualtat (2008-2009)

Empreses assessorades	Convocatòria 2008	Convocatòria 2009
Per tipus de registre	-	-
Empreses assessorades	7	85
Treballadors de les empreses	610	19.000
Per grans sectors econòmics	7	85
Agricultura	-	-
Indústria	-	-
Construcció		7
Serveis	7	78
Per illes	7	85
Mallorca	7	79
Menorca	-	3
Pitiüses	-	3
Dotació econòmica	20.465 €	220.855 €

Font: OTIB a partir de dades de la DG de Responsabilitat Social Corporativa

³¹ Resolució de la consellera de Treball i Formació per la qual s'atorguen ajuts per implantar i fomentar els plans d'igualtat i conciliació a les pimes per a l'any 2009, cofinançats en un 50 % pel Fons Social Europeu per mitjà del Programa Operatiu FSE de les Illes Balears 2007-2013.

5. ANNEX: QUADRES PER ILLES

Quadre 69. Població per sexe, grup d'edat i zona de procedència a Mallorca (2005-2008)

	2005	2006	2007	2008
Total població	790.763	814.275	846.210	862.397
Dones	396.141	407.333	422.034	430.730
Homes	394.622	406.942	424.176	431.667
Menors 15 anys	118.954	122.436	127.041	130.703
15-29	164.514	166.095	170.235	168.466
30-44	208.382	217.040	227.963	233.350
45-65	185.936	193.618	202.290	207.814
66-75	59.112	59.915	61.614	63.225
75 i més	53.865	55.171	57.067	58.839
Pob. estrangera	129.403	148.233	173.999	181.661
UE-27	62.231	73.732	86.465	88.076
No UE	67.172	74.501	87.534	93.585

Font: revisió del Padró (INE).

Quadre 70. Població per sexe, grup d'edat i zona de procedència a Menorca (2005-2008)

	2005	2006	2007	2008
Total població	88.434	90.235	92.434	93.915
Dones	44.014	44.887	45.971	46.704
Homes	44.420	45.348	46.463	47.211
Menors 15 anys	13.722	14.108	14.424	14.789
15-29	18.375	18.233	18.391	18.030
30-44	23.911	24.472	24.995	25.340
45-65	20.511	21.353	22.187	22.882
66-75	6.504	6.547	6.686	6.935
75 i més	5.411	5.522	5.751	5.939
Pob. estrangera	12.543	13.672	15.147	18.819
UE-27	5.884	6.393	7.159	12.585
No UE	6.659	7.279	7.988	6.234

Font: revisió del Padró (INE).

Quadre 71. Població per sexe, grup d'edat i zona de procedència a Eivissa (2005-2008)

	2005	2006	2007	2008
Total població	113.908	117.698	125.053	129.562
Dones	55.254	56.853	60.140	62.379
Homes	58.654	60.845	64.913	67.183
Menors 15 anys	16.313	16.654	17.893	18.372
15-29	25.722	26.047	27.443	27.791
30-44	32.222	33.863	36.383	38.022
45-65	27.032	28.312	29.932	31.362
66-75	7.022	7.099	7.326	7.601
75 i més	5.597	5.723	6.076	6.414
Pob. estrangera	23.735	25.947	31.067	34.125
UE-27	12.496	14.678	18.076	19.454
No UE	11.239	11.269	12.991	14.671

Font: revisió del Padró (INE).

Quadre 72. Població per sexe, grup d'edat i zona de procedència a Formentera (2005-2008)

	2005	2006	2007	2008
Total població	7.957	8.442	9.147	9.552
Dones	3.754	3.984	4.304	4.534
Homes	4.203	4.458	4.843	5.018
Menors 15 anys	1.107	1.097	1.151	1.208
15-29	1.651	1.748	1.929	1.909
30-44	2.340	2.516	2.753	2.944
45-65	1.858	2.004	2.154	2.267
66-75	585	633	683	718
75 i més	416	444	477	506
Pob. estrangera	2.070	2.318	2.823	2.957
UE-27	1.281	1.526	1.895	1.974
No UE	789	792	928	983

Font: revisió del Padró (INE).

Quadre 73. Empreses d'alta al règim general de la Seguretat Social per illes (2005-2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Mallorca	31.910	32.979	34.034	33.675	31.517
Menorca	3.954	4.068	4.168	4.084	3.776
Eivissa	5.383	5.593	5.836	5.967	5.682
Formentera	369	392	413	439	433
Total Illes Balears	41.617	43.032	44.451	44.165	41.408

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social

Quadre 74. Treballadors d'alta a la Seguretat Social per règims a Mallorca (2005-2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Règim General	268.127	282.654	294.665	289.587	267.508
Règim d'Autònoms	62.474	63.614	65.930	69.007	65.627
Règim Especial de la Llar	7.988	9.159	7.233	7.734	8.033
Règim Especial Agrari	4.159	3.717	3.549	1.929	2.163
Règim del Mar	1.528	1.474	1.467	1.444	1.458
Total règims	344.276	360.619	372.845	369.700	344.789

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social.

Quadre 75. Treballadors d'alta a la Seguretat Social per règims a Menorca (2005-2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Règim General	23.719	24.304	24.849	24.126	21.916
Règim d'Autònoms	7.076	7.278	7.427	7.564	7.220
Règim Especial de la Llar	454	562	427	420	437
Règim Especial Agrari	418	392	392	204	237
Règim del Mar	218	226	210	212	214
Total règims	31.885	32.762	33.306	32.525	30.024

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social.

Quadre 76. Treballadors d'alta a la Seguretat Social per règims a Eivissa (2005-2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Règim General	31.075	33.327	34.808	34.601	32.311
Règim d'Autònoms	9.055	9.332	9.827	10.614	10.040
Règim Especial de la Llar	1.255	1.494	1.112	1.089	1.176
Règim Especial Agrari	500	465	455	147	179
Règim del Mar	406	349	338	328	329
Total règims	42.290	44.966	46.541	46.778	44.035

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social.

Quadre 77. Treballadors d'alta a la Seguretat Social per règims a Formentera (2005-2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Règim General	1.537	1.672	1.688	1.725	1.817
Règim d'Autònoms	700	725	769	792	779
Règim Especial de la Llar	23	32	23	26	49
Règim Especial Agrari	15	14	18	10	11
Règim del Mar	83	86	86	79	69
Total règims	2.359	2.529	2.584	2.631	2.725

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social.

Quadre 78. Les deu ocupacions més contractades entre les dones a Mallorca (2009)

MALLORCA - DONES				
Codi C.N.O.	Ocupació	Contractes	% del total	% Acum.
9.121	PERSONAL NETEJA OFICIN/HOTELS/SIMILARS	23.562	20,7%	20,7%
5.020	CAMBRERES, BÀRMANS I ASSIMILATS	14.514	12,7%	33,4%
5.330	DEPENDENTES I EXHIBID. A TENDES, MAGATZEMS.	12.192	10,7%	44,1%
4.400	ALTRES AUX. ADMINIS. AMB ATENCIÓ PÚBLIC	4.208	3,7%	47,8%
5.010	CUINERES I PREPARADORS DE MENJARS	4.192	3,7%	51,4%
5.111	AUXILIARS D'INFERMERIA HOSPITALÀRIA	3.391	3,0%	54,4%
3.532	ANIMADORES COMUNITÀRIES	3.206	2,8%	57,2%
4.210	TAQUÍGRAFES I MECANÒGRAFES	2.787	2,4%	59,7%
2.720	INFERMERES	2.347	2,1%	61,7%
5.121	EMPLEADES PER A LA CURA DE NINS	1.836	1,6%	63,3%
	Total 10 ocupacions	72.235	63,3%	
	Total contractes dones 2009	114.078		

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 79. Les deu ocupacions més contractades entre els homes a Mallorca (2009)

MALLORCA - HOMES				
Codi C.N.O.	Ocupació	Contractes	% del total	% Acum.
5.020	CAMBRERS, BÀRMANS I ASSIMILATS	13.614	11,2%	11,2%
7.110	PICAPEDRERS	13.321	10,9%	22,1%
9.602	PEONS DE LA CONSTRUCCIO D'EDIFICIS	8.084	6,6%	28,7%
5.010	CUINERS I PREPARADORS DE MENJARS	6.333	5,2%	33,9%
9.121	PERSONAL NETEJA OFICIN/HOTELS/SIMILARS	5.981	4,9%	38,8%
9.800	PEONS DEL TRANSP. I DESCARREGADORS	3.911	3,2%	42,0%
5.330	DEPENDENTS I EXHIBID. A TENDES, MAGATZEMS.	3.543	2,9%	44,9%
9.700	PEONS D'IND. MANUFACTURERES	2.216	1,8%	46,8%
8.610	TAXISTES I CONDOC.AUTOMÒB. I FURGONETES	2.033	1,7%	48,4%
4.210	PEONS AGRÍCOLES	1.883	1,5%	50,0%
	Total 10 ocupacions	60.919	50,0%	
	Total contractes homes 2009	121.923		

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 80. Les deu ocupacions més contractades entre les dones a Menorca (2009)

MENORCA - DONES				
Codi C.N.O.	Ocupació	Contractes	% del total	% Acum.
9.121	PERSONAL NETEJA OFICIN/HOTELS/SIMILARS	2.663	23,5%	23,5%
5.020	CAMBRERES, BÀRMANS I ASSIMILATS	1.655	14,6%	38,1%
5.330	DEPENDENTES I EXHIBID. A TENDES, MAGATZEMS.	1.334	11,8%	49,9%
5.010	CUINERES I PREPARADORS DE MENJARS	517	4,6%	54,5%
3.532	ANIMADORES COMUNITÀRIES	333	2,9%	57,4%
5.129	ALTRES EMPLEADES EN CUIDAR PERSONES I AS.	257	2,3%	59,7%
4.522	RECEPCIONISTES ESTABL. DISTINT A OFICIN.	237	2,1%	61,8%
4.210	TAQUÍGRAFES I MECANÒGRAFES	236	2,1%	63,8%
4.400	ALTRES AUX. ADMINIS. AMB ATENCIÓ PÚBLIC	226	2,0%	65,8%
5.111	AUXILIARS D'INFERMERIA HOSPITALÀRIA	216	1,9%	67,7%
	Total 10 ocupacions	7.674	67,7%	
	Total contractes dones 2009	11.327		

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 81. Les deu ocupacions més contractades entre els homes a Menorca (2009)

MENORCA - HOMES				
Codi C.N.O.	Ocupació	Contractes	% del total	% Acum.
5.020	CAMBRERS, BÀRMANS I ASSIMILATS	1.617	12,5%	12,5%
7.110	PICAPEDRERS	1.477	11,4%	23,9%
9.602	PEONS DE LA CONSTRUCCIÓ D'EDIFICIS	1.441	11,1%	35,1%
5.010	CUINERS I PREPARADORS DE MENJARS	878	6,8%	41,8%
9.121	PERSONAL NETEJA OFICIN/HOTELS/SIMILARS	717	5,5%	47,4%
5.330	DEPENDENTS I EXHIBID. A TENDES, MAGATZEMS.	344	2,7%	50,1%
8.610	TAXISTES I CONDOC.AUTOMÒB. I FURGONETES	340	2,6%	52,7%
8.542	OPERADORS MAQUINÀRIA .MOV.MATERIALS	262	2,0%	54,7%
9.800	PEONS DEL TRANSP. I DESCARREGADORS	255	2,0%	56,7%
8.630	CONDUCTORS DE CAMIONS	247	1,9%	58,6%
	Total 10 ocupacions	7.578	58,6%	
	Total contractes homes 2009	12.935		

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 82. Les deu ocupacions més contractades entre les dones a Eivissa (2009)

EIVISSA - DONES				
Codi C.N.O.	Ocupació	Contractes	% del total	% Acum.
5.020	CAMBRERES, BÀRMANS I ASSIMILATS	4.587	24,2%	24,2%
9.121	PERSONAL NETEJA OFICIN/HOTELS/SIMILARS	3.780	19,9%	44,1%
5.330	DEPENDENTES I EXHIBID. A TENDES, MAGATZEMS.	2.548	13,4%	57,6%
5.010	CUINERES I PREPARADORE DE MENJARS	996	5,3%	62,8%
4.400	ALTRES AUX. ADMINIS. AMB ATENCIÓ PÚBLIC	708	3,7%	66,6%
3.532	ANIMADORES COMUNITÀRIES	464	2,4%	69,0%
5.111	AUXILIARS D'INFERMERIA HOSPITALÀRIA	439	2,3%	71,3%
4.522	RECEPCIONISTES ESTABL. DISTINT A OFICIN.	375	2,0%	73,3%
4.210	TAQUÍGRAFES I MECANÒGRAFES	356	1,9%	75,2%
2.720	INFERMERES	302	1,6%	76,8%
	Total 10 ocupacions	14.555	76,8%	
	Total contractes dones 2009	18.959		

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 83. Les deu ocupacions més contractades entre els homes a Eivissa (2009)

Eivissa - HOMES				
Codi C.N.O.	Ocupació	Contractes	% del total	% Acum.
5.020	CAMBRERS, BÀRMANS I ASSIMILATS	3.684	15,0%	15,0%
7.110	PICAPEDRERS	3.375	13,8%	28,8%
9.602	PEONS DE LA CONSTRUCCIÓ D'EDIFICIS	2.020	8,3%	37,1%
5.010	CUINERS I PREPARADORS DE MENJARS	1.727	7,1%	44,1%
9.121	PERSONAL NETEJA OFICIN/HOTELS/SIMILARS	1.301	5,3%	49,4%
9.220	VIGILANTS, GUARDIANS I ASSIMILATS	992	4,1%	53,5%
9.800	PEONS DEL TRANSP. I DESCARREGADORS	869	3,5%	57,0%
5.330	DEPENDENTS I EXHIBID. A TENDES, MAGATZEMS.	677	2,8%	59,8%
8.610	TAXISTES I CONDOC. AUTOMÒB. I FURGONETES	664	2,7%	62,5%
8.630	CONDUCTORS DE CAMIONS	448	1,8%	64,4%
	Total 10 ocupacions	15.757	64,4%	
	Total contractes homes 2009	24.484		

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 84. Les deu ocupacions més contractades entre les dones a Formentera (2009)

FORMENTERA - DONES				
Codi C.N.O.	Ocupació	Contractes	% del total	% Acum.
9.121	PERSONAL NETEJA OFICIN/HOTELS/SIMILARS	364	26,1%	26,1%
5.020	CAMBRERES, BÀRMANS I ASSIMILATS	359	25,7%	51,8%
5.330	DEPENDENTES I EXHIBID. A TENDES, MAGATZEMS.	233	16,7%	68,5%
5.010	CUINERES I PREPARADORS DE MENJARS	117	8,4%	76,9%
4.400	ALTRES AUX. ADMINIS. AMB ATENCIÓ PÚBLIC	40	2,9%	79,8%
4.522	RECEPCIONISTES ESTABL. DISTINT A OFICIN.	32	2,3%	82,1%
3.532	ANIMADORES COMUNITÀRIES	29	2,1%	84,2%
9.122	BUGADERES, PLANXADORES, I ASSIMILATS	22	1,6%	85,7%
4.300	AUX. ADMINIS. SENSE ATENCIÓ PÚBLIC	10	0,7%	86,5%
4.210	TAQUÍGRAFES I MECANÒGRAFES	10	0,7%	87,2%
	Total 10 ocupacions	1.216	87,2%	
	Total contractes dones 2009	1.395		

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 85. Les deu ocupacions més contractades entre els homes a Formentera (2009)

FORMENTERA - HOMES				
Codi C.N.O.	Ocupació	Contractes	% del total	% Acum.
5.020	CAMBRERS, BÀRMANS I ASSIMILATS	370	19,8%	19,8%
7.110	PICAPEDRERS	238	12,8%	32,6%
5.010	CUINERS I PREPARADORS DE MENJARS	232	12,4%	45,1%
9.602	PEONS DE LA CONSTRUCCIÓ D'EDIFICIS	136	7,3%	52,4%
9.121	PERSONAL NETEJA OFICIN/HOTELS/SIMILARS	88	4,7%	57,1%
5.330	DEPENDENTS I EXHIBID. A TENDES, MAGATZEMS.	67	3,6%	60,7%
9.800	PEONS DEL TRANSP. I DESCARREGADORS	61	3,3%	63,9%
7.240	PINTORS, ENVERNISSADORS, EMPAPERADORS I ASSIM.	49	2,6%	66,6%
8.610	TAXISTES I CONDOC. AUTOMÒB. I FURGONETES	49	2,6%	69,2%
8.620	CONDUCTORS D'AUTOBUSOS	34	1,8%	71,0%
	Total 10 ocupacions	1.324	71,0%	
	Total contractes homes 2009	1.864		

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 86. Contractes registrats a Mallorca per tipus de contracte (2005-2009)

Tipus de contracte	2005	2006	2007	2008	2009
Indefinitos	33.835	45.774	47.059	40.304	28.974
Formatius	2.214	1.995	1.688	1.212	879
Temporals	278.242	295.957	296.672	254.799	204.886
Altres	1.691	1.231	1.074	1.330	1.262
Total	315.982	344.957	346.493	297.645	236.001

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 87. Contractes registrats a Menorca per tipus de contracte (2005-2009)

Tipus de contracte	2005	2006	2007	2008	2009
Indefinitos	3.660	4.520	4.654	4.153	3.319
Formatius	337	304	316	190	142
Temporals	29.185	28.914	28.423	24.375	20.775
Altres	23	38	36	28	26
Total	33.205	33.776	33.429	28.746	24.262

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 88. Contractes registrats a Eivissa per tipus de contracte (2005-2009)

Tipus de contracte	2005	2006	2007	2008	2009
Indefinitos	5.223	7.002	6.970	6.856	5.199
Formatius	312	311	212	185	128
Temporals	43.479	47.422	49.692	44.631	37.966
Altres	22	22	27	13	150
Total	49.036	54.757	56.901	51.685	43.443

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 89. Contractes registrats a Formentera per tipus de contracte (2005-2009)

Tipus de contracte	2005	2006	2007	2008	2009
Indefinitos	351	407	457	542	426
Formatius	8	4	4	11	10
Temporals	2.856	3.137	2.887	2.843	2.822
Altres	-	-	-	1	1
Total	3.215	3.548	3.348	3.397	3.259

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 90. Contractes registrats a Mallorca segons el sector econòmic (2005-2009)

MALLORCA					
Sector econòmic	2005	2006	2007	2008	2009
Agricultura i pesca	3.461	3.476	3.386	3.487	2.641
Indústria	11.488	12.346	11.968	9.270	7.791
Construcció	54.342	63.081	63.854	45.174	31.988
Serveis	246.691	266.054	267.285	239.714	193.581
Hoteleria	72.576	82.423	80.062	75.796	63.101
Comerç	38.534	41.395	41.446	35.287	25.368
Total	315.982	344.957	346.493	297.645	236.001

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 91. Contractes registrats a Menorca segons el sector econòmic (2005-2009)

MENORCA					
Sector econòmic	2005	2006	2007	2008	2009
Agricultura i pesca	228	223	191	247	199
Indústria	1.871	1.951	1.972	1.485	1.303
Construcció	6.991	6.679	6.691	5.059	3.983
Serveis	24.115	24.923	24.575	21.955	18.777
Hoteleria	9.883	9.775	10.341	9.405	7.994
Comerç	3.827	4.194	4.349	3.459	2.542
Total	33.205	33.776	33.429	28.746	24.262

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 92. Contractes registrats a Eivissa segons el sector econòmic (2005-2009)

EIVISSA					
Sector econòmic	2005	2006	2007	2008	2009
Agricultura i pesca	194	139	292	298	184
Indústria	1.352	1.511	1.503	1.159	969
Construcció	10.429	12.635	13.227	10.268	7.095
Serveis	37.061	40.472	41.879	39.960	35.195
Hoteleria	16.598	17.666	17.757	17.380	15.768
Comerç	6.255	6.847	7.185	6.399	4.664
Total	49.036	54.757	56.901	51.685	43.443

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 93. Contractes registrats a Formentera segons el sector econòmic (2005-2009)

FORMENTERA					
Sector econòmic	2005	2006	2007	2008	2009
Agricultura i pesca	33	33	44	34	33
Indústria	44	49	46	43	43
Construcció	733	738	486	444	461
Serveis	2.405	2.728	2.772	2.876	2.722
Hoteleria	1.437	1.703	1.696	1.767	1.714
Comerç	420	457	470	460	366
Total	3.215	3.548	3.348	3.397	3.259

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 94. Atur registrat a Mallorca per sector econòmic. Total (2005-2009)

MALLORCA					
	2005	2006	2007	2008	2009
Agricultura i pesca	245	238	268	416	492
Indústria	1.717	1.493	1.367	1.690	3.391
Construcció	4.077	3.789	4.215	7.754	13.829
Serveis	23.055	21.901	22.616	27.665	39.833
Sense ocup. anterior	967	728	625	1.077	1.937
Total	30.061	28.150	29.091	38.601	59.483

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 95. Atur registrat a Menorca per sector econòmic. Total (2005-2009)

MENORCA					
	2005	2006	2007	2008	2009
Agricultura i pesca	20	19	16	26	30
Indústria	201	182	178	252	417
Construcció	331	380	471	815	1.261
Serveis	2.228	2.203	2.210	2.718	3.774
Sense ocup. anterior	60	37	39	58	105
Total	2.840	2.821	2.914	3.869	5.587

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 96. Atur registrat a Eivissa per sector econòmic. Total (2005-2009)

EIVISSA					
	2005	2006	2007	2008	2009
Agricultura i pesca	17	20	28	40	54
Indústria	148	135	135	193	337
Construcció	772	717	914	1.624	2.313
Serveis	4.059	3.923	3.819	4.357	6.020
Sense ocup. anterior	163	90	67	114	157
Total	5.159	4.884	4.963	6.327	8.881

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 97. Atur registrat a Formentera per sector econòmic. Total (2005-2009)

FORMENTERA					
	2005	2006	2007	2008	2009
Agricultura i pesca	3	3	1	3	5
Indústria	5	5	2	6	8
Construcció	40	46	71	86	97
Serveis	227	224	202	217	313
Sense ocup. anterior	5	2	1	1	2
Total	280	280	276	314	426

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 98. Evolució de la població aturada, per sexe, edat i nacionalitat, a Mallorca (2005-2009)

ANYS	TOTAL	SEXE		EDAT			NACIONALITAT		
		Homes	Dones	De 16 a 24 anys	De 25 a 54 anys	55 i més anys	ESPANYOLS	UE	NO UE
2005	30.061	13.607	16.455	4.630	21.025	4.406	25.306	1.595	3.161
2006	28.150	12.481	15.668	4.231	19.543	4.375	22.921	1.706	3.523
2007	29.091	13.063	16.027	4.236	20.232	4.623	22.851	2.114	4.126
2008	38.601	19.798	18.803	5.751	27.383	5.467	28.998	3.017	6.587
2009	59.483	32.299	27.184	8.967	43.071	7.446	43.785	5.131	10.567

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 99. Evolució de la població aturada, per sexe, edat i nacionalitat, a Menorca (2005-2009)

ANYS	TOTAL	SEXE		EDAT			NACIONALITAT		
		Homes	Dones	De 16 a 24 anys	De 25 a 54 anys	55 i més anys	ESPANYOLS	UE	NO UE
2005	2.840	1.197	1.643	490	2.059	291	2.296	163	381
2006	2.821	1.202	1.619	479	2.039	303	2.180	161	480
2007	2.914	1.313	1.601	500	2.092	322	2.180	186	548
2008	3.869	1.975	1.894	649	2.822	398	2.800	263	806
2009	5.587	2.976	2.611	931	4.111	546	4.145	386	1.056

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 100. Evolució de la població aturada, per sexe, edat i nacionalitat, a Eivissa (2005-2009)

ANYS	TOTAL	SEXE		EDAT			NACIONALITAT		
		Homes	Dones	De 16 a 24 anys	De 25 a 54 anys	55 i més anys	ESPANYOLS	UE	NO UE
2005	5.159	2.354	2.805	919	3.706	534	4.082	467	610
2006	4.884	2.195	2.689	804	3.556	525	3.686	453	745
2007	4.963	2.371	2.592	791	3.616	556	3.554	561	848
2008	6.327	3.470	2.857	933	4.695	700	4.243	803	1.282
2009	8.881	5.092	3.789	1.339	6.633	909	5.892	1.239	1.750

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 101. Evolució de la població aturada, per sexe, edat i nacionalitat, a Formentera (2005-2009)

ANYS	TOTAL	SEXE		EDAT			NACIONALITAT		
		Homes	Dones	De 16 a 24 anys	De 25 a 54 anys	55 i més anys	ESPANYOLS	UE	NO UE
2005	280	120	160	39	212	29	204	41	35
2006	280	130	149	38	210	31	183	45	52
2007	276	140	136	37	211	29	175	45	56
2008	314	185	129	39	242	33	188	52	73
2009	426	237	189	60	328	38	249	83	94

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOIB.

Quadre 102. Accidents de treball en jornada laboral per gravetat i índex d'incidència a Mallorca (2005-2009)

	Total d'accidents	Acc. lleus	Acc. greus	Acc. mortals	Índex d'incidència
2005	21.641	21.434	196	11	8.071
2006	22.528	22.333	186	9	7.970
2007	23.497	23.329	156	12	7.974
2008	19.927	19.784	129	14	6.881
2009	13.466	13.361	99	6	5.034

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Salut Laboral.

Quadre 103. Accidents de treball en jornada laboral per gravetat i índex d'incidència a Menorca (2005-2009)

	Total d'accidents	Acc. lleus	Acc. greus	Acc. mortals	Índex d'incidència
2005	2.060	2.035	24	1	8.685
2006	1.995	1.980	15	0	8.206
2007	1.970	1.954	16	0	7.928
2008	1.695	1.681	13	1	7.026
2009	1.151	1.139	11	1	5.252

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Salut Laboral.

Quadre 104. Accidents de treball en jornada laboral per gravetat i índex d'incidència a Eivissa (2005-2009)

	Total d'accidents	Acc. lleus	Acc. greus	Acc. mortals	Índex d'incidència
2005	2.791	2.767	21	3	8.981
2006	3.294	3.282	11	1	9.884
2007	3.151	3.131	20	0	9.053
2008	2.656	2.634	19	3	7.676
2009	1.976	1.967	9	0	6.116

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Salut Laboral.

Quadre 105. Accidents de treball en jornada laboral per gravetat i índex d'incidència a Formentera (2005-2009)

	Total d'accidents	Acc. lleus	Acc. greus	Acc. mortals	Índex d'incidència
2005	79	77	2	0	5.141
2006	117	115	1	1	6.998
2007	82	79	3	0	4.859
2008	103	103	0	0	5.972
2009	51	50	0	1	2.806

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Salut Laboral.

Quadre 106. Accidents de treball en jornada laboral per sector econòmic a Mallorca (2005-2009)

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	TOTAL
2005	382	2.466	6.305	12.488	21.641
2006	363	2.494	6.896	12.775	22.528
2007	402	2.661	7.085	13.349	23.497
2008	361	2.257	5.209	12.100	19.927
2009	262	1.644	2.903	8.657	13.466

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Salut Laboral.

Quadre 107. Accidents de treball en jornada laboral per sector econòmic a Menorca (2005-2009)

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	TOTAL
2005	28	283	728	1.021	2.060
2006	25	311	647	1.012	1.995
2007	34	261	664	1.011	1.970
2008	35	202	575	883	1.695
2009	26	121	319	685	1.151

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Salut Laboral.

Quadre 108. Accidents de treball en jornada laboral per sector econòmic a Eivissa (2005-2009)

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	TOTAL
2005	48	212	807	1.724	2.791
2006	38	286	1.043	1.927	3.294
2007	36	251	975	1.889	3.151
2008	41	199	771	1.645	2.656
2009	23	161	439	1.353	1.976

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Salut Laboral.

Quadre 109. Accidents de treball en jornada laboral per sector econòmic a Formentera (2005-2009)

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	TOTAL
2005	0	4	36	39	79
2006	1	3	47	66	117
2007	0	3	23	56	82
2008	0	0	39	64	103
2009	2	0	13	36	51

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Salut Laboral.

6. ÍNDEX DE QUADRES I GRÀFICS

Quadres

Quadre 1.	Evolució de les taxes de creixement del PIB i de les taxes d'ocupació i d'atur per àrees econòmiques (2000-2009)	9
Quadre 2.	Quadre macroeconòmic de l'Estat espanyol (2000-2009)	11
Quadre 3.	Quadre macroeconòmic de l'Estat espanyol (2009)	11
Quadre 4.	Distribució percentual de la població en funció del sexe, l'edat i la nacionalitat a les Illes Balears i a l'Estat espanyol (2000 i 2008)	16
Quadre 5.	Distribució de la població en funció de grans grups de nacionalitats i de l'edat a les Illes Balears (2000 - 2008)	17
Quadre 6.	Evolució trimestral del VAB per sectors econòmics a preus constants (2001-2009)	18
Quadre 7.	Creixement del VAB per illes (2005-2009)	20
Quadre 8.	Evolució del nombre d'empreses segons la grandària a les Illes Balears i a l'Estat espanyol (2005, 2008 i 2009)	21
Quadre 9.	Empreses segons l'activitat econòmica i grandària a les Balears (2008 - 2009)	21
Quadre 10.	Taxes de creixement de les empreses balears amb afiliats a la Tresoreria General de la Seguretat Social per activitat econòmica (gener 2009 – gener 2010)	25
Quadre 11.	Empreses d'alta a la Seguretat Social per activitat econòmica i illa (2009)	27
Quadre 12.	Evolució de la població activa i inactiva a les Illes Balears (2005-2009)	30
Quadre 13.	Evolució de la població activa total, per sexe, edat i nacionalitat, a les Illes Balears (2000-2009)	31
Quadre 14.	Distribució percentual de la població activa per nivell d'estudis i comunitat autònoma (2009)	32
Quadre 15.	Distribució percentual de la població activa, per nivell d'estudis i sexe, a Espanya i a les Illes Balears (2005, 2007, 2008 i 2009)	33
Quadre 16.	Població activa a les Balears segons la relació de parentiu amb la persona de referència de la llar per sexe (2008 i 2009)	34
Quadre 17.	Evolució de la taxa d'activitat, per sexe, edat i nacionalitat, per comunitat autònoma (2005, 2007, 2008 i 2009)	35
Quadre 18.	Taxes de creixement anual de l'afiliació a la Seguretat Social per illes (2001- 2009)	37
Quadre 19.	Evolució de l'afiliació al règim general per activitats econòmiques (gener 2010 - gener 2009)	41

Quadre 20. Les vint ocupacions amb més contractació, per sexe, a les Balears (2009)	43
Quadre 21. Evolució de l'ocupació en alta tecnologia i serveis basats en el coneixement, (2006-2009)	44
Quadre 22. Evolució de l'afiliació per règims de cotització a les Balears (2000-2009)	45
Quadre 23. Evolució de la població d'alta a la Seguretat Social, per sexe, edat i nacionalitat, a les Illes Balears (2000-2009)	46
Quadre 24. Distribució percentual de la població ocupada per nivell d'estudis i comunitat autònoma (2009)	46
Quadre 25. Distribució percentual de la població ocupada per nivell d'estudis i sexe, a l'Estat espanyol i a les Illes Balears (2005, 2007, 2008 i 2009)	48
Quadre 26. Distribució percentual de la població ocupada per ocupació i sexe, a l'Estat espanyol i a les Illes Balears (2005, 2007, 2008 i 2009)	48
Quadre 27. Evolució de l'afiliació al règim general de la Seguretat Social per tipus de contracte i de jornada (2005- 2009)	49
Quadre 28. Evolució de la taxa d'ocupació, per sexe, edat i nacionalitat, per comunitat autònoma (2005, 2007, 2008 i 2009)	51
Quadre 29. Persones contractades amb contracte temporal a les Balears segons la intensitat de rotació (2005-2009)	52
Quadre 30. Evolució de l'ocupació per mesos i anys (2000- 2009)	53
Quadre 31. Evolució dels demandants d'ocupació segons el col·lectiu (2005- 2009)	54
Quadre 32. Distribució dels demandants d'ocupació segons el col·lectiu i la comunitat autònoma (2009)	55
Quadre 33. Evolució de l'atur registrat per illes (2005-2009)	57
Quadre 34. Evolució de l'atur registrat en les vint activitats econòmiques amb més augment interanual de l'atur durant el 2009 a les Illes Balears (gener 2009-gener 2010)	59
Quadre 35. Evolució de la població aturada, per sexe, edat i nacionalitat, a les Illes Balears (2005-2009)	60
Quadre 36. Evolució de la població aturada per nivell d'estudis a les Illes Balears (2005-2009)	60
Quadre 37. Evolució de la població aturada per nivell d'estudis a les Illes Balears (2005-2009)	60
Quadre 38. Evolució de la taxa d'atur, per sexe, edat i nacionalitat, per comunitat autònoma (2005, 2007, 2008 i 2009)	64
Quadre 39. Població aturada a les Balears segons la relació de parentiu amb la persona de referència de la llar (2005-2009)	66
Quadre 40. Percentatge de llars amb tots els actius aturats sobre el total de llars per comunitats autònomes (2005, 2007, 2008 i 2009)	66

Quadre 41. Distribució de la mitjana d'atur registrat segons la durada de la demanda a l'Estat espanyol i a les Balears (2009)	67
Quadre 42. Durada de les trajectòries d'atur a les Balears (2007-2009)	67
Quadre 43. Percentatge de persones aturades registrades durant més de 12 mesos per comunitats autònomes (2006-2009)	68
Quadre 44. Evolució de les persones en situació d'atur de llarga durada per sexe, edat i nacionalitat a les Illes Balears (2005-2009)	68
Quadre 45. Grau de cobertura dels convenis col·lectius de les Illes Balears sobre el total de treballadors afiliats d'alta (2000-2009)	69
Quadre 46. Evolució del cost salarial total per treballador* i hores efectivament treballades al mes per comunitat autònoma (2000-2009)	70
Quadre 47. Evolució de l'augment salarial pactat, l'augment del cost salarial i la taxa d'inflació* a les Balears i a l'Estat espanyol (2005-2009)	71
Quadre 48. Índexs d'incidència de la sinistralitat i accidents de treball amb baixa en jornada laboral per comunitat autònoma (2009)	71
Quadre 49. Índexs d'incidència de sinistralitat per sectors econòmics a les Balears (1999-2009)	73
Quadre 50. Accidents per gravetat i índexs d'incidència per illes (2008-2009)	73
Quadre 51. Treballadors afectats per expedients de regulació de l'ocupació a les Illes Balears (2005-2009)	74
Quadre 52. Contractació d'agents d'ocupació i de desenvolupament local (2008-2009)	77
Quadre 53. Convocatòries d'ajuts públics per a la promoció de l'autoocupació (2008-2009)	78
Quadre 54. Persones contractades per mesures directes de creació d'ocupació (2008-2009)	80
Quadre 55. Alumnat contractat d'Escoles taller, Cases d'Ofici i Tallers d'ocupació per especialitats formatives, (2009)	81
Quadre 56. Establiment d'incentius a la contractació indefinida en empreses I+D (2008-2009)	82
Quadre 57. Projectes generadors d'ocupació per a persones amb discapacitat (2008-2009)	82
Quadre 58. Incentius a la contractació indefinida de persones amb discapacitat (2008-2009)	83
Quadre 59. Subvencions per a la contractació indefinida (2008-2009)	83
Quadre 60. Persones ateses als serveis d'orientació laboral del SOIB (2008-2009)	84
Quadre 61. Oferta de formació professional per a l'ocupació (2008-2009)	86

Quadre 62. Alumnat de formació professional per a l'ocupació de la convocatòria d'accions formatives per a preferentment desocupats (2008-2009)	88
Quadre 63. Convocatòries 2008 i 2009 de formació per a preferentment desocupats. Famílies professionals de cursos.	88
Quadre 64. Alumnat de formació professional per a l'ocupació mitjançant convenis instrumentals (2008-2009)	89
Quadre 65. Alumnat de formació per col·lectius vulnerables (2008-2009)	90
Quadre 66. Alumnat de formació professional per a l'ocupació per a preferentment ocupats (2008-2009)	91
Quadre 67. Distribució dels cursos i participants per famílies professionals. Convocatòria 2008-2009 de formació professional per a l'ocupació per a preferentment ocupats	92
Quadre 68. Empreses assessorades en l'aplicació de plans d'igualtat (2008-2009)	93
Quadre 69. Població per sexe, grup d'edat i zona de procedència a Mallorca (2005-2008)	95
Quadre 70. Població per sexe, grup d'edat i zona de procedència a Menorca (2005-2008)	95
Quadre 71. Població per sexe, grup d'edat i zona de procedència a Eivissa (2005-2008)	96
Quadre 72. Població per sexe, grup d'edat i zona de procedència a Formentera (2005-2008)	96
Quadre 73. Empreses d'alta al règim general de la Seguretat Social per illes (2005-2009)	96
Quadre 74. Treballadors d'alta a la Seguretat Social per règims a Mallorca (2005-2009)	97
Quadre 75. Treballadors d'alta a la Seguretat Social per règims a Menorca (2005-2009)	97
Quadre 76. Treballadors d'alta a la Seguretat Social per règims a Eivissa (2005-2009)	97
Quadre 77. Treballadors d'alta a la Seguretat Social per règims a Formentera (2005-2009)	97
Quadre 78. Les deu ocupacions més contractades entre les dones a Mallorca (2009)	98
Quadre 79. Les deu ocupacions més contractades entre els homes a Mallorca (2009)	98
Quadre 80. Les deu ocupacions més contractades entre les dones a Menorca (2009)	99
Quadre 81. Les deu ocupacions més contractades entre els homes a Menorca (2009)	99
Quadre 82. Les deu ocupacions més contractades entre les dones a Eivissa (2009)	100
Quadre 83. Les deu ocupacions més contractades entre els homes a Eivissa (2009)	100
Quadre 84. Les deu ocupacions més contractades entre les dones a Formentera (2009)	101
Quadre 85. Les deu ocupacions més contractades entre els homes a Formentera (2009)	101

Quadre 86.	Contractes registrats a Mallorca per tipus de contracte (2005-2009)	102
Quadre 87.	Contractes registrats a Menorca per tipus de contracte (2005-2009)	102
Quadre 88.	Contractes registrats a Eivissa per tipus de contracte (2005-2009)	102
Quadre 89.	Contractes registrats a Formentera per tipus de contracte (2005-2009)	102
Quadre 90.	Contractes registrats a Mallorca segons el sector econòmic (2005-2009)	103
Quadre 91.	Contractes registrats a Menorca segons el sector econòmic (2005-2009)	103
Quadre 92.	Contractes registrats a Eivissa segons el sector econòmic (2005-2009)	103
Quadre 93.	Contractes registrats a Formentera segons el sector econòmic (2005-2009)	103
Quadre 94.	Atur registrat a Mallorca per sector econòmic. Total (2005-2009)	104
Quadre 95.	Atur registrat a Menorca per sector econòmic. Total (2005-2009)	104
Quadre 96.	Atur registrat a Eivissa per sector econòmic. Total (2005-2009)	104
Quadre 97.	Atur registrat a Formentera per sector econòmic. Total (2005-2009)	104
Quadre 98.	Evolució de la població aturada, per sexe, edat i nacionalitat, a Mallorca (2005-2009)	105
Quadre 99.	Evolució de la població aturada, per sexe, edat i nacionalitat, a Menorca (2005-2009)	105
Quadre 100.	Evolució de la població aturada, per sexe, edat i nacionalitat, a Eivissa (2005-2009)	105
Quadre 101.	Evolució de la població aturada, per sexe, edat i nacionalitat, a Formentera (2005-2009)	105
Quadre 102.	Accidents de treball en jornada laboral per gravetat i índex d'incidència a Mallorca (2005-2009)	106
Quadre 103.	Accidents de treball en jornada laboral per gravetat i índex d'incidència a Menorca (2005-2009)	106
Quadre 104.	Accidents de treball en jornada laboral per gravetat i índex d'incidència a Eivissa (2005-2009)	106
Quadre 105.	Accidents de treball en jornada laboral per gravetat i índex d'incidència a Formentera (2005-2009)	106
Quadre 106.	Accidents de treball en jornada laboral per sector econòmic a Mallorca (2005-2009)	107
Quadre 107.	Accidents de treball en jornada laboral per sector econòmic a Menorca (2005-2009)	107
Quadre 108.	Accidents de treball en jornada laboral per sector econòmic a Eivissa (2005-2009)	107
Quadre 109.	Accidents de treball en jornada laboral per sector econòmic a Formentera (2005-2009)	107

Gràfics

Gràfic 1.	Creixement interanual de la població de les Illes Balears i de l'Estat espanyol (2000-2008)	15
Gràfic 2.	Creixement percentual de la població per illes (2000-2008)	16
Gràfic 3.	Piràmides de població per edats a les Illes Balears (2000 i 2008)	17
Gràfic 4.	Taxa de creixement anual del VAB a preus constants a l'Estat espanyol i a les Balears (2000 i 2008)	18
Gràfic 5.	Pes sectorial sobre la base del VAB a preus corrents a les Balears (2008 - 2009)	19
Gràfic 6.	Pes sectorial sobre la base del VAB a preus corrents a l'Estat espanyol (2008 - 2009)	19
Gràfic 7.	Variació interanual de les empreses segons la grandària a les Illes Balears i Espanya (2008-2009)	24
Gràfic 8.	Evolució de la població activa a les Balears (2000-2009)	29
Gràfic 9.	Creixement relatiu de la població activa a les Balears i a l'Estat espanyol (2005-2009)	30
Gràfic 10.	Variacions interanuals de la població activa i del PIB a preus constants a les Illes Balears (2000-2009)	31
Gràfic 11.	Taxes de creixement interanual de l'afiliació a la Seguretat Social i la població ocupada segons l'EPA a les Balears (2001-2009)	36
Gràfic 12.	Taxes de variació interanual de l'afiliació a la Seguretat Social a les Balears per mesos de 2009	37
Gràfic 13.	Taxes de creixement interanual de l'afiliació a la Seguretat Social per illes i mesos (2008-2009)	38
Gràfic 14.	Variació relativa interanual de la contractació a les Balears segons el tipus de contracte (2005-2009)	38
Gràfic 15.	Variació relativa interanual de la contractació a les Balears segons el tipus de jornada (2005-2009)	39
Gràfic 16.	Taxes de creixement interanual de l'afiliació a la Seguretat Social, per sectors econòmics, a les Balears (2001-2009)	39
Gràfic 17.	Pes de l'afiliació per sectors econòmics a l'Estat espanyol i a les Illes Balears (2009)	40
Gràfic 18.	Variació interanual de la població ocupada segons el nivell d'estudis a les Illes Balears (2008-2009)	47
Gràfic 19.	Evolució de la taxa d'ocupació a l'Estat espanyol i a les Illes Balears (2000-2009)	50
Gràfic 20.	Evolució de l'estacionalitat de l'ocupació a les Balears (1995-2009)	53

Gràfic 21.	Taxes de creixement interanual de l'atur registrat al SOIB i la població aturada segons l'EPA a les Balears (2001-2009)	55
Gràfic 22.	Percentatge explicatiu de l'augment de l'atur a Espanya i a les Illes Balears (2008 -2009)	56
Gràfic 23.	Evolució mensual de l'atur registrat a les Balears (2006-2009)	56
Gràfic 24.	Descomposició de la variació interanual de l'atur registrat als mesos de desembre i maig i maig i desembre a les Balears (2007-2009)	57
Gràfic 25.	Evolució de l'atur registrat per sectors econòmics a les Balears (2000-2009)*	58
Gràfic 26.	Evolució de les sortides de l'atur amb contracte (2008-2009)	61
Gràfic 27.	Evolució de les sortides de l'atur amb contracte per illes (2009)	62
Gràfic 28.	Evolució mensual de l'atur registrat a les Balears (2006-2009)	63
Gràfic 29.	Evolució de l'índex d'incidència de la sinistralitat laboral a les Illes Balears (1999-2009)	72
Gràfic 30.	Evolució dels afiliats amb les contingències cobertes i dels accidents registrats a les Illes Balears (2000-2009)	72
Gràfic 31.	Ajusts concedits a empreses per forma jurídica i illa (2009)	78
Gràfic 32.	Persones contractades en mesures extraordinàries d'ocupació (2008-2009)	79
Gràfic 33.	Persones contractades d'escoles taller, cases d'oficis i tallers d'ocupació per sexe i tram d'edat	81
Gràfic 34.	Col·locacions gestionades pel SOIB (2008-2009)	84
Gràfic 35.	Distribució per illes de l'alumnat de formació ocupacional per a preferentment desocupats (2008-2009)	87
Gràfic 36.	Distribució per illes de l'alumnat de formació professional per a l'ocupació mitjançant convenis instrumentals (2008-2009)	89
Gràfic 37.	Distribució per illes de l'alumnat de formació professional per col·lectius vulnerables (2008-2009)	90
Gràfic 38.	Distribució per illes de l'alumnat de formació professional per l'ocupació per a preferentment ocupats (2008-2009)	91

7. RELACIÓ DE FONTS I INDICADORS

Per elaborar aquest informe s'ha consultat les fonts següents:

- Comptabilitat nacional trimestral d'Espanya. Base 2000 de l'INE
- Comptabilitat regional d'Espanya de l'INE
- Euroindicadors de l'EUROSTAT
- Estadístiques generals i regionals de l'EUROSTAT
- Directori Central d'Empreses (DIRCE): explotació estadística de l'INE
- Revista Conjuntura econòmica de les Illes Balears, de la Direcció General d'Economia de la Conselleria d'Economia i Hisenda del Govern de les Illes Balears
- Índexs de preus al consum (IPC) de l'INE
- Padró municipal de l'INE
- Enquesta de població activa (EPA) de l'INE
- Dades d'afiliació a la Tresoreria General de la Seguretat Social
- Dades del Servei de l'Ocupació de les Illes Balears (SOIB)
- Dades estadístiques del Servei Públic d'Ocupació Estatal
- Enquesta trimestral de cost laboral de l'INE
- Direcció General de Salut Laboral de la Conselleria de Treball i Formació del Govern de les Illes Balears

1. PRESENTACIÓN

El 2009 ha sido un año extraordinariamente difícil para las Islas Baleares en términos de mercado laboral, aunque la recesión económica internacional nos ha afectado menos que a otras regiones. Como explica este informe, los trabajadores del sector de la construcción y los jóvenes menores de 25 años han sido los colectivos más afectados por la pérdida de empleo, mientras que las mujeres han podido cabecear mejor sus efectos debido a los sectores y empleos en los que mayoritariamente trabajan. Así y todo, a partir de junio de 2009 empieza a suavizarse la caída del empleo y el paro muestra mejores comportamientos intermensuales.

Para avanzar en este proceso de recuperación y en el marco de la concertación con los agentes económicos y sociales, la Consejería de Trabajo y Formación desarrolla el Plan de Ocupación de las Islas Baleares (POIB 2009-2011), al que apoya con un importante esfuerzo económico. Como detalla el apartado dedicado a su seguimiento, sólo en políticas activas de creación de empleo e inserción laboral, se dedicaron en el 2009 cerca de 20 millones de euros, el doble del presupuesto de 2008; también en acciones de formación profesional para el empleo se invirtieron otros 25 millones de euros; y en acciones de fomento de la economía social y del autoempleo, 4 millones de euros más. Hay que decir que el POIB tiene continuidad hasta el 2011, y que por lo tanto las actuaciones que contempla se revisarán anualmente a tenor de los avances que presente el mercado de trabajo balear.

En el momento de escribir esta presentación, mayo de 2010, los principales indicadores presentan un marcado ritmo positivo que demuestra que lo peor va quedando atrás. En términos de creación de empleo, se trata del cuarto mes consecutivo de incremento de la afiliación, acercándose al dinamismo de antes de la crisis económica. Simultáneamente, el paro se ha reducido por quinto mes consecutivo, hecho que no se producía desde 2006 y que hace de nuestra comunidad autónoma la de mejor evolución a lo largo del 2010.

Los próximos meses de verano son cruciales para consolidar esta evolución, siendo conscientes de que el camino de la recuperación será largo. Seguimos necesitando que el pulso de la actividad económica internacional se recupere y, especialmente, que el turismo vuelva a mostrar unos niveles de ocupación y gasto más elevados, siempre sin olvidar la necesidad de seguir afrontando los problemas estructurales para que podamos salir de la crisis reforzados en el ámbito económico, pero también en términos de cohesión social.

LLORENÇ POU GARCÍAS

Director general de Planificación Estratégica

PERE AGUILÓ CRESPI

Consejero de Trabajo y Formación

PARTE I. PANORAMA ECONÓMICO INTERNACIONAL Y ESPAÑOL

1.1 EVOLUCIÓN ECONÓMICA INTERNACIONAL

A lo largo de 2009, la economía mundial ha sufrido la recesión más fuerte desde la Segunda Guerra Mundial en la mayoría de países adelantados. Tanto la demanda interna de las grandes economías -como la de los Estados Unidos y el Japón- como el comercio internacional se han contraído. No obstante, el último trimestre de 2009 se caracteriza por presentar síntomas de estabilización, después de dos años de crisis, un hecho que hace mejorar las expectativas con vistas a la estabilización económica a lo largo del 2010.

Este punto de inflexión ofrece tasas de recuperación a dos velocidades diferentes. Por una parte, los países llamados emergentes, con la China y la India al frente, han notado menos la crisis y, así, en el 2009 tienen una media de crecimiento del 2,1 %. Por otra parte, los países que llamamos adelantados han sufrido los efectos directos del terremoto financiero y tienen un crecimiento provisional del -3,2 %. El canal principal de este rebote expansivo ha sido la inversión extraordinaria en las medidas contracíclicas que han tomado los gobiernos afectados: las políticas monetarias han sido elevadamente expansivas y, así, los tipos de interés de los bancos centrales se han mantenido entre cero y la unidad, a efectos de dotar

de liquidez suficiente a los mercados bancarios en un entorno de desconfianza. Las políticas fiscales también se han utilizado como instrumento y casi todos los países han hecho esfuerzos de apoyo a la actividad de la economía real a costa de un incremento considerable de los déficits públicos. La inflación en los últimos trimestres poco a poco regresa a números ligeramente positivos, y deja atrás una etapa de gran contención de los precios energéticos. La principal incógnita que consideran los bancos centrales es la de calcular el momento en que hay que empezar a retirar los estímulos, porque una intervención prolongada en el tiempo podría generar distorsiones en la economía real que agravarían los problemas y, principalmente, porque se quiere huir de la experiencia negativa del Japón durante los años noventa, que arrastró su crisis más de una década.

La Comisión Europea presentó un proyecto de informe conjunto sobre la ocupación que muestra un análisis de las medidas tomadas en toda la Unión Europea con el fin de mantener puestos de trabajo y ayudar a los que sufren más dificultades, y también describe los retos que todavía se tienen que afrontar. Después del grave deterioro de los mercados de trabajo en el 2009 a causa de la crisis económica, se prevé que el paro siga creciendo durante el 2010 en todos los países de la Unión Europea, aunque de manera más

Cuadro 1. Evolución de las tasas de crecimiento del PIB y de las tasas de empleo y de paro por áreas económicas (2000-2009)

Área	Tasa de variación del PIB				Tasa de ocupación				Tasa de paro			
	2000-06	2007	2008	2009	2000-06	2007	2008	2009	2000-06	2007	2008	2009
Estados Unidos	2,6	2,0	1,1	-2,4	72,1	71,8	70,9	:	5,1	4,6	5,8	9,3
Japón	1,6	2,4	-0,6	-5,0	68,9	70,7	70,7	:	4,8	3,9	4,0	5,1
Zona euro	2,0	2,6	0,8	-4,0	62,9	65,6	66,0	64,7	8,4	7,4	7,5	9,4
UE-27	2,3	2,9	0,9	-4,1	63,0	65,4	65,9	64,6	8,7	7,1	7,0	8,9
Reino Unido	2,7	3,0	0,7	-5,0	71,5	71,5	71,5	69,9	5,1	5,3	5,6	7,6
Alemania	1,3	2,5	1,3	-4,9	65,8 (r)	69,4	70,7	70,9	9,0	8,4	7,3	7,5
Francia	2,1	2,3	0,4	-2,2	63,3	64,3	64,9	64,2	8,9	8,3	7,8	9,4
Italia	1,5	1,6	-1,0	-4,8	56,2 (r)	58,7	58,7	57,5	8,4	6,1	6,8	7,8
España	3,6	3,7	1,2	-3,7	60,2 (r)	65,6	64,3	59,8	10,3	8,3	11,3	18,1

Fuente: OTIB a partir de datos del INE y el Eurostat. Nota: las tasas de variación interanual del PIB en volumen encadenado. (:) dato no disponible, (r) ruptura en las series de años incluidos para las áreas señaladas

lenta. Si bien se espera una recuperación económica gradual en los próximos dos años, se necesitará más tiempo para que los mercados laborales reaccionen.

1.2 Evolución económica española

Con respecto a la economía española, ésta había experimentado en la década actual un fuerte dinamismo hasta el año 2007, con tasas de crecimiento interanual del PIB superiores a las medias de la zona euro y de la UE-27 (ver el cuadro 1). Este crecimiento fue impulsado por la demanda interna, principalmente por el consumo (privado y público) y la inversión en la construcción, centrada en la inversión residencial y soportada por el bajo coste de los créditos, mientras que el sector exterior tenía aportaciones negativas al crecimiento económico. Al fin y al cabo ha supuesto un aumento considerable del peso de la construcción en la estructura productiva española, que pasó de un 8,3 % en el 2000 a un 12,3 % en el 2007, y de la caída del ahorro en el Estado. Todo este proceso de crecimiento económico, fuertemente intensivo en mano de obra, se tradujo en un aumento de las tasas de empleo (del 57,8 % en el 2001 al 65,6 % en el 2007) y en una reducción de las tasas de paro (del 10,3 % del 2001 al 8,3 % del 2007). La divergencia entre los ritmos de crecimiento de la tasa de ocupación y la reducción del desempleo se explica por la evolución de la población activa, que ha experimentado un crecimiento espectacular del 26,9 % en el mismo periodo, en gran parte explicado por la entrada de nueva población extranjera.

Pero a lo largo del 2007 el cambio de ciclo del sector inmobiliario empezó a hacerse notar en la disminución del ritmo de crecimiento del PIB y, cuando llegó el 2008, esta desaceleración se agravó por el impacto añadido de la crisis financiera internacional y por el efecto de unos precios de las materias primas todavía elevados. De esta manera, la economía española vivió en el 2008 un proceso de brusca desaceleración: los dos últimos trimestres encadenó registros de crecimiento intertrimestral del PIB negativos y, por lo tanto, entró en situación de recesión técnica. El 2009 ha supuesto un agravamiento de la recesión, y para el conjunto del año el PIB muestra una contracción del -3,7 %, con una etapa de caída más intensa durante el periodo central del año, entre los meses de abril y junio, cuando el PIB cayó en variación interanual un 4,2 % (ver el cuadro 3). Al final del 2009, España, a diferencia de otras economías del entorno, continúa en retroceso y, así, en términos interanuales, cae un

-3,1 % por quinto trimestre consecutivo. A pesar de eso, la recesión se convierte en más suave y las caídas no son tan importantes en consonancia con el cambio de ciclo de las principales economías del mundo.

La economía española no ha sufrido contracciones tan pronunciadas como, por ejemplo, la de Alemania (-5 %), si bien, y según las previsiones, esta situación se prolongará más en el tiempo y llegará incluso al año 2010. Por lo tanto, la crisis en España será más larga pero no tan profunda como en las economías vinculadas.

La caída mayor del PIB en el ámbito estatal se produce en el sector industrial (-14,7 % por término medio en variación interanual en el 2009) y la energía (-8,2 %), seguidos de la construcción (-6,3 %), que fue el primer sector que entró en recesión técnica en el 2008.

La actualización del escenario macroeconómico 2009-2013 del Ministerio de Economía y Hacienda prevé una tasa de crecimiento del PIB del -0,3 % por término medio anual en el 2010, arrastrado por la demanda nacional final, que restará 1,4 puntos porcentuales al avance del producto. El consumo privado de los hogares, aunque todavía mantiene tasas negativas (-0,1 %), frena la caída respecto al 2009 (-5,0 %) y se prevé que a lo largo del 2010 mejoren las condiciones financieras, la confianza del consumidor y que se suavice el deterioro del mercado de trabajo. La cautela en el gasto durante el 2009 es una actitud coherente, vistas las expectativas desfavorables del mercado laboral, las condiciones crediticias más restrictivas de las entidades bancarias y, en general, un sentimiento más pesimista de la capacidad para atender pagos futuros. La reacción principal de los hogares ante esta situación es aumentar la tasa de ahorro (+14,1 % el tercer trimestre de 2009). La contracción más importante de los componentes de la demanda se produce en los bienes de equipo (-24,1 %) y afecta negativamente a la formación bruta de capital fijo (-15,7 %). Las previsiones de crecimiento del Ministerio para el FBCF son del -6,5 %, y empeoran dos puntos porcentuales las previsiones anteriores. La balanza comercial mejorará en el 2010, dado que respuntan las exportaciones hasta un 2,8 % más que las importaciones, que todavía permanecerán en números negativos (-1,3 %). El FMI prevé una contracción de la economía española de seis décimas negativas (-0,6 %) muy parecida a las previsiones de la Comisión Europea (-0,8 %).

Cuadro 2. Cuadro macroeconómico del Estado español (2000-2009)

Variación interanual	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Gasto en consumo final	3,5	3,2	3,4	4,7	4,5	4,1	3,8	1,4	-2,7
Gasto en consumo final de los hogares	3,4	2,8	2,9	4,2	4,2	3,9	3,4	0,1	-5,0
Gasto en consumo final de las AAPP	3,9	4,5	4,8	6,3	5,5	4,6	4,9	5,3	3,8
Formación bruta de capital	4,4	3,4	5,2	5,2	6,5	7,7	5,0	-2,8	
Formación bruta de capital fijo (FBCF)	4,8	3,4	5,9	5,1	7,0	7,1	5,3	-3,0	-15,3
FBCF. Bienes de equipamiento. Total	-0,3	-2,8	4,2	5,1	9,2	10,2	10,1	-1,0	-23,1
FBCF. Construcción. Total	7,6	6,3	6,2	5,4	6,1	5,9	3,9	-5,3	-11,2
FBCF. Otros productos. Total	5,8	5,0	7,3	3,8	7,1	7,1	3,9	2,0	-17,2
Demanda nacional	3,9	3,3	3,9	4,9	5,3	5,3	4,4	0,2	-6,4
(aportación al crecimiento del PIB)									
Exportaciones de Bienes y servicios	4,2	2,0	3,7	4,2	2,5	6,7	4,9	1,9	-11,5
Importaciones de Bienes y servicios	4,5	3,7	6,2	9,6	7,7	10,3	6,2	-2,9	-17,9
PIB pm Tasa interanual	3,6	2,7	3,1	3,3	3,6	4,0	3,6	0,9	-3,6
Agricultura, ganadería y pesca	-2,0	0,4	-0,5	-2,3	-8,2	2,5	3,0	-0,8	-2,4
Energía	4,0	0,8	5,4	1,9	1,2	-0,1	0,8	1,9	-8,2
Industria	3,2	-0,1	1,2	0,7	1,1	1,9	2,8	-2,7	-14,7
Construcción	8,6	6,3	4,4	5,1	5,2	5,0	3,5	-3,3	-6,3
Servicios	3,6	3,0	3,0	3,8	4,3	4,4	4,6	3,1	-1,0
Ocupación total CNTR (o.t.c.)	3,2	2,3	2,4	2,7	3,2	3,2	2,9	-0,6	-6,7
Ocupación total (EPA)	4,1	3,0	4,0	3,9	5,6	4,1	3,1	-0,5	-6,8
Tasa de paro (EPA)	10,6	11,5	11,5	11,0	9,2	8,5	8,3	11,3	18,0
ESI (indicador de clima económico)	107,3	102,4	103,7	102,8	102,3	101,1	100,5	81,5	81,6

Fuente: OTIB a partir de datos del Ministerio de Economía y Hacienda, EPA, Eurostat y Contabilidad nacional trimestral de España. Base 2000. PIB a precios de mercado (variaciones de volumen). Tasas de variación interanual. Datos corregidos de efectos estacionales y de calendario

Cuadro 3. Cuadro macroeconómico del Estado español (2009)

Tasas de variación interanual	2009TI	2009TII	2009TIII	2009TIV
Gasto en consumo final	-3,3	-4,2	-4,0	-3,1
Gasto en consumo final de los hogares	-5,5	-6,0	-5,0	-3,5
Gasto en consumo final de las AAPP	6,0	4,7	4,1	0,8
Formación bruta de capital				
Formación bruta de capital fijo (FBCF)	-14,9	-17,0	-16,0	-12,9
FBCF. Bienes de equipamiento. Total	-24,0	-28,3	-23,8	-15,3
FBCF. Construcción. Total	-11,3	-11,6	-11,4	-10,2
FBCF. Otros productos. Total	-13,2	-17,6	-19,9	-18,5
Demanda nacional (aportación al crecimiento del PIB)	-6,3	-7,4	-6,6	-5,3
Exportaciones de Bienes i servicios	-16,6	-14,7	-10,8	-2,9
Importaciones de Bienes i servicios	-22,3	-21,7	-17,0	-9,6
PIB pm Tasa interanual	-3,2	-4,2	-4,0	-3,1
PIB pm Tasa intertrimestral	-1,7	-1,0	-0,3	-0,1
VAB pb Agricultura, ganadería y pesca	-3,0	-2,5	-2,2	-1,9
VAB pb Industria i Energía	-14,1	-15,6	-14,2	-10,5
VAB pb Construcción	-5,8	-6,7	-6,8	-5,8
VAB pb Servicios	-0,3	-1,3	-1,3	-1,1
Ocupación total CNTR (o.t.c.)	-6,3	-7,2	-7,2	-6,1
Ocupación total (EPA)	-6,4	-7,2	-7,3	-6,1
Tasa de paro (EPA)	17,4	17,9	17,9	18,8
ESI (indicador de clima económico)	73,1	79,9	84,7	88,7

Fuente: OTIB a partir de datos del Ministerio de Economía y Hacienda, EPA, Eurostat y Contabilidad nacional trimestral de España. Base 2000. PIB a precios de mercado (PIB pm). Oferta (índices de volumen encadenados). Datos corregidos de efectos estacionales y de calendario

Con respecto al empleo, el Ministerio de Economía y Hacienda prevé que en el 2010 continúe la destrucción de empleo, si bien a menor ritmo (-345.000

personas) respecto del que se ha producido en el 2009 (-1.280.600 personas). También se espera que la tasa de paro se mantenga en el 19 %.

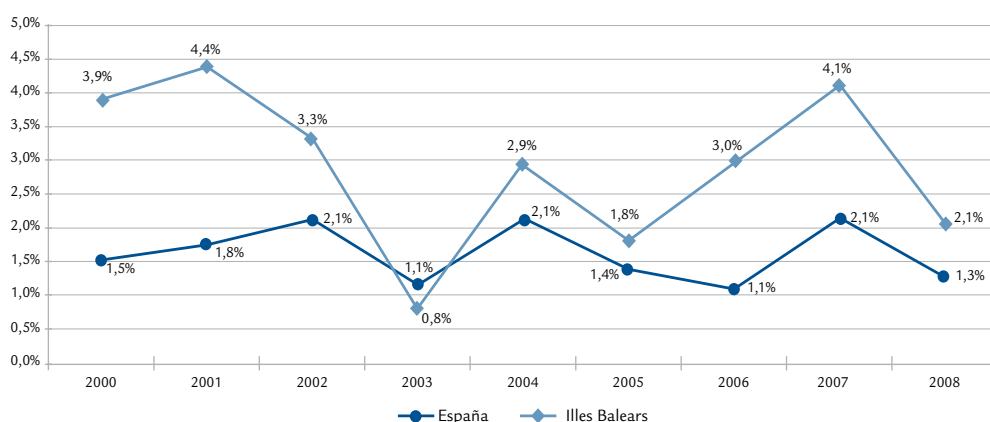
2 PARTE II. PANORAMA DEMOGRÁFICO Y ECONÓMICO EN LAS ISLAS BALEARES

2.1 EVOLUCIÓN DE LA ESTRUCTURA DEMOGRÁFICA

De acuerdo con los datos definitivos del padrón municipal de 1 de enero de 2009, la población balear era de 1.095.426 personas,¹ 22.582 personas más que en el 2007, lo cual supone en términos relativos un incremento del 2,1 %, que, si bien es inferior al crecimiento medio de la década actual (3,1 %), continúa siendo muy superior al del conjunto del Estado español

(1,3 %) (ver el gráfico 1). Este incremento se enmarca dentro de un contexto de extraordinario crecimiento continuado; de hecho, las Islas han experimentado un incremento acumulado del 24,7 % (un 3,1 % por término medio anual) a lo largo del periodo 2000-2008. Este crecimiento no solamente es superior al que alcanzó el conjunto del Estado español en el mismo periodo (13,7 %), sino que es el más alto en términos relativos entre todas las comunidades autónomas en este periodo y el octavo en términos absolutos.

Gráfico 1. Crecimiento interanual de la población de las Islas Baleares y del Estado español (2000-2008)



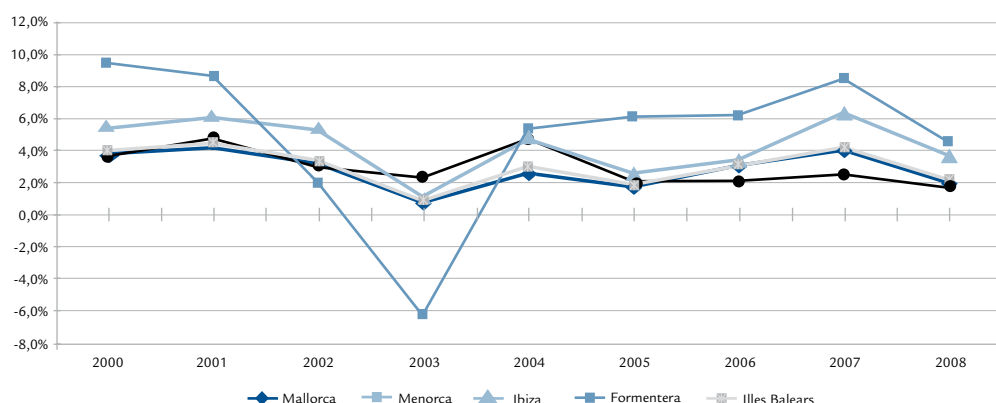
Fuente: OTIB a partir del padrón municipal (INE)

En cuanto a la desagregación por islas, el padrón de 1 de enero de 2009 muestra que Mallorca tiene una población de 862.397 personas; Menorca, de 93.915; Ibiza, de 129.562, y Formentera, de 9.552, que representaban un peso sobre el total de las Baleares del 78,7 %, 8,6 %, 11,8 % y 0,9 % respectivamente. El año 2008 las Pitiüses presentan el aumento poblacional interanual mayor: Formentera el 4,4 % e Ibiza el 3,6 %, mientras que Mallorca, con el 1,9 %, y sobre todo Menorca, con el 1,6 %, se sitúan por debajo del crecimiento medio de las Baleares (2,1 %), aunque

por encima del crecimiento del conjunto del Estado (1,3%). Desde una perspectiva temporal más amplia, las diferentes tasas de crecimiento de la población por islas el año 2008 suponen una continuación de la evolución seguida en los años previos a la década actual. Así, mientras que el crecimiento demográfico ha presentado una intensidad mayor en Ibiza y Formentera, con un crecimiento acumulado entre los años 2000 y 2008 del 37,3 % y el 38,9 % respectivamente, en Mallorca fue del 22,8 %, y del 24,7 % en Menorca (ver el gráfico 2).

¹ Los datos en fecha 1 de enero del 2009 reflejan la realidad del 2008, y así para cada año, por lo que en el gráfico 1 se asocia cada año con la fecha de 1 de enero del año posterior.

Gráfico 2. Crecimiento porcentual de la población por islas (2000-2008)



Fuente: OTIB a partir del padrón municipal (INE)

Con respecto a la composición de la población, el aumento de la población por todas las Islas se explica no tanto por el crecimiento vegetativo, que presenta valores bajos, sino por la inmigración, con un incremento de 14.526 personas en el 2008 respecto al 2007, lo que representa el 64,3% del total de nueva población de las Islas. En el periodo 2000-2008 las personas extranjeras han crecido en 163.948 personas para el conjunto balear, hecho

que se refleja en el destacado aumento del peso de la población extranjera, que ha pasado de un 8,4 % el año 2000 a un 21,7 % el año 2008, nuevamente el valor más alto entre las comunidades autónomas. Este proceso se ha traducido en un incremento del peso de los hombres y de la población potencialmente activa (ver el cuadro 4), especialmente motivado por la inmigración no comunitaria.

Cuadro 4. Distribución porcentual de la población en función del sexo, la edad y la nacionalidad en las Islas Baleares y en el Estado español (2000 y 2008)

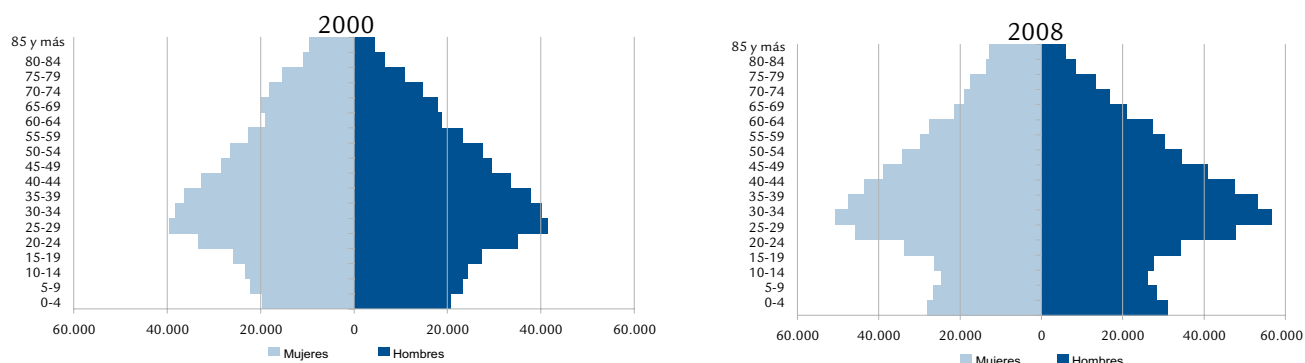
	España		Illes Balears	
	2000	2008	2000	2008
Hombres	49,0	49,5	49,8	50,3
Mujeres	51,0	50,5	50,2	49,7
Población extranjera respecto al total	3,3	12,1	8,4	21,7
Población entre 16 y 64 años	67,5	67,8	69,1	70,3
TOTAL	41.116.842	46.745.807	878.627	1.095.426

Fuente: OTIB a partir del padrón municipal (INE)

En cuanto a la distribución por edades, el proceso de crecimiento poblacional experimentado a partir de la población extranjera en la década actual ha supuesto un rejuvenecimiento de la población balear. Tal como muestran el gráfico 3 y el cuadro 5, la comparación de las distribuciones por edades de los años 2000 y 2008 evidencia un crecimiento de la población balear potencialmente activa (las personas

que tienen entre 16 y 64 años) del 27 %, de manera que se ha pasado de 606.835 personas el año 2000 a 769.949 el año 2008. De manera más detallada, el grueso del crecimiento se ha centrado en el grupo de edad entre 30 y 55 años y, un poco menos, en los grupos de jóvenes menores de 25 años, mientras que los grupos de personas de más de 65 años no se han modificado de una manera significativa.

Gráfico 3. Pirámides de población por edades en las Islas Baleares (2000 y 2008)



Fuente: OTIB a partir del padrón municipal (INE)

Cuadro 5. Distribución de la población en función de grandes grupos de nacionalidades y de la edad en las Islas Baleares (2000 - 2008)

	Valores absolutos					Peso sobre el total de la Población				
	2000	2005	2006	2007	2008	2000	2005	2006	2007	2008
NACIONALIDAD										
Pob. Española	805.013	833.311	840.480	849.808	857.864	91,6%	83,2%	81,5%	79,2%	78,3%
Pob. extranjera	73.614	167.751	190.170	223.036	237.562	8,4%	16,8%	18,5%	20,8%	21,7%
UE-27	41.973	72.637	96.329	113.595	122.089	4,8%	7,3%	9,3%	10,6%	11,1%
NO UE	31.641	95.114	93.841	109.441	115.473	3,6%	9,5%	9,1%	10,2%	10,5%
Grupos d'EDAD										
< 16 años	143.524	160.423	164.681	171.146	175.300	16,3%	16,0%	16,0%	16,0%	16,0%
16-64 años	606.835	702.127	724.915	756.018	769.949	69,1%	70,1%	70,3%	70,5%	70,3%
> 64 años	128.268	138.512	141.054	145.680	150.177	14,6%	13,8%	13,7%	13,6%	13,7%
Total Población	878.627	1.001.062	1.030.650	1.072.844	1.095.426	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

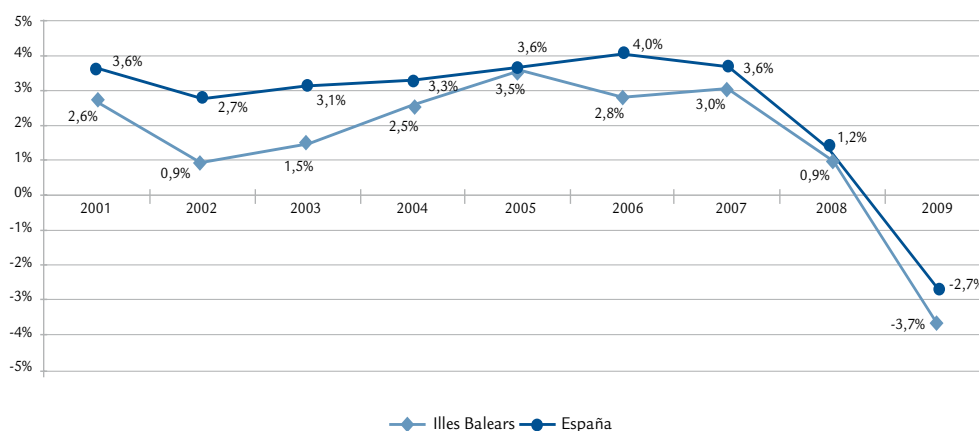
Fuente: OTIB a partir del padrón municipal (INE)

2.2 Evolución económica

El año 2008 se caracterizó por un cambio de ciclo económico en el ámbito internacional, que en las Baleares se tradujo en una tasa de crecimiento del VAB del 1, 2 % para el conjunto del 2008, lo que representaba una reducción drástica del ritmo de crecimiento en comparación con el 2007 (3,6 %). Por su parte, el año 2009 presenta un cómputo negativo del -2,7 % y se consolida la recesión económica iniciada en el 2008. A pesar

de todo, se modera el ritmo de caída en el cuarto trimestre del año, hecho que implica un cambio de tendencia en la reducción, trimestre tras trimestre, de la variación interanual que se había producido durante más de dos años. Respecto de la economía española, la tasa de variación del VAB de las Islas Baleares queda un punto por encima de la registrada en el conjunto del Estado (-3,7 %) y medio punto superior a la zona euro (-4 %) (ver el gráfico 4).

Gráfico 4. Tasa de crecimiento anual del VAB a precios constantes en el Estado español y en las Baleares (2000 y 2008)



Fuente: OTIB a partir de los datos de Contabilidad regional de España (INE) y de la Dirección General de Economía del Gobierno de las Islas Baleares

Los cuatro trimestres del 2009 presentan variaciones interanuales del VAB negativas, más acentuadas durante el tercer trimestre del año, de manera que los ritmos han sido del -1,5 %, -2,9 %, -3,4 % y -3,2 % entre el primer y el cuarto trimestre del

año, respectivamente. Entonces, queda claro que la etapa de caída más intensa de la economía se situó, precisamente, en el periodo central del año, y como se verá a lo largo de este informe, también afecta a los principales indicadores laborales.

Cuadro 6. Evolución trimestral del VAB por sectores económicos a precios constantes (2001-2009)

Sector económico	Media 2001-2005	2006				2007				2008				2009			
		I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Industria	2,4	1,5	1,8	1,8	1,6	1,5	1,4	1,4	1,4	1,0	0,6	0,3	0,1	-2,3	-3,3	-3,9	-4,3
Construcción	3,3	3,3	3,7	3,9	4,0	3,9	4,0	3,8	3,0	0,2	-0,8	-1,8	-2,9	-6,4	-9,2	-9,6	-9,0
Servicios	1,5	2,5	2,7	2,9	2,9	3,0	3,0	3,2	3,1	2,5	1,9	1,4	0,7	-0,8	-2,1	-2,6	-2,4
TOTAL	1,7	2,5	2,7	2,9	3,0	3,0	3,0	3,1	3,0	2,1	1,5	1,0	0,2	-1,5	-2,9	-3,4	-3,2

Fuente: Dirección General de Economía del Gobierno de las Islas Baleares

Todos los sectores económicos de las Islas Baleares muestran un retroceso en el volumen del VAB generado durante el 2009 respecto al 2008. La caída más intensa la presenta la construcción, que se encuentra en situación de recesión desde el segundo trimestre de 2008 y que cierra el 2009 con descensos en el crecimiento del -9 %. A pesar de que la licitación pública se ha incrementado considerablemente, la caída de la construcción residencial lastra todo el sector. El precio de la vivienda cae de una manera más contenida que el número de transacciones inmobiliarias, lo cual provoca que la reactivación de la compraventa de viviendas se retrase (se situó en un -5,7 % en variación interanual el mes de diciembre de

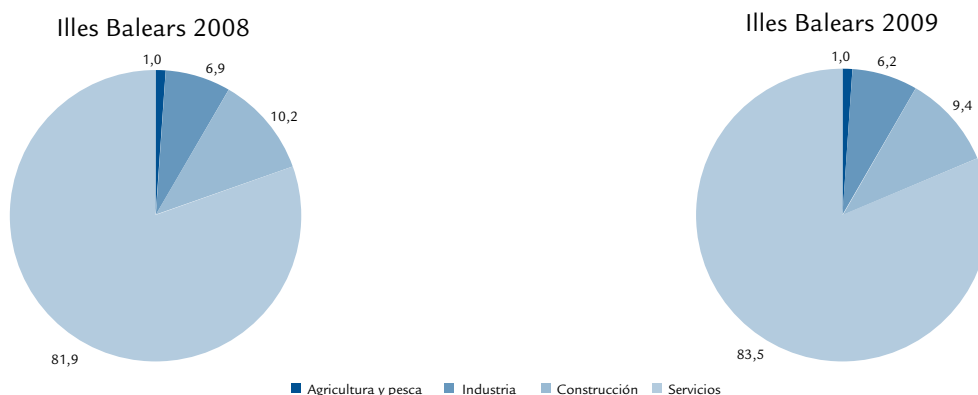
2009, la caída más suave desde el 2007). El número de proyectos visados por el Colegio de Arquitectos también presenta bajones interanuales, aunque en los últimos meses de 2009 estos se moderan. La industria y la energía muestran un descenso interanual del VAB del -3,5 %; el índice de producción industrial, la afiliación en el sector y la demanda eléctrica son indicadores que muestran que hay una pérdida de dinamismo importante de la industria balear a lo largo de 2009. Aunque de una manera más contenida, los servicios también cierran el año 2009 con un descenso de crecimiento (-2,0 %). Una temporada turística marcada por la crisis económica mundial y una reducción de la actividad comercial

dejan las principales macromagnitudes del sector en unos niveles más moderados que los de 2008.

Los efectos de este comportamiento diferente de los sectores económicos ya eran apreciables en la variación del peso que cada uno aporta a la economía balear el año 2008 respecto del 2007 y se refuerza a partir de los datos del 2009 (ver el gráfico 5). Así, si en el 2007

la construcción suponía un 11 % del VAB balear, en el 2008 descendió en un 10,2 % y en el 2009 hasta el 9,4 %. La diferencia ha sido recogida básicamente por los servicios, que han aumentado sobre el total 1,6 puntos porcentuales durante el año 2009, mientras que la agricultura y la industria simplemente permanecieron estables (1 % y 6,2 %, respectivamente, en el 2009 respecto al 1 % y 6,9 % en el 2008).

Gráfico 5. Peso sectorial sobre la base del VAB a precios corrientes en las Baleares (2008 - 2009)

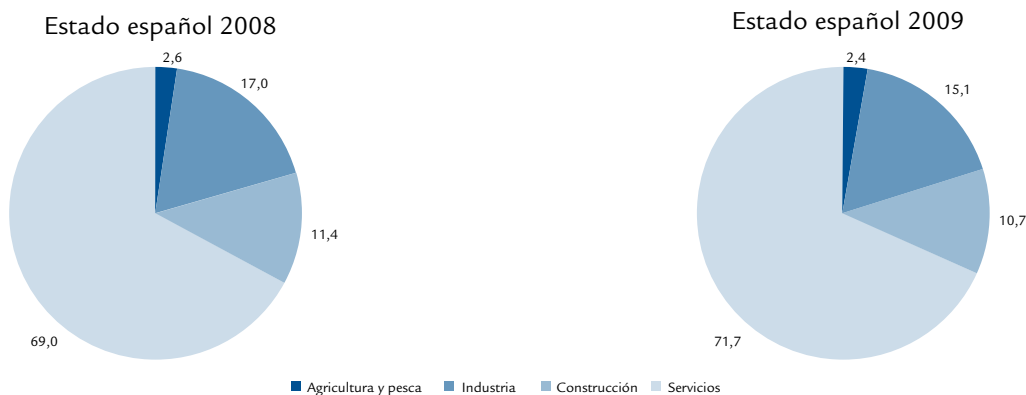


Fuente: OTIB a partir de datos de Contabilidad regional de España (INE)

Si se compara esta distribución sectorial con la del conjunto del Estado (ver el gráfico 6), se aprecia la elevada especialización de la economía balear en el sector de los servicios (casi 12 puntos porcentuales más que en el Estado español, donde supone el 71,7 % en el 2009) y, al contrario, el menor peso de la

industria (9 puntos porcentuales menos en las Islas). Esta mayor dependencia de los servicios parece tener, con todo, un efecto positivo sobre la evolución de la economía balear, que se ve menos perjudicada por las dificultades que afectan a la construcción y la industria en la actual fase recesiva.

Gráfico 6. Peso sectorial sobre la base del VAB a precios corrientes en el Estado español (2008 - 2009)



Fuente: OTIB a partir de datos de Contabilidad regional de España (INE)

Cuadro 7. Crecimiento del VAB por islas (2005-2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Illes Balears	2,4	2,8	3,0	1,2	-2,7
Mallorca	2,6	3,1	3,2	1,3	-2,8
Menorca	1,9	1,5	1,4	0,3	-3,2
Illes Pitiüses	1,2	2,1	2,7	1,4	-2,2

Fuente: Dirección General de Economía del Gobierno de las Islas Baleares

Con respecto a la descomposición del crecimiento balear por islas en el 2009, el cuadro 7 detalla la evolución de cada una desde el 2005. Si entre este año y el 2007 la tendencia de crecimiento era positiva, si bien con menos intensidad en Menorca, en el periodo 2007-2008 se aprecia una fuerte desaceleración. El 2009 se caracteriza por la entrada en recesión técnica en cada una de las islas, más suave en las Pitiüses y más acentuada en Menorca.

2.3 EL TEJIDO EMPRESARIAL

Las Islas Baleares se han caracterizado históricamente por el dinamismo empresarial. Una muestra de ello es que, de acuerdo con los datos del Directorio Central de Empresas (DIRCE) del INE, en el inicio del 2009 el número de empresas en las Islas Baleares por cada mil habitantes era de 83,8, un 16,8 % superior a la media española de 71,8 empresas por cada mil habitantes. En conjunto, se registraban 91.826 empresas, que suponen el 2,7 % del total del tejido empresarial español (ver el cuadro 8).

Otra particularidad del tejido empresarial balear es la importante concentración sectorial (ver el cuadro 9), dado que seis actividades económicas suman el 52,6 % del total de empresas de las Baleares: comercio al detalle (13,9 %), construcción de edificios (13,4 %), servicios de comidas y bebidas (9,5 %), actividades de construcción especializada (6,4 %), comercio al por mayor (4,9 %) y transporte terrestre (4,5 %).

También destaca la fuerte concentración de pequeñas y medianas empresas. Así, el año 2009 un 94,9 % de las empresas baleares tienen menos de 10 asalariados, un porcentaje en este caso similar al del conjunto del Estado (94,5 %) y que se ha mantenido estable en ambos casos desde el 2005. Visto en detalle, sólo en

siete grupos de actividad las empresas con cincuenta o más asalariados representan al menos un 5 % del total de empresas de aquella actividad: transporte aéreo (40 %), recogida y tratamiento de aguas residuales (20 %), asistencia en establecimientos residenciales (18 %), seguros (14,3 %), actividades de servicios sociales (8,6 %), servicios de alojamiento (7 %) y servicios financieros (6,1 %).

Si se comparan los datos del DIRCE en fecha 1 de enero de 2009 con los referentes al 1 de enero de 2008, se aprecia que el conjunto empresarial balear decreció en 1.509 empresas, un 1,6 % en términos relativos, variación muy similar a la estatal (-1,9 %). Según el tamaño de la empresa, las que han sufrido un descenso más acusado son las que tienen más trabajadores; así, las de 100 a 499 asalariados han sufrido un descenso del 10,5 % en las Islas y del 20 % en el conjunto del Estado (ver gráfico 7).

Cuadro 8. Evolución del número de empresas según el tamaño en las Islas Baleares y en el Estado español (2005, 2008 y 2009)

	Número de empresas						Pesos s/ total de empresas (%)						Tasas de crecimiento			
	Balears (Illes)			Nacional			Balears (Illes)			Nacional			Balears (Illes)		Nacional	
	2005	2008	2009	2005	2008	2009	2005	2008	2009	2005	2008	2009	2008/05	2009/08	2008/05	2009/08
Sin asalariados	44.359	47.167	47.921	1.574.166	1.754.374	1.767.470	50,97	50,54	52,19	51,37	51,26	52,67	6,3%	1,6%	11,4%	0,7%
1 a 2	24.662	26.531	25.176	850.367	958.711	919.092	28,34	28,43	27,42	27,75	28,01	27,39	-5,1%	12,7%	12,7%	-4,1%
3 a 5	9.230	9.883	9.800	310.787	345.848	332.671	10,61	10,59	10,67	10,14	10,11	9,91	7,1%	-0,8%	11,3%	-3,8%
6 a 9	4.109	4.589	4.243	145.443	160.460	151.233	4,72	4,92	4,62	4,75	4,69	4,51	11,7%	-7,5%	10,3%	-5,8%
10 a 19	2.743	2.974	2.767	100.211	110.369	101.601	3,15	3,19	3,01	3,27	3,23	3,03	8,4%	-7,0%	10,1%	-7,9%
20 a 49	1.348	1.527	1.329	56.260	61.709	55.641	1,55	1,64	1,45	1,84	1,80	1,66	13,3%	-13,0%	9,7%	-9,8%
50 a 99	282	320	313	14.394	16.242	15.075	0,32	0,34	0,34	0,47	0,47	0,45	13,5%	-2,2%	12,8%	-7,2%
100 a 199	169	196	182	7.003	8.061	7.672	0,19	0,21	0,20	0,23	0,24	0,23	16,0%	-7,1%	15,1%	-4,8%
200 a 499	87	104	58	3.817	4.511	3.578	0,10	0,11	0,06	0,12	0,13	0,11	19,5%	-44,2%	18,2%	-20,7%
500 a 999	20	26	20	967	1.117	1.008	0,02	0,03	0,02	0,03	0,03	0,03	30,0%	-23,1%	15,5%	-9,8%
1000 o más	15	18	17	714	837	789	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	20,0%	-5,6%	17,2%	-5,7%
Total	87.024	93.335	91.826	3.064.129	3.422.239	3.355.830	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	7,3%	-1,6%	11,7%	-1,9%

Fuente: OTIB a partir de datos del DIRCE (INE)

Cuadro 9. Empresas según la actividad económica y tamaño en las Baleares (2008 - 2009)

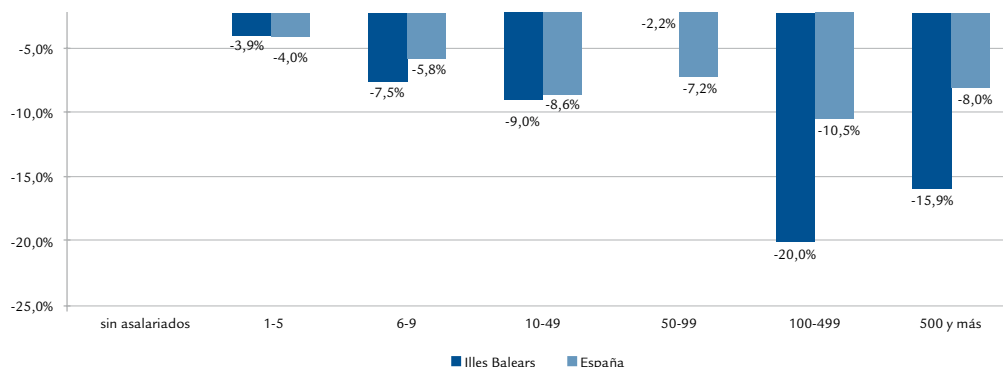
CNAE-2009	Total 2009	Pes s/ total de empresas	Creci. perc. 2009/08	Pesos según núm. asalariados el año 2009									
				Sin asal.	1 a 2	3 a 5	6 a 9	10 a 19	20 a 49	50 a 99	100 o más		
Total grupos CNAE09	91.826	100,0	-1,6	52,2	27,4	10,7	4,6	3,0	1,4	0,3	0,3		
05 a 09 Industrias extractivas	68	0,1	-2,9	29,4	23,5	13,2	14,7	13,2	2,9	1,5	1,5		
10 a 11 Industria de alimentos y bebidas	533	0,6	-2,4	25,1	26,3	18,0	9,8	10,1	8,6	1,5	0,6		
12 Industria del tabaco	1	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
13 Industria téxtil	147	0,2	-8,1	42,2	32,7	15,0	4,1	4,8	1,4	0,0	0,0		
14 Confección de piezas de vestir	118	0,1	-4,1	44,9	29,7	14,4	4,2	5,9	0,0	0,8	0,0		
15 Industria del cuero y del calzado	177	0,2	-6,8	27,7	24,9	11,9	6,8	13,6	12,4	1,7	1,1		
16 Industria de la madera y del corcho, excepto muebles; cistellería y espartería	594	0,6	-4,5	37,0	33,2	17,0	6,4	4,4	2,0	0,0	0,0		
17 Industria del papel	22	0,0	-4,3	22,7	18,2	18,2	18,2	13,6	9,1	0,0	0,0		
18 Artes gráficas y reproducción de soportes de grabación	359	0,4	-2,4	46,8	28,1	10,9	6,7	4,7	1,9	0,8	0,0		
20 Industria química	43	0,0	-4,4	20,9	39,5	20,9	0,0	14,0	4,7	0,0	0,0		
21 Fabricación de productos farmacéuticos	3	0,0	-25,0	0,0	0,0	33,3	0,0	33,3	33,3	0,0	0,0		
22 Fabricación de productos de caucho y plástico	34	0,0	6,3	26,5	29,4	11,8	2,9	23,5	5,9	0,0	0,0		
23 Fabricación de otros productos minerales no metálicos	291	0,3	-1,4	24,4	27,1	14,4	11,7	12,4	8,9	0,7	0,3		
24 Metalurgia; fabricación de productos de hierro, acero y ferroaleaciones	9	0,0	0,0	44,4	33,3	22,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		

CNAE-2009	Total 2009	Peso s/ total de empresas	Creci. perc. 2009/08	Pesos según núm. asalariados el año 2009							
				Sin asal.	1 a 2	3 a 5	6 a 9	10 a 19	20 a 49	50 a 99	100 o más
25 Fabricación de productos metálicos, excepto maquinaria y equipo	805	0,9	-3,2	31,8	32,4	17,3	9,4	6,5	2,6	0,0	0,0
26 Fabricación de productos informáticos, electrónicos y ópticos	30	0,0	-6,3	26,7	30,0	23,3	13,3	3,3	3,3	0,0	0,0
27 Fabricación de material y equipo eléctrico	23	0,0	-8,0	30,4	13,0	26,1	17,4	8,7	4,3	0,0	0,0
28 Fabricación de maquinaria y equipo n.c.o.p.	47	0,1	2,2	14,9	36,2	19,1	10,6	10,6	4,3	2,1	2,1
29 Fabricación de vehículos de motor, remolques y semiorolques	5	0,0	66,7	20,0	0,0	40,0	0,0	40,0	0,0	0,0	0,0
30 Fabricación de un otro tipo de material de transporte	46	0,1	-2,1	47,8	19,6	13,0	2,2	13,0	4,3	0,0	0,0
31 Fabricación de muebles	436	0,5	-5,4	42,2	31,2	14,9	3,9	6,7	1,1	0,0	0,0
32 Otras industrias manufactureras	248	0,3	-5,7	53,2	24,6	9,7	2,8	6,9	2,0	0,4	0,4
33 Reparación e instalación de maquinaria y equipo	940	1,0	7,8	62,6	18,3	10,2	3,9	3,4	1,1	0,4	0,1
35 Suministro de energía eléctrica, gas, vapor y aire acondicionado	264	0,3	144,4	85,2	12,1	0,8	0,0	0,8	0,0	0,4	0,8
36 Captación, depuración y distribución de agua	165	0,2	-2,4	57,6	20,6	10,3	5,5	3,6	1,8	0,0	0,6
37 Recogida y tratamiento de aguas residuales	10	0,0	0,0	20,0	20,0	20,0	0,0	10,0	10,0	10,0	10,0
38 Recogida, tratamiento y eliminación de residuos; valoración	115	0,1	10,6	47,8	18,3	8,7	7,8	7,8	6,1	1,7	1,7
39 Actividades de descontaminación y otros servicios de gestión de residuos	31	0,0	10,7	51,6	35,5	3,2	3,2	0,0	3,2	3,2	0,0
41 Construcción de edificios	12.278	13,4	-9,3	58,9	19,8	9,9	5,1	3,9	1,8	0,3	0,2
42 Ingeniería civil	461	0,5	5,7	83,7	5,6	2,8	1,5	2,6	2,2	1,1	0,4
43 Actividades de construcción especializada	5.836	6,4	-8,5	51,2	25,9	12,0	5,3	3,7	1,6	0,3	0,1
45 Venta y reparación de vehículos de motor y motocicletas	1.677	1,8	-0,4	40,5	34,6	12,5	5,0	4,2	2,5	0,4	0,2
46 Comercio al por mayor e intermediarios del comercio, excepto de vehículos de motor y motocicletas	4.535	4,9	-0,6	46,9	24,4	12,0	7,5	5,7	2,9	0,5	0,2
47 Comercio al detalle, excepto de vehículos de motor y motocicletas	12.746	13,9	-2,6	45,8	34,8	12,5	4,6	1,6	0,4	0,2	0,1
49 Transporte terrestre y por tuberías	4.142	4,5	-1,3	55,6	32,7	6,7	2,6	1,3	0,8	0,2	0,1
50 Transporte marítimo y por vías navegables interiores	66	0,1	-2,9	13,6	30,3	30,3	9,1	10,6	4,5	1,5	0,0
51 Transporte aéreo	20	0,0	11,1	40,0	0,0	10,0	0,0	0,0	10,0	10,0	30,0
52 Almacenamiento y actividades afines al transporte	430	0,5	-2,5	31,4	30,0	16,3	9,3	7,7	3,0	0,9	1,4
53 Actividades postales y de correos	101	0,1	-4,7	50,5	17,8	8,9	7,9	8,9	4,0	2,0	0,0
55 Servicios de alojamiento	1.654	1,8	-1,5	24,1	30,2	18,3	8,2	6,5	5,9	2,7	4,2
56 Servicios de comidas y bebidas	8.740	9,5	0,6	36,9	34,7	16,5	7,3	3,3	1,1	0,1	0,1
58 Edición	272	0,3	-6,8	61,8	19,9	8,8	3,7	2,2	2,2	0,4	1,1
59 Actividades cinematográficas, de vídeo y de televisión, grabación de sonido y edición musical	175	0,2	17,4	50,9	22,3	11,4	5,7	5,7	2,9	0,6	0,6
60 Actividades de programación y emisión de radio y televisión	70	0,1	2,9	45,7	17,1	8,6	10,0	11,4	2,9	1,4	2,9
61 Telecomunicaciones	128	0,1	6,7	46,9	29,7	12,5	5,5	3,1	0,8	0,0	1,6
62 Programación, consultoría y otras actividades relacionadas con la informática	447	0,5	6,4	64,4	17,4	7,8	4,0	2,5	2,2	0,7	0,9
63 Servicios de información	86	0,1	-8,5	54,7	23,3	8,1	4,7	4,7	2,3	2,3	0,0
64 Servicios financieros, excepto seguros y fondos de pensiones	98	0,1	14,0	26,5	39,8	12,2	7,1	6,1	2,0	1,0	5,1

CNAE-2009	Total 2009	Pes s/ total de empresas	Creci. perc. 2009/08	Pesos según núm. asalariados el año 2009							
				Sin asal.	1 a 2	3 a 5	6 a 9	10 a 19	20 a 49	50 a 99	100 o más
66 Actividades auxiliares de los servicios financieros y de los seguros	1.625	1,8	0,3	68,9	24,2	5,0	1,3	0,3	0,2	0,0	0,0
68 Actividades inmobiliarias	3.986	4,3	5,6	64,2	27,7	5,6	1,5	0,7	0,1	0,1	0,0
69 Actividades jurídicas y de contabilidad	4.043	4,4	-0,7	60,0	25,1	9,0	3,7	2,1	0,2	0,0	0,0
70 Actividades de las sedes centrales; actividades de consultoría de gestión empresarial	555	0,6	4,1	49,4	29,9	10,8	4,7	3,6	0,9	0,0	0,7
71 Servicios técnicos de arquitectura e ingeniería; ensayos y análisis técnicos	3.192	3,5	-3,7	72,0	20,7	5,1	1,3	0,7	0,2	0,0	0,0
72 Investigación y desarrollo	471	0,5	6,6	92,4	5,5	1,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
73 Publicidad y estudios de mercado	875	1,0	2,9	63,5	23,0	5,9	3,5	3,2	0,5	0,2	0,1
74 Otras actividades profesionales, científicas y técnicas	846	0,9	-4,9	76,8	18,0	3,4	1,2	0,5	0,0	0,1	0,0
75 Actividades veterinarias	221	0,2	4,7	55,2	29,9	12,2	2,3	0,5	0,0	0,0	0,0
77 Actividades de alquiler	1.511	1,6	-1,9	57,9	26,3	10,4	2,7	1,7	0,5	0,0	0,4
78 Actividades relacionadas con la ocupación	95	0,1	4,4	45,3	24,2	10,5	6,3	5,3	5,3	1,1	2,1
79 Actividades de agencias de viajes, operadores turísticos	498	0,5	-2,4	39,2	27,9	15,7	5,4	5,0	2,8	1,0	3,0
80 Actividades de seguridad e investigación	64	0,1	12,3	46,9	15,6	15,6	7,8	4,7	6,3	0,0	3,1
81 Servicios en edificios y actividades de jardinería	709	0,8	-1,1	52,2	23,7	10,7	4,1	5,2	2,1	0,8	1,1
82 Actividades administrativas de oficina y otras actividades auxiliares de las empresas	2.224	2,4	3,0	64,2	24,1	6,8	2,2	1,6	0,6	0,1	0,4
85 Educación	1.556	1,7	4,7	46,4	21,3	13,1	6,9	3,8	5,4	2,0	1,1
86 Actividades sanitarias	3.202	3,5	4,5	67,0	22,6	6,1	1,4	1,5	0,8	0,2	0,5
87 Asistencia en establecimientos residenciales	61	0,1	7,0	14,8	13,1	9,8	6,6	14,8	23,0	9,8	8,2
88 Actividades de servicios sociales sin alojamiento	93	0,1	17,7	20,4	17,2	20,4	14,0	10,8	8,6	4,3	4,3
90 Actividades de creación, artísticas y espectáculos	768	0,8	6,7	79,0	13,0	3,5	2,1	1,3	0,5	0,5	0,0
91 Actividades de bibliotecas, archivos, museos y otras actividades culturales	56	0,1	-1,8	23,2	25,0	26,8	10,7	7,1	3,6	3,6	0,0
92 Actividades de juegos de azar y similares	344	0,4	-0,9	27,9	45,3	12,5	4,9	6,4	1,5	0,6	0,9
93 Actividades deportivas, recreativas y de entretenimiento	1.128	1,2	1,9	44,3	28,3	10,8	5,9	5,9	3,4	0,7	0,7
94 Actividades asociativas	776	0,8	1,4	16,6	50,3	15,9	8,2	4,5	3,4	0,8	0,4
95 Reparación de ordenadores, efectos personales y artículos de uso doméstico	590	0,6	9,5	67,3	21,5	7,5	3,4	0,3	0,0	0,0	0,0
96 Otros servicios personales	2.797	3,0	3,5	50,6	37,1	8,5	2,6	0,8	0,3	0,1	0,0

Fuente: OTIB a partir de datos del DIRCE (INE)

Gráfico 7. Variación interanual de las empresas según el tamaño en las Islas Baleares y España (2008-2009)



Fuente: OTIB a partir de datos del DIRCE

Por actividades económicas (cuadro 9), las actividades que más han sufrido el descenso en el número de empresas en las Islas Baleares son: la construcción de edificios (-9,3 %), las actividades de construcción especializada (-8,5 %), los servicios de información (-8,5 %), la industria textil (-8,1 %) y la fabricación de material y equipo electrónico (-8 %).

A pesar de todo, hay diversas actividades económicas que presentan un incremento importante en el número de empresas con respecto al 2008: suministro de energía eléctrica, gas, vapor y aire acondicionado (+144,4 %), actividades de servicios sociales (+17,7 %), actividades cinematográficas, de vídeo y de televisión (+17,4 %), servicios financieros (+14 %), actividades de seguridad e investigación (+12,3 %) y transporte aéreo (11,1 %).

Sea como sea, los datos del DIRCE antes comentados corresponden al 1 de enero de 2009, de manera que la información que recogen hace referencia al año 2008 y presenta entonces el cambio de ciclo económico con la fuerte caída del número de empresas de la construcción, que todavía no recogían los datos del

pasado DIRCE el 1 de enero de 2008. Con el objetivo de analizar la situación de las empresas durante el 2009 el cuadro 10 muestra las tasas de crecimiento de las empresas con afiliados a la Seguridad Social entre los meses de enero de los años 2009 y 2010, y así también se pueden comparar las empresas con la nueva clasificación de actividades económicas del 2009².

De esta manera, y según los datos de la Tesorería General, el mes de enero de 2010, en comparación con el mismo mes del 2009, se registra un descenso de 1.864 empresas de alta en la Seguridad Social en las Islas Baleares, que en términos relativos equivale a una bajada del 4,8 %, descenso equivalente al del conjunto del Estado (-4,7 %). Este descenso es más acusado en las actividades relacionadas con la construcción, el comercio y el sector inmobiliario: construcción de edificios (-639), actividades de construcción especializada (-326), comercio al detalle (-242) y actividades de alquiler (-155). Estas cuatro actividades aglutinan el 73,1 % del descenso total en el número de empresas de alta.

² Los datos a partir de enero de 2009 reflejan la nueva Clasificación nacional de actividades económicas (CNAE 2009), establecida en el Real decreto 475/2007, de 13 de abril.

Por otra parte, se dan tasas positivas en actividades auxiliares de las empresas, profesionales, científicas y técnicas, actividades relacionadas con los servicios sociales, actividades artísticas, o la industria de la alimentación y los servicios de

comida y bebidas. De esta manera, pues, estos sectores destacan por su capacidad endógena, con independencia del ciclo económico, para crecer, de manera que se convierten claramente en potenciales sectores emergentes.

Cuadro 10. Tasas de crecimiento de las empresas baleares con afiliados a la Tesorería General de la Seguridad Social por actividad económica (enero 2009 - enero 2010)

Cod.	Actividad económica (CNAE-09)	enero 2009	enero 2010	Var. Abs.	Var. (%)
01	Agricultura, ganadería, caza y servicios que tengan relación	96	90	-6	-6,25
02	Silvicultura y explotación forestal	10	12	2	20,00
03	Pesca y acuicultura	6	4	-2	-33,33
08	Otras industrias extractivas	62	60	-2	-3,23
10	Industria de la alimentación	393	415	22	5,60
11	Fabricación de bebidas	138	109	-29	-21,01
13	Industria textil	41	45	4	9,76
14	Confección de piezas de vestir	58	54	-4	-6,90
15	Industria del cuero y del calzado	125	113	-12	-9,60
16	Industria de la madera y del corcho, excepto muebles; cistellería y espartería	269	243	-26	-9,67
17	Industria del papel	18	15	-3	-16,67
18	Artes gráficas y reproducción de soportes de grabación	193	180	-13	-6,74
19	Coquerías y refinación de petróleo	2	0	-2	-100,00
20	Industria química	54	54	0	0,00
21	Fabricación de productos farmacéuticos	41	37	-4	-9,76
22	Fabricación de productos de caucho y plástico	17	15	-2	-11,76
23	Fabricación de otros productos minerales no metálicos	221	204	-17	-7,69
24	Metalurgia; fabricación de productos de hierro, acero y ferroaleaciones	31	26	-5	-16,13
25	Fabricación de productos metálicos, excepto maquinaria y equipo	424	393	-31	-7,31
26	Fabricación de productos informáticos, electrónicos y ópticos	7	6	-1	-14,29
27	Fabricación de material y equipo eléctrico	16	17	1	6,25
28	Fabricación de maquinaria y equipo n.c.o.p.	75	70	-5	-6,67
29	Fabricación de vehículos de motor, remolques y semiremolques	3	3	0	0,00
30	Fabricación de otro tipo de material de transporte	214	177	-37	-17,29
31	Fabricación de muebles	211	196	-15	-7,11
32	Otras industrias manufactureras	83	81	-2	-2,41
33	Reparación e instalación de maquinaria y equipo	184	208	24	13,04
35	Suministro de energía eléctrica, gas, vapor y aire acondicionado	29	28	-1	-3,45
36	Captación, depuración y distribución de agua	70	72	2	2,86
37	Recogida y tratamiento de aguas residuales	13	16	3	23,08
38	Recogida, tratamiento y eliminación de residuos; valoración	52	54	2	3,85
39	Actividades de descontaminación y otros servicios de gestión de residuos	1	1	0	0,00
41	Construcción de edificios	4.020	3.381	-639	-15,90
42	Ingeniería civil	231	156	-75	-32,47
43	Actividades de construcción especializada	3.026	2.700	-326	-10,77
45	Venta y reparación de vehículos de motor y motocicletas	1.114	1.057	-57	-5,12
46	Comercio al por mayor y intermediarios del comercio, excepto de vehículos de motor	1.940	1.877	-63	-3,25
47	Comercio al detalle, excepto de vehículos de motor y motocicletas	6.084	5.842	-242	-3,98
49	Transporte terrestre y por tuberías	1.267	1.194	-73	-5,76
50	Transporte marítimo y por vías navegables interiores	6	7	1	16,67
51	Transporte aéreo	30	31	1	3,33
52	Almacenamiento y actividades afines al transporte	207	213	6	2,90

Cod.	Actividad económica (CNAE-09)	enero 2009	enero 2010	Var. Abs.	Var. (%)
53	Actividades postales y de correos	38	39	1	2,63
55	Servicios de alojamiento	1.130	1.096	-34	-3,01
56	Servicios de comidas y bebidas	4.018	4.060	42	1,05
58	Edición	112	96	-16	-14,29
59	Actividades cinematográficas, de vídeo i de tv, grabación de sonido y edición musical	74	69	-5	-6,76
60	Actividades de programación y emisión de radio y televisión	46	44	-2	-4,35
61	Telecomunicaciones	121	120	-1	-0,83
62	Programación, consultoría y otras actividades relacionadas con la informática	135	142	7	5,19
63	Servicios de información	60	74	14	23,33
64	Servicios financieros, excepto seguros y fondos de pensiones	59	58	-1	-1,69
65	Seguros, fondos de pensiones, excepto Seguridad Social obligatoria	82	83	1	1,22
66	Actividades auxiliares de los servicios financieros y de los seguros	276	278	2	0,72
68	Actividades inmobiliarias	820	774	-46	-5,61
69	Actividades jurídicas y de contabilidad	1.323	1.315	-8	-0,60
70	Actividades de las sedes centrales; actividades de consultoría de gestión empresarial	143	153	10	6,99
71	Servicios técnicos de arquitectura e ingeniería; ensayos y análisis técnicos	613	556	-57	-9,30
72	Investigación y desarrollo	29	30	1	3,45
73	Publicidad y estudios de mercado	233	220	-13	-5,58
74	Otras actividades profesionales, científicas y técnicas	118	132	14	11,86
75	Actividades veterinarias	95	102	7	7,37
77	Actividades de alquiler	895	740	-155	-17,32
78	Actividades relacionadas con la ocupación	56	47	-9	-16,07
79	Actividades de agencias de viajes, operadores turísticos, servicios de reservas	310	290	-20	-6,45
80	Actividades de seguridad e investigación	51	55	4	7,84
81	Servicios en edificios y actividades de jardinería	698	681	-17	-2,44
82	Actividades administrativas de oficina y otras actividades auxiliares de las empresas	177	212	35	19,77
84	Administración pública y defensa; Seguridad Social obligatoria	675	674	-1	-0,15
85	Educación	849	833	-16	-1,88
86	Actividades sanitarias	891	900	9	1,01
87	Asistencia en establecimientos residenciales	62	62	0	0,00
88	Actividades de servicios sociales sin alojamiento	144	149	5	3,47
90	Actividades de creación, artísticas y espectáculos	80	96	16	20,00
91	Actividades de bibliotecas, archivos, museos y otras actividades culturales	66	65	-1	-1,52
92	Actividades de juegos de azar y similares	124	122	-2	-1,61
93	Actividades deportivas, recreativas y de entretenimiento	444	462	18	4,05
94	Actividades asociativas	909	907	-2	-0,22
95	Reparación de ordenadores, efectos personales y artículos de uso doméstico	244	220	-24	-9,84
96	Otros servicios personales	1.197	1.169	-28	-2,34
97	Actividades de los hogares que dan empleo a personal doméstico	367	402	35	9,54
99	Actividades de organizaciones y organismos extraterritoriales	11	10	-1	-9,09
	No tipificadas	1	1	0	0,00
	TOTAL	38.858	36.994	-1.864	-4,80

Fuente: OTIB a partir de datos de la TGSS

Por islas, la distribución de las empresas por actividad económica presenta algunas diferencias. Así, Menorca se caracteriza por tener más peso de empresas dentro de agricultura y ganadería y en actividades industriales que la media. Ibiza y Formentera, por su parte, destacan por tener

más dedicación al comercio, la restauración y la hostelería. Finalmente, Mallorca, por el hecho de ser el principal centro administrativo de la comunidad autónoma, tiene una mayor concentración de empresas dedicadas a sanidad, actividades jurídicas y/o asociativas.

Cuadro 11. Empresas de alta en la Seguridad Social por actividad económica e isla (2009)

Cod.	Actividad económica (CNAE-09)	Mallorca	Menorca	Ibiza	Formentera	% Mallorca	% Menorca	% Ibiza	% Formentera
1	Agricultura, ganadería, caza y servicios que tengan relación	413	113	40	1	1,2	3,0	0,7	0,2
2	Silvicultura y explotación forestal	8	1	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
3	Pesca y acuicultura	115	33	17	9	0,3	0,9	0,3	2,0
8	Otras industrias extractivas	41	4	4	1	0,1	0,1	0,1	0,2
10	Industria de la alimentación	287	56	35	3	0,8	1,5	0,6	0,7
11	Fabricación de bebidas	84	7	9	2	0,2	0,2	0,1	0,3
13	Industria textil	35	4	4	0	0,1	0,1	0,1	0,0
14	Confección de piezas de vestir	35	1	22	0	0,1	0,0	0,4	0,0
15	Industria del cuero y del calzado	49	50	1	0	0,1	1,3	0,0	0,0
16	Industria de la madera y del corcho, excepto muebles, cistellería y espartería	175	49	22	1	0,5	1,3	0,4	0,2
17	Industria del papel	12	2	0	0	0,0	0,1	0,0	0,0
18	Artes gráficas y reproducción de soportes de grabación	137	13	20	0	0,4	0,3	0,3	0,1
20	Industria química	44	1	3	0	0,1	0,0	0,0	0,0
21	Fabricación de productos farmacéuticos	38	0	2	0	0,1	0,0	0,0	0,0
22	Fabricación de productos de caucho y plástico	10	4	0	0	0,0	0,1	0,0	0,0
23	Fabricación de otros productos minerales no metálicos	152	19	16	2	0,4	0,5	0,3	0,4
24	Metalurgia; fabricación de productos de hierro, acero y ferroaleaciones	21	4	2	0	0,1	0,1	0,0	0,0
25	Fabricación de productos metálicos, excepto maquinaria y equipo	317	33	36	1	0,9	0,9	0,6	0,2
26	Fabricación de productos informáticos, electrónicos y ópticos	4	1	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
27	Fabricación de material y equipo eléctrico	15	1	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
28	Fabricación de maquinaria y equipo n.c.o.p.	55	6	2	0	0,2	0,2	0,0	0,0
29	Fabricación de vehículos de motor, remolques y semiremolques	3	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
30	Fabricación de un otro tipo de material de transporte	149	15	18	0	0,4	0,4	0,3	0,0
31	Fabricación de muebles	172	15	10	0	0,5	0,4	0,2	0,1
32	Otras industrias manufactureras	46	29	3	1	0,1	0,8	0,0	0,1
33	Reparación e instalación de maquinaria y equipo	143	13	32	3	0,4	0,3	0,5	0,6
35	Suministro de energía eléctrica, gas, vapor y aire acondicionado	24	1	1	0	0,1	0,0	0,0	0,0
36	Captación, depuración y distribución de agua	41	12	11	0	0,1	0,3	0,2	0,0
37	Recogida y tratamiento de aguas residuales	11	2	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
38	Recogida, tratamiento y eliminación de residuos; valoración	39	5	5	0	0,1	0,1	0,1	0,0
39	Actividades de descontaminación y otros servicios de gestión de residuos	0	1	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
41	Construcción de edificios	2.636	308	423	25	7,8	8,2	7,1	5,6
42	Ingeniería civil	103	33	38	5	0,3	0,9	0,6	1,2
43	Actividades de construcción especializada	2.007	256	357	30	5,9	6,8	5,9	6,6
45	Venta y reparación de vehículos de motor y motocicletas	726	86	134	10	2,1	2,3	2,2	2,3
46	Comercio al por mayor e intermediarios del comercio	1.413	162	192	10	4,2	4,3	3,2	2,2
47	Comercio al detalle, excepto de vehículos de motor y motocicletas	4.636	650	966	81	13,7	17,3	16,1	18,1
49	Transporte terrestre y por tuberías	1.006	97	297	19	3,0	2,6	5,0	4,3
50	Transporte marítimo y por vías navegables interiores	59	11	23	3	0,2	0,3	0,4	0,6
51	Transporte aéreo	27	0	1	0	0,1	0,0	0,0	0,0
52	Almacenamiento y actividades afines al transporte	154	20	25	1	0,5	0,5	0,4	0,2

Cod.	Actividad económica (CNAE-09)	Mallorca	Menorca	Ibiza	Formentera	% Mallorca	% Menorca	% Ibiza	% Formentera
53	Actividades postales y de correos	28	3	2	2	0,1	0,1	0,0	0,4
55	Servicios de alojamiento	861	110	259	49	2,5	2,9	4,3	10,8
56	Servicios de comidas y bebidas	3.951	434	869	84	11,7	11,6	14,5	18,8
58	Edición	76	11	6	0	0,2	0,3	0,1	0,0
59	Actividades cinematográficas, de vídeo y de televisión, edición musical	49	4	5	0	0,1	0,1	0,1	0,0
60	Actividades de programación y emisión de radio y televisión	31	3	4	0	0,1	0,1	0,1	0,0
61	Telecomunicaciones	79	6	23	0	0,2	0,2	0,4	0,1
62	Programación, consultoría y otras actividades relacionadas con la informática	120	1	7	1	0,4	0,0	0,1	0,2
63	Servicios de información	60	1	2	0	0,2	0,0	0,0	0,0
64	Servicios financieros, excepto seguros y fondos de pensiones	53	3	1	0	0,2	0,1	0,0	0,0
65	Seguros, reaseguros y fondos de pensiones, excepto S S obligatoria	69	5	2	0	0,2	0,1	0,0	0,0
66	Actividades auxiliares de los servicios financieros y de los seguros	224	18	33	2	0,7	0,5	0,5	0,5
68	Actividades inmobiliarias	564	66	108	3	1,7	1,7	1,8	0,7
69	Actividades jurídicas y de contabilidad	1.022	89	159	10	3,0	2,4	2,7	2,3
70	Actividades de las sedes centrales; actividades de consultoría de gestión empresarial	116	7	18	2	0,3	0,2	0,3	0,3
71	Servicios técnicos de arquitectura e ingeniería; ensayos y análisis técnicos	449	51	58	3	1,3	1,4	1,0	0,7
72	Investigación y desarrollo	23	1	1	0	0,1	0,0	0,0	0,0
73	Publicidad y estudios de mercado	191	10	19	0	0,6	0,3	0,3	0,0
74	Otras actividades profesionales, científicas y técnicas	124	4	10	1	0,4	0,1	0,2	0,2
75	Actividades veterinarias	73	8	13	1	0,2	0,2	0,2	0,3
77	Actividades de alquiler	690	40	90	16	2,0	1,1	1,5	3,5
78	Actividades relacionadas con la ocupación	34	1	3	0	0,1	0,0	0,0	0,0
79	Actividades de agencias de viajes, operadores turísticos, servicios de reservas	236	11	35	4	0,7	0,3	0,6	0,8
80	Actividades de seguridad e investigación	44	4	4	0	0,1	0,1	0,1	0,0
81	Servicios en edificios y actividades de jardinería	548	72	78	2	1,6	1,9	1,3	0,3
82	Actividades administrativas de oficina y otras actividades auxiliares de las empresas	169	8	17	0	0,5	0,2	0,3	0,1
84	Administración pública y defensa; Seguridad Social obligatoria	136	21	9	3	0,4	0,6	0,2	0,7
85	Educación	558	40	68	2	1,6	1,1	1,1	0,4
86	Actividades sanitarias	737	49	84	1	2,2	1,3	1,4	0,3
87	Asistencia en establecimientos residenciales	52	1	4	0	0,2	0,0	0,1	0,0
88	Actividades de servicios sociales sin alojamiento	107	7	15	1	0,3	0,2	0,3	0,1
90	Actividades de creación, artísticas y espectáculos	67	9	16	0	0,2	0,2	0,3	0,0
91	Actividades de bibliotecas, archivos, museos y otras actividades culturales	40	14	10	0	0,1	0,4	0,2	0,0
92	Actividades de juegos de azar y similares	102	3	19	0	0,3	0,1	0,3	0,0
93	Actividades deportivas, recreativas y de entretenimiento	365	56	84	7	1,1	1,5	1,4	1,5
94	Actividades asociativas	733	69	107	2	2,2	1,8	1,8	0,5
95	Reparación de ordenadores, efectos personales y artículos de uso doméstico	159	29	25	1	0,5	0,8	0,4	0,2
96	Otros servicios personales	940	111	163	9	2,8	3,0	2,7	2,0
97	Actividades de los hogares que dan empleo a personal doméstico	243	13	126	4	0,7	0,3	2,1	0,8
99	Actividades de organizaciones y organismos extraterritoriales	9	0	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0
	No consta	4.344	249	679	34	12,8	6,6	11,3	7,5
	TOTAL	33.913	3.748	5.998	448	100,0	100,0	100,0	100,0

Fuente: OTIB a partir de datos de la TGSS

3 PARTE III. EL MERCADO DE TRABAJO EN LAS ISLAS BALEARES

3.1 LA POBLACIÓN ACTIVA

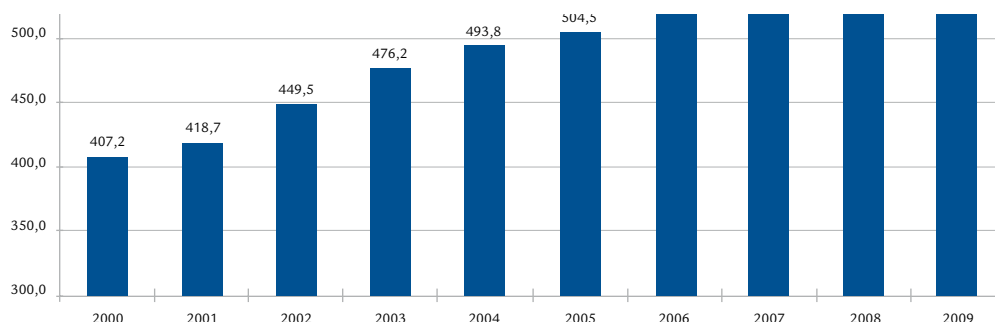
3.1.1 Evolución de la población activa y de la población inactiva

De manera paralela al crecimiento de la población entre 16 y 64 años que se ha apuntado en el apartado 2.1, “Evolución de la estructura demográfica”, la población activa se sitúa, por término medio, durante el año 2009 en 584.175 personas, 16.625 más que en el 2008, lo cual supone en términos relativos un incremento interanual del 2,9 %. La población activa continúa aumentando por lo tanto a un ritmo intenso, aunque la actividad económica presenta resultados negativos. En comparación, en el conjunto del Estado, la población activa presenta un crecimiento más suave, concretamente del 0,8 %. De hecho, las Islas Baleares son junto con las Canarias (+3,3 %), las dos comunidades autónomas que más han visto aumentar su población activa. Otras comunidades autónomas como Asturias (-1,6 %), el País Vasco (-1,5 %), Cataluña (-0,9 %) y Navarra (-0,2 %) han reducido durante el 2009 el conjunto de la población activa.

De hecho, las Baleares presentan desde el 2006 un crecimiento relativo de la población activa por encima del crecimiento del conjunto del Estado, en gran parte a causa del fuerte incremento de las migraciones por motivos laborales (ver gráfico 9).

Por otra parte, es importante también analizar la evolución de la población económicamente inactiva, que junto con la población activa configura el total de la población de 16 y más años. En el 2009 la cifra de población inactiva se sitúa en 306.125 personas, un 0,9 % menos que el año anterior, con diferencias según la edad y el sexo de las personas. Así, mientras que la población inactiva menor de 65 años ha bajado un 3,1 %, la mayor de 65 se ha incrementado un 1,8 %. También se detectan diferencias importantes por sexo; así, mientras que los hombres inactivos se han incrementado en un 2,3 % con respecto a 2008, son las mujeres las que concentran el descenso de población inactiva, concretamente un descenso del 2,8 %.

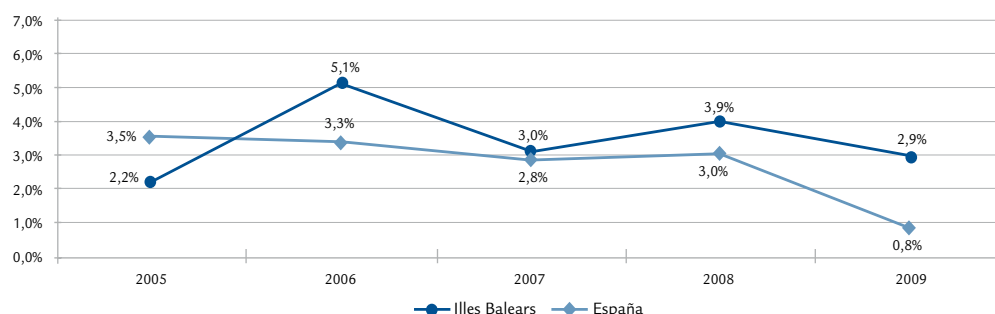
Gráfico 8. Evolución de la población activa en las Baleares (2000-2009)



Nota: en miles de personas

Fuente: OTIB a partir de los datos de la EPA (INE)

Gráfico 9. Crecimiento relativo de la población activa en las Baleares y en el Estado español (2005-2009)



Fuente: OTIB a partir de los datos de la EPA (INE)

Según el motivo de la inactividad, en el caso de las mujeres, todos los colectivos, excepto las jubiladas y otras pensionistas, experimentan un descenso. Por ejemplo, las mujeres dedicadas a las tareas del hogar se han reducido en un 6,7 %. Por otra parte, en el caso de los hombres, todos los motivos de inactividad experimentan un aumento interanual en el número de efectivos inactivos.

Por otra parte, los activos potenciales,³ después de dos años de bajada, ya en el 2008 experimentaron

un incremento interanual, si bien es durante el 2009 cuando este incremento se consolida. De todos modos, hay que decir que este subgrupo de inactivos solamente representa un 3,2 % sobre el total de población inactiva. Así pues, y visto el poco volumen de los activos potenciales, se desprende que el aumento constante de población activa se debe en gran parte a la entrada en las Islas de recién llegados y no tanto a causa de un tráfico de personas que pasan de la inactividad a la situación de actividad.

Cuadro 12. Evolución de la población activa e inactiva en las Islas Baleares (2005-2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Pob. activa	504.450	530.225	546.100	567.550	584.200
Pob. inactiva	299.975	296.825	306.325	308.875	306.125
Inactius per la seva vinculació a l'activitat					
Activos potenciales: totales	10.097	6.661	3.827	4.801	9.680
Activos potenciales: desanimados	1.819	1.482	1.450	1.979	3.853
Otros inactivos	288.059	288.683	301.049	302.095	292.592
Per classe principal d'inactivitat					
Estudiantes	42.225	40.450	41.750	42.325	43.275
Jubilados	98.500	99.250	100.250	105.725	108.575
Tareas del hogar	92.400	93.250	99.275	101.025	96.025
Otros	66.850	63.900	64.975	59.775	58.225

Fuente: OTIB a partir de los datos de la EPA (INE)

³ Los activos potenciales son personas sin trabajo y disponibles para trabajar que no buscan trabajo por alguno de los motivos siguientes: porque creen que no encontrarán, habiéndolo buscado o no con anterioridad. A este grupo, se le conoce con el nombre de desanimados: o no buscan trabajo porque están afectados por una regulación de empleo o por otras razones (diferentes de enfermedad, motivos personales o familiares, de cursar estudios o de estar jubilado).

El cuadro 13 muestra la evolución de la población activa por diferentes grupos sociodemográficos; entre estos grupos destaca, como ya se apuntaba en el 2008, la fuerte aportación de las mujeres, que se ha incrementado en un 4,9 % con respecto al 2008, frente al 1,4 % en el caso de los hombres. Como ya se podía desprender de la reducción de población inactiva en el caso del colectivo femenino, se observa un importante trasvase de mujeres que pasan de situaciones de inactividad a la actividad para hacer frente a la situación de crisis económica que sufren muchos de los hogares de Baleares.

Por edades, todos los grupos muestran una evolución positiva, más suave en el grupo de edad más joven (+0,9 %), y más acentuada en el caso del grupo central de edad entre 25 y 54 años (+2,6 %) y sobre todo en el grupo de los mayores de 54 años (+6,9 %). Finalmente, y con respecto a la nacionalidad de la población activa, todos los grupos presentan un incremento con respecto al 2008; los nacionales aumentan en un 2,9 %, los extranjeros comunitarios

en un 2,2 % y los extracomunitarios suavizan el crecimiento en un 3,1 % (en el 2008 aumentaron un 18,8 % con respecto al 2007).

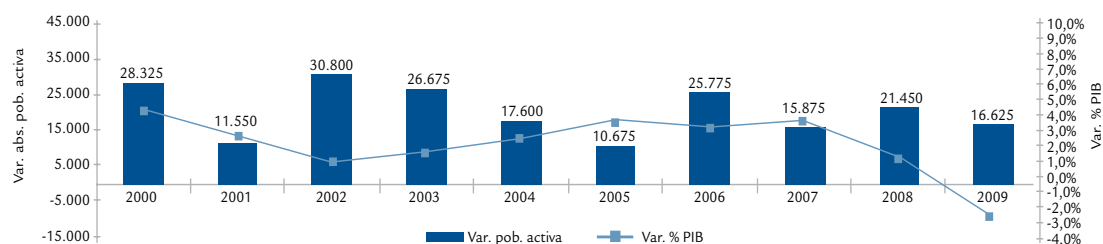
Así pues, a diferencia de lo que pasaba en el 2008, cuando la entrada de población extranjera al mercado de trabajo de las Islas parecía no estar influenciada por la crisis económica, parece que en el 2009 la entrada de recién llegados se ha suavizado notablemente. A pesar de todo, la presencia de extranjeros sigue siendo bastante significativa: el año 2009 el 25,8 % de la población activa de las Islas es de nacionalidad extranjera, un porcentaje similar al del 2008 (25,9 %). Así pues, los datos manifiestan que la explicación principal del aumento de población activa de los últimos años se fundamenta en la entrada de nueva población, hecho que explicaría el debilitamiento de la relación positiva entre evolución de la población activa y ciclo económico, que se observa en el gráfico 10. Es decir, la población activa en las islas crece a un fuerte ritmo independientemente del ciclo económico.

Cuadro 13. Evolución de la población activa total, por sexo, edad y nacionalidad, en las Islas Baleares (2000-2009)

Años	TOTAL	SEXO		EDAD			NACIONALIDAD		
		Hombres	Mujeres	16 a 24 años	25-54 años	55 y más años	Espanoles	UE	NO UE
2000	407,2	240,1	167,0	58,9	308,9	39,4	-	-	-
2005	504,5	289,5	214,9	63,2	388,9	52,3	406,5	17,4	80,5
2006	530,2	304,0	226,2	64,0	408,9	57,4	420,4	27,9	81,9
2007	546,1	313,5	232,7	61,4	426,6	58,0	416,5	43,4	86,2
2008	567,6	321,9	245,7	61,3	443,7	62,6	420,7	44,5	102,4
2009	584,2	326,5	257,7	61,9	455,4	66,9	433,1	45,5	105,5

Fuente: OTIB a partir de los datos de la EPA (INE)

Gráfico 10. Variaciones interanuales de la población activa y del PIB a precios constantes en las Islas Baleares (2000-2009)



Fuente: OTIB a partir de los datos de la EPA (INE) y del IBESTAT

3.1.2 Población activa por nivel de estudios

En cuanto a nivel de estudios acabados de la población activa balear, éste sigue siendo inferior al de la media española; y un año más las Islas Baleares son la comunidad autónoma con el porcentaje más bajo de población activa con estudios superiores, que es del 22,6 %, en comparación con el 32,2 % del conjunto español (ver cuadro 14). Por otra parte, la población con estudios hasta segunda etapa de secundaria (27,7 %) es bastante superior a la media estatal (24,1 %) y las Baleares se

convierten en la tercera comunidad autónoma con el mayor porcentaje, por detrás de Aragón (28,9 %) y Madrid (28,3 %). La baja formación de la población activa balear es un hecho estructural, y por eso no se observan diferencias relevantes con respecto al 2008, si bien hay que mencionar que el peso de la población con estudios superiores ha pasado del 21,3 % al 22,6 %. Sin embargo, la comparación de los datos de la EPA muestra cómo en el periodo 2005-2009 el número de individuos con educación secundaria ha aumentado en las Baleares y también, aunque ligeramente, los individuos con estudios superiores (ver cuadro 15).

Cuadro 14. Distribución porcentual de la población activa por nivel de estudios y comunidad autónoma (2009)

	Hasta Educación primaria	Educación secundaria (1a etapa)	Educación secundaria (2a etapa)	Educación superior y doctorado
Total	15,3	28,6	24,1	32,2
Andalucía	18,3	33,8	20,9	27,1
Aragón	14,8	22,5	28,9	33,8
Asturias	9,9	27,6	24,8	37,9
Illes Balears	14,1	35,7	27,7	22,6
Canarias	18,3	29,8	26,5	25,4
Cantabria	9,5	30,0	22,9	37,6
Castilla y León	16,0	26,9	23,0	34,1
Castilla-la Mancha	20,1	32,7	21,3	26,0
Cataluña	18,7	24,6	24,2	32,4
Com. Valenciana	15,5	30,8	25,6	28,1
Extremadura	13,2	43,2	18,4	25,2
Galicia	11,3	34,5	20,9	33,5
Madrid	10,7	21,3	28,3	39,8
Murcia	19,4	32,6	22,5	25,6
Navarra	9,3	26,4	25,8	38,7
País Vasco	6,7	22,3	22,0	49,0
La Rioja	12,0	27,1	23,5	37,5

Fuente: OTIB a partir de los datos de la EPA (INE)

Por sexo, se observan diferencias significativas; así, las mujeres activas con estudios superiores suponen un 27 % del total de mujeres activas, mientras que este porcentaje se reduce al 19,2 % en el caso del

colectivo masculino. La mayor formación de las mujeres es un patrón que se repite en el conjunto del Estado, con una diferencia en este caso de 7,8 puntos porcentuales a favor del colectivo femenino.

Cuadro 15. Distribución porcentual de la población activa, por nivel de estudios y sexo, en España y en las Islas Baleares (2005, 2007, 2008 y 2009)

	Hasta a Educación primària				Educación secundària (1a etapa)				Educación secundària (2a etapa)				Educación superior y doctorado			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
España	17,2	15,8	15,8	15,3	28,4	28,4	28,4	28,6	23,0	24,0	24,0	24,0	31,3	31,8	31,8	32,2
Illes Balears	15,6	16,0	13,6	14,1	36,4	35,9	36,6	35,7	26,4	25,8	28,6	27,7	21,6	22,3	21,3	22,6
Hombres																
España	19,4	17,7	17,7	17,0	31,0	30,9	30,9	31,3	21,8	23,0	23,0	23,1	27,7	28,4	28,5	28,7
Illes Balears	17,3	18,1	15,7	15,6	39,5	38,6	39,4	39,5	25,7	23,8	26,9	25,8	17,6	19,5	18,2	19,2
Mujeres																
España	14,0	13,2	13,3	13,0	28,4	28,4	25,2	25,2	24,6	25,2	25,5	25,3	36,6	36,5	36,1	36,5
Illes Balears	13,4	13,0	10,9	12,2	35,9	35,9	33,0	30,8	27,3	28,6	31,1	30,0	27,0	26,2	25,3	27,0

Fuente: OTIB a partir de los datos de la EPA (INE)

Ligadas a la alta participación laboral de los jóvenes en las Baleares y al relativo bajo nivel educativo, cabe decir que los últimos datos disponibles, correspondientes al 2007, muestran que la tasa de abandono escolar prematuro⁴ se situaba en el 31 % en el Estado español, mientras que en las Baleares era del 44,2 %, cuando la media europea era del 15,2 % y la tasa marcada por el Objetivo de Lisboa es del 10 %. Estos datos suponen un incremento respecto del 2002 de 6,3 puntos porcentuales en las Baleares, ante 1,1 puntos en el conjunto del Estado. Así, las Islas Baleares pasan de ser la quinta comunidad autónoma con peor resultado, según los datos de 2006, a ser la que presenta los peores resultados de todo el territorio nacional en el 2007.

Hay un fuerte sesgo por sexos, de manera que el valor es muy superior en los hombres (49,1 %) que en las mujeres (39,2 %). Hay que remarcar, sin embargo, que esta diferencia (9,9 puntos porcentuales) no es de las más pronunciadas dentro del conjunto de las comunidades autónomas, ya que es superada por diez de estas comunidades (Galicia, con 18,5 puntos porcentuales, alcanza el máximo valor). En la misma línea, la tasa de escolarización a los 18 años era del 39,5 % en las Baleares y del 62,5 % en el

ámbito estatal. Por lo tanto, una parte importante de los jóvenes de las Baleares deciden abandonar el sistema educativo a cambio de una remuneración inmediata, y estas decisiones refuerzan la situación de un capital humano poco cualificado globalmente en las generaciones futuras.

La distribución de la población activa según la relación de parentesco (ver el cuadro 16) nos aproxima al análisis de la actividad de los hogares. El cambio de ciclo vivido durante el año 2008 ya mostraba un cambio significativo, que se mantiene durante el 2009, y es el aumento de la proporción de mujeres activas que ejercen de persona principal del hogar (pasó del 36,9 % en el 2007 al 41,2 % en el 2008, y en el 2009 representa un 40,8 %), mientras que bajó la actividad de los hombres cabeza de familia. El último año, como se ha visto, el número de mujeres activas ha aumentado en 11.975 personas en las Baleares, a menudo como consecuencia del efecto de la llamada ocupación adicional, que hace que en momentos bajos del ciclo económico, algunas personas (la mayoría mujeres) que no buscaban trabajo lo hagan para corregir la mala situación de las familias por la pérdida de trabajo de alguno de sus miembros.

⁴ Porcentaje de personas de 18 a 24 años que no están escolarizadas y que tienen como estudios máximos la educación secundaria obligatoria o niveles educativos anteriores. Fuente: Ministerio de Educación. Instituto de Evaluación. Sistema estatal de indicadores de la educación 2007.

Cuadro 16. Población activa en las Baleares según la relación de parentesco con la persona de referencia del hogar por sexo (2008 y 2009)

	2008			2009		
	Total	Mujeres	Hombres	Total	Mujeres	Hombres
Persona de referencia	262.038	101.133	160.905	277.616	105.100	172.516
Conyuje	177.743	97.749	79.994	184.263	106.818	77.445
Hijo / hijastro	90.885	33.421	57.463	89.616	33.257	56.359
Yerno/nuera	3.996	1.416	2.581	4.016	1.996	2.020
Nieto/nieta	1.941	301	1.640	1.731	306	1.425
Padre/madre/suegros	3.947	2.007	1.940	3.110	1.742	1.368
Otros	17.964	6.159	11.804	13.781	5.237	8.544
Pers. doméstico	621	621	-	182	182	-
Sin parentesco	8.418	2.828	5.590	9.835	3.026	6.809
Total	567.553	245.635	321.917	584.150	257.664	326.486

Fuente: OTIB a partir de los datos de la EPA (INE)

3.1.3 Evolución de la tasa de actividad

La tasa de actividad en las Islas Baleares se ha situado, por término medio durante el 2009, en el 65,6 %, 0,9 puntos porcentuales por encima de la del 2008, como consecuencia de un incremento de la población inmigrante por motivos laborales. Este incremento supone una continuación del proceso de aumento de la tasa de actividad vivido en la década actual, que ha pasado del 59,1 % el año 2000 al 65,6 % el año 2009. De hecho, la posición de las Baleares como la comunidad autónoma con la tasa de actividad más elevada el año 2000 se ha mantenido a lo largo de todo el periodo. En el conjunto del Estado la tasa de actividad ha crecido en 0,1 puntos porcentuales y se sitúa en el 2009 en el 59,9 %, 5,7 puntos por debajo de la de las Islas.

La desagregación por sexo (ver el cuadro 17) muestra cómo el año 2009 se caracteriza por un aumento de la tasa de actividad femenina de casi dos puntos porcentuales (pasa del 56 % en el 2008 al 57,9 % en el 2009) y se consolida como la más alta del Estado, situándose por delante de Madrid (57,3 %), que ocupaba la primera posición del ranking durante los tres últimos años. Contrariamente, en el caso de los hombres, la tasa de actividad ha experimentado un descenso de 0,2 puntos porcentuales con respecto a 2008 y se sitúa en el 73,4 %. De hecho, el 2009 es el tercer año consecutivo que la tasa de actividad masculina experimenta un descenso con respecto al

año anterior. Desde una perspectiva temporal más larga, destaca el aumento entre las mujeres, con un incremento de la tasa de participación de más de 10 puntos porcentuales con respecto al 2000, mientras que en el caso de los hombres este aumento se reduce a 2,7 puntos. De esta manera, se han reducido las diferencias entre hombres y mujeres, que han pasado de 22,9 puntos el año 2000 a 15,5 puntos en el 2009.

Por grupos de edad, destaca el hecho de que un año más son los mayores de 54 años los que presentan más aumento de la tasa de actividad, concretamente 1,1 puntos porcentuales con respecto al 2008. Por otra parte, el grupo de menores de 25 años también ha experimentado un aumento (0,7 puntos porcentuales) de su tasa de actividad, que presentaba dos años consecutivos de bajadas interanuales.

Por grandes grupos de nacionalidades, los extranjeros no comunitarios muestran un descenso en la tasa de actividad con respecto al 2008, y pasan del 83,9 % al 80,6 %; como se ha comentado, han suavizado sus tasas de crecimiento, después de unos años de fuertes incrementos. De hecho, los extranjeros no comunitarios ya presentaban el año 2005 una tasa del 83,5 %, 23,1 puntos porcentuales por encima de la tasa de los nacionales y 33 puntos por encima de la de los extranjeros comunitarios. Los nacionales y los extranjeros comunitarios, por su parte, presentan un incremento de 1, 2 puntos porcentuales y 1,8 puntos porcentuales respectivamente, en la tasa de actividad.

Cuadro 17. Evolución de la tasa de actividad, por sexo, edad y nacionalidad, por comunidad autónoma (2005, 2007, 2008 y 2009)

Comunidad autónoma	Total				Mujeres				Hombres				Menores de 25 años				Entre 25 y 54 años			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
España	57,4	58,9	59,8	59,9	46,4	48,9	50,5	51,5	68,8	69,3	69,5	68,6	52,1	52,4	52,5	49,5	80,9	82,8	83,8	84,7
Andalucía	54,3	56,3	57,6	58,3	41,5	44,7	46,9	48,7	67,6	68,2	68,6	68,2	51,7	52,6	53,6	48,7	74,9	77,5	79,2	81,0
Aragón	56,6	58,8	59,3	59,0	45,4	49,7	50,4	50,6	68,0	68,1	68,3	67,4	54,4	50,9	50,8	45,6	83,8	87,4	87,3	87,2
Asturias	48,1	50,5	52,7	52,0	38,0	42,4	45,2	45,2	59,3	59,5	61,0	59,5	41,3	42,3	45,6	44,8	74,4	77,9	80,4	79,7
Illes Balears	62,7	64,1	64,8	65,6	53,2	54,4	56,0	57,9	72,4	73,7	73,6	73,4	59,1	56,4	55,5	56,2	83,2	85,2	86,0	86,9
Canarias	59,4	61,0	60,9	62,1	48,7	51,6	51,3	53,6	70,2	70,6	70,7	70,7	49,6	51,1	49,5	47,8	78,3	80,2	80,3	83,0
Cantabria	54,7	56,2	56,9	56,8	43,6	46,5	47,6	48,8	66,5	66,5	66,8	65,3	46,5	44,4	43,7	42,8	79,7	82,0	82,6	83,8
Castilla y León	52,5	53,7	54,5	54,6	41,2	43,6	45,1	45,9	64,1	64,0	64,2	63,4	46,2	45,6	46,3	45,0	81,1	82,7	83,5	83,7
Castilla-la Mancha	54,0	56,0	57,1	57,7	39,9	43,0	45,4	46,7	68,3	69,0	68,7	68,5	52,1	54,6	53,8	50,7	78,5	80,0	81,1	82,4
Cataluña	61,3	62,5	63,2	62,7	51,2	53,1	54,4	55,0	71,8	72,2	72,3	70,7	58,5	57,1	56,7	54,2	85,0	86,4	87,1	87,2
Com. Valenciana	58,6	60,1	61,1	61,3	47,4	50,0	51,6	52,8	70,3	70,5	70,8	70,0	55,1	57,2	56,8	54,5	81,2	82,9	83,9	84,6
Extremadura	51,6	52,9	53,5	53,8	39,6	41,6	42,5	43,9	64,0	64,3	64,8	64,0	49,5	47,3	48,5	45,3	76,4	77,8	79,1	80,1
Galicia	53,0	54,3	55,1	55,2	44,3	46,0	47,2	48,5	62,6	63,3	63,7	62,5	46,8	45,1	45,5	44,8	80,1	83,1	84,0	84,0
Madrid	62,4	63,9	64,6	64,8	53,1	55,3	56,5	57,3	72,5	73,2	73,3	72,8	52,3	53,9	52,6	49,6	85,0	86,9	87,8	88,7
Murcia	57,8	60,5	61,8	61,6	44,6	47,9	50,9	51,7	71,0	72,8	72,4	71,3	55,1	55,3	57,9	49,1	78,1	81,0	81,7	83,1
Navarra	59,6	60,8	61,2	60,6	49,6	50,9	52,3	52,2	69,8	70,9	70,1	69,0	48,3	50,1	48,8	47,3	85,5	86,6	87,7	87,1
País Vasco	56,9	57,6	58,1	57,4	47,0	48,9	49,6	50,1	67,4	66,9	67,0	65,2	44,6	42,9	43,5	42,9	84,3	85,4	86,2	86,3
La Rioja	59,4	59,0	59,9	60,0	47,9	47,7	49,9	50,8	70,9	70,1	69,8	69,2	54,8	52,3	49,3	49,4	84,4	84,4	85,7	85,7

Comunidad autónoma	Mayores de 54 años				Españoles				UE-27				NO UE			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
España	19,1	19,9	20,8	21,2	55,7	56,8	57,5	57,5	57,5	70,8	71,1	74,4	79,1	78,3	79,3	78,2
Andalucía	16,6	17,1	17,7	19,0	53,5	54,7	56,1	56,7	44,5	69,6	66,3	66,6	78,1	78,9	78,1	78,9
Aragón	18,1	19,1	20,2	20,8	54,6	56,0	56,3	56,0	81,2	88,5	82,1	80,7	82,2	81,9	83,6	80,4
Asturias	14,3	15,9	17,4	17,1	47,9	49,6	51,4	51,0	74,0	66,2	77,0	79,9	53,8	81,9	86,0	73,2
Illes Balears	22,8	23,9	25,0	26,1	60,4	61,3	61,5	62,9	50,5	69,0	63,1	65,0	83,5	78,7	83,9	80,6
Canarias	21,2	22,6	23,0	22,8	57,7	58,9	59,1	59,8	62,4	65,4	56,8	62,6	77,6	76,8	76,1	79,1
Cantabria	17,6	18,9	20,2	18,4	53,9	55,2	55,8	55,4	51,7	67,0	68,0	76,0	80,4	78,1	78,6	78,1
Castilla y León	16,1	16,8	17,6	18,0	51,6	52,5	53,0	53,0	74,8	77,3	80,5	82,0	77,8	75,7	79,8	76,1
Castilla-la Mancha	15,8	16,6	17,3	17,7	52,3	54,0	54,5	55,1	70,9	81,2	84,3	83,7	80,9	76,4	78,4	77,2
Cataluña	22,0	23,3	24,3	24,0	59,5	60,1	60,6	60,1	70,0	73,5	75,8	81,0	75,7	76,9	77,6	75,4
Com. Valenciana	19,7	20,2	21,6	22,1	56,6	58,3	58,8	58,4	45,3	59,5	58,7	67,2	80,6	76,1	80,1	78,4
Extremadura	14,8	16,4	15,5	16,3	51,3	52,6	53,0	53,2	60,5	60,0	70,6	77,4	70,3	62,0	69,2	71,1
Galicia	18,7	18,0	18,7	19,4	52,8	53,6	54,3	54,4	56,9	70,4	62,2	69,6	66,1	73,2	78,3	77,7
Madrid	23,0	23,8	24,8	25,3	59,4	60,6	61,0	61,1	74,6	78,8	82,5	83,8	83,0	82,0	81,4	81,4
Murcia	17,5	19,3	20,8	21,6	54,9	56,6	57,6	57,8	37,5	56,7	72,4	67,7	80,7	84,2	81,9	79,6
Navarra	20,7	21,6	21,2	21,2	57,8	59,2	58,9	57,9	75,0	71,3	78,4	84,6	81,3	77,5	81,7	81,0
País Vasco	18,0	19,5	19,8	18,7	56,2	56,7	56,9	56,3	69,8	76,9	79,3	80,2	79,5	75,3	78,0	74,9
La Rioja	20,8	19,2	20,8	21,5	57,0	56,0	56,9	57,1	79,3	82,7	81,4	82,1	80,2	76,8	76,8	74,9

Fuente: OTIB a partir de los datos de la EPA (INE)

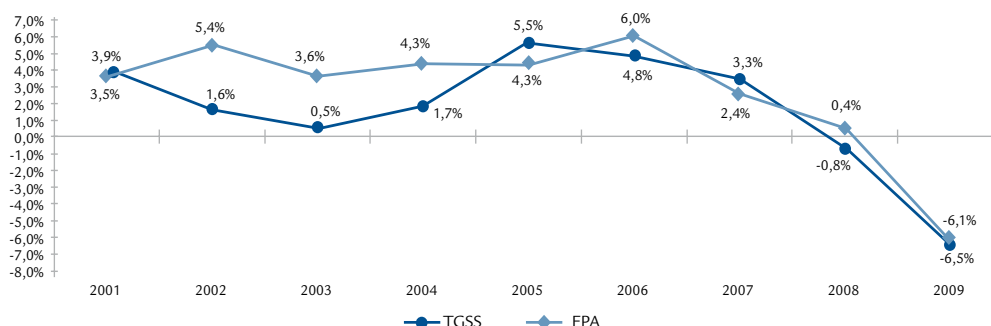
3.2 LA POBLACIÓN OCUPADA

3.2.1 Evolución de la población ocupada y de la afiliación en la Seguridad Social

Las dos principales fuentes estadísticas para el estudio de la población ocupada son: por una parte, los datos de trabajadores de alta en la Seguridad Social de la Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS) y, por otra parte, el número de trabajadores que publica trimestralmente el INE a través de la encuesta de población activa (EPA). Se dan diferencias notables entre los dos registros, debidas principalmente al concepto utilizado por una fuente y la otra a la hora de hablar de población ocupada.⁵

El gráfico 11 compara el crecimiento interanual de la ocupación a partir de estas dos fuentes estadísticas. El año 2009 ambas fuentes muestran un notable descenso en el número de personas ocupadas. Así, los registros de afiliación presentan un descenso interanual de 29.602 personas ocupadas, es decir, del 6,5 %, mientras que la encuesta de población activa cifra este descenso en 30.850 personas, lo que equivale a un descenso relativo del 6,1 %. En comparación, en el conjunto del Estado la población ocupada ha bajado en el 2009 con respecto al 2008 en un 6,8 % según datos de la EPA y en un 5,7 % según los datos de la Tesorería. El año 2008, en las Baleares, aunque la EPA todavía presentaba un balance positivo, los datos de la Tesorería de la Seguridad Social ya mostraban un ligero descenso (-0,8 %), lo mismo que en el conjunto de España.

Gráfico 11. Tasas de crecimiento interanual de la afiliación en la Seguridad Social y la población ocupada según la EPA en las Baleares (2001-2009)



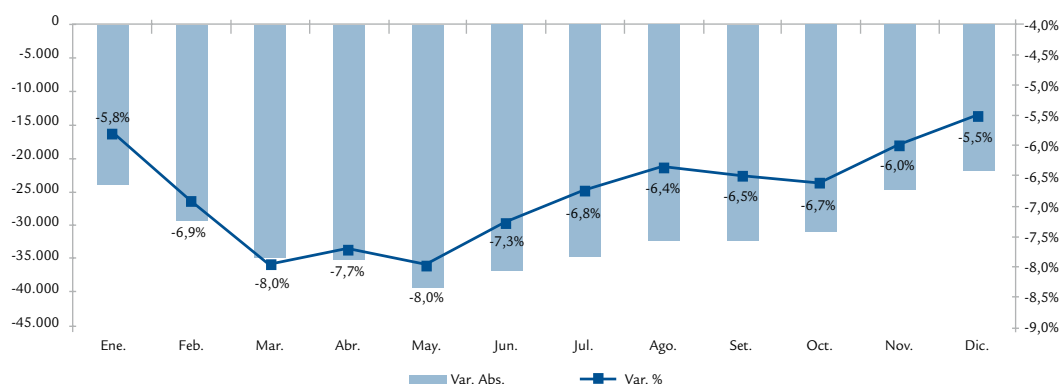
Fuente: OTIB a partir de los datos de la TGSS y EPA (INE)

El transcurso del 2009 ha sido marcado por una continuación de la situación empezada en el 2008, con tasas de decrecimiento interanual entorno al 7 % (ver gráfico 12). A pesar de todo, a partir del mes

de junio de 2009 se detecta un cambio de tendencia, porque la tasa interanual de la afiliación en las Islas Baleares pasa a reducir sus valores negativos.

⁵ Según la EPA, la población ocupada son todas aquellas personas de 16 años o más que durante la semana de referencia han tenido un trabajo por cuenta ajena o por cuenta propia, independientemente de la formalización de la relación laboral, por lo cual la cifra publicada por la EPA es superior a los datos de afiliación. Por otra parte, la afiliación es un acto administrativo mediante el cual la Tesorería General de la Seguridad Social reconoce la condición de incluir en el sistema de la seguridad social a la persona física que lleva a cabo una actividad. Hay que recordar que los datos de afiliación se refieren más a relaciones con la Seguridad Social (altas) que a personas trabajadoras, dado que los pluriempleados aparecen contados diversas veces.

Gráfico 12. Tasas de variación interanual de la afiliación en la Seguridad Social en las Baleares pormeses de 2009



Nota: afiliación media. Fuente: OTIB a partir de los datos de la TGSS

Por islas, la reducción de la afiliación durante el 2009 ha sido generalizada, a pesar de que más acentuada, como ya pasó en el 2008, en Menorca (-7,7 %), seguida de Mallorca (-6,7 %) y las Pitiüses (-5,4 %). Así Menorca ha pasado de una media anual de 32.525 trabajadores de alta en el 2008 a 30.024

en el 2009, Mallorca de 369.700 a 344.789, con un descenso de 24.912 y finalmente las Pitiüses han perdido 2.649 puestos de trabajo en el último año, pasando de una afiliación de 49.410 trabajadores a 46.761 en el 2009.

Cuadro 18. Tasas de crecimiento anual de la afiliación en la Seguridad Social por islas (2001- 2009)

Illes Balears	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Mallorca	3,8	1,3	0,1	1,8	5,6	4,7	3,4	-0,8	-6,7
Menorca	4,6	3,3	3,0	2,3	5,0	2,7	1,7	-2,3	-7,7
Pitiüses	4,0	3,0	1,8	0,8	5,6	6,4	3,4	0,6	-5,4
Illes Balears	3,9	1,6	0,5	1,7	5,5	4,8	3,3	-0,8	-6,5

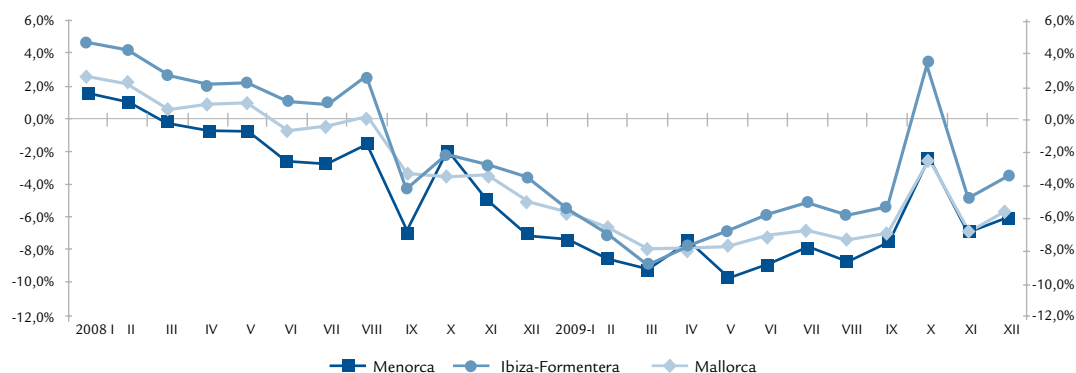
Fuente: OTIB a partir de los datos de la TGSS

En el gráfico 13 sobre las variaciones interanuales de la afiliación por islas durante el 2008 y 2009, se observa cómo Menorca presenta variaciones negativas a partir del mes de marzo de 2008, mientras que en el caso de las Pitiüses no es hasta el mes de septiembre de 2008. El año 2009 se caracteriza por presentar una evolución negativa durante todos los meses, excepto el mes de octubre, que presenta unos valores un poco erráticos. Menorca es la isla que muestra unos descensos más acusados y las Pitiüses las que se mantienen con reducciones más suaves. Al igual de lo que se ha mencionado para

el conjunto de las Islas Baleares, en todas las islas, a pesar del descenso generalizado, se observa una tendencia a la reducción en el ritmo de destrucción de empleo.

Por otra parte, la contratación registrada durante el año 2009 ha experimentado un notable descenso con respecto al 2008 (-19,5 %), tanto en la contratación indefinida (-26,9 %) como en la temporal (-18,4 %). Por otra parte, la modalidad de contratación fija discontinua también ha disminuido con respecto al 2008, en concreto un 11,9 %

Gráfico 13. Tasas de crecimiento interanual de la afiliación en la Seguridad Social por islas y meses (2008-2009)

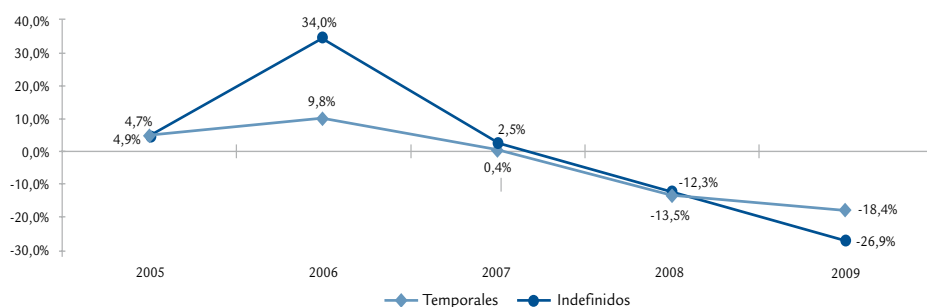


Fuente: OTIB a partir de los datos de la TGSS

La evolución de la contratación presenta aumentos interanuales importantes: pasa de 340.145 contratos el año 2003 a 440.171 en el 2007. El año 2008, con 381.473 nuevos contratos, ya presentó un descenso importante con respecto al 2007. A pesar de todo, el registro del 2009, con 306.978 nuevos contratos con centro de trabajo en las Islas Baleares, representa un descenso más acusado y se sitúa, incluso, por debajo del registro

del 2003. Los incrementos de contratación indefinida y temporal corren paralelos (ver el gráfico 14), excepto el 2006, en que el aumento de la contratación indefinida fue muy superior. El año 2009 los contratos indefinidos suponen el 12,4 % del total de contratos registrados durante este año, porcentaje inferior al del 2008 (13,6 %) y del 2007 (13,4 %).

Gráfico 14. Variación relativa interanual de la contratación en las Baleares según el tipo de contrato (2005-2009)

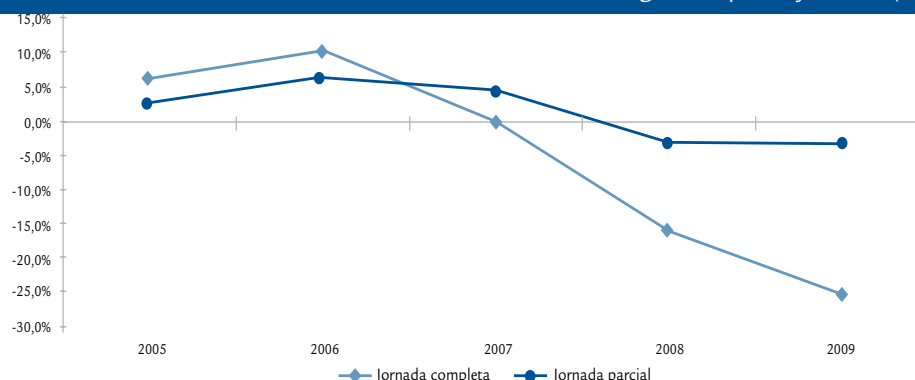


Fuente: OTIB a partir de los datos del SOIB

Por islas (ver los cuadros 86-89 del anexo), los mayores descensos interanuales de la contratación se dan en Mallorca (-20,7 %), mientras que en Menorca (-15,6 %) y en las Pitiüses el descenso de contratos respecto al 2008 es menos acusado: 15,9 % en Ibiza y 4,1 % en Formentera.

Con respecto al tipo de jornada, y tal como se puede observar en el gráfico 15, la contratación registrada, a pesar del descenso general, ha descendido menos entre los contratos de jornada parcial que entre los de jornada completa.

Gráfico 15. Variación relativa interanual de la contratación en las Baleares según el tipo de jornada (2005-2009)



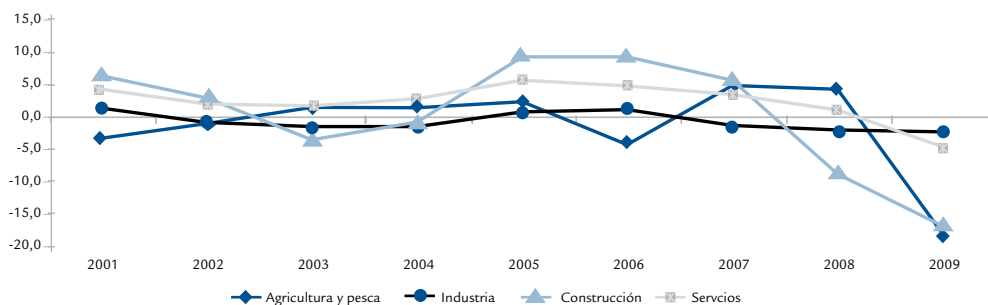
Fuente: OTIB a partir de los datos del SOIB

3.2.2 Ocupados por actividad económica

En cuanto a la desagregación de la ocupación en las Baleares por sectores económicos, los datos de la Tesorería General de la Seguridad Social muestran cómo todos los sectores han sufrido un descenso en el número de afiliaciones con respecto al 2008. A pesar de todo, el descenso de empleo más acusado se concentra en el sector de la construcción, que

pierde 10.770 afiliaciones, que en términos relativos equivale a un 17,1 %. El descenso en el número de personas de alta en el sector industrial (-759 afiliaciones, un descenso del 2,5 %) y en el sector de servicios (-16.814 afiliaciones, -4,8 %, en términos relativos) son los más suaves. De hecho, el sector servicios está aguantando mejor la caída del empleo, y se consolida como el sector que muestra una menor sensibilidad al ciclo económico.

Gráfico 16. Tasas de crecimiento interanual de la afiliación en la Seguridad Social, por sectores económicos, en las Baleares (2001-2009)

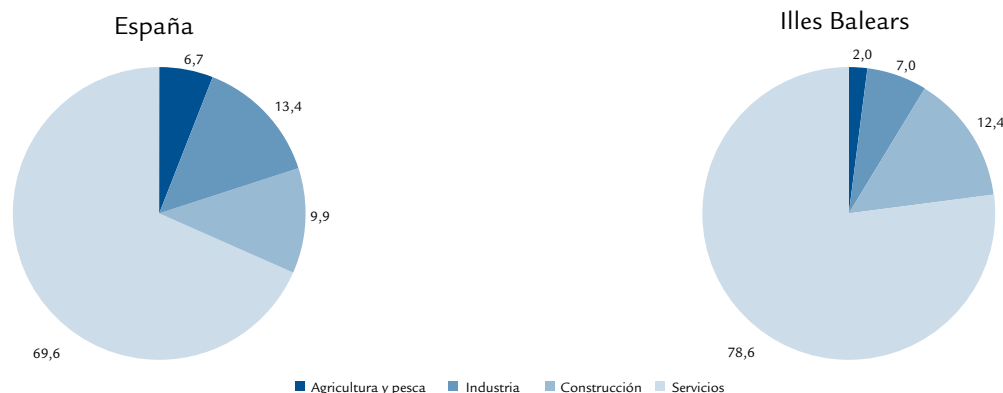


Fuente: OTIB a partir de los datos de la TGSS

El efecto de la crisis económica ha hecho que bajara el peso de los trabajadores de alta en el sector de la construcción (ha pasado de un 14 % en el 2008 al 12,4 % en el 2009) y se ha acentuado el grado de especialización de la economía balear en el sector de servicios, que aglutina en el 2009 el 78,6 % del total

de trabajadores de alta en la Seguridad Social. En el conjunto del Estado, el peso del sector de servicios se sitúa 9 puntos porcentuales por debajo del de las Baleares, un 69,6 %, mientras que en el caso del sector industrial dobla el peso de las Islas (13,4 % respecto al 7 % en las Baleares).

Gráfico 17. Peso de la afiliación por sectores económicos en el Estado español y en las Islas Baleares (2009)



Fuente: OTIB a partir de los datos de la TGSS

La desagregación de la afiliación por actividades económicas permite tener una visión más detallada de cuáles son las actividades que han experimentado procesos más intensos de creación/destrucción de empleo. Con este objetivo, el cuadro 19 presenta la evolución de la afiliación al régimen general en fecha 30 de enero de 2010 y 30 de enero de 2009.⁶

Tal como se produjo en el 2008, las actividades relacionadas con la construcción son las que siguen sufriendo el recorte mayor en términos de trabajadores de alta. Así, las actividades de construcción de edificios (-4.470) y las actividades de construcción especializada (-1.964) explican más del 40 por ciento del descenso total de la afiliación durante el 2009. Otra actividad fuertemente castigada durante el 2009 ha sido la del comercio al detalle, como ya se ha apuntado en la reducción del número de empresas, y que en este caso pierde 1.894 ocupados. Les siguen en términos de destrucción de empleo las actividades de servicios de alojamiento (-1.577) y las actividades de alquiler (-1.143).

No obstante, se pueden destacar algunas actividades que consiguieron crecimientos de la ocupación durante el 2009, algunas de las cuales vale la pena mencionar, no porque se trate de actividades con una importancia cuantitativa, sino más bien de tipo cualitativo, visto su componente tecnológico

o por término medio y alta cualificación. Así, aparte de la administración pública, la sanidad y los servicios sociales, se producen aumentos en otras actividades profesionales, científicas y técnicas; en la reparación e instalación de maquinaria y equipo; en la recogida, tratamiento y eliminación de residuos; en las actividades de consultoría de gestión empresarial, y en actividades de investigación y desarrollo.

El análisis de los empleos más contratados durante el año 2009 muestra un descenso generalizado. La construcción sigue mostrando signos evidentes de mayor contracción, que repercuten en el volumen de contratación. Si bien el total de contratos ha sufrido un fuerte descenso (-19,5%) con respecto al 2008, mayor nuevamente entre los hombres (-20,3 %) que entre las mujeres (-18,7 %), los empleos vinculados a la construcción, que ya en el 2008 cayeron de forma acusada, han experimentado un nuevo descenso: albañiles (-31,2 %), peones de la construcción (-31,1 %), peones de transporte y cargadores (-41,5 %). Por otra parte, entre las mujeres los descensos más acusados se producen en empleos relacionados con los servicios en las empresas y en el comercio: taquígrafas y mecanógrafas (-46,8 %), recepcionistas (-31,9 %) y dependientas (-24,7 %). Al contrario, crece la contratación de mujeres en las actividades de servicio social: animadoras comunitarias (10,1 %).

⁶ No se pueden comparar medias anuales, dado que en fecha 1 de enero de 2009 entró en vigor la nueva Clasificación nacional de actividades económicas (CNAE 2009), establecida en el Real decreto 475/2007, de 13 de abril.

Cuadro 19. Evolución de la afiliación al régimen general por actividades económicas (enero 2010 - enero 2009)

Cod.	Actividad económica (CNAE-09)	enero 2009	enero 2010	Var. Abs.	Var. (%)
01	Agricultura, ganadería, caza y servicios que tengan relación	366	349	-17	-4,64
02	Silvicultura y explotación forestal	352	374	22	6,25
03	Pesca y acuicultura	69	62	-7	-10,14
08	Otras industrias extractivas	453	403	-50	-11,04
10	Industria de la alimentación	3.653	3.518	-135	-3,70
11	Fabricación de bebidas	1.143	943	-200	-17,50
13	Industria textil	186	184	-2	-1,08
14	Confección de piezas de vestir	263	208	-55	-20,91
15	Industria del cuero y del calzado	1.390	1.444	54	3,88
16	Industria de la madera y del corcho, excepto muebles; cistellería y espartería	1.177	1.008	-169	-14,36
17	Industria del papel	140	128	-12	-8,57
18	Artes gráficas y reproducción de soportes de grabación	1.038	931	-107	-10,31
19	Coquerías y refinación de petróleo	18	0	-18	-100,00
20	Industria química	263	256	-7	-2,66
21	Fabricación de productos farmacéuticos	135	131	-4	-2,96
22	Fabricación de productos de caucho y plástico	77	70	-7	-9,09
23	Fabricación de otros productos minerales no metálicos	1.846	1.601	-245	-13,27
24	Metalurgia; fabricación de productos de hierro, acero y ferroaleaciones	219	160	-59	-26,94
25	Fabricación de productos metálicos, excepto maquinaria y equipo	2.242	1.843	-399	-17,80
26	Fabricación de productos informáticos, electrónicos y ópticos	32	29	-3	-9,38
27	Fabricación de material y equipo eléctrico	88	78	-10	-11,36
28	Fabricación de maquinaria y equipo n.c.o.p.	569	481	-88	-15,47
29	Fabricación de vehículos de motor, remolques y semiremolques	10	10	0	0,00
30	Fabricación de un otro tipo de material de transporte	1.218	1.015	-203	-16,67
31	Fabricación de muebles	1.039	848	-191	-18,38
32	Otras industrias manufactureras	723	604	-119	-16,46
33	Reparación e instalación de maquinaria y equipo	1.037	1.227	190	18,32
35	Suministro de energía eléctrica, gas, vapor y aire acondicionado	1.367	1.209	-158	-11,56
36	Captación, depuración y distribución de agua	1.299	1.307	8	0,62
37	Recogida y tratamiento de aguas residuales	100	132	32	32,00
38	Recogida, tratamiento y eliminación de residuos; valoración	2.468	2.559	91	3,69
39	Actividades de descontaminación y otros servicios de gestión de residuos	1	4	3	300,00
41	Construcción de edificios	22.700	18.230	-4.470	-19,69
42	Ingeniería civil	1.568	1.495	-73	-4,66
43	Actividades de construcción especializada	15.414	13.450	-1.964	-12,74
45	Venta y reparación de vehículos de motor y motocicletas	5.787	5.355	-432	-7,47
46	Comercio al por mayor y intermediarios del comercio, excepto de vehículos de motor	13.122	12.228	-894	-6,81
47	Comercio al detalle, excepto de vehículos de motor y motocicletas	32.422	30.528	-1.894	-5,84
49	Transporte terrestre y por tuberías	6.533	5.928	-605	-9,26
50	Transporte marítimo y por vías navegables interiores	14	14	0	0,00
51	Transporte aéreo	3.288	2.671	-617	-18,77
52	Almacenamiento y actividades afines al transporte	4.774	4.559	-215	-4,50

Cod.	Actividad económica (CNAE-09)	enero 2009	enero 2010	Var. Abs.	Var. (%)
53	Actividades postales y de correos	1.297	1.245	-52	-4,01
55	Servicios de alojamiento	13.526	11.949	-1.577	-11,66
56	Servicios de comidas y bebidas	16.412	16.211	-201	-1,22
58	Edición	1.151	910	-241	-20,94
59	Actividades cinematográficas, de vídeo i de tv, grabación de sonido y edición musical	774	817	43	5,56
60	Actividades de programación y emisión de radio y televisión	761	636	-125	-16,43
61	Telecomunicaciones	1.394	1.400	6	0,43
62	Programación, consultoría y otras actividades relacionadas con la informática	1.064	1.089	25	2,35
63	Servicios de información	335	493	158	47,16
64	Servicios financieros, excepto seguros y fondos de pensiones	6.378	6.150	-228	-3,57
65	Seguros, fondos de pensiones, excepto Seguridad Social obligatoria	573	547	-26	-4,54
66	Actividades auxiliares de los servicios financieros y de los seguros	776	773	-3	-0,39
68	Actividades inmobiliarias	1.518	1.494	-24	-1,58
69	Actividades jurídicas y de contabilidad	5.542	5.235	-307	-5,54
70	Actividades de las sedes centrales; actividades de consultoría de gestión empresarial	728	789	61	8,38
71	Servicios técnicos de arquitectura e ingeniería; ensayos y análisis técnicos	2.091	1.870	-221	-10,57
72	Investigación y desarrollo	242	284	42	17,36
73	Publicidad y estudios de mercado	1.374	1.174	-200	-14,56
74	Otras actividades profesionales, científicas y técnicas	570	831	261	45,79
75	Actividades veterinarias	225	244	19	8,44
77	Actividades de alquiler	5.217	4.074	-1.143	-21,91
78	Actividades relacionadas con la ocupación	728	693	-35	-4,81
79	Actividades de agencias de viajes, operadores turísticos, servicios de reservas	3.648	3.421	-227	-6,22
80	Actividades de seguridad e investigación	2.429	2.434	5	0,21
81	Servicios en edificios y actividades de jardinería	9.558	9.388	-170	-1,78
82	Actividades administrativas de oficina y otras actividades auxiliares de las empresas	1.703	2.252	549	32,24
84	Administración pública y defensa; Seguridad Social obligatoria	21.331	21.893	562	2,63
85	Educación	16.216	16.212	-4	-0,02
86	Actividades sanitarias	22.521	22.722	201	0,89
87	Asistencia en establecimientos residenciales	2.435	2.281	-154	-6,32
88	Actividades de servicios sociales sin alojamiento	3.166	3.711	545	17,21
90	Actividades de creación, artísticas y espectáculos	647	408	-239	-36,94
91	Actividades de bibliotecas, archivos, museos y otras actividades culturales	490	472	-18	-3,67
92	Actividades de juegos de azar y similares	1.125	1.044	-81	-7,20
93	Actividades deportivas, recreativas y de entretenimiento	3.548	3.353	-195	-5,50
94	Actividades asociativas	3.654	3.621	-33	-0,90
95	Reparación de ordenadores, efectos personales y artículos de uso doméstico	856	766	-90	-10,51
96	Otros servicios personales	3.305	3.138	-167	-5,05
97	Actividades de los hogares que dan empleo a personal doméstico	564	595	31	5,50
99	Actividades de organizaciones y organismos extraterritoriales	27	26	-1	-3,70
	No tipificadas	427	742	315	73,77
	TOTAL	290.929	274.961	-15.968	-5,49

Fuente: OTIB a partir de los datos de la TGSS

Cuadro 20. Los veinte empleos con más contratación, por sexo, en las Baleares (2009)

Mujeres	Absolutos	%	Acumulado	Var. 09/08
Personal de limpieza de oficina y hoteles	30.245	20,8	20,8	-18,3
Camareros, barmans y similares	20.990	14,4	35,2	-13,5
Dependientes y exhibid. en tiendas, almacenes	16.170	11,1	46,2	-24,7
Cocineros y preparadores de comida	5.772	4,0	50,2	-17,5
Aux. administrativas con tareas de atención al público	5.143	3,5	53,7	-19,3
Auxiliares enfermería hosp.	4.009	2,8	56,5	-13,8
Animadoras comunitarias	3.974	2,7	59,2	10,1
Taquígrafas y mecanógrafas	3.379	2,3	61,5	-46,8
Enfermeras	2.734	1,9	63,4	-13,5
Recepcionistas establecimiento distinto oficina	2.319	1,6	65,0	-31,9
Aux. administrativas sin tareas de atención al público	2.045	1,4	66,4	-1,7
Empleadas para el cuidado de niños	1.973	1,4	67,8	-16,4
Secretarías administrativas y similares	1.815	1,2	69,0	-17,8
Guías y azafatas de tierra	1.650	1,1	70,1	-25,5
Peluqueras, especialistas en tratamientos de belleza	1.581	1,1	71,2	-17,1
Empleadas de servicios de correos	1.253	0,9	72,1	-5,6
Profesoras de universidades y otros centros de enseñanza sup.	1.250	0,9	72,9	-8,6
Otras empleadas que se dedican a cuidar personas	1.223	0,8	73,8	-18,8
Cajeras y taquilleras, excepto de banca y correos	1.065	0,7	74,5	-28,4
Otras trabajadoras de servicios personales	1.049	0,7	75,2	-4,2
Total 20 ocupaciones	109.639	75,2	75,2	-26,1
Total contratación Mujeres	145.759	100,0	100,0	-18,7

Hombres	Absolutos	%	Acumulado	Var. 09/08
Camareros, barmans y similares	19.180	11,9	11,9	-13,3
Albañiles	18.239	11,3	23,2	-31,2
Peones de la construcción de edificios	11.564	7,2	30,4	-31,1
Cocineros y preparadores de comida	9.115	5,7	36,0	-11,0
Personal de limpieza de oficina y hoteles	8.023	5,0	41,0	-14,9
Peones del transporte y descargadores	5.064	3,1	44,2	-41,5
Dependientes y exhibid. en tiendas, almacenes	4.593	2,8	47,0	-13,4
Taxistas, conductores auto, furgoneta	3.062	1,9	48,9	-23,1
Vigilantes, guardianes y similares	2.772	1,7	50,6	-1,7
Peones industrias manufactureras	2.661	1,7	52,3	-23,8
Conductores de camiones	2.384	1,5	53,8	-26,7
Animadores comunitarios	2.125	1,3	55,1	13,6
Peones agrícolas	2.084	1,3	56,4	6,3
Jefes de cocina, camareros y similares	1.693	1,1	57,4	-20,6
Pintores, barnizadores, empapeladores y similares	1.592	1,0	58,4	-34,9
Auxiliares administrativos con tareas de atención al público	1.526	0,9	59,4	-19,2
Peones de obras públicas y mantenimiento de carreteras	1.490	0,9	60,3	26,1
Recepcionistas de establecimientos que no sean oficinas	1.473	0,9	61,2	-24,4
Actores y directores de cine, radio, televisión, teatro y similares	1.467	0,9	62,1	-13,6
Taquígrafos y mecanógrafos	1.430	0,9	63,0	-50,4
Total 20 ocupaciones	101.537	63,0	63,0	-30,3
Total contratación hombres	161.206	100,0	100,0	-20,3

Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

Aunque la contratación ha bajado en todos los grupos profesionales, los grupos de más calificación son los que presentan los descensos menos acusados: técnicos y profesionales de apoyo (-8,8%) y técnicos y profesionales científicos e intelectuales (-12%). En cambio, los grupos menos cualificados son los que sufren los mayores descensos: operadores de instalaciones y maquinaria (-27 %), trabajadores no cualificados (-20,7 %) y empleados de tipo administrativo (-26,2 %).

En este sentido, la ocupación en las Baleares sigue las grandes pautas europeas, de manera que crece más intensamente en los niveles altos y bajos de la escalera de calificación de los empleos.⁷ Además, como se ha visto, a pesar de la fuerte crisis económica, hay actividades económicas que siguen creando empleo y, de hecho, algunas ofertas de trabajo no pueden ser cubiertas por falta de solicitantes cualificados en los trabajos solicitados. Así, entre los empleos con mejores perspectivas de inserción laboral, destacan los niveles de calificación 2, 3 y 5 -correspondientes

a técnicos y profesionales científicos; técnicos de apoyo, y trabajadores de los servicios de la restauración, personal, de protección y vendedores, respectivamente.

De hecho, si se agrupan las actividades económicas en función de la clasificación hecha por el Eurostat⁸ en que se determinan las actividades de alto valor añadido, se observa que entre enero de 2010 y enero de 2009 se incrementa la ocupación en el grupo de servicios de conocimiento intensivo de alta tecnología en un 4,3 %, impulsada sobre todo por las actividades de servicios de información y de investigación y desarrollo (ver cuadro 21). Este grupo ya había experimentado un fuerte aumento en el periodo expansivo 2006-2007 (+27,5 %) y había aguantado el descenso generalizado de la ocupación en el 2008, junto con el grupo de industrias manufactureras de alta tecnología, tecnología media alta y servicios de conocimiento intensivo. Ahora bien, durante el 2009 todos estos grupos también han sufrido el descenso en las cifras de ocupación.

Cuadro 21. Evolución de la ocupación en alta tecnología y servicios basados en el conocimiento (2006-2009)

Clasificación Eurostat	Var. 07-06	Var. 08-07	Var. enero 10- enero 09
INDUSTRIAS MANUFACTURERAS			
Alta tecnología	2,7%	4,1%	-4,0%
Media-Alta tecnología	7,2%	3,5%	-13,8%
Media-Baja tecnología	-0,3%	-4,8%	-8,3%
Baja tecnología	0,0%	-3,7%	-7,6%
SERVICIOS BASADOS EN EL CONOCIMIENTO			
Servicios de conocimiento intensivo	10,0%	3,4%	-0,6%
Servicios de conocimiento intensivo de alta tecnología	27,5%	4,2%	4,3%
Servicios de conocimiento intensivo de mercado	3,1%	-0,5%	-4,7%
Servicios de menor conocimiento intensivo	1,2%	-0,6%	-5,1%
Servicios de menor conocimiento intensivo de mercado	3,2%	-0,7%	-5,4%

Fuente: OTIB a partir de datos de la TGSS

⁷ Ver el monográfico "Un análisis de los empleos más dinámicos en las Islas Baleares en el periodo 2005-2009" en el Informe sobre el mercado de trabajo de las Islas Baleares, tercer cuatrimestre 2009. Observatorio del Trabajo de las Islas Baleares.

⁸ La aproximación sectorial "Statistics on high-tech industry and Knowledge-intensive services" es una clasificación de las industrias manufactureras de acuerdo con la intensidad tecnológica y de los servicios basada en la intensidad del conocimiento, hecha a partir de la Clasificación de actividades económicas de la Comunidad Europea (NACE) a 2 dígitos.

3.2.3 Trabajadores por régimen, sexo, edad y nacionalidad

La evolución de los trabajadores de alta según el régimen de cotización muestra cambios significativos en el periodo 2000-2007, con un crecimiento más intenso de la afiliación en el régimen general (25,6 %) que en el régimen de autónomos (13,6 %) y, sobre todo, un fuerte aumento en el régimen especial del hogar, motivado en gran parte por la entrada de extranjeros en el mercado laboral de las Islas. Este régimen alcanzó su máximo el año 2006, con un total de 11.292 trabajadores de alta, de los cuales un 75 % eran extranjeros, coincidiendo con el proceso extraordinario de regularización de trabajadores extranjeros llevado a cabo el año 2005. El año 2007 se observa un descenso de altas en este régimen y una posterior recuperación durante el 2008 y también en el 2009 (ver el cuadro 22). Hace falta recordar que, a causa de la entrada en vigor de la Ley 18/2007, de 4 de julio, en fecha 1 de enero de 2008 se

produjo un cambio de clasificación de los trabajadores en los diferentes regímenes de cotización, a partir del cual los trabajadores por cuenta propia del régimen especial agrario se integraron en el de autónomos, por lo cual se acusa un fuerte descenso en aquel primer régimen, hecho que dificulta un correcto análisis de los datos.

El año 2009 se aprecia un descenso de la afiliación con respecto al año anterior, sobre todo en el régimen general (26.006 afiliados menos, hecho que representa un 87,8 % del descenso total de la afiliación) y en el régimen de autónomos (4.338 afiliados menos, que explica un 14,7 % del descenso total de la afiliación). En cuanto al peso de los autónomos, éste se mantiene en un abanico entre el 18 y el 20 % del total de afiliación durante el periodo estudiado; concretamente, el año 2009 se sitúa en el 19,9 %. Por otra parte, los regímenes especiales presentan en el 2009 un incremento en el número de trabajadores de alta: agrario (299 trabajadores más), del mar (9 trabajadores más) y del hogar (431 trabajadores más).

Cuadro 22. Evolución de la afiliación por regímenes de cotización en las Baleares (2000-2009)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009
R. General	283.386	324.458	341.957	356.010	350.189	324.183
R. Autónomos	74.209	79.637	81.271	84.305	88.333	83.995
R. Esp. Agrario	6.029	5.163	4.625	4.444	2.350	2.649
R. Esp. del Mar	2.303	2.235	2.134	2.102	2.061	2.070
R. Esp. de la Hogar	3.894	9.753	11.292	8.834	9.311	9.741
Total	369.821	421.246	441.279	455.694	452.244	422.638

Fuente: OTIB a partir de datos de la TGSS

En cuanto a la desagregación de la evolución de la ocupación desde una perspectiva de los grupos sociodemográficos, hay que decir que éstos muestran evoluciones diferentes (ver cuadro 23). En efecto, mientras que la ocupación por sexos presenta un balance positivo en ambos casos para el global del periodo 2000-2007 -si bien con más intensidad en el caso de las mujeres, que aumentaban su peso sobre el total del 39,5 % el año 2000 al 44 % en el 2008-, el año 2008 supuso una ruptura en este aumento continuado en las cifras de empleo. En este caso fueron los hombres los que presentaban un descenso en el número de trabajadores de alta en la Seguridad Social (-2,3 %), mientras que las mujeres mostraron un aumento con respecto al 2007 (1,2 %). Este hecho estaba correlacionado con el declive en el sector de la construcción, actividad económica muy masculinizada. Al contrario, el año 2009 los dos colectivos presentan un descenso en el número de trabajadores de alta, ahora bien, más pronunciado en el

caso de los hombres (-8,4 %) que en el caso de las mujeres (-4,2 %), que por su concentración en actividades más resguardadas de la crisis ha permitido que, en conjunto, presenten descensos menos acusados.

Por grupos de edad, se observa de qué manera el efecto de la crisis se traduce en más dificultades para la creación de empleo entre los más jóvenes (menores de 25 años), que son el grupo más castigado, y que han visto cómo el número de afiliaciones con respecto al 2000 sufría un descenso del 40,6 %. El año 2009 han sufrido un descenso del 22,4 % con respecto al 2008, mientras que el descenso en el grupo de edades central (-5,6 %) y sobre todo en el grupo de personas de 55 años y más (-0,3 %) es más suave. De hecho, en este último grupo, el de personas mayores de 54 años, en el caso de las mujeres se aprecia un aumento en el número de afiliaciones.

Cuadro 23. Evolución de la población de alta en la Seguridad Social, por sexo, edad y nacionalidad, en las Islas Baleares (2000-2009)

Años	TOTAL	SEXO		EDAD			NACIONALIDAD		
		Hombres	Mujeres	De 16 a 24 años	De 25 a 54 años	55 y más años	Espanoles	UE	NO UE
2000	369.821	223.336	145.994	56.963	276.224	36.328	-	-	-
2005	421.246	242.492	178.751	47.664	326.131	47.334	359.208	23.301	38.736
2006	441.279	252.186	189.091	48.425	342.496	50.264	367.554	26.195	47.531
2007	455.694	259.214	196.476	48.176	354.188	53.251	374.978	34.673	46.043
2008	452.244	253.369	198.872	43.615	353.400	55.196	369.165	36.405	46.674
2009	422.638	232.024	190.614	33.834	333.754	55.050	348.605	33.467	40.567

Fuente: OTIB a partir de los datos de la TGSS

Con respecto a la desagregación por nacionalidades, los datos de la Tesorería muestran una dualidad desde el año 2005, dado que, así como la ocupación de los españoles, a pesar de ir aumentando, lo ha hecho hacia el 2 % anual, la de los extranjeros, especialmente la de los extracomunitarios, ha ido aumentando a ritmos acentuados. En el 2008, mientras que la afiliación entre los españoles bajó un 1,6 %, la de los extranjeros continuó subiendo: un 5 % entre los comunitarios y un 1,4 % entre los extracomunitarios. En cambio, el año 2009 el descenso en el número de trabajadores de alta en la Seguridad Social ha sido generalizado y en este caso han sido los extranjeros los que se han llevado la peor parte: no comunitarios (-13,1 %), comunitarios (-8,1 %), mientras que los de nacionalidad española presentan un descenso más suave (-5,6 %).

A diferencia del año 2008, en que el perfil del colectivo más afectado por la destrucción de puestos de trabajo fue el de los hombres, jóvenes,

de nacionalidad española y ligados al sector de la construcción, el año 2009 este perfil ha variado sensiblemente. Así, a pesar de ser también hombres, jóvenes, dedicados al sector de la construcción, en este caso son de nacionalidad extranjera, sobre todo extracomunitaria.

3.2.4 Trabajadores por nivel de estudios

Como ya se ha visto en el caso de la población activa, la población ocupada de las Baleares presenta un nivel de estudios por debajo de la media española. Así, los datos del 2009 muestran cómo solamente un 25,1 % de la población ocupada de las Islas ha alcanzado estudios superiores, frente al 35,4 % de la media española. De esta manera, las Islas se muestran a la cola del Estado, muy lejos de otras comunidades autónomas con porcentajes de población ocupada con estudios superiores por encima del 40 %: País Vasco, Navarra y Madrid.

Cuadro 24. Distribución porcentual de la población ocupada por nivel de estudios y comunidad autónoma (2009)

	Hasta a Educación primària	Educación secundària	Educación secundària	Educación superior y doctorado
		(1a etapa)	(2a etapa)	
Total	13,7	26,7	24,3	35,4
Andalucía	15,9	31,1	21,9	31,1
Aragón	13,8	21,9	28,6	35,8
Asturias	9,6	26,3	25,0	39,2
Illes Balears	12,8	34,4	27,7	25,1
Canarias	16,0	27,2	27,2	29,7

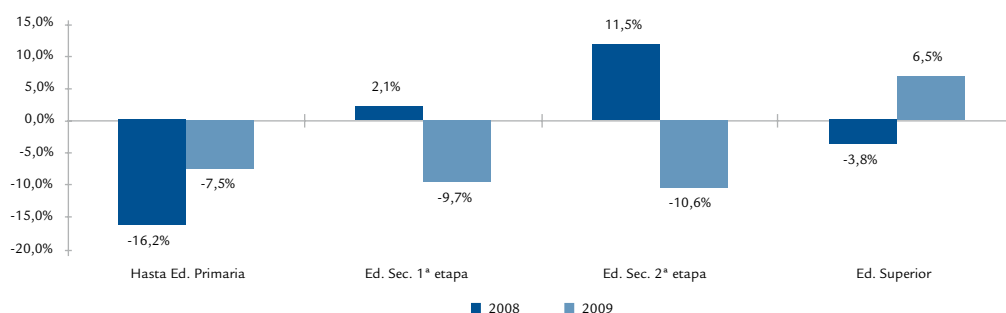
	Hasta a Educación primària	Educación secundària	Educación secundària	Educación superior y doctorado
		(1a etapa)	(2a etapa)	
Cantabria	9,2	28,8	22,7	39,3
Castilla y León	15,1	25,9	22,9	36,0
Castilla-la Mancha	18,5	31,1	21,7	28,8
Cataluña	17,0	23,0	24,4	35,7
Com. Valenciana	14,3	29,2	25,4	31,1
Extremadura	11,7	41,0	19,2	28,2
Galicia	11,2	33,3	20,9	34,8
Madrid	9,5	19,6	28,1	42,9
Murcia	17,7	31,0	22,4	29,0
Navarra	8,9	25,1	25,3	40,8
País Vasco	6,0	21,1	22,0	51,1
La Rioja	10,9	25,9	23,6	39,7

Fuente: OTIB a partir de los datos de la EPA (INE)

A pesar de tener el nivel de estudios más bajo del Estado, en comparación con el 2008, el peso de la población ocupada con estudios superiores en las Baleares ha pasado del 22,1 % al 25,1 %, si bien ha bajado el número de personas que han alcanzado hasta la segunda etapa de educación secundaria, del 29 % al 27,7 %. Las diferencias por sexo se hacen patentes una vez más: las mujeres presentan un mayor nivel formativo que los hombres. El cambio de ciclo vivido durante el 2008 afectó más negativamente a

las personas ocupadas sin estudios, que sufrieron un descenso del 16,2 % con respecto al 2007, mientras que las personas ocupadas con estudios hasta segunda etapa de secundaria aumentaron un 11,5 %. El año 2009, todos los trabajadores con estudios de segunda etapa e inferiores han sufrido un descenso con respecto al 2008, mientras que los trabajadores con estudios universitarios han experimentado un incremento del 6,5 % (ver gráfico 18), siempre según datos de la encuesta de población activa.

Gráfico 18. Variación interanual de la población ocupada según el nivel de estudios en las Islas Baleares (2008-2009)



Fuente: OTIB a partir de los datos de la EPA (INE)

Cuadro 25. Distribución porcentual de la población con empleo por nivel de estudios y sexo, en el Estado español y en las Islas Baleares (2005, 2007, 2008 y 2009)

	Hasta a Educación primaria				Educación secundaria (1a etapa)				Educación secundaria (2a etapa)				Educación superior y doctorado			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
Total																
España	16,9	15,3	14,8	13,7	27,8	27,8	27,5	26,7	23,1	24,0	24,3	24,3	32,2	32,8	33,6	35,4
Illes Balears	15,2	15,6	13,1	12,8	36,0	35,1	35,8	34,4	26,9	26,1	29,0	27,7	21,9	23,1	22,1	25,1
Hombres																
España	19,1	17,2	16,6	15,2	30,7	30,5	30,2	29,6	22,0	23,1	23,3	23,5	28,2	29,1	30,1	31,7
Illes Balears	16,8	17,9	14,9	13,9	39,1	37,7	38,9	38,5	26,2	24,1	27,5	26,0	17,9	20,3	18,9	21,7
Mujeres																
España	13,6	12,6	12,4	11,7	23,5	23,9	23,8	22,9	24,8	25,3	25,6	25,3	38,1	38,2	38,4	40,1
Illes Balears	12,8	12,6	10,7	11,5	31,5	31,6	31,7	29,4	28,1	28,9	31,4	29,8	27,7	26,9	26,5	29,4

Fuente: OTIB a partir de los datos de la EPA (INE)

Este menor nivel de estudios repercute en una menor cualificación de los empleos que desarrollan los trabajadores. La distribución de la población ocupada por grandes grupos de empleo muestra el menor porcentaje de población ocupada en las Islas (9,2 %), en el grupo de técnicos y profesionales científicos e intelectuales, que en el conjunto del estado (13,7 %). Contrariamente, las Baleares presentan un porcentaje mayor de población en el grupo de trabajadores de servicios de restauración, personal, protección y vendedores

de comercio (22 % frente al 17,1 %) y en el grupo de artesanos y trabajadores cualificados de industrias manufactureras, construcción y minería (18,7% frente al 13,9%).

Por sexos, se dan diferencias importantes. Así, las mujeres presentan más peso en el grupo de técnicos y profesionales científicos e intelectuales que los hombres, tanto en las Baleares como en el conjunto del Estado, pero también en el grupo de trabajadores no cualificados (ver el cuadro 26).

Cuadro 26. Distribución porcentual de la población ocupada por empleo y sexo, en el Estado español y en las Islas Baleares (2005, 2007, 2008 y 2009)

Ocupación	Hombres				Mujeres			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
Illes Balears								
1 Dirección de las empresas y de la administración pública	9,5	10,5	11,0	8,6	7,5	6,8	6,7	5,6
2 Técnicos y profesionales científicos e intelectuales	6,5	7,0	6,2	6,9	10,4	10,2	9,8	11,9
3 Técnicos y profesionales de soporte	8,3	10,3	9,0	9,8	10,2	9,8	8,5	8,4
4 Empleados de tipo administrativo	6,5	6,6	6,8	6,8	15,4	18,9	18,4	18,9
5 Trab.de servicios de restauración, personales, protección y vendedor de comercio	15,1	12,6	12,6	14,1	30,1	28,1	30,6	31,6
6 Trabajadores cualificados en agricultura y pesca	2,8	2,7	2,8	4,5	0,8	0,8	0,5	0,9
7 Artesanos y trab. cualificados de industrias manufact., construcción y minería	32,4	31,3	33,6	31,9	2,5	1,8	1,3	2,3
8 Operadores de instalaciones y maquinaria; montadores	8,9	9,4	9,7	9,1	1,2	0,7	1,4	1,3
9 Trabajadores no cualificados	9,4	9,1	8,0	7,9	21,9	22,9	22,9	19,1
0 Fuerzas armadas	0,5	0,4	0,3	0,4	0,1	0,0	0,1	0,3

Ocupación	Hombres				Mujeres			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
Total nacional								
1 Dirección de las empresas y de la administración pública	7,8	8,6	9,0	9,5	5,5	5,8	5,9	6,0
2 Técnicos y profesionales científicos e intelectuales	10,1	9,9	10,2	11,2	16,0	15,9	16,1	16,9
3 Técnicos y profesionales de soporte	10,5	11,2	11,4	11,7	12,7	12,9	13,0	13,1
4 Empleados de tipo administrativo	5,6	5,5	5,3	5,5	15,0	14,7	14,4	14,1
5 Trab.de servicios de restauración, personales, protección y vendedor de comercio	9,6	9,5	10,0	10,9	23,7	23,9	24,7	25,1
6 Trabajadores cualificados en agricultura y pesca	4,0	3,3	3,3	3,6	1,6	1,3	1,2	1,2
7 Artesanos y trab. cualificados de industrias manufact., construcción y minería	26,2	26,3	25,5	23,1	3,2	2,5	2,2	2,1
8 Operadores de instalaciones y maquinaria; montadores	13,5	13,6	13,9	13,2	3,0	3,0	3,0	2,6
9 Trabajadores no cualificados	12,0	11,5	10,8	10,7	19,3	19,9	19,5	18,8
10 Fuerzas armadas	0,7	0,7	0,7	0,9	0,1	0,1	0,1	0,1

Fuente: OTIB a partir de los datos de la EPA (INE)

3.2.5 Gente con empleo por tipo de contrato y de jornada

Ya se ha comentado que la contratación registrada durante el año 2009 ha experimentado un notable descenso con respecto al 2008 (-19,5 %), tanto en la contratación indefinida (-26,9 %) como en la temporal (-18,4 %). De todas maneras, es interesante destacar que entre los trabajadores de alta en el régimen general de la Seguridad

Social el número de trabajadores con un contrato indefinido ha experimentado un descenso más suave (-3,8 %) que los asalariados con contrato temporal, que han sufrido un descenso del 17,6 % (ver el cuadro 27). Por otra parte, el número de trabajadores de alta en la Seguridad Social con un contrato fijo discontinuo ha aumentado un 3,6 % con respecto al 2008. De hecho, los trabajadores fijos discontinuos no han dejado de incrementarse desde el 2005.

Cuadro 27. Evolución de la afiliación al régimen general de la Seguridad Social por tipo de contrato y de jornada (2005- 2009)

Típus de contracte i jornada	2005	2006	2007	2008	2009
Indefinidos jornada completa	131.508	139.632	149.919	152.703	145.449
Indefinidos jornada parcial	18.482	20.102	22.535	23.678	24.302
Indefinidos fijos discontinuos	28.455	28.861	30.095	31.000	32.123
Temporales jornada completa	103.049	109.043	107.684	96.373	74.944
Temporales jornada parcial	23.403	27.759	25.579	25.353	25.341
No consta	7.725	7.203	6.977	7.519	8.324
Total	312.621	332.600	342.789	336.625	310.481

Fuente: OTIB a partir de datos de la TGSS

Según datos de la Tesorería General de la Seguridad Social, un 16 % de los trabajadores de alta en el régimen general de la Seguridad Social trabajaban a tiempo parcial el año 2009.⁹

De hecho, los trabajadores a jornada completa han disminuido con respecto al 2008 un 11,5 %, mientras que los que lo hacen a jornada parcial han aumentado un 1,2 %.

⁹ Según los datos de la EPA, el porcentaje de población ocupada a jornada parcial fue el 2009 del 11, 6 % en las Islas y del 12,8 % en el conjunto del Estado.

La jornada a tiempo parcial es mayoritaria entre el colectivo femenino. Así, y según datos de la encuesta de población activa, el año 2009 en las Islas un 20,2 % de las mujeres trabajaba a jornada parcial, mientras que el porcentaje se reducía a un 4,5 % en el caso de los hombres. Entonces, el hecho de que la población con trabajo a tiempo parcial haya aumentado va muy ligado al hecho de que entre las mujeres se han perdido menos puestos de trabajo. Parece, pues, que la resistencia de la ocupación femenina deriva, entre otras circunstancias, de diversos factores confluentes: la participación mayor y más activa en el mercado de trabajo; la especialización en actividades más dinámicas y en buena manera relacionadas con la prestación de servicios a las personas; la aceptación a menudo de condiciones no deseadas, entre éstas el hecho de trabajar a tiempo parcial. Por otra parte, el hecho de que en niveles más altos de estudios haya más mujeres y tengan más éxito puede determinar también, sin duda, una ocupación femenina más robusta en un momento de grave crisis económica.

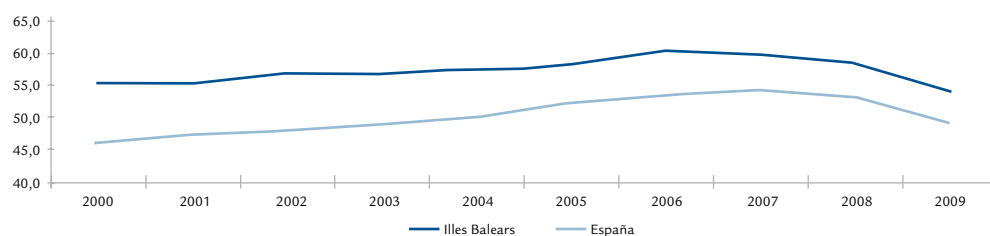
3.2.6 Evolución de la tasa de empleo

Este cambio de ciclo iniciado durante el 2008, junto con el crecimiento de la población activa, se ha traducido, como se ha visto, en una reducción de la tasa de empleo en las Baleares, que ha pasado del 59,6 % en el 2007, al 58,2 % en el 2008 y al 53,8 % en el 2009. Este descenso llega después del importante aumento del empleo en las Baleares a lo largo de la década actual, que ha permitido que la tasa de empleo continuara el proceso alcista característico de las últimas décadas (ver el gráfico

19). Sin embargo, desde el 2006 se observa una reducción de la tasa de empleo, lo cual muestra la dificultad de la economía balear los últimos años para compasar el crecimiento de la población en edad laboral con la generación de empleo, hecho que también se observa en el ámbito estatal. La fuerte bajada de la tasa de empleo durante el 2009 (4,4 puntos) supone para las Baleares retroceder a niveles del año 1999 cuando la tasa de empleo era del 52,3 %. En comparación con la media española, la tasa de empleo balear se ha mantenido por encima de la media española, si bien se observa una tendencia convergente, ya que las diferencias han pasado de 9,1 puntos a 4,6 puntos entre los años 2000 y 2009.

La comparación por comunidades autónomas vuelve a mostrar una posición alta de las Islas Baleares, que se sitúa en el 2009 como la tercera comunidad autónoma con la mayor tasa de empleo, por detrás de Madrid (55,7 %) y Navarra (54 %). La tendencia a acortar las diferencias con la media española se generaliza en todos los grupos sociodemográficos (ver el cuadro 28). Sin embargo, la comparación de los años 2008 y 2009 muestra cómo la evolución de la tasa de empleo en las Baleares no sigue un mismo patrón: disminuye más entre los hombres (7,1 puntos) que entre las mujeres (1,6 puntos), más entre el grupo de edad central (6,4 puntos) y el más joven (3,6 puntos), que no entre los de más de 54 años (0,2 puntos). Finalmente, y así como se ha visto en la tasa de actividad, el colectivo más afectado por el descenso de la tasa de empleo ha sido el de los extranjeros no comunitarios, cuya tasa de empleo ha bajado en 16,4 puntos, y ha pasado en un año del 70,7 % al 54,5 %.

Gráfico 19. Evolución de la tasa de empleo en el Estado español y en las Islas Baleares (2000-2009)



Fuente: OTIB a partir de datos de la EPA (INE)

Cuadro 28. Evolución de la tasa de empleo, por sexo, edad y nacionalidad, por comunidad autónoma (2005, 2007, 2008 y 2009)

Comunidad autónoma	Total				Mujeres				Hombres				Menores de 25 años				Entre 25 y 54 años			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
España	52,1	54,1	53,0	49,1	40,8	43,6	43,9	42,1	63,9	64,9	62,5	56,5	41,9	42,9	39,5	30,8	74,4	76,8	75,3	70,7
Andalucía	46,8	49,1	47,3	43,5	33,4	36,8	36,8	35,5	60,7	61,7	58,2	51,8	39,0	40,4	36,9	26,8	65,7	68,8	66,4	62,1
Aragón	53,3	55,7	55,1	51,4	41,5	46,1	46,2	44,2	65,3	65,5	64,0	58,6	47,4	44,0	40,6	31,0	79,4	83,6	81,8	76,7
Asturias	43,2	46,3	48,2	45,0	32,9	37,7	40,2	38,6	54,6	55,7	57,1	52,0	31,2	34,3	35,8	28,9	67,5	71,5	74,2	69,9
Illes Balears	58,2	59,6	58,2	53,8	47,9	49,8	49,9	48,3	68,6	69,5	66,4	59,3	48,7	47,9	42,0	38,4	78,3	79,9	78,2	71,8
Canarias	52,4	54,7	50,4	45,9	41,7	44,8	41,6	39,1	63,3	64,6	59,2	52,7	37,6	39,7	33,6	25,0	70,4	72,9	67,4	62,5
Cantabria	50,1	52,9	52,9	50,0	38,4	42,8	43,3	42,5	62,4	63,6	62,9	57,9	38,1	38,2	35,3	30,0	73,4	77,4	77,2	74,4
Castilla y León	47,9	49,8	49,3	47,0	35,6	38,9	39,1	38,3	60,6	61,0	59,9	56,0	37,2	37,7	36,0	30,7	74,6	77,4	76,2	73,2
Castilla-la Mancha	49,1	51,8	50,5	46,8	33,8	38,0	38,4	36,7	64,5	65,5	62,4	56,8	42,5	46,0	41,5	32,3	72,4	74,7	72,6	68,1
Cataluña	57,0	58,4	57,5	52,5	46,8	49,0	49,5	46,6	67,6	68,2	65,7	58,6	49,3	49,4	45,2	34,1	79,9	81,3	80,0	74,4
Com. Valenciana	53,5	54,9	53,7	48,3	41,8	44,3	44,6	41,7	65,5	65,7	63,0	55,0	44,4	46,3	41,8	33,0	75,2	76,5	74,8	67,7
Extremadura	43,5	46,0	45,4	42,8	30,7	33,7	33,3	32,8	56,6	58,5	57,7	52,9	35,5	34,9	34,4	26,6	65,6	68,9	68,7	65,8
Galicia	47,8	50,1	50,3	48,3	38,3	41,4	42,3	41,9	58,1	59,7	59,0	55,1	37,0	37,9	35,8	31,0	72,8	77,2	77,4	74,3
Madrid	58,1	59,9	59,0	55,7	49,0	50,9	51,1	49,3	68,0	69,6	67,5	62,6	43,7	44,8	41,5	32,5	80,1	82,4	81,3	77,9
Murcia	53,2	55,9	54,0	48,8	39,5	43,1	44,0	42,0	66,9	68,5	63,8	55,5	46,5	46,2	44,2	32,5	72,7	75,9	72,4	66,3
Navarra	56,2	57,9	57,0	54,0	45,8	47,4	48,0	46,0	66,8	68,6	66,3	62,1	41,1	44,1	39,7	32,7	81,4	82,9	82,5	78,7
País Vasco	52,7	54,1	54,3	51,1	42,5	45,0	45,8	44,3	63,6	63,7	63,3	58,2	36,0	35,6	35,1	29,4	78,7	80,7	81,2	77,7
La Rioja	55,7	55,6	55,3	52,3	43,2	43,7	45,0	44,2	68,3	67,4	65,4	60,5	47,0	43,8	38,5	33,0	79,6	80,4	79,9	76,1

Comunidad autónoma	Mayores de 54 años				Españoles				UE-27				NO UE			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
España	18,0	18,8	19,3	18,7	50,7	52,5	51,6	48,3	52,7	62,9	59,8	56,4	69,7	68,4	65,0	54,6
Andalucía	14,9	15,3	15,4	15,5	46,0	47,8	46,4	42,8	40,7	59,6	51,3	47,4	67,7	67,6	60,0	53,4
Aragón	17,5	18,3	19,6	19,6	51,7	53,4	53,1	50,5	72,7	82,0	71,6	60,6	73,9	72,7	70,4	56,1
Asturias	13,6	15,3	16,7	16,0	43,0	45,6	47,2	44,4	71,0	54,8	66,4	73,0	45,9	69,6	75,6	56,9
Illes Balears	21,7	23,0	23,9	23,7	56,4	57,6	56,6	54,1	46,1	64,3	51,7	49,5	75,3	69,1	70,7	54,5
Canarias	19,2	20,9	20,3	19,1	50,9	52,8	49,5	45,2	54,3	61,4	45,4	49,3	68,8	67,3	58,1	49,0
Cantabria	17,0	18,4	19,5	17,5	49,5	52,1	52,0	49,3	50,5	58,9	59,0	58,2	67,6	69,3	69,8	60,7
Castilla y León	15,5	16,1	16,7	16,3	47,2	49,1	48,5	46,4	62,1	68,3	59,5	55,3	69,4	61,2	65,9	57,4
Castilla-la Mancha	14,7	15,8	16,3	15,8	47,7	50,3	49,0	46,1	55,6	69,2	67,8	60,4	70,6	65,9	62,2	47,3
Cataluña	20,9	22,1	23,1	21,6	56,0	56,9	56,2	52,1	66,4	67,5	68,5	63,6	64,9	67,2	63,7	52,1
Com. Valenciana	18,4	19,2	20,1	19,2	51,8	54,0	52,9	47,8	43,0	50,5	48,3	48,0	71,3	65,2	63,5	51,9
Extremadura	13,1	14,8	13,4	13,2	43,3	46,0	45,1	42,4	54,3	33,8	67,4	61,3	55,4	49,1	46,6	50,2
Galicia	17,5	17,1	17,6	18,0	47,6	49,7	49,7	47,8	43,3	56,1	56,4	59,5	55,1	63,2	67,4	60,8
Madrid	22,1	22,7	23,0	22,4	55,6	57,3	56,3	53,8	70,0	72,5	72,8	68,8	75,3	73,7	71,1	62,8
Murcia	16,6	18,2	19,1	19,3	50,9	52,7	51,7	48,2	33,2	50,2	60,3	39,0	71,6	75,8	65,3	53,1
Navarra	19,8	21,0	20,5	20,0	54,9	56,6	55,8	52,8	63,4	68,5	68,3	69,3	74,0	70,4	67,6	59,7
País Vasco	17,4	18,8	19,1	17,5	52,2	53,6	53,7	50,7	64,5	67,4	65,7	60,5	68,8	60,7	65,7	56,1
La Rioja	20,3	18,7	20,1	19,7	54,0	53,5	53,8	52,0	74,0	76,9	69,2	68,9	70,4	66,5	61,2	47,0

Fuente: OTIB a partir de datos de la EPA (INE)

3.2.7 La rotación laboral

El 66,4 % de las personas contratadas con un contrato temporal en las Baleares durante el 2009 ha firmado un solo contrato en todo el año, y el 27,4 % ha formalizado entre dos y tres contratos. El índice de rotación laboral, calculado como la relación entre el número de contratos temporales y el número de personas contratadas con un contrato temporal

a lo largo del año, se asocia a aspectos como la temporalidad de la contratación, la inestabilidad laboral o el hecho de tener contratos sucesivos de corta duración. Para el 2009 este índice se ha situado en el 1,71, idéntico al del 2008, y sensiblemente inferior al del 2007 (1,86). Tenemos que tener en cuenta que en el 2009 la contratación ha caído un 19,5 % con respecto al año anterior, y el número de personas contratadas, un 19 %.

Cuadro 29. Personas contratadas con contrato temporal en las Baleares según la intensidad de rotación (2005-2009)

Contratos acumulats	2005	%	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%
1 contrato	122.593	61,9	126.006	61,2	124.930	60,8	126.990	65,8	104.630	66,4
2 contratos	44.383	22,4	45.463	22,1	45.608	22,2	40.019	20,7	32.388	20,6
3 contratos	16.384	8,3	17.695	8,6	17.714	8,6	13.985	7,2	10.754	6,8
4 contratos	6.407	3,2	7.377	3,6	7.538	3,7	5.394	2,8	4.110	2,6
5 contratos	3.017	1,5	3.496	1,7	3.600	1,8	2.422	1,3	1.823	1,2
6 contratos	1.607	0,8	1.809	0,9	1.939	0,9	1.240	0,6	965	0,6
7 contratos	944	0,5	1.047	0,5	1.027	0,5	743	0,4	677	0,4
8 contratos	598	0,3	691	0,3	667	0,3	472	0,2	426	0,3
9 contratos	393	0,2	475	0,2	470	0,2	337	0,2	304	0,2
10 y más contratos	1.742	0,9	1.927	0,9	1.840	0,9	1.484	0,8	1.401	0,9
Total	198.068	100,0	205.986	100,0	205.333	100,0	193.086	100,0	157.478	100,0
Índice de rotación laboral	1,81		1,84		1,86		1,71		1,71	

Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

Las mujeres experimentan más rotación que los hombres, dado que acumulan más cantidad de contratos temporales al año; así presentan un índice de rotación laboral de 1,82 contratos temporales por persona frente al 1,62 en el caso de los hombres.

3.2.8 La estacionalidad del empleo en las Baleares

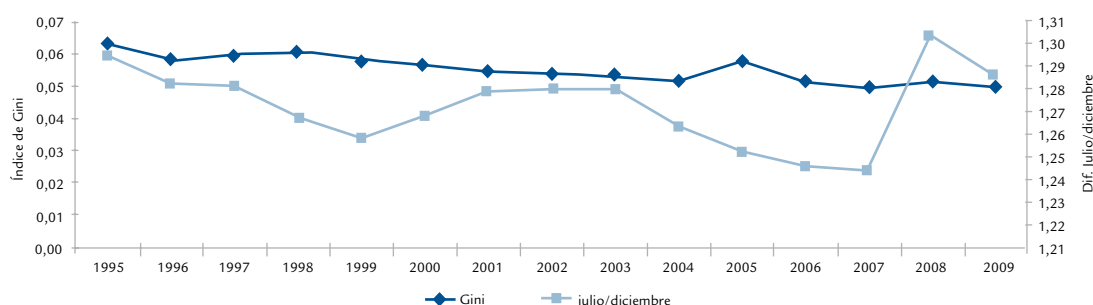
La especialización de la economía balear en el turismo de sol y playa y la falta de actividades complementarias o sustitutivas de igual magnitud los meses de invierno dibujan uno de los rasgos característicos de la actividad económica balear: la estacionalidad entorno al periodo central del año.

En este apartado se presenta la evolución de la disparidad en el nivel de empleo a lo largo del año. Para analizar la estacionalidad se han utilizado dos indicadores que miden hasta qué punto se producen grandes diferencias en el nivel de ocupación: (1) el porcentaje que supone la ocupación el mes de julio en comparación con el mes de diciembre, de manera que un valor superior a la unidad indica que el nivel de ocupación del mes de julio es superior al del mes de diciembre, (2) el índice de Gini, que es un índice que al contrario que el anterior tiene en cuenta el valor de cada uno de los doce meses del año y en el que, tomando valores entre cero y la unidad, cuanto menor es el valor menor es la estacionalidad del empleo a lo largo del año y al contrario si el valor aumenta.

El gráfico 20 presenta la evolución de la estacionalidad de la ocupación en las Baleares de los dos índices a lo largo del periodo 2000-2009. Entre los dos indicadores, como se podía esperar, lo que compara el nivel de ocupación de los meses de julio y diciembre es lo más variable, mientras que el otro indicador, que incluye el conjunto de los meses del año, presenta valores más estables. Una primera conclusión destacable del gráfico 20 es la

tendencia a la reducción de la estacionalidad desde una perspectiva temporal amplia, tendencia que también es extrapolable a periodos anteriores más extensos. En este sentido, el cuadro 30, que presenta la evolución de la afiliación a la TGSS con base 100 el año 2000, muestra claramente que la reducción de la estacionalidad se ha fundamentado en un mayor crecimiento relativo de los meses de la temporada baja, especialmente los primeros meses del año.

Gráfico 20. Evolución de la estacionalidad del empleo en las Baleares (1995-2009)



Fuente: OTIB a partir de los datos de la TGSS

Cuadro 30. Evolución del empleo por meses y años (2000- 2009)

Mes	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Enero	100	105,8	108,4	109,6	111,0	113,7	122,2	126,8	130,1	122,6
Febrero	100	105,5	107,9	108,2	110,5	112,9	121,1	126,0	128,8	120,2
Marzo	100	106,3	108,3	106,4	109,2	112,5	120,3	127,1	127,9	117,6
Abril	100	104,6	105,2	106,2	107,3	110,2	119,3	122,9	124,0	114,2
Mayo	100	104,8	106,3	107,1	108,2	112,6	119,2	123,0	124,2	114,6
Junio	100	104,8	106,3	106,7	107,9	114,6	118,7	123,3	122,4	113,8
Julio	100	103,9	105,3	106,2	107,9	115,5	118,5	121,9	121,3	113,3
Agosto	100	102,6	105,8	105,9	107,1	114,6	118,2	121,0	121,3	112,6
Septiembre	100	102,2	102,6	103,1	104,6	112,5	117,3	120,5	116,0	108,2
Octubre	100	101,7	103,0	104,0	107,4	114,7	117,7	120,4	116,5	114,1
Noviembre	100	102,7	104,7	105,8	107,7	116,6	120,3	123,5	119,3	111,4
Diciembre	100	102,9	104,3	105,1	108,2	116,9	120,6	124,2	118,0	111,7

Fuente: OTIB a partir de los datos de la TGSS

En cuanto a la evolución de la estacionalidad en el 2009, los dos índices sugieren que disminuye con respecto al 2008, cuando la crisis económica que se había centrado en la parte final del año alteró

significativamente la diferencia entre la ocupación de julio y diciembre. Por otra parte, el índice de Gini pasó de un valor de 0,049 el año 2007 a 0,051 el 2008 y finalmente a 0,049 el 2009.

3.3 LA POBLACIÓN DESEMPLEADA

3.3.1 Evolución de la población desempleada

El número total de solicitantes de empleo registrados en las oficinas del SOIB fue de 108.618 personas por término medio durante el año 2009. Del total de solicitantes, la mayoría se encontraba sin empleo: el 69,2 % (los denominados DENOS).¹⁰ Los solicitantes que ya tienen un trabajo (fijos discontinuos y otros) representan, por su parte, el 27,4 % del total de solicitantes de empleo y, finalmente, los que tienen una disponibilidad limitada o piden un empleo específico representan el 3,4 % restante.

Si se comparan estas cifras con las respectivas del 2008, se observa que en conjunto el total de solicitantes se ha incrementado un 44,4 %: en detalle, los DENOS aumentaron un 50,8 %, mientras que los ocupados lo hicieron un 28,6 %. Este incremento del

50,8 % de los DENOS baleares es superior a la media española del 40,2 %.

Efectivamente, la distribución de la población solicitante de trabajo presenta diferencias notables entre las diferentes comunidades autónomas españolas (ver el cuadro 32). Así, las Baleares se caracterizan por un porcentaje más elevado de solicitantes ocupados, a causa del peso de los fijos discontinuos, con una relación laboral ligada a actividades fuertemente estacionales, como el turismo. Contrariamente, las Islas son de las comunidades autónomas con el peso más bajo de parados sobre el total de solicitantes, un 69,2 %, cuando en el conjunto del Estado este porcentaje se sitúa en el 78,6 %.

Aunque se dan diferencias significativas entre las cifras de paro de la encuesta de población activa y las de paro registrado en los servicios de

Cuadro 31. Evolución de los solicitantes de empleo según el colectivo (2005- 2009)

	TOTAL	OCUPADOS		Disp. limitada / Piden ocup. espec.	DENO		
		Fijos discontinuos	Otros		Total	Otros no ocup.	Paro registrado
2005	58.027	10.331	6.368	1.956	39.372	1.033	38.340
2006	57.372	11.865	7.070	1.677	36.760	626	36.134
2007	59.891	12.790	7.594	1.718	37.788	545	37.243
2008	75.240	14.898	8.220	2.282	49.840	729	49.111
2009	108.618	19.798	9.925	3.742	75.153	775	74.378

Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

ocupación,¹¹ la tendencia que siguen ambas corre paralela hasta el año 2008, que presenta un claro punto de inflexión. De hecho, el año 2007 ya se dieron ligeros incrementos en las cifras de paro, pero es durante el 2008 cuando la tendencia alcista se consolida: el paro presenta un aumento interanual del 31,9 % según los registros del SOIB

y del 51,7 % según los datos de la EPA. Los datos del 2009 presentan un incremento interanual superior al observado en el 2008; en este caso el paro registrado muestra un incremento del 51,4 %, mientras que según los datos de la EPA este incremento se sitúa en el 82,1 % (ver gráfico 21).

¹⁰ Solicitantes no ocupados, según la terminología del Ministerio de Trabajo e Inmigración, incluye las categorías de parados registrados y otros no ocupados (solicitantes en jornada menor a 20 horas, solicitantes estudiantes, solicitantes de servicios previos a la obtención de empleo). Los otros no ocupados son las personas que solicitan trabajo que se considerarían en paro en la encuesta de población activa (EPA).

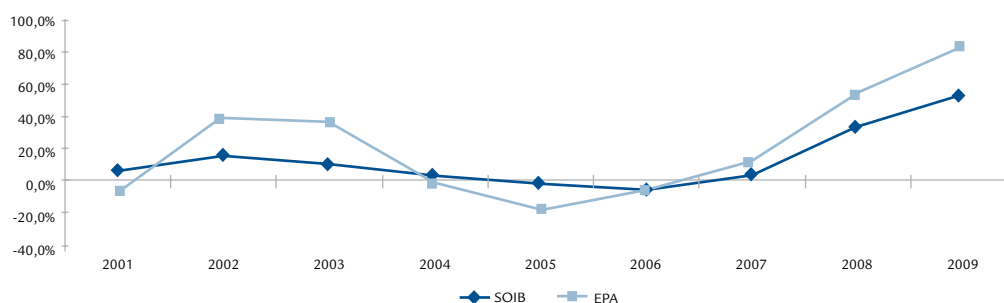
¹¹ Ver, al respecto, Pérez INFANTE, J.I. (2008): "¿Por qué el paro registrado supera al paro de la EPA?" Revista del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales Economía y Sociología, nº. 71, págs. 53-64.

Cuadro 32. Distribución de las personas que solicitan empleo según el colectivo y la comunidad autónoma (2009)

Comunidad autónoma	TOTAL	OCUPATS	Disp. limitada / Piden ocup. espec.	DENO		
				Total	Otros no ocup.	Atur registrat
Andalucía	100,0	18,6	3,0	78,5	15,2	63,3
Aragón	100,0	23,8	3,5	72,7	2,9	69,9
Asturias	100,0	21,7	4,1	74,1	2,4	71,7
Illes Balears	100,0	27,4	3,4	69,2	0,7	68,5
Illes Canarias	100,0	9,7	2,9	87,4	1,1	86,3
Cantabria	100,0	20,6	4,9	74,5	1,8	72,8
Castilla y León	100,0	14,4	3,4	82,3	1,6	80,6
Castilla-la Mancha	100,0	17,4	3,9	78,7	2,0	76,7
Cataluña	100,0	19,0	4,7	76,3	0,8	75,5
Com. Valenciana	100,0	16,4	4,2	79,4	1,7	77,7
Extremadura	100,0	18,6	3,1	78,3	14,1	64,2
Galicia	100,0	14,3	6,0	79,7	2,4	77,3
Madrid	100,0	15,3	4,1	80,5	1,7	78,9
Murcia	100,0	20,8	3,4	75,8	1,3	74,6
Navarra	100,0	27,0	3,7	69,3	1,0	68,2
País Vasco	100,0	19,1	3,8	77,1	1,4	75,7
La Rioja	100,0	18,5	2,8	78,7	2,1	76,6
Total nacional	100,0	17,6	3,8	78,6	5,4	73,1

Fuente: OTIB a partir de datos del SPEE

Gráfico 21. Tasas de crecimiento interanual del paro registrado en el SOIB y la población en paro según la EPA en las Baleares (2001-2009)



Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB y la EPA (INE)

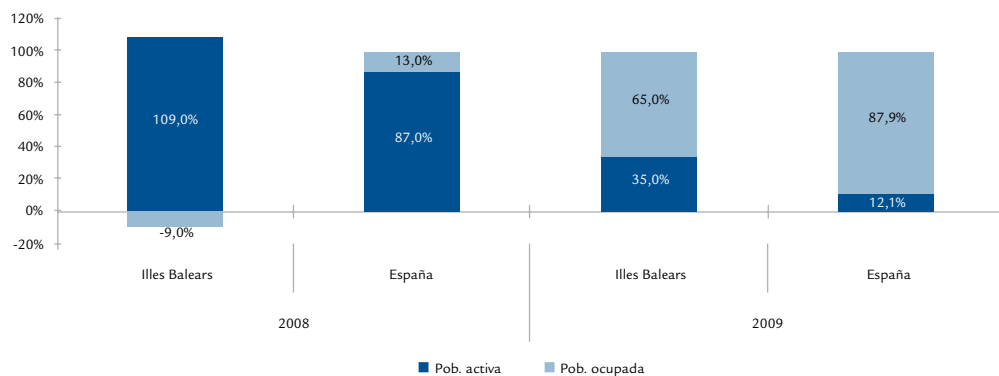
Este cambio de ciclo, iniciado en el 2007 y que continúa en el 2008 y 2009, llega después de unos años -2004, 2005 y 2006- de descensos notables de los datos del paro. La principal explicación de este hecho, en un contexto de crecimiento del empleo mayor en las Baleares que en el conjunto del Estado (3,7 % frente al 3,4 %, de acuerdo con

la EPA), radica en la entrada de población activa en el mercado de trabajo a un ritmo mayor que el de generación de empleo. Todo ha supuesto que la cifra de parados haya aumentado en 8.124 personas en el conjunto del periodo expansivo 2000-2007. En cambio, el aumento del paro en el 2008 y en el 2009 es asignable tanto al incremento de población

activa como al decremento del empleo, como se ha visto. Concretamente, el año 2009, y según los datos de la encuesta de población activa, un 35 % del incremento del paro se debe al aumento de población activa, mientras que el 65 % restante es el resultado de la caída del empleo. En comparación, en el conjunto del Estado, solamente un 12,1 % del aumento del paro se debe al incremento de población activa y el 87,9 % restante se explica por

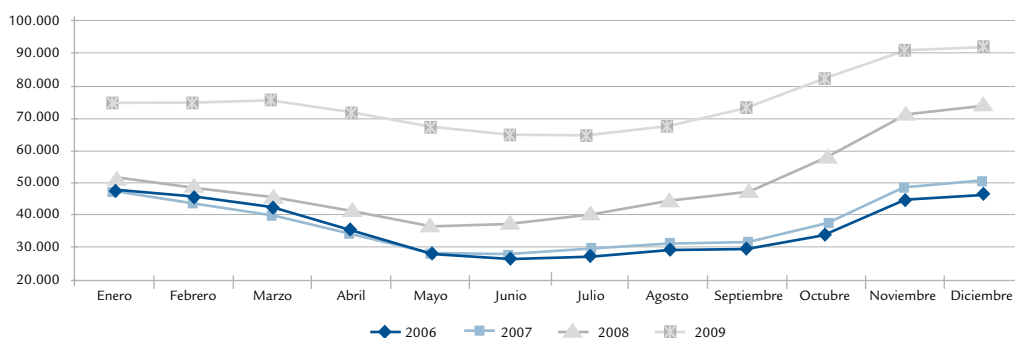
la caída del empleo (ver gráfico 22). En cambio, los datos de 2008 muestran como en las Baleares creció más la población activa que la población en paro, y en este caso todavía creció la población ocupada (según los datos de la encuesta de población activa). En el conjunto de España, el año 2008 ya se destruyó empleo, y el aumento del paro se explica un 87 % por el aumento de población activa y el 13 % restante por la destrucción de puestos de trabajo.

Gráfico 22. Porcentaje explicativo del aumento del paro en España y en las Islas Baleares (2008 -2009)



Fuente: OTIB a partir de datos de la EPA (INE)

Gráfico 23. Evolución mensual del paro registrado en las Baleares (2006-2009)



Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

La evolución mensual del paro registrado de los últimos cuatro años (ver el gráfico 23) muestra como durante el 2008 y en el 2009 se han dado unos registros superiores a los de los años anteriores. En concreto, es a partir de los meses de verano del

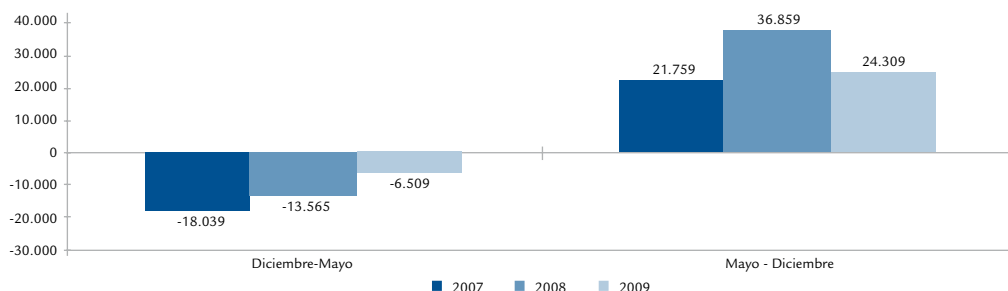
2008 cuando los aumentos interanuales se hacen más elevados: si durante los tres primeros meses del año no superaban el 14 %, durante los meses de verano los incrementos interanuales se situaron por encima del 40 % y, ya el último trimestre del año,

entorno al 50 %, con 23.294 nuevos parados el mes de diciembre del 2008. El año 2009 ha continuado esta tendencia alcista, sobre todo durante los cinco primeros meses, que ha llegado el mes de mayo a un incremento interanual del 83,3 %. A partir del mes de junio los incrementos se fueron suavizando progresivamente y el mes de diciembre se cerró el año con un incremento interanual del 24,3 %, el más bajo desde el mes de abril de 2008, cuando de hecho se empezaron a disparar las alarmas.

De hecho, tal como se observa en el gráfico 24, el fuerte aumento del paro se produjo en los

primeros meses de 2009; así de diciembre de 2008 a mayo de 2009, cuando el paro disminuye notablemente por el efecto estacional de inicio de temporada turística, sólo se redujo en 6.509 personas cuando dos años atrás se reducía casi tres veces más (18.039). En cambio, a partir del mes de mayo de 2009 se observa un cambio de tendencia, con unos mejores comportamientos intermensuales del paro que el año 2008. Así, entre mayo y diciembre de 2009, el paro aumentó en 24.309 personas, cifra próxima a las 21.759 del año 2007, cuando todavía no se había entrado en esta etapa recesiva.

Gráfico 24. Descomposición de la variación interanual del paro registrado en los meses de diciembre y mayo y mayo y diciembre en las Baleares (2007-2009)



Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

Por islas, los incrementos mayores se dan en Mallorca (54,1 %), mientras que en Menorca (44,4 %) y sobre todo en las Pitiüsas los incrementos interanuales de paro son menores: un 40,4 % en Ibiza y un 35,8 %

en Formentera. En cuanto a la distribución de este paro, Mallorca computa el 80 % del total de personas desocupadas en las Baleares, Menorca un 7,5 %, Ibiza un 11,9 % y Formentera el 0,6 % restante.

Cuadro 33. Evolución del paro registrado por islas (2005-2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Mallorca	30.061	28.150	29.091	38.601	59.483
Menorca	2.840	2.821	2.914	3.869	5.587
Ibiza	5.159	4.884	4.963	6.327	8.881
Formentera	280	280	276	314	426
Illes Balears	38.340	36.134	37.243	49.111	74.378

Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

3.3.2 Paro por actividad económica

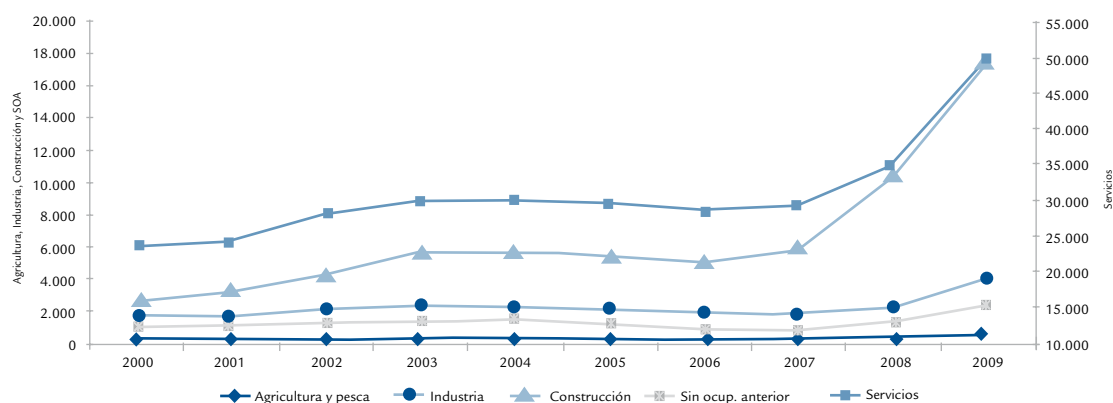
En cuanto a la distribución por sectores económicos, mientras que en el 2008 la construcción fue el sector que protagonizó el notable aumento del paro en las Islas, en el 2009 el resto de sectores también presentan incrementos bastante acusados.¹² Como ya se ha visto con los datos de ocupación, todos los sectores se han visto afectados por la situación de recesión en que se encuentra la economía. Hay que recordar que la construcción había experimentado un fuerte crecimiento del empleo en el periodo 2001-2007 (15 %) pero, siendo altamente sensible a los ciclos económicos, sufrió en primer lugar de una manera más intensa el cambio de tendencia en el 2008. Pero a partir del 2009, una vez la crisis se extendió al resto de sectores económicos, se ha traducido en un aumento generalizado de las cifras de desempleo.

La distribución del total de parados registrados por sectores económicos durante el 2009 es la siguiente: el 67,1 % en los servicios, el 23,5 % en la construcción, el 5,6 % en la industria y el 3,8

% restante se reparten entre la agricultura y las personas sin trabajo anterior. Esta distribución ha variado significativamente con respecto al año 2000, cuando el número de personas en paro en la construcción representaba solamente el 8,9 % del total de personas en paro, mientras que el sector de los servicios aglutinaba más del 80 %. Por tanto, la importancia adquirida por la construcción los últimos años, con un incremento del peso sectorial sobre la base del VAB y en el empleo, repercute también en el peso de las personas en paro (explica el 28,6 % del total del aumento interanual del paro).

Si se desciende el análisis a las veinte actividades económicas con más aumento interanual del paro (ver el cuadro 34), se observa nuevamente cómo la construcción de edificios aparece en primer lugar (2.440 personas desempleadas más). La siguen otras actividades profesionales, científicas y técnicas (2.014 parados más), servicios de alojamiento (1.396 parados más) y comercio al detalle (1.121 parados más). Estas tres actividades explican el 27,6 % del total del aumento interanual del paro.

Gráfico 25. Evolución del paro registrado por sectores económicos en las Baleares (2000-2009)*



Nota*: el año 2009 se produce un cambio en la Clasificación de actividades económicas (CNAE-09). Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

12 Hay que recordar que los datos a partir de enero de 2009 reflejan la nueva Clasificación nacional de actividades económicas (CNAE 2009) establecida en el Real decreto 475/2007, de 13 de abril, hecho que dificulta las comparaciones interanuales.

Cuadro 34. Evolución del paro registrado en las veinte actividades económicas con más aumento interanual del paro durante el 2009 en las Islas Baleares (enero 2009-enero 2010)

Actividad económica	Enero 2009	Enero 2010	Var. abs. 10-09	Var. (%) 10-09
Construcción de edificios	8.625	11.065	2.440	28,3%
Otras actividades profesionales, científicas y técnicas	2.083	4.097	2.014	96,7%
Servicios de alojamiento	9.360	10.756	1.396	14,9%
Comercio al detalle, excepto de vehículos de motor y motocicletas	7.701	8.822	1.121	14,6%
Administración pública y defensa	1.010	1.754	744	73,7%
Servicios en edificios y actividades de jardinería	2.334	3.035	701	30,0%
Servicios de comidas y bebidas	10.093	10.788	695	6,9%
Otros servicios personales	1.263	1.788	525	41,6%
Venta y reparación de vehículos de motor y motocicletas	787	1.256	469	59,6%
Comercio al por mayor e intermediarios del comercio	2.563	2.891	328	12,8%
Educación	899	1.204	305	33,9%
Almacenamiento y actividades afines al transporte	741	995	254	34,3%
Actividades deportivas, recreativas y entretenimiento	1.079	1.292	213	19,7%
Actividades de alquiler	1.589	1.754	165	10,4%
Actividades sanitarias	991	1.148	157	15,8%
Ingeniería civil	570	670	100	17,5%
Industria de alimentació	738	813	75	10,2%
Actividades agencias de viajes, operadores turísticos, servicios de reservas	572	634	62	10,8%
Actividades relacionadas con la ocupación	1.666	1.726	60	3,6%
Transporte aéreo	690	742	52	7,5%

Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

3.3.3 Paro por sexo, edad, nacionalidad y nivel de estudios

Desde una perspectiva de los grupos sociodemográficos, se evidencia una tendencia al crecimiento del paro en todos los grupos (ver el cuadro 35), si bien con más intensidad en el patrón sociodemográfico propio de la inmigración (hombres entre 25 y 45 años). De hecho, el peso de los extranjeros en paro ha pasado del 16,8 % al 27,3 % entre los años 2005 y 2009, y las Baleares se sitúan como la comunidad autónoma con el porcentaje más elevado de extranjeros sobre el total de personas en paro.

Ya en el 2008 se apreciaba cómo el número de hombres en paro pasó a ser mayor que el de mujeres, y en el 2009 la situación continúa igual: un 52,3 % de las personas en situación de desempleo son hombres, y el 43,4 % restante son mujeres. Con respecto al aumento del paro durante el 2009, hay que decir que los hombres han aumentado a un ritmo más acentuado

que las mujeres y como ya pasaba en el 2008 el perfil sociodemográfico se corresponde mayoritariamente con el de los trabajadores del sector de la construcción (hombres, menores de 45 años y extranjeros).

A pesar del aumento del número de extranjeros en paro, los españoles presentan también un incremento notable, inferior en cualquier caso al de los extranjeros (49,3 % y 57,6 %, respectivamente). Hay que recordar, con respecto a la población ocupada, que el número de trabajadores españoles de alta en la Seguridad Social ha sufrido un descenso menor (-5,6 %) con respecto al 2008, que en el caso de los trabajadores extranjeros (-10,9 %), que siguieron incrementándose hasta el 2008. Esta destrucción más alta de puestos de trabajo y el mayor incremento de las cifras de desempleo entre las personas extranjeras, colectivo más fuertemente golpeado por la crisis, ha hecho, como se ha visto, que la población activa extranjera, después de años de fuertes crecimientos, haya suavizado su ritmo de crecimiento durante el 2009.

Cuadro 35. Evolución de la población en paro, por sexo, edad y nacionalidad, en las Islas Baleares (2005-2009)

Años	TOTAL	SEXO		EDAD			NACIONALIDAD		
		Hombres	Mujeres	De 16 a 24 años	De 25 a 54 años	55 y más años	Espanoles	UE	NO UE
2005	38.340	17.278	21.062	6.077	27.002	5.260	31.888	2.266	4.186
2006	36.134	16.009	20.125	5.552	25.348	5.234	28.970	2.365	4.799
2007	37.243	16.888	20.356	5.563	26.151	5.530	28.759	2.906	5.578
2008	49.111	25.428	23.684	7.372	35.141	6.598	36.228	4.135	8.749
2009	74.378	38.876	32.273	11.296	54.143	8.938	54.072	6.839	13.467

Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

Por nivel de estudios, los incrementos mayores del paro se muestran en los segmentos inferiores: de esta manera, un 83,8 % de los nuevos parados presentan un nivel de estudios de primera etapa de secundaria o inferior. Asociados a este hecho,

los datos por niveles educativos muestran cómo los parados con nivel educativo hasta educación primaria pasaron a ser el 25,1 % en el 2009, mientras que constituían el 16,3 % del total de parados el año 2007.

Cuadro 36. Evolución de la población en paro por nivel de estudios en las Islas Baleares (2005-2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Analfabetos	168	194	244	377	543
Hasta a Educación primaria	2.607	4.890	6.075	10.138	18.663
Educación secundaria (1a etapa)	26.586	23.054	23.048	28.800	40.134
Educación secundaria (2a etapa)	7.135	6.338	6.189	7.742	11.841
Educación superior y doctorado	1.835	1.658	1.686	2.055	3.196
Total	38.340	36.134	37.243	49.111	74.378

Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

De la misma manera, el 25,3 % del aumento interanual del paro se explica por el grupo de artesanos y trabajadores cualificados de industrias manufactureras, construcción y

minería, un 23 % por el grupo de trabajadores de servicios de restauración, personal, protección y vendedores de comercio y un 22,9 % por el grupo de trabajadores no cualificados.

Cuadro 37. Evolución de la población en paro por nivel de estudios en las Islas Baleares (2005-2009)

Grupos profesionales	2005	2006	2007	2008	2009
1 Dirección de las empresas y de la administración pública	383	373	400	458	623
2 Técnicos y profesionales científicos e intelectuales	1.523	1.318	1.363	1.601	2.192
3 Técnicos y profesionales de soporte	2.316	2.290	2.489	3.198	5.095
4 Empleados de tipo administrativo	5.946	5.435	5.350	6.450	9.414
5 Trab.de servicios de restauración, personales, protección y vendedor de comercio	12.420	11.624	11.650	13.740	19.552
6 Trabajadores cualificados en agricultura y pesca	591	575	628	878	1.380
7 Artesanos y trab. cualificados de industrias manufact., construcción y minería	5.110	4.880	5.267	9.096	15.479
8 Operadores de instalaciones y maquinaria; montadores	1.411	1.355	1.484	2.232	3.392
9 Trabajadores no cualificados	8.635	8.277	8.604	11.452	17.240
10 Fuerzas armadas	4	7	10	6	12
Total	38.340	36.134	37.243	49.111	74.378

Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

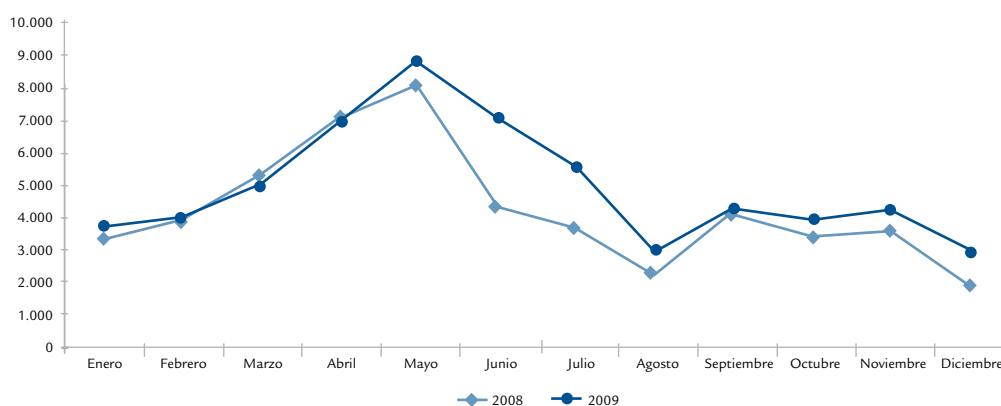
3.3.4 Tránsito del paro a la obtención de empleo

La evolución neta del número de personas en paro registradas es el resultado de la confrontación de dos flujos: por una parte, el de aquéllas que entran como nuevas mujeres en paro o nuevos hombres en paro (flujo de entrada al paro), tanto si es porque pierden el trabajo como si es porque, siendo inactivos, deciden inscribirse al paro para buscar empleo; por otra parte, el de aquellas otras personas inicialmente en paro que encuentran un empleo y que, por tanto, salen del paro (flujo de salida del paro).¹³ Si el flujo de salidas es superior al de entradas, entonces el número total de personas en paro se reduce y viceversa.

Las Islas Baleares se caracterizan por una importante movilidad de entrada y de salida del mercado de trabajo en función del nivel de oportunidades que este mercado genera. La caracterización del modelo económico, la especialización turística, la estacionalidad (en términos de discontinuidad en el trabajo), propician esta movilidad de entrada y salida de la situación de paro. En este sentido, la situación de desempleo no constituye un estado fijo, sino dinámico, como ya se puede deducir de la baja incidencia del desempleo de larga duración en las Baleares, en comparación con la media del conjunto del Estado.

Los microdatos del Sistema de Información del Servicio Público de Empleo (SISPE) muestran cómo la crisis económica no ha implicado una reducción de la cifra de personas que transitan desde el paro hasta el empleo; por lo tanto, el efecto del cambio de ciclo económico no ha afectado al dinamismo que caracteriza el mercado de trabajo balear. Así, en el gráfico 26 se observa, en primer lugar, el componente estacional y que la mayor incidencia de salidas del paro por la formalización de un contrato se produce en los meses de abril y mayo, coincidiendo con el inicio de la temporada turística. En segundo lugar, se observa que el 2009 presenta un mayor número de personas que pasan del paro al mundo laboral que el 2008, sobre todo desde el mes de mayo y hasta el mes de diciembre, cuando el número de salidas del paro supera cerca de un 30 % las que se dieron en el 2008. Por término medio, durante el 2009, cada mes 4.916 personas desocupadas consiguieron un contrato y pasaron a estar ocupadas. Este hecho indica que la capacidad del mercado de trabajo de las Islas para ocupar personas desempleadas permanece intacto e incluso ha aumentado y, por eso, hay que esperar que tan pronto como la economía balear vuelva a presentar tasas de crecimiento positivas, será factible que se manifiesten reducciones significativas del paro.

Gráfico 26. Evolución de las salidas del paro con contrato (2008-2009)



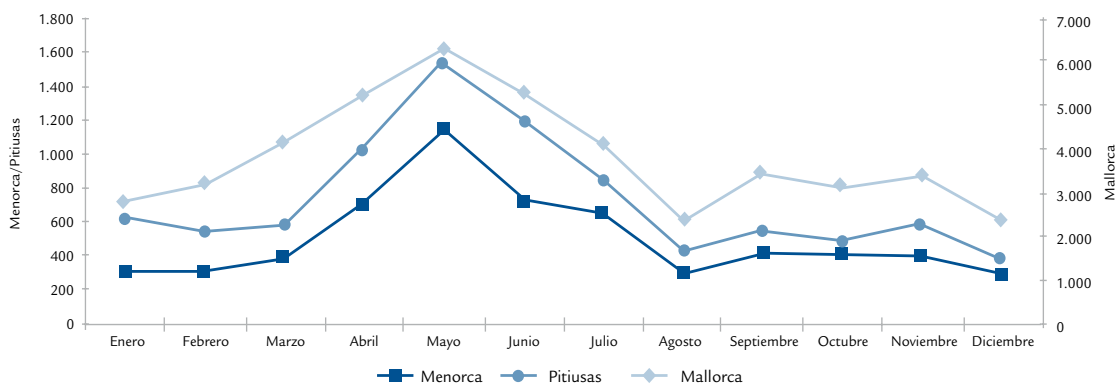
Fuente: OTIB a partir del SISPE

13 También hay que incluir en este grupo a aquellas personas que salen de las listas del SOIB de forma voluntaria, sin que necesariamente hayan conseguido un trabajo.

Por islas, el esquema es muy parecido (ver gráfico 27), con las puntas durante los meses de inicio de temporada turística, sobre todo en el mes de mayo, en que se registran 6.196 salidas en Mallorca, 1.121 en Menorca y 1.529 en las

Pitiüsas. Sin embargo, incluso en los meses de menos intensidad económica, como por ejemplo el de noviembre, el número de salidas del paro es bastante considerable, con una cifra superior a las 4.000 personas, en el conjunto de las Baleares.

Gráfico 27. Evolución de las salidas del paro con contrato por islas (2009)



Fuente: OTIB a partir del SISPE

Diferentes variables como la edad, el sexo, la nacionalidad, el nivel de estudios, el tiempo de permanencia en la situación de paro y el hecho de recibir prestaciones de desempleo afectan a la probabilidad de conseguir trabajo. A partir de un análisis econométrico, el monográfico “Las transiciones laborales desde el paro hasta el mundo laboral en las Islas Baleares”¹⁴ concluye que la duración del desempleo y la edad del individuo son las características con más influencia a la hora de incidir en la probabilidad de encontrar un trabajo. Así, los más jóvenes tienen más facilidad para pasar del paro al empleo y el porcentaje de individuos que encuentran un trabajo se reduce a medida que se pasa a un grupo de más edad. Cuanto a efectos de la duración, parece que sigue una relación no lineal, de manera que la probabilidad de salir del paro aumenta cuanto mayor es la duración del paro para el conjunto de individuos con una duración de hasta 6 meses. Posteriormente, la probabilidad cae de una manera destacable para pasar a ser muy reducida

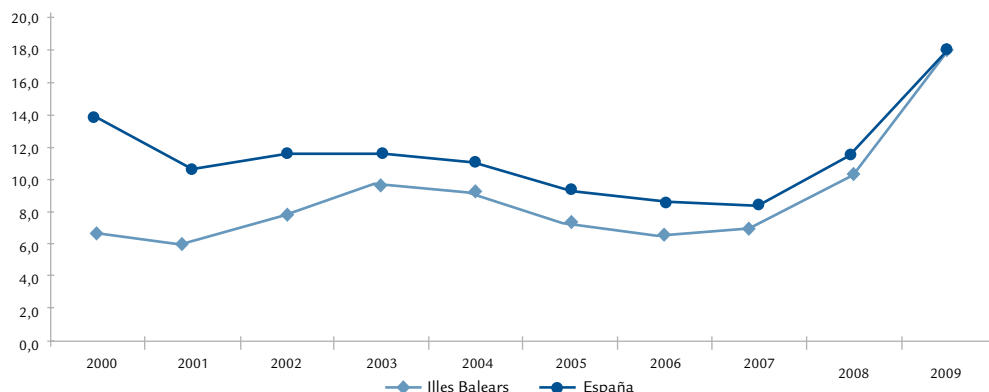
para aquellos individuos con una situación de desempleo superior a un año.

3.3.5 Evolución de la tasa de paro

La tasa de paro se situó en el 2009 en las Islas Baleares en el 18,1 %, tasa similar a la del conjunto del Estado (18 %). Con respecto al 2008, la tasa ha experimentado un aumento notable, dado que se situaba en el 10,2 %, cuando ya había crecido en más de 3 puntos porcentuales respecto de la tasa de paro del 2007 (7 %). De hecho, hasta ahora, una de las características estructurales de la economía balear en las últimas décadas había sido tener una tasa de paro inferior a la media del Estado. No obstante, el gráfico 28 muestra cómo la diferencia entre las Baleares y el conjunto del Estado se ha ido reduciendo a lo largo del periodo 2000-2008, en el que se ha llegado a situar en el mismo nivel.

¹⁴ Ver el monográfico “Las transiciones laborales desde el paro hasta la ocupación en las Islas Baleares” en el Informe sobre el mercado de trabajo de las Islas Baleares. Primer cuatrimestre de 2009. Observatorio del Trabajo en las Islas Baleares.

Gráfico 28. Evolución mensual del paro registrado en las Baleares (2006-2009)



Fuente: OTIB a partir de datos de la EPA (INE)

En cuanto a la evolución de la tasa de paro por grupos sociodemográficos (ver el cuadro 38), los principales hechos estilizados son los siguientes: en primer lugar, el patrón tendencial de crecimiento de la tasa de paro es generalizado para todos los grupos, si bien con intensidades diferentes; en segundo lugar, la reducción de la diferencia con respecto al conjunto del Estado español es extensible en todos los grupos sociodemográficos, si bien en algunos casos la tasa balear ha superado claramente la del conjunto del Estado. En este sentido, la tasa de paro femenino ha pasado del 10,9 % en el 2008 al 16,7 % en el 2009, y en este caso la tasa de las Islas se sitúa 1,7 puntos porcentuales por debajo de la del conjunto del Estado (18,4 %). En cambio, en el caso de los

hombres, la tasa de paro ha pasado del 9,7 % al 19,2 % y en este caso se sitúa 1,5 puntos porcentuales por encima de la del conjunto nacional (17,7 %).

El grupo que experimenta un aumento más acusado de la tasa de paro es el de los extranjeros no comunitarios que ha duplicado la tasa, pasando del 15,7 % en el 2008 al 32,3 % durante el 2009. El grupo de los jóvenes (menores de 25 años) también ha visto cómo aumentaba significativamente su tasa de paro hasta el 31,9 %, que es la tasa más alta entre todos los grupos de edad. Entonces se reafirma la idea de que los grupos más castigados por el incremento del paro son los hombres, jóvenes y extranjeros, perfil muy ligado a la evolución del sector de la construcción.

Cuadro 38. Evolución de la tasa de paro, por sexo, edad y nacionalidad, por comunidad autónoma (2005, 2007, 2008 y 2009)

Comunidad autónoma	Total				Mujeres				Hombres				Menores de 25 años				Entre 25 y 54 años			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
España	9,2	8,3	11,3	18,0	12,2	10,9	13,0	18,4	7,0	6,4	10,1	17,7	19,7	18,2	24,6	37,9	8,0	7,2	10,2	16,5
Andalucía	13,9	12,8	17,8	25,4	19,5	17,6	21,5	27,1	10,3	9,5	15,2	24,1	24,5	23,3	31,1	45,0	12,3	11,2	16,1	23,3
Aragón	5,8	5,2	7,1	12,8	8,6	7,2	8,2	12,5	3,9	3,8	6,4	13,0	12,8	13,6	19,9	32,0	5,2	4,4	6,3	12,0
Asturias	10,2	8,5	8,5	13,4	13,4	11,1	11,0	14,5	8,0	6,4	6,4	12,5	24,4	18,8	21,7	35,4	9,3	8,2	7,8	12,3
Illes Balears	7,2	7,0	10,2	18,1	9,9	8,5	10,9	16,7	5,2	5,8	9,7	19,2	17,7	15,1	24,2	31,9	5,8	6,3	9,1	17,5
Canarias	11,7	10,4	17,3	26,2	14,4	13,1	18,9	27,0	9,8	8,5	16,2	25,5	24,3	22,4	32,1	47,8	10,1	9,1	16,1	24,7
Cantabria	8,5	5,9	7,2	12,0	11,9	7,9	8,9	12,8	6,2	4,5	5,9	11,3	18,0	13,9	19,2	30,1	7,9	5,5	6,5	11,2
Castilla y León	8,7	7,2	9,5	13,8	13,6	10,6	13,4	16,5	5,5	4,8	6,7	11,8	19,4	17,4	22,2	31,8	8,0	6,4	8,8	12,6
Castilla-la Mancha	9,2	7,6	11,6	18,8	15,3	11,8	15,4	21,4	5,6	5,0	9,1	17,1	18,4	15,7	23,0	36,4	7,8	6,6	10,5	17,3
Cataluña	7,0	6,6	9,0	16,3	8,4	7,8	9,0	15,2	5,9	5,6	9,0	17,1	15,9	13,5	20,3	37,1	6,0	5,9	8,2	14,7
Com. Valenciana	8,8	8,8	12,1	21,2	11,8	11,4	13,6	21,0	6,8	6,9	11,0	21,4	19,4	19,1	26,4	39,6	7,4	7,7	10,8	20,0
Extremadura	15,8	13,1	15,2	20,5	22,4	19,0	21,6	25,3	11,6	9,1	10,9	17,2	28,3	26,2	29,2	41,2	14,1	11,4	13,2	17,8
Galicia	9,9	7,6	8,7	12,6	13,5	10,0	10,4	13,6	7,2	5,7	7,4	11,8	21,0	15,9	21,2	30,8	9,0	7,1	7,9	11,6
Madrid	6,8	6,3	8,7	14,0	7,7	8,0	9,6	13,9	6,1	4,9	7,9	14,1	16,5	17,0	21,0	34,4	5,8	5,1	7,4	12,2
Murcia	8,0	7,6	12,6	20,7	11,6	10,0	13,5	18,8	5,8	6,0	12,0	22,1	15,6	16,5	23,6	33,9	6,9	6,3	11,3	20,2
Navarra	5,7	4,8	6,7	10,9	7,6	6,9	8,3	12,0	4,3	3,2	5,5	10,1	14,8	12,0	18,9	30,7	4,8	4,3	6,0	9,6
País Vasco	7,3	6,1	6,4	11,0	9,6	7,8	7,7	11,5	5,7	4,8	5,5	10,7	19,1	17,1	19,1	31,5	6,6	5,4	5,8	9,9
La Rioja	6,2	5,7	7,8	12,8	9,8	8,3	9,8	13,0	3,7	3,9	6,3	12,5	14,2	16,2	22,0	33,2	5,6	4,7	6,8	11,2

Comunidad autónoma	Mayores de 54 años				Españoles				UE-27				NO UE			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
España	5,9	5,6	7,0	11,5	8,9	7,6	10,2	16,0	8,4	11,1	16,0	24,3	11,9	12,6	18,1	30,2
Andalucía	10,0	10,2	13,4	18,8	14,0	12,6	17,2	24,6	8,7	14,4	22,9	28,8	13,3	14,3	23,1	32,4
Aragón	3,5	4,1	2,8	5,5	5,3	4,5	5,8	9,9	10,4	7,4	12,8	25,0	10,1	11,3	15,8	30,2
Asturias	4,8	3,4	4,2	6,8	10,2	8,1	8,2	13,0	4,2	17,2	13,9	16,7	14,6	15,0	12,1	22,4
Illes Balears	4,7	3,7	4,5	9,4	6,6	5,9	8,0	14,0	8,8	6,8	18,1	24,0	9,8	12,2	15,7	32,3
Canarias	9,3	7,7	11,5	16,5	11,7	10,4	16,1	24,3	13,0	6,2	20,1	21,2	11,3	12,4	23,5	37,9
Cantabria	3,6	2,4	3,5	5,0	8,2	5,5	6,8	11,0	2,3	12,1	13,3	23,4	16,0	11,3	11,1	22,2
Castilla y León	4,2	4,1	4,8	9,3	8,6	6,5	8,4	12,4	17,0	11,6	26,0	32,6	10,8	19,2	17,4	24,5
Castilla-la Mancha	7,0	5,0	6,2	10,8	8,8	6,7	10,2	16,4	21,5	14,8	19,6	27,7	12,7	13,8	20,7	38,7
Cataluña	4,6	4,9	4,9	9,9	5,9	5,4	7,3	13,2	5,2	8,1	9,6	21,4	14,3	12,6	17,9	30,9
Com. Valenciana	6,9	5,1	6,9	13,1	8,5	7,4	10,1	18,1	5,0	15,0	17,6	28,5	11,6	14,3	20,7	33,8
Extremadura	11,0	9,8	13,9	18,8	15,7	12,7	14,9	20,3	10,3	43,6	8,5	20,7	21,2	20,9	33,3	28,6
Galicia	6,3	5,1	5,5	7,3	9,7	7,3	8,5	12,2	23,9	20,3	9,4	14,4	16,5	13,7	14,0	21,9
Madrid	4,1	4,7	7,2	11,3	6,3	5,5	7,7	12,0	6,2	8,0	11,8	17,9	9,3	10,1	12,5	22,8
Murcia	5,1	5,7	8,2	10,6	7,3	6,9	10,4	16,6	11,4	11,5	16,7	42,5	11,3	9,9	20,3	33,4
Navarra	4,3	2,7	2,9	5,6	5,2	4,3	5,3	8,8	15,5	4,1	13,2	18,0	9,0	9,1	17,1	26,1
País Vasco	3,4	3,8	3,2	6,5	7,1	5,4	5,7	10,0	7,6	12,3	17,1	24,0	13,4	19,4	15,8	25,1
La Rioja	2,2	2,8	3,3	8,0	5,3	4,4	5,4	9,0	6,7	7,0	15,0	16,0	12,3	13,5	20,3	37,3

Fuente: OTIB a partir de datos de la EPA (INE)

3.3.6 Análisis familiar del paro

Los datos de la encuesta de población activa permiten establecer la relación de las personas desempleadas con la persona de referencia de su hogar. Se observa (ver cuadro 39) cómo los incrementos mayores con respecto al 2008 se producen entre aquéllos que declaran ser la persona principal (a este grupo se atribuye casi el 55 % del aumento interanual del paro),

hecho que ya se daba en el incremento del 2008. El segundo grupo con un incremento más acusado son las personas que declaran ser cónyuges de la persona de referencia, que explican el 27 % del incremento total. En este sentido, mientras que en el 2008 entre el colectivo femenino no se destruyó empleo y el paro se incrementó de manera más suave, el 2009 se caracteriza por una mayor dificultad para las mujeres para hacer frente a la grave situación de crisis.

Cuadro 39. Población en paro en las Baleares según la relación de parentesco con la persona de referencia del hogar (2005-2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Persona de referencia	12.099	11.235	13.728	21.487	47.461
Conyuje	9.739	10.344	10.396	13.380	26.204
Hijo/hijastro	13.119	10.634	11.461	16.522	23.399
Otros	1.122	1.152	1.607	4.501	5.292
Sin parentesco	286	899	910	1.910	2.883
Total	36.365	34.264	38.102	57.800	105.239

Fuente: OTIB a partir de datos de la EPA (INE)

En el cuadro 40 se presenta el porcentaje de hogares con todos los activos en situación de desempleo por comunidades autónomas, que en el caso de las Baleares se sitúa en el 9,2 %, porcentaje 5 puntos por encima del resultado de 2008, y que a diferencia de los años anteriores se sitúa por encima de la media

española (8,8 %). De hecho, las Islas se sitúan como la sexta comunidad autónoma con el porcentaje más alto de hogares con todos sus activos en paro, solamente por detrás de Canarias (14,2%), Andalucía (13,5%), la Comunidad Valenciana (10,7%) y Extremadura (9,7%).

Cuadro 40. Porcentaje de hogares con todos los activos en paro sobre el total de hogares por comunidades autónomas (2005, 2007, 2008 y 2009)

Comunidad autónoma	Total			2009
	2005	2007	2008	
Andalucía	6,6	5,6	8,8	13,5
Aragón	2,1	1,8	2,9	6,3
Asturias	4,9	4,6	4,6	7,0
Illes Balears	2,7	2,6	4,2	9,2
Canarias	4,9	4,2	8,7	14,2
Cantabria	3,0	2,5	2,7	6,3
Castilla y León	3,4	2,6	4,2	6,5
Castilla-la Mancha	3,4	2,6	4,7	8,8
Cataluña	2,6	2,4	3,6	7,6
Com. Valenciana	3,5	3,5	5,0	10,7
Extremadura	7,6	5,4	7,2	9,7
Galicia	4,3	3,4	3,8	6,0
Madrid	2,1	1,9	3,0	5,5
Murcia	2,6	2,8	5,4	9,5
Navarra	1,9	1,7	2,4	4,6
País Vasco	2,9	2,8	2,8	5,8
La Rioja	2,3	1,6	3,2	6,3
España	3,8	3,3	5,0	8,8

Fuente: OTIB a partir de datos de la EPA (INE)

3.3.7 Duración de la solicitud

Por otra parte, si se atiende la duración media de esta situación de desempleo, según muestra el cuadro 41, más del 40 % de las personas desempleadas de las Islas que buscan empleo lo están un intervalo inferior a los tres meses, mientras que este grupo supone el 34,6 % en el Estado español. En contraposición, el paro de larga duración (más de doce meses) suma el 15,6 % en las Baleares, cuando para el conjunto del

Estado español es del 25,3 %. Así pues, se percibe más dinamismo entre las personas desempleadas de las Islas en la salida de la situación de desempleo. De todos modos, hay que remarcar que el fuerte incremento del paro que se se observa desde el 2008 ha hecho que el tiempo que las personas se encuentran en esta situación se haya ido alargando y mientras que en el 2008 el 51,2 % de los parados lo estaban en un intervalo inferior a los tres meses, este porcentaje se ha reducido significativamente al mencionado 41,9 %.

Cuadro 41. Distribución de la media de paro registrado según la duración de la demanda en el Estado español y en las Baleares (2009)

Durada de la demanda	Illes Balears		España	
	Absolutos	Percent.	Absolutos	Percent.
<3 meses	31.175	41,9%	1.261.482	34,6%
>3 <=6 meses	16.675	22,4%	696.717	19,1%
>6 <=9 meses	9.233	12,4%	454.425	12,5%
>9 <=12 meses	5.559	7,5%	308.477	8,5%
>12 <=18 meses	5.575	7,5%	342.173	9,4%
>18 <=24 meses	2.340	3,1%	171.882	4,7%
>24 meses	3.821	5,1%	408.885	11,2%
TOTAL	74.378	100,0 %	3.644.041	100,0%

Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB y SPEE

Si en lugar de observar la duración de la solicitud a partir de las cifras medias de desempleo se mira del total de personas desempleadas que han presentado una solicitud de empleo en el SOIB, es decir, se considera la solicitud de cada persona independientemente del momento en que se inscribió, se obtienen los datos del cuadro 42. Estos datos refuerzan la idea de dinamismo del mercado de trabajo balear y las constantes entradas y salidas

que se dan de la situación de solicitante; así, el 49 % de las solicitudes tienen una duración inferior a tres meses, pero también se observa cómo la situación ha cambiado de manera significativa con respecto al 2008, cuando en el 60% de las solicitudes la duración era inferior a tres meses. A pesar de todo, las Islas Baleares continúan siendo la comunidad autónoma con el menor porcentaje de personas en situación de paro de larga duración (ver el cuadro 43).

Cuadro 42. Duración de las trayectorias de paro en las Baleares (2007-2009)

Durada de la demanda	Illes Balears		2009
	2007	2008	
<3 meses	59,4%	60,0%	49,0%
>3 <=6 meses	20,3%	20,8%	22,3%
>6 <=9 meses	6,9%	7,3%	11,0%
>9 <=12 meses	3,2%	3,2%	6,1%
>12 <=18 meses	3,5%	3,4%	6,2%
>18 <=24 meses	1,8%	1,6%	2,3%
>24 meses	3,5%	3,0%	3,0%
TOTAL	100,0%	100,0%	100,0%

Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

Cuadro 43. Porcentaje de personas en paro registradas durante más de 12 meses por comunidades autónomas (2006-2009)

Comunidad autónoma	2006	2007	2008	2009
España	31,9	31,4	26,5	25,3
Andalucía	33,3	32,9	28,6	29,0
Aragón	26,0	25,9	19,7	17,8
Asturias	33,4	34,5	31,0	26,7
Illes Balears	17,3	16,7	14,4	15,4
Canarias	33,8	32,6	27,8	30,4
Cantabria	32,1	31,8	25,8	22,9
Castilla y León	34,3	33,3	28,9	21,3
Castilla-la Mancha	28,8	27,6	22,7	25,8
Cataluña	31,2	31,4	25,4	23,4
Com. Valenciana	26,2	26,1	21,5	22,5
Extremadura	35,8	38,6	34,5	30,0
Galicia	40,7	40,5	36,3	32,8
Madrid	29,1	27,1	22,9	21,8
Murcia	24,6	23,7	19,0	21,3
Navarra	27,1	27,7	24,2	20,6
País Vasco	35,4	36,1	31,6	26,2
La Rioja	23,2	23,9	19,9	18,9

Fuente: OTIB a partir de datos del SPEE

El perfil de estas personas en situación de desempleo de larga duración es el de una mujer, de más de 45 años y de nacionalidad española, si bien se ha dado un mayor incremento interanual entre los hombres que no entre las mujeres, y entre los extranjeros más que no entre los nacionales. Estas personas son las que presentan más dificultades para incorporarse al mercado de trabajo. El mayor dinamismo de la población extranjera para incorporarse de nuevo a la actividad se tiene que

entender a menudo por cuestión de necesidades económicas y sociales básicas, en el sentido que muchos necesitan trabajar para poder renovar los permisos de trabajo y residencia. Por otra parte, la falta de redes sociales les dificulta la subsistencia en situaciones largas de desempleo, circunstancia que les obliga en algunos casos a aceptar trabajos que no interesan a los españoles por el hecho de disponer de más medios de apoyo para afrontar situaciones de crisis.

Cuadro 44. Evolución de las personas en situación de desempleo de larga duración por sexo, edad y nacionalidad en las Islas Baleares (2005-2009)

Años	Total	SEXO		EDAD			NACIONALIDAD		
		Hombres	Mujeres	De 16 a 24 años	De 25 a 54 años	55 i más años	Españoles	UE	NO UE
2005	7.086	2.851	4.235	714	3.908	2.464	6.726	213	148
2006	6.707	2.543	4.164	597	3.542	2.568	6.333	230	144
2007	6.638	2.435	4.203	530	3.455	2.652	6.232	250	156
2008	7.709	2.862	4.847	763	4.050	2.896	7.148	297	264
2009	13.103	5.983	7.120	2.018	7.442	3.644	11.370	630	1.103

Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

3.4 CONDICIONES DE TRABAJO Y RELACIONES LABORALES

3.4.1 Los convenios colectivos

El análisis de la negociación colectiva en las Islas Baleares se basa en la valoración de los convenios colectivos registrados en las estadísticas del Ministerio de Trabajo e Inmigración, que detalla el volumen y la tipología. En las Islas, la cobertura real de la negociación colectiva es mayor que la que reflejan los datos de los convenios de carácter autonómico, ya que muchos trabajadores están cubiertos por convenios de ámbito estatal, no tenidos en cuenta en estas estadísticas. Algunos ejemplos de los principales sectores y empresas regulados por convenios de ámbito superior al autonómico pueden ser: las agencias de viajes, la enseñanza privada (concertada y no concertada), la banca privada, las cajas de ahorros, los grandes almacenes, el personal laboral de la Administración del Estado y de la Seguridad Social, etc.

Con respecto a las características básicas de la negociación colectiva en las Baleares, se tiene que decir que un punto clave en la estructura de esta negociación son los convenios sectoriales, que son aquéllos en que se enmarcan la inmensa mayoría de los trabajadores y de las empresas incluida en el proceso de la negociación colectiva. Los convenios más significativos en este sentido son los de hostelería, construcción y comercio, actividades que ocupan la mayor parte de la población trabajadora de las Baleares.

En el 2009 había vigentes 59 convenios colectivos de ámbito autonómico, que afectaban 227.811 trabajadores, lo cual representa un 53,9 % del total de trabajadores afiliados. Hay que decir que este valor se mantiene estable los últimos años, a pesar del descenso en el 2008, hecho que ilustra cómo la cobertura con convenios colectivos de las Baleares corresponde a los principales sectores de las Islas y cómo ha mantenido su representatividad en los momentos de aumento del empleo, y ahora también en este momento de recesión de las cifras de empleo.

Cuadro 45. Grado de cobertura de los convenios colectivos de las Islas Baleares sobre el total de trabajadores afiliados de alta (2000-2009)

Años	Trabajadores afectados por convenios autonómicos	Total Trabajadores afiliados	Porcentaje de cobertura
2000	181.428	369.821	49,1%
2001	178.250	384.313	46,4%
2002	198.200	390.589	50,7%
2003	219.705	392.469	56,0%
2004	216.140	399.278	54,1%
2005	235.548	421.246	55,9%
2006	238.269	441.279	54,0%
2007	244.830	455.694	53,7%
2008	225.084	452.244	49,8%
2009	227.811	422.638	53,9%

Fuente: OTIB a partir de datos del Ministerio de Trabajo e Inmigración

3.4.2 Los costes laborales y las horas trabajadas

Con respecto a los costes salariales, las Islas Baleares presentaban un valor mensual medio de 1.751,89 € el año 2009, un 5,7 % inferior a la media del Estado de este año (ver el cuadro 46). Esta cifra contrasta con los valores superiores a la media que presentan el resto de comunidades autónomas con niveles

de renta por cápita similares al balear. Si bien una parte de esta diferencia puede ser explicable por un peso menor de los asalariados en el sector público, también es evidente que la especialización en actividades del sector de los servicios de mercado de baja o media cualificación limitan la existencia de salarios más elevados. Sin embargo, se detecta una cierta tendencia de convergencia con respecto

a la media del Estado, de manera que la reducción de la diferencia se concentra mayoritariamente en el periodo 2000-2005, cuando se redujo 5,7 puntos:

del 87,5 % al 93,2 %. Desde entonces, el ritmo de aproximación a la media estatal ha sido más lento (del 93,2 % en el 2005 al 94,3 % en el 2009).

Cuadro 46. Evolución del coste salarial total por trabajador* y horas efectivamente trabajadas al mes por comunidad autónoma (2000-2009)

Comunidad autónoma	Coste salarial total por trabajador (€)				Horas efectivas trabajadas al mes			
	2005	2007	2008	2009	2005	2007	2008	2009
Andalucía	89,1	91,7	92,4	92,8	136,2	134,5	135,7	132,5
Aragón	96,8	99,8	98,4	97,2	134,2	134,9	134,4	131,6
Asturias	98,4	99,2	98,7	100,1	132,9	132,1	132,4	130,5
Illes Balears	93,2	93,9	94,2	94,3	139,7	137,3	136,3	136,9
Illes Canarias	80,8	84,4	84,6	84,3	139,3	139,2	138,7	136,5
Cantabria	92,8	94,0	93,0	92,1	137,7	135,4	134,3	132,1
Castilla-la Mancha	90,8	92,2	91,8	92,3	134,8	133,6	132,4	130,1
Castilla y León	87,1	88,0	88,4	89,7	140,5	137,7	138,2	133,6
Cataluña	110,4	108,5	108,1	106,7	135,5	133,5	134,5	131,5
Com. Valenciana	89,9	88,6	89,1	89,1	139,1	135,9	135,8	133,0
Extremadura	79,6	80,7	83,0	84,3	136,0	137,5	137,6	134,8
Galicia	84,1	87,8	86,7	86,9	138,4	136,6	135,9	134,1
Madrid	118,2	117,1	116,7	116,3	139,5	137,7	137,5	135,2
Murcia	85,6	86,4	87,2	90,8	135,8	132,5	132,8	130,5
Navarra	113,2	108,6	106,5	104,6	132,2	131,1	130,3	126,1
País Vasco	115,8	116,1	116,8	116,4	130,0	128,2	128,2	124,8
La Rioja	91,6	93,7	92,8	94,1	135,3	133,7	132,5	130,6
Total nacional	100,0	100,0	100,0	100,0	136,8	135,1	135,2	132,5

Nota: (*) media del Estado con valor 100. Estimaciones retrospectivas 2005-2008. Base 2008. Fuente: OTIB a partir de datos de la Encuesta trimestral de coste laboral (INE)

El cuadro 47 muestra la evolución del aumento salarial pactado en los convenios colectivos de ámbito autonómico, el aumento de los costes salariales a partir de la encuesta trimestral del coste laboral del INE y finalmente la tasa de inflación a partir del índice de precios al consumo. En comparación con la evolución del índice de precios al consumo, el aumento de los costes salariales fue del 41,3 % entre en el 2000 y en el 2008, mientras que la subida del IPC fue del 28,7 % en el mismo periodo, lo cual representa un aumento del poder adquisitivo de 12,6 puntos. Los últimos años, tal como se observa en el cuadro, los aumentos salariales han estado por encima de la tasa de inflación, tanto en las Islas como en el conjunto del Estado.

En cuanto al número de horas mensuales efectivamente trabajadas, se ha situado tradicionalmente por encima de la media estatal: 136,9 horas en las Baleares y 132,5 en el conjunto del Estado español en el 2009, hecho que implica que el margen para ganar renta relativa de los asalariados por la extensión del horario laboral es más reducido que el de la media del Estado. De hecho, el año 2009 las Islas Baleares son la comunidad autónoma con más número de horas efectivas trabajadas al mes y se sitúan un 3,3 % por encima de la media del Estado.

Cuadro 47. Evolución del aumento salarial pactado, el aumento del coste salarial y la tasa de inflación* en las Baleares y en el Estado español (2005-2009)

	ILLES BALEARS			España		
	Aumento salarial pactado (%)	Aumento del coste salarial (%)	Tasa inflación	Aumento salarial pactado (%)	Aumento del coste salarial (%)	Tasa inflación
2005	3,9	4,6	3,1	4,0	2,5	3,4
2006	3,4	5,9	3,5	3,6	4,8	3,5
2007	3,7	3,7	2,7	4,2	4,0	2,8
2008	4,5	5,4	3,8	3,6	5,1	4,1
2009	2,3	3,3	-0,2	2,6	3,2	-0,3

Nota: (*) IPC base 2006=100. Fuente: OTIB a partir de datos del Ministerio de Trabajo e Inmigración, ETCL (INE) y IPC (INE)

3.4.3 La siniestralidad laboral

Con respecto a la siniestralidad laboral, ésta es, sin duda, el elemento estructural de la calidad del mercado de trabajo con una divergencia mayor con respecto a la media del Estado. En efecto, el cuadro 48, correspondiente a los datos del 2009 por comunidades autónomas, refleja cómo las

Baleares presentaban un índice de incidencia de la siniestralidad de 5.217,2 incidencias por cada cien mil afiliados con las contingencias cubiertas, un valor muy superior a la media estatal (4.048,0). Es más, dicho cuadro señala que las Baleares son la comunidad autónoma con el índice más elevado, circunstancia que se repite cada año.

Cuadro 48. Índices de incidencia de la siniestralidad y accidentes de trabajo con baja en jornada laboral por comunidad autónoma (2009)

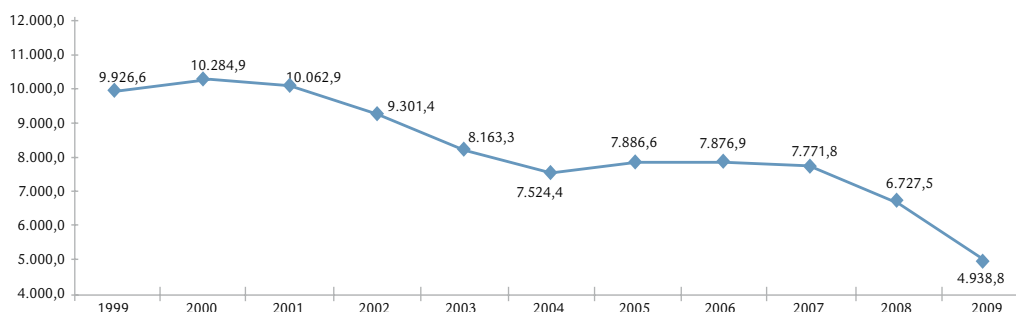
Comunidades autónomas	Acc. leves	Índ. inc. leves	Acc. graves	Índ. inc. graves	Acc. mortales	Índ. inc. mortales	Total de accidentes	Pob. afiliada	Índice de incidencia	Var. % interanual
Andalucía	97.889	3.917,9	1.149	46,0	83	3,3	99.121	2.498.503	3.967,2	-25,4
Aragón	15.268	3.418,2	124	27,8	34	7,6	15.426	446.671	3.453,5	-28,3
Asturias	16.110	5.079,8	126	39,7	18	5,7	16.254	317.140	5.125,2	-15,9
Illes Balears	17.544	5.179,1	121	35,7	8	2,4	17.673	338.746	5.217,2	-22,5
Canarias	27.886	4.596,2	150	24,7	20	3,3	28.056	606.721	4.624,2	-19,3
Cantabria	6.651	3.746,3	85	47,9	13	7,3	6.749	177.537	3.801,5	-25,1
Castilla-la Mancha	28.407	4.821,7	199	33,8	37	6,3	28.643	589.154	4.861,7	-26,4
Castilla y León	31.220	4.185,5	285	38,2	40	5,4	31.545	745.906	4.229,1	-21,1
Cataluña	103.731	3.977,9	756	29,0	100	3,8	104.587	2.607.695	4.010,7	-20,9
Com. Valenciana	51.005	3.576,4	501	35,1	57	4,0	51.563	1.426.173	3.615,5	-25,6
Extremadura	12.208	3.773,0	194	60,0	9	2,8	12.411	323.565	3.835,7	-18,6
Galicia	37.978	4.560,6	550	66,0	71	8,5	38.599	832.735	4.635,2	-19,7
Madrid	89.135	3.594,8	425	17,1	77	3,1	89.637	2.479.580	3.615,0	-22,0
Murcia	17.207	3.852,5	86	19,3	22	4,9	17.315	446.649	3.876,6	-19,2
Navarra	9.126	4.068,7	76	33,9	11	4,9	9.213	224.295	4.107,5	-21,0
País Vasco	32.146	4.275,2	201	26,7	28	3,7	32.375	751.923	4.305,6	-21,8
La Rioja	4.378	4.264,3	35	34,1	3	2,9	4.416	102.666	4.301,3	-19,1
Ceuta	860	5.068,7	4	23,6	1	5,9	865	16.967	5.098,1	-9,0
Melilla	619	4.128,0	6	40,0	0	0,0	625	14.995	4.168,1	-8,2
Total nacional	599.368	4.009,8	5.073	33,9	632	4,2	605.073	14.947.623	4.048,0	-22,5

Fuente: OTIB a partir de datos del Ministerio de Trabajo e Inmigración

La desagregación del total de accidentes en función de su gravedad permite evidenciar que esta diferencia entre las Baleares y el conjunto del Estado español se explica sobre todo por los accidentes leves, que

registran en las Islas un índice de 5.179,1, cuando la media estatal es de 4.009,8. En cambio, el índice de incidencia de los mortales (2,4) se encuentra por debajo de la media estatal mencionada (4,2).

Gráfico 29. Evolución del índice de incidencia de la siniestralidad laboral en las Islas Baleares (1999-2009)



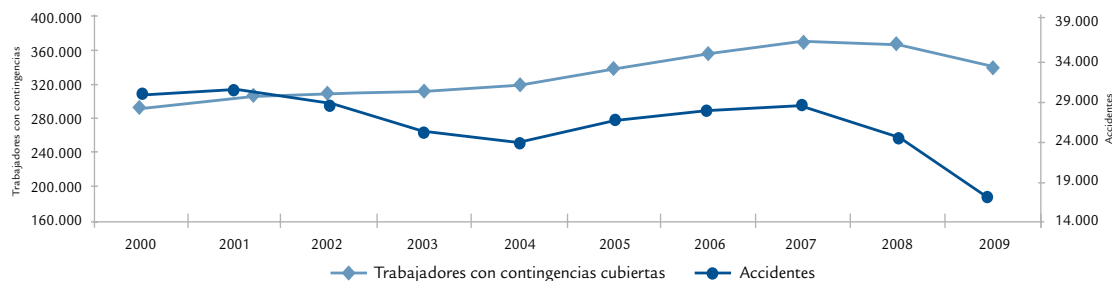
Fuente: OTIB a partir de datos de la TGSS - Dirección General de Salud Laboral

Desde una perspectiva temporal, hay que mencionar la tendencia a la reducción de los índices (ver el gráfico 29). Sin embargo, este índice es el resultado de la comparación de dos indicadores: afiliados con contingencias cubiertas y número de accidentes. En este sentido, el gráfico 30 reproduce la evolución de ambas variables en el caso de las Baleares; mientras que la serie de personas afiliadas presenta siempre un perfil creciente excepto los años 2008 y 2009, la de accidentalidad no sigue un patrón homogéneo,

ya que se reduce entre el 2001 y el 2004 y vuelve a remontar hasta el 2007. El año 2008, en cambio, muestra una notable caída (del 13,4 % interanual) y pasa de un total de 28.700 accidentes a 24.533. Y sobre todo es el año 2009 cuando el descenso es más acentuado, con un registro de 16.727 accidentes, un 31,8 % menos que en el 2008.¹⁵

Para grupos sociodemográficos, los hombres sufrieron el 69,3 % del total de accidentes el año

Gráfico 30. Evolución de los afiliados con las contingencias cubiertas y de los accidentes registrados en las Islas Baleares (2000-2009)



Fuente: OTIB a partir de datos de la TGSS - Dirección General de Salud Laboral

¹⁵ El año 2009 se ha introducido un cambio metodológico en la estadística de accidentes de trabajo: hasta el 2008 se contabilizaban los accidentes según la fecha de recepción del accidente, y a partir del 2009 se tiene en cuenta la fecha de la baja médica del accidente, dado que es una referencia más significativa respecto a cuando se producen los accidentes. Este cambio metodológico hace que las comparaciones de los accidentes del 2009 con respecto a años anteriores no sean del todo exactas, porque no se contabilizan los accidentes de la misma manera.

2009, mientras que las mujeres acumularon el 30,7 % restante. En ambos sexos, la gran mayoría serían de carácter leve (99 % para los hombres y 99,7 % para las mujeres); no obstante, todos los accidentes mortales los sufrieron hombres. Por sectores, registraron el mayor número de accidentes los servicios (10.779 accidentes, un 64,4 %) y la construcción (3.657 accidentes, un 22,1 %), si bien todos los sectores reflejan una mejora con respecto al 2008.

Con relación a la afiliación, se observa que las

Baleares presentaban el año 2009 unos índices más altos de incidencia en la construcción (10.218 accidentes por cada cien mil trabajadores con las contingencias cubiertas) y la industria (8.136), y también por la gravedad mortal del accidente destacan los índices de los sectores de la construcción (5,5, con dos accidentes mortales) y de la industria (4,2, con un accidente mortal), seguidos de los servicios (1,9, con cinco accidentes mortales). En el sector agrícola no se ha producido ningún accidente mortal durante el 2009.

Cuadro 49. Índices de incidencia de siniestralidad por sectores económicos en las Baleares (1999-2009)

Años	Agricultura	Industria	Construcción	Servicios
1999	3.457,1	13.248,4	23.216,8	7.432,7
2000	3.569,1	13.285,9	22.578,6	7.902,9
2001	3.652,4	12.653,4	21.741,1	7.795,5
2002	4.593,3	11.147,1	20.212,0	7.163,1
2003	3.748,9	10.806,4	17.642,7	6.355,3
2004	4.028,0	11.280,8	16.686,0	5.834,5
2005	5.191,8	11.785,5	17.314,8	6.049,6
2006	5.173,2	12.131,9	17.155,6	5.951,9
2007	5.484,2	12.695,2	16.652,9	5.903,4
2008	6.656,8	10.988,9	14.536,1	5.320,8
2009	5.631,2	8.135,9	10.218,8	4.102,9

Fuente: OTIB a partir de datos de la TGSS - Dirección General de Salud Laboral

Finalmente, si se hace una aproximación por islas, se observa que el porcentaje de distribución de los accidentes se mantiene simplemente inalterado entre el 2008 y el 2009: Mallorca acumula el 80,5 % del total, Ibiza el 11,8 %, Menorca el 7 % y Formentera un 0,3 %. El peso de los accidentes leves sobre el total de accidentes es también similar entre las islas y suponen más del 99 % del total de

los registrados. En cuanto a su evolución entre el 2008 y el 2009, las Islas registran una disminución proporcional al peso que representan sobre el total de accidentes. Por tanto, si se calcula la relación entre el número de personas afiliadas de alta y los accidentes registrados,¹⁶ todas las islas presentan una mejora entre el -53 % de Formentera y el -20,3 % de Ibiza (en variación interanual).

Cuadro 50. Accidentes por gravedad e índices de incidencia por islas (2008-2009)

ISLAS	Leves		Graves		Mortales		Total		Índice de incidencia	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Mallorca	19.784	13.361	129	99	14	6	19.927	13.466	6.881,18	5.033,88
Menorca	1.681	1.139	13	11	1	1	1.695	1.151	7.025,64	5.251,91
Ibiza	2.634	1.967	19	9	3	0	2.656	1.976	7.676,06	6.115,50
Formentera	103	50	0	0	0	1	103	51	5.972,46	2.806,18
Illes Balears	24.354	16.600	161	119	18	8	24.533	16.727	-	-

Fuente: OTIB a partir de datos de la TGSS - Dirección General de Salud Laboral

¹⁶ No se dispone del número de personas afiliadas de alta con las contingencias cubiertas separadas por islas, razón por la cual se presenta una aproximación basada en el número de afiliados y los accidentes registrados.

De esta manera, pues, si bien se ha avanzado positivamente en la reducción de la siniestralidad laboral durante el último año, también es cierto que los resultados siguen siendo superiores a la media española. Eso evidencia la necesidad de insistir en los esfuerzos que se han hecho en materia de prevención, por mejorar la cultura de la prevención de los riesgos laborales tanto entre los trabajadores como entre los empresarios.

3.4.4 Regulación del empleo

En cuanto a la regulación del empleo en las Baleares, los datos muestran que su evolución

está muy ligada al ciclo económico vivido desde el 2008. El cuadro 51 muestra el número de trabajadores afectados por un expediente de regulación de empleo y se distinguen los casos de extinción y de suspensión. Como se puede ver, el número de trabajadores afectados se ha más que duplicado con respecto al 2008 y está muy por encima de la cifra de los años 2005, 2006 y 2007. Con el cuadro se distingue también que los casos de suspensión son mayoría, si bien desde el 2008 se observa un incremento significativo de los casos de extinción.

Cuadro 51. Trabajadores afectados por expedientes de regulación de empleo en las Islas Baleares (2005-2009)

ERO	2005	2006	2007	2008	2009
Número de expedientes					
Suspensión	25	26	26	48	105
Extinción	12	17	6	20	34
Total ERO resueltos	37	43	32	67	139
Trabajadores afectados					
Trabajadores afectados suspensión	362	244	189	403	1.139
Trabajadores afectados extinción	235	284	93	263	400
Total Trabajadores afectados	597	528	282	666	1.539

Fuente: OTIB a partir de datos de la Dirección General de Trabajo

4 PARTE IV. POLÍTICAS ACTIVAS

4.1 INDICADORES DE LAS POLÍTICAS ACTIVAS DE EMPLEO EN EL 2009

Según ha mostrado el informe, el año 2009 ha supuesto un agravamiento generalizado de la recesión en la economía mundial, y aunque se espera una recuperación gradual en los próximos dos años, los mercados de trabajo necesitarán más tiempo para volver a mostrar los niveles de empleo del periodo anterior a la crisis.

En este contexto económico y en el marco de las Islas Baleares, el Plan de Empleo de las Islas Baleares (POIB) 2009-2011 plantea una estrategia consensuada con los agentes económicos y sociales más representativos con el fin de desplegar un conjunto de políticas activas de empleo que trabajen sobre seis prioridades: el desarrollo de medidas extraordinarias de empleo y formación; la generación de más empleo; la mejora de la formación y el capital humano; el fomento de la igualdad de oportunidades, y la promoción de la inclusión de los colectivos más desfavorecidos.

Este capítulo presenta resumidos en cuatro subapartados una recopilación de los indicadores principales acordados en el Plan de Empleo para el

seguimiento del cumplimiento y del impacto de dichas políticas activas.

4.1.1 Medidas de apoyo a la iniciativa empresarial

El POIB considera que para favorecer la recuperación económica en las Islas es fundamental estimular el espíritu empresarial desde todos los ámbitos posibles y, así, establece diferentes medidas y objetivos para alcanzar el desarrollo de las actuaciones acordadas en el Plan.

Una de estas medidas es el fomento de los instrumentos de la política de desarrollo local, por el hecho de entender que la especialización económica y los condicionantes sociodemográficos de los diferentes territorios baleares plantean singularidades que se tienen que tener en cuenta a través de iniciativas locales. Por eso propone la consolidación de la red de agentes de ocupación y de desarrollo local (AODL) y dedica más de 2 millones de euros durante los años 2008 y 2009. El cuadro 52 especifica el número de agentes contratados a este efecto y su distribución por islas.

Cuadro 52. Contratación de agentes de empleo y de desarrollo local (2008-2009)

AODL contractats	2008	2009
Por isla	81	83
Mallorca	54	56
Menorca	17	17
Pitiusas	10	10
Presupuesto ejecutado	2.011.165 €	2.262.680 €

Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

Además, entre las actividades desarrolladas en el 2009 desde la Dirección General de Responsabilidad Social Corporativa dirigidas a la promoción del desarrollo económico en las Islas hay que destacar dos. En primer lugar, las convocatorias de ayudas para dar apoyo a las empresas de economía social, encaminadas al fomento del empleo y la mejora de la competitividad en cooperativas y sociedades

laborales,³ así como la convocatoria de ayudas para entidades asociativas para llevar a cabo proyectos que promuevan el autoempleo en nuevos campos¹⁷ (ver gráfico 31). En segundo lugar, las medidas de ayuda al fomento del autoempleo, desarrolladas mediante un convenio firmado en junio de 2009 con el Ministerio de Igualdad dirigido específicamente a las mujeres, y la convocatoria que aprueba ayudas

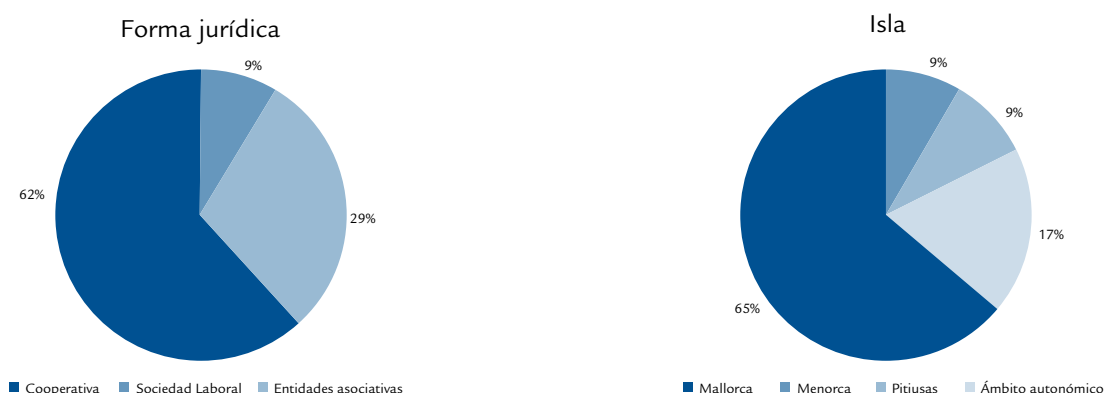
¹⁷ Resolución de la consejera de Trabajo y Formación de 23 de julio de 2009.

para promocionar el trabajo autónomo¹⁹ (ver cuadro 53).

Fruto de las iniciativas mencionadas antes, el año pasado se constituyeron 21 nuevas cooperativas que han incorporado cerca de 740 socios, lo que supone un incremento de un 10 % sobre el año anterior, el más elevado desde 1996. Al mismo tiempo, se crearon 18 nuevas sociedades laborales, 10 de las cuales disfrutaron de las

ayudas ofrecidas, lo cual permitió la contratación de 59 personas. Igualmente se concedieron ayudas a 3 entidades asociativas por un importe de 20.000€ a cada una para la promoción del autoempleo en nuevos campos. Del total de las 34 entidades a las que se concedieron ayudas, el 65 % se localizaban en Mallorca, el 17 % en Menorca y el restante 18 % en las Pitiüses. En conjunto, pues, el presupuesto total ejecutado en estas ayudas fue de 553.313€.

Gráfico 31. Ayudas concedidas a empresas por forma jurídica e isla (2009)



Fuente: OTIB a partir de datos de la DG de Responsabilidad Social Corporativa

Cuadro 53. Convocatorias de ayudas públicas para la promoción del autoempleo (2008-2009)

Personas atendidas	Convocatoria 2008	Convocatoria 2009
Por programa	212	429
Conveni amb el Ministeri Igualtat	-	200
Convocatoria d'ajuts per l'autoocupació	212	229
Por isla	212	429
Mallorca	177	319
Menorca	24	41
Pitiüses	11	69
Por sexo	212	429
Mujer	116	325
Hombre	96	104
Por tramos de edad	212	429
Menores de 25 años	14	19
De 25 a 45 años	168	288
Mayores de 45 años	30	122
Por nacionalidad	212	429
Española	172	308
Extranjera UE-27	20	46
Extranjera no UE-27	20	75
Dotación económica	1.342.000 €	2.000.944 €
Conveni amb el Ministeri Igualtat	-	400.000 €
Convocatoria d'ajuts per l'autoocupació	1.342.000 €	1.466.000 €

Fuente: OTIB a partir de datos de la DG de Responsabilidad Social Corporativa

¹⁹ Resolución de la consejera de Trabajo y Formación de 18 de junio de 2009, cofinanciados en un 50 % por el Fondo Social Europeo por medio del programa operativo pluri-regional "Adaptabilidad y ocupación" nº. 2007ES05UPO001 en el periodo de programación 2007-2013.

Por otra parte, el conjunto de iniciativas desarrolladas en el 2009 para la promoción del autoempleo duplicó la cifra de personas beneficiarias del 2008 (de 212 a 429 personas) con un incremento presupuestario próximo al 50 % (2,000.944 € en total en el 2009). Del perfil de estas personas, hay que destacar que la mayoría fueron mujeres (79 %), con una edad situada entre los 25 y 45 años (67 %) y de nacionalidad española (72 %).

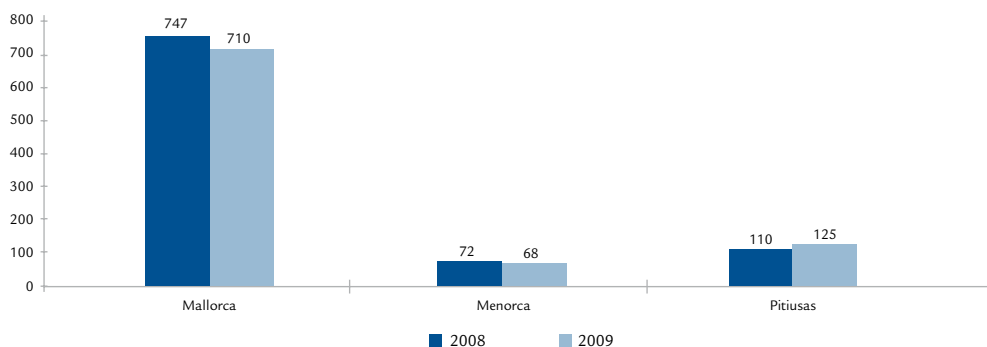
4.1.2 Medidas de creación de empleo e inserción laboral

Entre las medidas extraordinarias de trabajo para combatir el desempleo desarrolladas los años 2008 y 2009 por la Consejería de Trabajo y Formación destaca el Plan de Reactivación del Empleo (PROIB), articulado mediante un convenio de colaboración entre el SOIB y los ayuntamientos de las Islas Baleares.²⁰ Dotada

de fondos propios, esta medida tenía que permitir la contratación directa de personas desocupadas en acciones que las corporaciones locales determinaran de interés general para la comunidad (medioambiental, cultural, social, etc).

El gráfico 32 muestra los principales resultados obtenidos durante el periodo mencionado. En resumidas cuentas, la dotación económica fue de 10.000.000 € cada año y participaron todos los ayuntamientos de las Islas, excepto ses Salines, el año 2009. Sobre el total de personas contratadas hay que decir que la cifra se mantuvo estable y entorno a las 900 personas los dos años. La distribución según procedencia de los trabajadores desocupados fue también similar en el total del periodo: el 80 % residían en Mallorca, el 14 % en las Pitiüses y el 8 % restante en Menorca.

Gráfico 32. Personas contratadas en medidas extraordinarias de empleo (2008-2009)



Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

Por otra parte, el cuadro 54 reproduce los resultados obtenidos en las convocatorias de 2008 y 2009 para el desarrollo de un conjunto de medidas directas de creación de empleo.²¹ Estas medidas, que proporcionan ayudas a la contratación de personas en paro, se dividen en tres grandes convocatorias o programas: las ayudas dirigidas a las corporaciones locales para que a través de esta contratación puedan efectuar obras y servicios de interés general;

la concesión de subvenciones públicas en el ámbito de la colaboración con órganos de la Administración General del Estado, organismos autónomos y entidades e instituciones sin finalidad lucrativa, y, finalmente, los proyectos para escuelas taller, casas de oficios y talleres de empleo.

Hay que explicar que las escuelas taller y las casas de oficios son centros de trabajo y formación para

²⁰ Convenio firmado el 1 de diciembre de 2008 y el 30 de noviembre de 2009 entre el SOIB y los ayuntamientos.

²¹ Del año 2009, incluye las convocatorias de ayudas a las corporaciones locales para la realización de obras y servicios de interés general correspondientes a las resoluciones de la consejera de Trabajo y Formación de 6 de abril de 2009 y 8 de septiembre de 2009; la resolución de 27 de mayo de 2009 para la concesión de subvenciones públicas en el ámbito de la colaboración con órganos de la Administración General del Estado y sus organismos autónomos con sede en las Islas Baleares, con órganos de la Administración de la Comunidad Autónoma de las Islas Baleares y sus organismos autónomos, con la Universidad de las Islas Baleares, y con entidades e instituciones sin finalidad lucrativa en el ámbito territorial de las Islas Baleares, cofinanciados por el Fondo Social Europeo a través del Programa Operativo Pluri-Regional para el periodo 2007-2013; y la resolución de la consejera de Trabajo y Formación de 18 de junio 2009 por la cual se abre la convocatoria para presentar proyectos para escuelas taller, casas de oficios y talleres de empleo, cofinanciados por el Fondo Social Europeo, a través del Programa Operativo Pluri-Regional, para el periodo 2007-2013. Del año 2008 se incluyen las convocatorias equivalentes.

personas jóvenes en paro, de edad entre 16 y 24 años, que reciben formación en alternancia con la práctica profesional, para que cuando acaben estén capacitadas para ejercer un oficio. Por otra parte, los talleres de empleo se dirigen a personas en paro mayores de 25 años y ofrecen formación profesional y práctica laboral en la realización de obras y servicios de utilidad pública o interés social, preferentemente en actividades consideradas nuevos campos de empleo.

El presupuesto ejecutado en el 2009 para el total de estas medidas fue de 19,124.453 €, cifra que duplica la del año 2008 y muestra el esfuerzo hecho por la Administración pública para alcanzar una cobertura mayor en la contratación de personas en paro en un momento crítico del

mercado de trabajo balear. La mayor parte de este incremento proviene de la convocatoria abierta en las corporaciones locales, que aumentó en 9 millones de euros y que permitió así a los ayuntamientos ejecutar obras de mejora y servicios de interés general para la ciudadanía contratando trabajadores desocupados de su mismo municipio.

Así, el año 2009 se alcanzó la contratación de un total de 1.114 personas, 123 más que el año anterior. El perfil más común entre el total de contratados replica el mayoritario entre las personas en paro en el 2009: masculino (57 %), de nacionalidad española (88 %), con una edad comprendida entre los 25 a 45 años (49 %) y residente en Mallorca (64 %). Esta distribución es prácticamente igual a la de 2008.

Cuadro 54. Personas contratadas por medidas directas de creación de empleo (2008-2009)

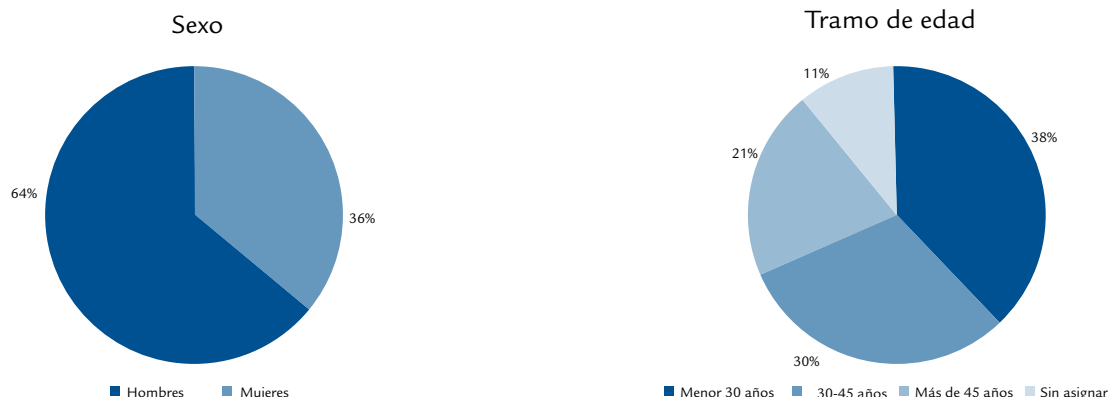
Personas contratadas	Año 2008	Año 2009
Per tipus d'organisme	991	1.114
Corporacioes locales	591	702
Organismos Autónomos y entidades sin ánimo de lucro	26	64
Escuelas taller, Talleres de ocupación y Casas de Oficio	374	348
Por isla	991	1.114
Mallorca	475	708
Menorca	281	239
Pitiusas	235	167
Por sexo	991	1.114
Mujer	431	480
Hombre	560	634
Por tramos de edad	991	1.114
Menores de 25 años	339	384
De 25 a 45 años	468	550
Mayores de 45 años	184	180
Por nacionalidad	991	1.114
Española	854	979
Extranjera UE-27	22	38
Extranjera no UE-27	115	97
Presupuesto ejecutado	9.156.271 €	19.124.453 €
Corporaciones locales	2.857.896 €	11.857.896 €
Organismos autónomos y entidades sin ánimo lucro	1.183.830 €	1.275.217 €
Escuelas taller, Talleres de ocupación y Casas de Oficio	5.114.545 €	5.991.340 €

Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

Si se detallan algunos indicadores de las personas contratadas a través de escuelas taller, casas de oficio y talleres de empleo que además recibieron

formación en una determinada profesión, se ve que el perfil mayoritario fue el de hombre (64 %) y menor de 45 años (68 %).

Gráfico 33. Personas contratadas de escuelas taller, casas de oficios y talleres de empleo por sexo y tramo de edad



Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

En cuanto a las actividades económicas en que estas personas fueron formadas y contratadas, el cuadro 55 informa de las trece especialidades formativas posibles en las convocatorias de escuelas taller, casas de oficio y talleres de empleo de 2009. Se aprecia que de las trece especialidades, predominan cuatro,

que juntas suman el 50 % del total del alumnado: asistencia social (15 % de los contratos y oferta en todas las islas), organización del mantenimiento (13 %, presente en Mallorca y Menorca), explotación forestal (11 %, sin participación en las Pitiüsas) y restauración ambiental (11 %, sólo en Mallorca).

Cuadro 55. Alumnado contratado de escuelas taller, casas de oficio y talleres de empleo por especialidades formativas (2009)

	Isla			
Especialidad formativa	Mallorca	Menorca	Pitiüsas	Total
Activ. deportivas de bienestar físico	5%	0%	0%	3%
Asistencia social	16%	15%	13%	15%
Cantera y piedra artificial	12%	0%	0%	7%
Curas auxiliares (a personas de dependientes)	5%	0%	13%	5%
Cultivos extensivos	0%	18%	0%	4%
Especialidades de edificación y obras públicas	0%	0%	13%	3%
Explotación forestal	12%	18%	0%	11%
Fabricación semiindustrial de carpintería y mueble	11%	0%	14%	10%
Instalaciones y aislamiento	4%	0%	14%	5%
Organización del mantenimiento	11%	32%	0%	13%
Ornamentales y jardinería	5%	17%	19%	10%
Recuperación, reparación y mantenimiento artísticos	0%	0%	14%	3%
Restauración ambiental	19%	0%	0%	11%
Total alumnado contratado	100%	100%	100%	100%

Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

Además de las convocatorias mencionadas hasta ahora, también hay que destacar otras cuatro de concesión de ayudas dirigidas a la creación de empleo, gestionadas por la Dirección General de Trabajo: las ayudas para el fomento del empleo de las personas con discapacidad que establece el capítulo II del RD 1451/1983, de 11 de mayo,²² para impulsar proyectos y empresas calificados como I+O,²³ los destinados a la integración laboral de personas con discapacidad en centros especiales de empleo,⁴ y las ayudas para fomentar la estabilidad en el empleo por medio de la contratación indefinida y fija discontinua.²⁴

Cuadro 56. Establecimiento de incentivos a la contratación indefinida en empresas I+O (2008-2009)

Personas atendidas	Convocatoria 2008	Convocatoria 2009
Por isla	6	3
Mallorca	6	3
Menorca	-	-
Pitiusas	-	-
Por sexo	6	3
Mujer	5	1
Hombre	1	2
Por tramos de edad	6	3
Menores de 25 años	1	1
De 25 a 45 años	5	2
Mayores de 45 años	-	-
Por nacionalidad	6	3
Española	4	3
Extranjera UE 27	-	-
Extranjera no UE 27	2	-
Presupuesto ejecutado	28.247,59 €	14.424,30 €

Los cuadros 56 a 59 muestran a las personas que disfrutaron de estas ayudas, comparando las cifras de las convocatorias de 2008 con las correspondientes al 2009. En total, la ejecución económica de estas cuatro iniciativas alcanzó la cifra de 1.841.569 €, un 6 % superior a la del año anterior, lo cual permitió llegar a 503 personas, un 38 % más que en el 2008. Del perfil de estos beneficiarios hay que destacar que en conjunto un 52 % eran mujeres, un 59 % de los beneficiarios tenían entre 25 y 45 años y un 85 % eran de nacionalidad española.

Cuadro 57. Proyectos generadores de empleo para personas con discapacidad (2008-2009)

Personas atendidas	Convocatoria 2008	Convocatoria 2009
Por isla	48	45
Mallorca	48	41
Menorca	-	4
Pitiusas	-	-
Por sexo	48	45
Mujer	16	12
Hombre	32	33
Por tramos de edad	48	45
Menores de 25 años	12	14
De 25 a 45 años	19	23
Mayores de 45 años	17	8
Por nacionalidad	48	45
Española	47	41
Extranjera UE 27	-	1
Extranjera no UE 27	1	3
Presupuesto ejecutado	696.375,00 €	615.688,58 €

22 Resolución de la consejera de Trabajo y Formación de 12 de marzo de 2009.

23 Resolución de la consejera de Trabajo y Formación de 13 de marzo de 2009. La convocatoria fue cofinanciada en un 50 % por el Fondo Social Europeo por medio del Programa Operativo Pluri-Regional "Adaptabilidad y Ocupación" ESOSUPO001 en el periodo 2007-2013.

24 Resolución de la consejera de Trabajo y Formación de 13 de agosto de 2009.

Cuadro 58. Incentivos a la contratación indefinida de personas con discapacidad (2008-2009)

Personas atendidas	Convocatoria 2008	Convocatoria 2009
Por isla	132	187
Mallorca	115	165
Menorca	12	13
Pitiusas	5	9
Por sexo	132	187
Mujer	49	82
Hombre	83	105
Por tramos de edad	132	187
Menores de 25 años	13	25
De 25 a 45 años	72	101
Mayores de 45 años	47	61
Por nacionalidad	132	187
Española	127	176
Extranjera UE 27	2	4
Extranjera no UE 27	3	7
Presupuesto ejecutado	425.484,20 €	626.796,40 €

Fuente: OTIB a partir de datos de la Dirección General de Trabajo

En este apartado hace falta finalmente hacer mención de las actividades llevadas a cabo por los servicios de orientación laboral y de intermediación del SOIB, tanto respecto a la atención proporcionada a las personas desocupadas que buscan trabajo como a las colocaciones gestionadas, dos áreas de actuación consideradas estratégicas en el POIB 2009-2011.

Efectivamente, en una situación de más dificultad por conseguir trabajo, la orientación laboral se convierte en una herramienta de ayuda importante que ofrece asesoramiento y acompañamiento a las personas que solicitan empleo mediante itinerarios personalizados, de manera que una gestión transparente y eficaz del proceso de intermediación ajusta la oferta y la demanda y agiliza la transición de las personas desde las situaciones de paro a la obtención de empleo.

Cuadro 59. Subvenciones para la contratación indefinida (2008-2009)

Personas atendidas	Convocatoria 2008	Convocatoria 2009
Por isla	178	268
Mallorca	116	131
Menorca	30	77
Pitiusas	32	60
Por sexo	178	268
Mujer	126	166
Hombre	52	102
Por tramos de edad	178	268
Menores de 25 años	35	49
De 25 a 45 años	104	172
Mayores de 45 años	39	47
Por nacionalidad	178	268
Española	157	209
Extranjera UE 27	10	31
Extranjera no UE 27	11	28
Presupuesto ejecutado	584.623,62 €	584.660,54 €

Así, en relación con las personas atendidas²⁶ por el servicio de orientación del SOIB, hay que destacar que el año 2009 se atendieron 23.068 personas, lo cual supone globalmente un incremento del 64 % con respecto al año 2008, que se puede relacionar directamente con el aumento sufrido por el total de personas en busca de trabajo. De hecho, las variaciones que experimenta el perfil de las personas atendidas en el servicio refleja los cambios sufridos en el conjunto de solicitantes. Así, los usuarios serían tanto hombres como mujeres (52 % y 48 %, respectivamente), si bien hay que advertir que el crecimiento del grupo masculino en el 2009 fue del 87 %, muy superior al femenino (44 %). Aunque una mayoría residía en Mallorca (66 %), el resto de islas experimentaron la variación más alta con respecto al 2008, pasando del 25 % al 34 % del total de usuarios. También una mayoría era de nacionalidad española (70 %), aunque el peso del grupo de extranjeros sube considerablemente (al 23 %, desde el 18 % de 2008).

²⁶ Los datos incluyen a todas las personas físicas atendidas por los servicios de orientación laboral del SOIB en diferentes tipos de servicios:: orientación e información laboral, tutorías individuales, atención personalizada, información profesional, asesoramiento para el autoempleo, talleres de entrevista, aspectos personales, etc.

Cuadro 60. Personas atendidas en los servicios de orientación laboral del SOIB (2008-2009)

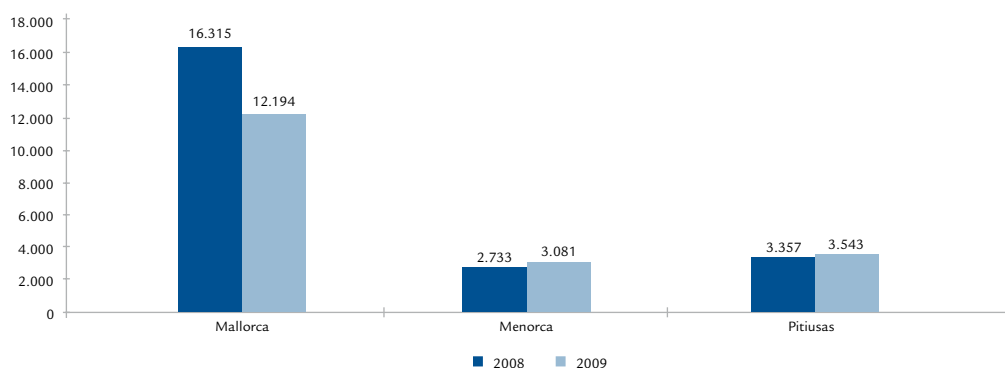
Personas atendidas por los servicios del SOIB	Año 2008	Año 2009
Por isla	14.067	23.068
Mallorca	10.545	15.297
Menorca	1.455	4.148
Pitiusas	2.067	3.623
Por sexo	14.067	23.068
Mujer	7.624	11.015
Hombre	6.443	12.053
Por tramos de edad	14.067	23.068
Menores de 25 años	2.276	3.857
De 25 a 45 años	8.597	13.647
Mayores de 45 años	3.194	5.564
Por nacionalidad	14.067	23.068
Española	10.585	16.095
Extranjera UE 27	1.005	1.652
Extranjera no UE 27	2.477	5.321

Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

En cuanto a las colocaciones gestionadas, vista la moderación generalizada del mercado de trabajo y la falta de dinamismo en la contratación de personal, la cifra total de personas colocadas²⁷ disminuyó globalmente un 16 % el 2009 en relación con el 2008, aunque si se mira en detalle por islas se aprecia que este bajón sólo afecta a Mallorca (-25 %), porque en el resto de islas aumenta entre un 13 % (Menorca) y un 6 % (Pitiusas). Así, tanto en el 2008 como en el 2009 estas personas colocadas representaron cerca

del 5,6 % del total de colocaciones en las Islas Baleares. A pesar de ser una proporción muy baja que hay que mejorar, se tiene que considerar que las empresas baleares recurren poco a los servicios de intermediación: según una encuesta efectuada por el Observatorio del Trabajo,²⁸ tan sólo un 14 % de los empresarios declaró haber utilizado un servicio de reclutamiento o selección de personal en el 2009. Así, la tasa media de intermediación de las empresas de trabajo temporal fue también del 3,7 % en el 2009.²⁹

Gráfico 34. Colocaciones gestionadas por el SOIB (2008-2009)



Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

²⁷ Incluye las colocaciones con oferta previa y las inducidas, es decir, de aquellos solicitantes activos, en suspensión o en baja inferior a 180 días que se colocan habiendo recibido alguno de los servicios de las políticas activas de empleo en un plazo inferior a 180 días posteriores a la finalización del servicio, aunque no haya habido una oferta previa registrada.

²⁸ Pregunta incluida en la encuesta efectuada por el Observatorio del Trabajo en noviembre de 2009 a 817 empresarios de las Islas, en el marco del Barómetro de la ocupación correspondiente al cuarto trimestre de 2009 (consultar la web del Observatorio del Trabajo de las Islas Baleares).

²⁹ Fuente: Informe regional AGETT del mercado laboral. Cuarto trimestre de 2009. Se refiere al número de contratos gestionados, porque se entiende que implica intermediación tanto con respecto a la oferta como a la demanda.

4.1.3 Mejora de la formación y el capital humano

Por otra parte, el POIB 2009-2011 también considera la formación como un elemento estratégico para impulsar la competitividad de las empresas baleares y para aumentar el trabajo de las personas, tanto en paro como ocupadas, adaptar la oferta de formación profesional para ajustarla a las peticiones del mercado de trabajo y a las necesidades de desarrollo personal de los trabajadores.

El cuadro 61 muestra un resumen de los resultados registrados en la ejecución del conjunto de los programas de formación para el empleo convocados durante los años 2008 y 2009,³⁰ según datos proporcionados por el SOIB. El cuadro incluye una referencia a cinco programas diferentes: acciones formativas para trabajadores y trabajadoras prioritariamente sin empleo, acciones formativas mediante convenios, formación de trabajadores y trabajadoras prioritariamente con empleo, programas específicos de formación dirigidos a los colectivos vulnerables y acciones formativas con compromiso de contratación.

Las acciones formativas dirigidas preferentemente a los trabajadores sin empleo tienen que alcanzar un porcentaje mínimo del 60 % con respecto al total de los que inician la formación; el 40 % restante puede ser cubierto por trabajadores ocupados.

Los convenios instrumentales o de colaboración se firman con entidades para impartir acciones formativas financiadas con fondos propios o

cofinanciadas por el Fondo Social Europeo y también se dirigen prioritariamente a personas en situación de paro.

Por otra parte, los programas específicos de formación dirigidos a los colectivos vulnerables incluyen aquéllos que lleven a cabo formación enmarcada en procesos personalizados para acompañar en la consecución de empleo a los colectivos señalados. Se trata de procesos de ayuda individual, personalizada e integral, en la cual la persona, mediante acompañamiento, construye un proyecto profesional que integra las necesidades personales y las exigencias sociales, con el objetivo final de incorporarse al mercado de trabajo ordinario de manera regular y de calidad.

Los colectivos vulnerables son los que define el Programa Nacional de Reformas de España y el Plan de Ocupación de las Islas Baleares y, prioritariamente, los siguientes: personas con discapacidad certificada, jóvenes con especiales dificultades de encontrar trabajo (por falta de experiencia laboral, paro de larga duración, formación académica o situaciones sociales desfavorables), mujeres con especiales dificultades de encontrar trabajo (por los mismos motivos mencionados anteriormente), personas con discapacidad por enfermedad mental, inmigrantes con especiales dificultades de encontrar trabajo (por falta de formación acreditada, situación administrativa en nuestro país o dificultades idiomáticas), personas con riesgo de exclusión social, y, finalmente, personas en procesos de desinstitucionalización (centros penitenciarios, centros de acogida, comunidades terapéuticas) y/o de tratamiento de desintoxicación.

³⁰ Del año 2009, se hace referencia a las convocatorias siguientes: Resolución de la consejera de Trabajo y Formación de 30 de julio de 2009 por la cual se abren las convocatorias para la presentación de solicitudes de subvenciones con el objeto de financiar acciones formativas dirigidas prioritariamente a trabajadoras y trabajadores en paro, y para la presentación de solicitudes de ayudas para transporte, manutención y alojamiento, de becas cuando se trate de personas con discapacidad sin trabajo y de ayudas a la conciliación, cofinanciados por el Fondo Social Europeo a través del Programa Operativo Pluri-Regional "Adaptabilidad y ocupación" 2007-2013; Resolución de la consejera de Trabajo y Formación de 16 de septiembre de 2009 por la cual se aprueba la convocatoria para conceder subvenciones públicas de ámbito autonómico para la formación de trabajadores y trabajadoras prioritariamente con empleo en aplicación de la Orden TAS/718/2008, de 7 de marzo, por la cual se regula la formación de oferta y se establecen las bases reguladoras para conceder subvenciones públicas destinadas a financiarla, cofinanciadas por el Fondo Social Europeo por medio del Programa Operativo FSE en el marco del Programa Operativo Pluri-Regional "Adaptabilidad y ocupación" para el periodo 2007-2013; Resolución de la consejera de Trabajo y Formación de día 21 de octubre de 2009 por la cual se aprueba la convocatoria informativa de ayudas para ejecutar acciones formativas con compromiso de contratación para el periodo 2009-2010 y para la presentación de solicitudes de ayudas para transporte, manutención y alojamiento, de becas cuando se trate de personas con discapacidad sin empleo y de ayudas a la conciliación, cofinanciados por el Fondo Social Europeo a través del Programa Operativo Pluri-Regional "Adaptabilidad y ocupación" 2007-2013; Resolución de la consejera de Trabajo y Formación de 8 de septiembre de 2009 por la cual se abre la convocatoria de subvenciones públicas para programas específicos de formación dirigidos a los colectivos vulnerables hacia el mercado laboral y para la presentación de solicitudes de ayudas para transporte, manutención y alojamiento, cofinanciados por el Fondo Social Europeo a través del Programa Operativo Pluri-Regional "Adaptabilidad y ocupación" 2007-2013. Del año 2008, se hace referencia a las convocatorias equivalentes.

Los cursos con compromiso de contratación son impartidos por empresas que suscriben un convenio de colaboración con la entidad gestora, que incorpora un compromiso de contratación con las mismas empresas del 60 %, como mínimo, de los alumnos formados. Los cursos se dirigen a todas las personas en paro que solicitan empleo inscritas en el Servicio de Ocupación de las Islas Baleares (SOIB), aunque se prioriza la inclusión de alumnos en paro pertenecientes a los colectivos siguientes: mujeres, jóvenes, personas con discapacidad, afectados y víctimas del terrorismo y violencia de género, parados de larga duración, mayores de 45 años y personas con riesgo de exclusión social, además de incluir a las personas derivadas de los servicios de orientación laboral.

Finalmente, en las acciones formativas para trabajadores preferentemente con empleo, su participación tiene que ser, al menos, del 60 % con respecto al total de trabajadores y trabajadoras que inician la formación. Los planes de formación pueden ser intersectoriales y sectoriales: los primeros están dirigidos al aprendizaje de competencias transversales en diversos sectores de la actividad económica o de competencias específicas de un sector para la recalificación de los trabajadores de otros sectores; los segundos desarrollan acciones formativas para una selección de sectores, aunque también pueden

dirigirse al reciclaje y la recalificación de trabajadores y trabajadoras procedentes de sectores en situación de crisis.

Volviendo al cuadro 61 y en cuanto al total del presupuesto ejecutado en este conjunto de programas, la cifra muestra un decremento interanual del 11 %. Como excepción a esta disminución aparece la convocatoria de formación con compromiso de contratación, que aumenta el presupuesto ejecutado un 25 % en relación con el 2008, pasando de 67.662,27€ a 84.730,23 €.

Aun así se puede ver que el conjunto de alumnos admitidos en el 2009 alcanzó la cifra de casi 25.000 personas, que es un 8 % superior a la del 2008, esencialmente a causa del aumento de los formatos mediante las convocatorias para trabajadores y trabajadoras preferentemente con empleo, que subió en casi 4.000 personas entre 2008 y 2009. También hay que destacar el aumento de la participación de alumnos de las islas menores el 2008 (Menorca un 24 % e Ibiza un 27 %), el fuerte incremento en la cifra de hombres (que sube un 36 %) y en la asistencia de los mayores de 45 años (un 42 %).

Los apartados siguientes describen con más detalle una selección de indicadores de cada uno de los programas y analizan la evolución entre 2008 y 2009.

Cuadro 61. Oferta de formación profesional para el empleo (2008-2009)

Alumnos formados	Año 2008	Año 2009
Por programa	23.068	24.972
Preferentemente desocupados	7.671	5.369
Convenios Instrumentales	6.976	7.072
Colectivos vulnerables	632	864
Preferentemente ocupados	7.775	11.655
Compromiso de contratación	14	12
Por isla	23.068	24.972
Mallorca	18.025	18.629
Menorca	2.374	2.953
Pitiusas	2.669	3.390
Por sexo	23.068	24.972
Mujer	13.492	11.906
Hombre	9.576	13.066
Por tramos de edad	23.068	24.972
Menores de 25 años	4.695	3.646
De 25 a 45 años	14.293	15.536
Mayores de 45 años	4.080	5.790

Alumnos formados	Año 2008	Año 2009
Por nacionalidad	23.068	24.972
Española	19.121	20.671
Extranjera UE-27	612	659
Extranjera no UE-27	3.335	3.642
Presupuesto ejecutado	27.967.597 €	24.949.214 €
Preferentemente desocupados	10.939.000,00 €	9.700.000,00 €
Convenios Instrumentales	5.634.942,94 €	4.364.807,94 €
Colectivos vulnerables	2.500.000,00 €	2.345.000,00 €
Preferentemente ocupados	8.825.992,00 €	8.454.675,80 €
Compromiso de contratación	67.662,27 €	84.730,23 €

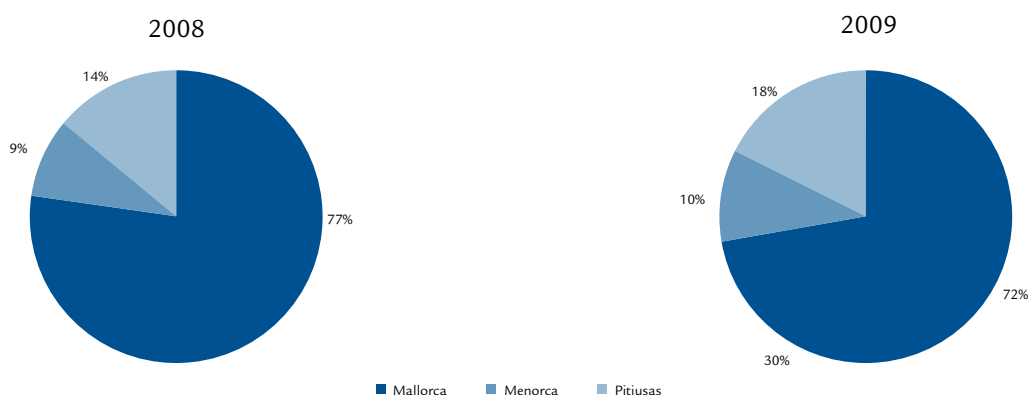
Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

Acciones formativas para trabajadores y trabajadoras preferentemente desocupados

El gráfico 35 muestra la distribución por islas de los alumnos formados en los cursos dirigidos a personas preferentemente desocupadas durante los años 2008 y 2009. En total, el año 2009 se

contabilizan 5.369 alumnos, un 30 % menos que el año anterior (ver cuadro 62). Dado que el mayor decremento de participación se produce en Mallorca (en valores absolutos, 2.028 personas menos que el 2008), el peso del alumnado de las islas menores aumenta hasta el 28 % y suma 1.521 alumnos.

Gráfico 35. Distribución por islas del alumnado de formación ocupacional para preferentemente desocupados (2008-2009)



Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

Destaca también la disminución del peso de las mujeres en el 2009, que desciende del 71 % de 2008 al actual 56 %, mientras sube del 69 % al 75 % la participación de los adultos de 25 a 45 años y se mantiene idéntico el peso de los extranjeros (17 %) entre 2008 y 2009. Estas

variaciones se tienen que interpretar en el contexto de los cambios sufridos en el universo de solicitantes en paro, porque, como se ha visto, la incidencia del paro ha sido mayor entre los hombres, el grueso de personas de 25 a 45 años y los nacionales.

Cuadro 62. Alumnado de formación profesional para obtener empleo de la convocatoria de acciones formativas para preferentemente desocupados (2008-2009)

Alumnado	Año 2008	Año 2009
Por isla	7.671	5.369
Mallorca	5.876	3.848
Menorca	690	546
Pitiusas	1.105	975
Por sexo	7.671	5.369
Mujer	5.462	3.079
Hombre	2.209	2.290
Por tramos de edad	7.671	5.369
Menores de 25 años	1.979	998
De 25 a 45 años	5.323	4.051
Mayores de 45 años	369	320
Por nacionalidad	7.671	5.369
Española	6.390	4.472
Extranjera UE-27	207	145
Extranjera no UE-27	1.074	752

Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

En cuanto al tipo de formación cursada, el cuadro 63 muestra la distribución del alumnado entre las 20 diferentes especialidades formativas que se ofrecían en las convocatorias de 2008 y 2009. Se puede ver que el año 2009 los porcentajes más altos de alumnado se encuentran en los cursos de administración y gestión (25

%), hostelería y turismo (20 %), servicios socioculturales a la comunidad (17 %) e informática y comunicaciones (10 %). En relación con el 2008, destaca la disminución del peso de la primera y la última de las especialidades mencionadas a favor de una participación más alta en la hostelería y los servicios a la comunidad.

Cuadro 63. Convocatorias 2008 y 2009 de formación para preferentemente desocupados. Familias profesionales de cursos.

Familia profesional principal del curso	Convocatoria 2008-09	Convocatoria 2009-10
Administración y gestión	34%	25%
Agraria	0%	2%
Artes gráficas	5%	2%
Artes y artesanías	1%	1%
Electricidad y electrónica	0%	2%
Energía y agua	0%	1%
Edificación y obra civil	3%	2%
Fabricación mecánica	0%	1%
Hostelería y turismo	15%	20%
Informática y comunicaciones	16%	10%
Instalaciones y mantenimiento	0%	1%
Imagen personal	4%	2%
Imagen y sonido	2%	2%
Industrias alimentarias	1%	2%
Sanidad	5%	4%
Seguridad y medio ambiente	1%	1%
Servicios socioculturales y a la comunidad	6%	17%
Transporte y mantenimiento de vehículos	2%	5%
Comercio y marketing	2%	0%
Formación complementaria	1%	0%
Total	100%	100%

Fuente: OTIB a partir de datos del SISPE

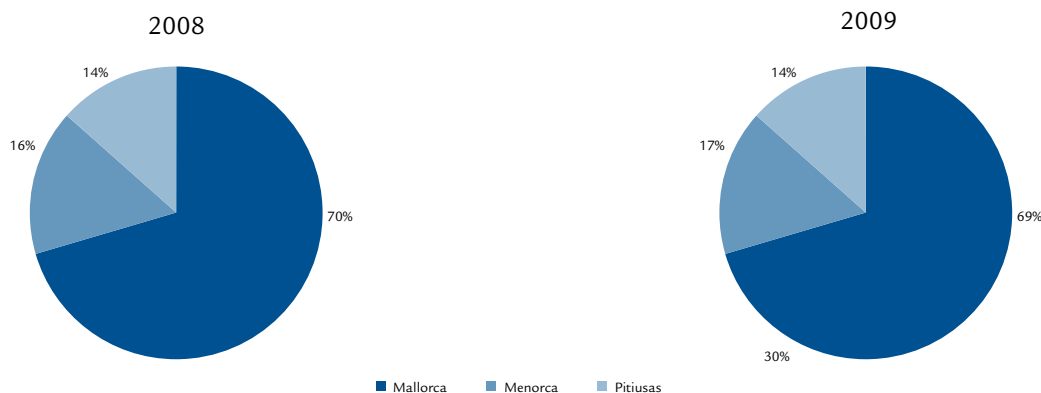
Acciones formativas mediante convenios instrumentales

El cuadro 64 recoge los indicadores correspondientes a la formación desarrollada a través de convenios de colaboración con otras entidades en el 2008 y en el 2009. Se puede ver que la cifra total de alumnado simplemente no cambia entre ambos años (de 6.976 a 7.072 alumnos), si bien por islas se aprecia una pequeña disminución de la participación de Mallorca

(-65 alumnos), mientras que aumenta en el resto de islas, de manera que el peso de Menorca sube un 1 % en relación con el año anterior.

Como en el caso anterior, en el 2009 el alumnado femenino (917 participantes menos que el 2008) y los jóvenes hasta 24 años (-486 alumnos) descienden notablemente, mientras que aumenta la participación de los hombres y mayores de 25 años, colectivos también mayoritarios entre los parados en general.

Gráfico 36. Distribución por islas del alumnado de formación profesional para obtener empleo mediante convenios instrumentales (2008-2009)



Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

Cuadro 64. Alumnado de formación profesional para obtener empleo mediante convenios instrumentales (2008-2009)

Alumnado	Año 2008	Año 2009
Por isla	6.976	7.072
Mallorca	4.914	4.849
Menorca	1.113	1.196
Pitiusas	949	1.027
Por sexo	6.976	7.072
Mujer	4.972	4.055
Hombre	2.004	3.017
Por tramos de edad	6.976	7.072
Menores de 25 años	1.800	1.314
De 25 a 45 años	4.841	5.336
Mayores de 45 años	335	422
Por nacionalidad	6.976	7.072
Española	5.811	5.891
Extranjera UE-27	188	191
Extranjera no UE-27	977	990

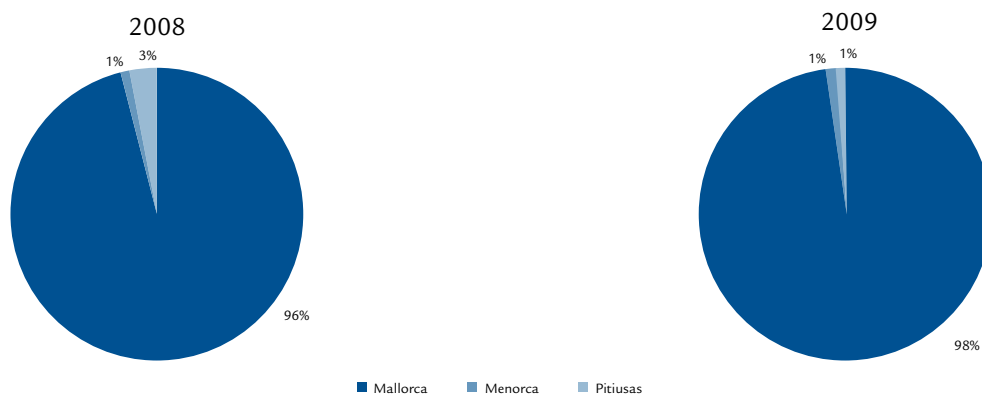
Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

Acciones formativas para colectivos vulnerables

Las acciones formativas dirigidas a los colectivos vulnerables experimentan en el 2009 un crecimiento

considerable de alumnado: 232 beneficiarios, equivaliendo a un 37 % de variación interanual. Casi todo el alumnado procede de Mallorca, que ambos años concentra entre el 96 % y 98 % del total registrado (ver gráfico 37 y cuadro 65).

Gráfico 37. Distribución por islas del alumnado de formación profesional por colectivos vulnerables (2008-2009)



Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

Del perfil de estas personas beneficiarias hay que destacar que el peso del colectivo masculino y femenino es relativamente similar (54 % mujeres) y crece casi en la misma proporción en los años analizados (35 % hombres, 39 % mujeres). Los adultos de 25 a 35 años suman cerca del 51 % de los

participantes tanto en el 2008 como en el 2009 y los nacionales son una mayoría, el 68 %, aunque hay que destacar el 31 % de extranjeros no comunitarios, más expuestos a situaciones de dificultad por la habitual carencia de una red familiar y social de apoyo.

Cuadro 65. Alumnado de formación para colectivos vulnerables (2008-2009)

Alumnado	Año 2008	Año 2009
Por isla	632	864
Mallorca	610	843
Menorca	5	11
Pitiusas	17	10
Por sexo	632	864
Mujer	337	467
Hombre	295	397
Por tramos de edad	632	864
Menores de 25 años	226	308
De 25 a 45 años	319	438
Mayores de 45 años	87	118
Por nacionalidad	632	864
Española	431	589
Extranjera UE-27	7	9
Extranjera no UE-27	194	266

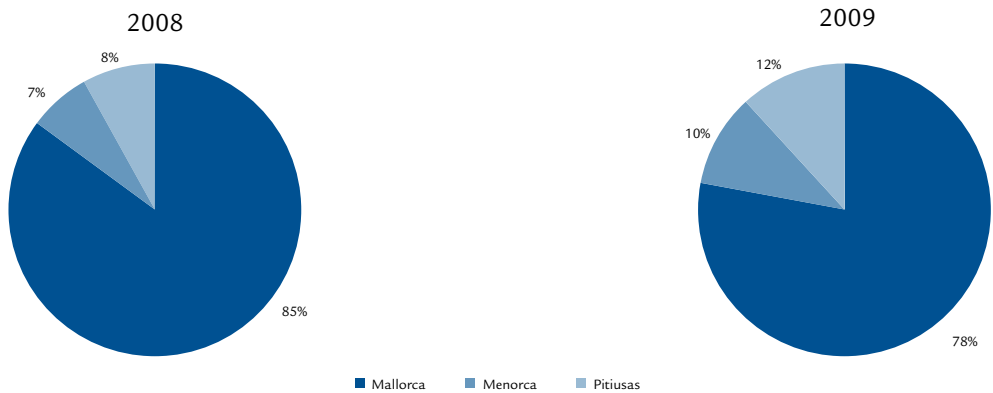
Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

Acciones formativas preferentemente para trabajadores que ya tienen trabajo

El cuadro 66 detalla los principales indicadores recogidos sobre el perfil del alumnado de las acciones formativas dirigidas prioritariamente a trabajadores que ya tienen trabajo. Del total de alumnos señalado, se ve que entre un año y el otro se suman 3.880

participantes más (un 50 % en conjunto) residentes en todas las islas. Aunque el incremento mayor en términos absolutos proviene de Mallorca, que añade a 2.466 alumnos sobre el año anterior, destaca la evolución proporcional de Menorca e Ibiza, que duplican sus beneficiarios en relación con el 2008. Así, pasan de ser un 15 % del total del alumnado de este programa a alcanzar el 22 %.

Gráfico 38. Distribución por islas del alumnado de formación profesional para obtener empleo preferentemente gente que ya tiene trabajo (2008-2009)



Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

En cuanto al perfil predominante de los alumnos, la distribución por variables es similar en ambos años: los hombres son mayoría (entre el 65 % y el 63 %), los adultos de 25 a 45 años concentran al 49 % del

alumnado, seguidos de cerca por los mayores de 45 años (41 %); y las personas de nacionalidad española suponen el 83 % del total.

Cuadro 66. Alumnado de formación profesional para obtener empleo preferentemente gente que ya tiene trabajo (2008-2009)

Alumnado	Año 2008	Año 2009
Por isla	7.775	11.655
Mallorca	6.611	9.077
Menorca	566	1.200
Pitiusas	598	1.378
Por sexo	7.775	11.655
Mujer	2.721	4.305
Hombre	5.054	7.350
Por tramos de edad	7.775	11.655
Menores de 25 años	676	1.014
De 25 a 45 años	3.810	5.711
Mayores de 45 años	3.289	4.930
Por nacionalidad	7.775	11.655
Española	6.477	9.709
Extranjera UE-27	210	314
Extranjera no UE-27	1.088	1.632

Fuente: OTIB a partir de datos del SOIB

De la base de datos de la Fundación Tripartita para la Formación en el Empleo es también posible extraer por convocatorias bianuales a las familias profesionales en que se distribuyeron los cursos y los participantes de esta formación ocupacional, aunque el proceso de liquidación de los expedientes lleva un retraso de un año. A pesar de eso, se incluye el cuadro 67 con los datos provisionales de la última convocatoria 2008-2009.

Se puede ver que una mayoría de los participantes (50 %) y cursos (30 %) se concentran en la formación intersectorial que, como se ha explicado, están

dirigidos al aprendizaje de competencias transversales en diversos sectores de la actividad económica o de competencias específicas de un sector para la recalificación de los trabajadores provenientes de otros sectores. A partir de aquí las familias profesionales que presentan los mayores porcentajes de concentración de cursos y alumnos son: comercio y marketing (10 % de los cursos y 5 % de participantes), edificación y obra civil (9 % y 14 %, respectivamente) y hostelería y turismo (8 % y 7 %, también respectivamente). En cambio, hay que anotar que administración y gestión presenta bastante más proporción de cursos ofrecidos que de participantes (12 % respecto del 4 %, respectivamente).

Cuadro 67. Distribución de los cursos y participantes por familias profesionales. Convocatoria 2008-2009 de formación profesional para obtener empleo preferentemente gente que ya tiene trabajo

Familia Profesional	Cursos	Participantes
Administración y gestión	12%	4%
Agraria	1%	0%
Electricidad y electrónica	1%	0%
Edificación y obra civil	9%	14%
Hostelería y turismo	8%	7%
Informática y comunicaciones	7%	3%
Imagen personal	0%	1%
Imagen y sonido	1%	1%
Industrias alimentarias	2%	1%
Sanidad	3%	3%
Seguridad y medio ambiente	1%	2%
Servicios socioculturales y a la comunidad	4%	4%
Transporte y mantenimiento de vehículos	7%	4%
Comercio y marketing	10%	5%
Formación complementaria	4%	2%
Intersectorial	30%	51%
Total	100%	100%

Fuente: OTIB a partir de datos de la Fundación Tripartita para la Formación en el Empleo

4.1.4 Medidas de fomento de la igualdad de oportunidades

En el análisis de la evolución del mercado de trabajo durante 2009 se ha visto que las mujeres resisten mejor el embate de la crisis y que, gradualmente, se van acortando las diferencias

entre hombres y mujeres en términos de empleo y condiciones laborales. Aun así, queda camino por recorrer para alcanzar los objetivos planteados en la Estrategia de Lisboa en cuanto a igualdad de oportunidades. Así lo reconoce el Plan de Ocupación 2009-2011, que dedica un eje de actuación específico a este reto.

Entre las actividades desarrolladas bajo este eje de actuación, hay que destacar la elaboración de un programa de fomento de planes y medidas de igualdad en las empresas, cuyos datos principales quedan recogidos en el cuadro 68.

La tabla muestra el esfuerzo presupuestario hecho el año 2009 sobre el anterior con el fin de extender la implantación de dichos planes de igualdad a las empresas baleares. Con una dotación total de 220.855 €, la convocatoria de 2009 hecha por la Dirección General de Responsabilidad Social Corporativa ha permitido ofrecer asesoramiento a un total de 85 empresas, proporcionar ayudas a 34

pymes para la implantación de planes de igualdad³¹ y subvencionar otras 7 entidades para proyectos de fomento de planes de igualdad en las empresas. A estos resultados hay que añadir que un 85 % de las compañías isleñas con más de 250 asalariados disponen ya de un plan, o están elaborándolo, para fomentar la igualdad de oportunidades en sus organizaciones.

Todas las ayudas mencionadas en este apartado cuentan con el 50 % de cofinanciamiento del Fondo Social Europeo, por medio del Programa Operativo FSE de las Islas Baleares 2007-2013.

Cuadro 68. Empresas asesoradas en la aplicación de planes de igualdad (2008-2009)

Empresas asesoradas	Convocatoria 2008	Convocatoria 2009
Por tipo de registro	-	-
Empresas asesoradas	7	85
Trabajadores de las empresas	610	19.000
Per grans sectors econòmics	7	85
Agricultura	-	-
Industria	-	-
Construcción		7
Servicios	7	78
Por islas	7	85
Mallorca	7	79
Menorca	-	3
Pitiusas	-	3
Dotación económica	20.465 €	220.855 €

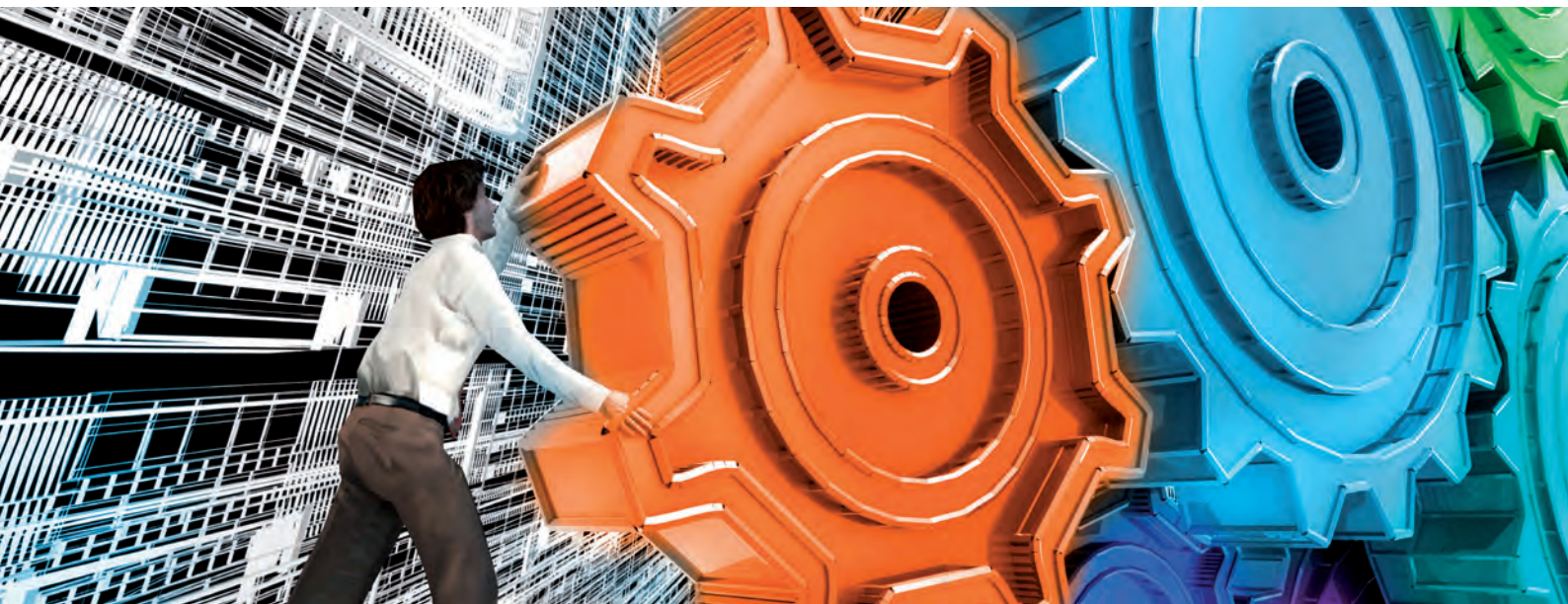
Fuente: OTIB a partir de datos de la DG de Responsabilidad Social Corporativa

³¹ Resolución de la consejera de Trabajo y Formación por la cual se otorgan ayudas para implantar y fomentar los planes de igualdad y conciliación en las pymes para el año 2009, cofinanciados en un 50 % por el Fondo Social Europeo por medio del Programa Operativo FSE de las Islas Baleares 2007-2013.

7. LISTA DE FUENTES E INDICADORES

Para elaborar este informe se ha consultado las fuentes siguientes:

- Contabilidad nacional trimestral de España. Base 2000 del INE
- Contabilidad regional de España del INE
- Euroindicadores del EUROSTAT
- Estadísticas generales y regionales del EUROSTAT
- Directorio Central de Empresas (DIRCE): explotación estadística del INE
- Revista Coyuntura económica de las Islas Baleares, de la Dirección General de Economía de la Consejería de Economía y Hacienda del Gobierno de las Islas Baleares
- Índices de precios al consumo (IPC) del INE
- Padrón municipal del INE
- Encuesta de población activa (EPA) del INE
- Datos de afiliación en la Tesorería General de la Seguridad Social
- Datos del Servicio de la Ocupación de las Islas Baleares (SOIB)
- Datos estadísticos del Servicio Público de Empleo Estatal
- Encuesta trimestral de coste laboral del INE
- Dirección General de Salud Laboral de la Consejería de Trabajo y Formación del Gobierno de las Islas Baleares



Invertim en el seu futur

Cofinanciado por:



UNIÓ EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO



Govern de les Illes Balears
Conselleria de Treball i Formació